HURÛFÂT DEFTERLERİNDE BURDUR KAZÂSI (Cami, Mescid, Medrese, Tekke-Zâviye ve Diğer Mimari Eserler)

Muhammed AYTEN

Yüksek Lisans Tezi

Eskişehir, 2026

HURÛFÂT DEFTERLERİNDE BURDUR KAZÂSI

(Cami, Mescid, Medrese, Tekke-Zâviye ve Diğer Mimari Eserler)

Muhammed AYTEN

T.C.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Eskişehir, 2026

T.C.

ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Muhammed Ayten tarafından hazırlanan **Hurûfât Defterlerinde Burdur Kazâsı (Cami, Mescid, Medrese, Tekke-Zâviye ve Diğer Mimari Eserler)** başlıklı bu çalışma 22.01.2026 tarihinde Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddesi uyarınca yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, jürimiz tarafından Sosyal Bilimler Enstitüsü/İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı/Türk İslam Sanatları Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan Prof. Dr. Bahattin Yaman	
Üye Dr. Öğr. Üyesi Erşahin Ahmet Ayhün	
Üye (Danışman) Doç. Dr. Günnur Aydoğdu	

ONAY
.../... /2026
Doç. Dr. Şafak AĞDENİZ
Enstitü Müdürü

17/02/2026

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi hükümlerine göre hazırlandığını; bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmanın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla taranmasını kabul ettiğimi ve hiçbir şekilde intihal içermediğini beyan ederim. Yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması halinde ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Muhammed AYTEN

İmza

T.C.

ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ

ÜRETKEN YAPAY ZEKÂ KULLANIMI BEYAN FORMU

Bu tezi hazırlarken aşağıdaki Üretken Yapay Zekâ (ÜYZ) araçlarından destek aldığımı beyan ederim:

Aşağıdaki ÜYZ araçlarını kullandım.

☐ Claude
☑ ChatGPT
☐ DeepSeek
☐ Gemini
☐ Microsoft Copilot
☐ DALL-E
☐ Diğer (Belirtiniz): .....

ÜYZ araçlarını tezimin aşağıdaki aşamalarında ilgili amaçlar için kullandım.

☐ Metin oluşturma
☐ Literatür tarama
☐ Çeviri
☑ Düzenleme/dil kontrolü
☐ Veri işleme ve analizi
☐ Veri görselleştirme
☐ Görüntü üretme
☐ Kaynakça düzenleme
☐ Diğer (Belirtiniz): .....

Bu çalışmada ÜYZ kullanımı ***Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Faaliyetlerinde Üretken Yapay Zekâ Kullanımına Dair Etik Rehber***'e ve akademik dürüstlük ilkelerine uygun şekilde gerçekleştirilmiş olup ÜYZ araçlarından alınan destek etik kurallar ve kaynak gösterme esaslarına uygun biçimde belirtilmiştir.

ÜYZ araçlarının sağladığı bilgilerin doğruluğunu kontrol ettiğimi, yanlış veya eksik bilgi bulunması halinde tüm sorumluluğun tarafıma ait olduğunu; ayrıca çalışmamla ilgili bu beyana aykırı bir durumun herhangi bir zamanda tespit edilmesi durumunda ortaya çıkabilecek akademik ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi beyan ederim.

514120230004

Muhammed Ayten

(İmza)

ÖZ

HURÛFÂT DEFTERLERİNDE BURDUR KAZÂSI (Cami, Mescid, Medrese, Tekke-Zâviye ve Diğer Mimari Eserler)

AYTEN, Muhammed

Yüksek Lisans, 2026

İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Günnur AYDOĞDU

Bu çalışma, Osmanlı şehir kimliğinin inşasında merkezi bir kurum olan vakıfların rolünü, Burdur örneği üzerinden Hurûfât Defterleri ışığında araştırmaktadır. Osmanlı bürokrasisinde vakıf atamalarını kaydeden bu defterler, şehrin mimari envanteri, bu yapıların bânileri, geçirdikleri tamiratlar ve görevli profilleri hakkında sistematik veri sunan kritik birincil kaynak niteliğindedir. Araştırmanın metodolojisi, söz konusu defterlerin detaylı transkripsiyonu ve analizini, arşiv belgeleri (Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri), salnâmeler ve mevcut literatürle mukayese ederek üç aşamalı bir inceleme sürecine dayandırmaktadır. Ayrıca, yazılı kayıtların fiziksel kanıtlarıyla sınanması için detaylı saha çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular, Burdur'un Osmanlı dönemi kentsel dokusuna dair yerleşik bilgiye önemli katkılar sunmaktadır. Bu katkılar, çeşitli yapıların bânisi ve tamir ettirenlerin ilk kez tespit edilmesini, literatürde kaydı bulunmayan yeni yapıların tanımlanmasını ve şehrin mekânsal gelişiminin daha dinamik bir şekilde gerçekleştiğini ortaya konduğunu içermektedir. Sonuç olarak bu araştırma, Hurûfât Defterleri'nin yalnızca idari metinler değil, aynı zamanda Osmanlı şehir tarihi, mimarisi ve sosyo-ekonomik yaşamına dair eşsiz veri barındıran kaynaklar olduğunu ortaya koymaktadır. Çalışma, söz konusu kaynak türünün sanat ve şehir tarihi çalışmalarındaki metodolojik potansiyelini vurgulayarak benzer yerel çalışmalar için bir model ve temel referans teşkil etmeyi de amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hurûfât Defterleri, Burdur Kazâsı, Cami, Mescid, Medrese, Tekke, Zâviye

ABSTRACT

BURDUR IN THE HURÛFÂT REGISTERS (Mosques, Masjids, Madrasas, Sufi Lodges, and Other Architectural Works)

AYTEN, Muhammed

Master's Thesis, 2026

Department of Islamic History and Arts

Supervisor: Doç. Dr. Günnur AYDOĞDU

This study investigates the role of foundations (waqfs), a central institution in the construction of Ottoman urban identity, through the case of Burdur in light of the Hurûfât Registers. These registers, which recorded endowment-related appointments and transactions within the Ottoman bureaucracy, serve as a critical primary source, providing systematic data on the city's architectural inventory, the founders (bâni) of these structures, the repairs they underwent, and the profiles of their personnel. The research methodology is based on a three-stage examination process involving the detailed transcription and analysis of these registers, cross-referenced with archival documents (the Presidential Ottoman Archives), provincial yearbooks (salnâmes), and existing literature. Additionally, comprehensive field studies were conducted to test the written records against physical evidence.

The findings contribute significantly to the established knowledge of Burdur's Ottoman-era urban fabric. These contributions include the first-time identification of founders and patrons of repairs for various structures, the definition of new buildings previously unrecorded in the literature, and the revelation that the city's spatial development was more dynamic than previously understood. Consequently, this research demonstrates that the Hurûfât Registers are not merely administrative texts but are also analytical resources containing unique data on Ottoman urban history, architecture, and socio-economic life. By highlighting the methodological potential of this source type for art and urban history studies, the study also aims to serve as a model and a fundamental reference for similar local research.

Keywords: Hurûfât Registers, Burdur Kazâ, Mosque, Masjid, Madrasa, Tekke, Zawiya

TEŞEKKÜR

Tezin hazırlanma sürecindeki değerli rehberliği için danışmanım Doç. Dr. Günnur Aydoğdu'ya, sonsuz sabır ve destekleri için eşim Ayşe Nur Ayten'e ve metin okumalarındaki değerli katkıları için Nizamettin Arslan'a içtenlikle teşekkür ederim.

KISALTMALAR

HD **:** Hurûfât Defteri

DİA **:** Diyanet İslâm Ansiklopedisi

VGMA **:** Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi

İÇİNDEKİLER

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ iii

ÜRETKEN YAPAY ZEKÂ KULLANIMI BEYAN FORMU iv

ÖZ v

ABSTRACT vi

TEŞEKKÜR vii

KISALTMALAR viii

İÇİNDEKİLER ix

GİRİŞ 1

Araştırmanın Amaç ve Hedefleri 2
Araştırmanın Önemi 3
Araştırmanın Kapsamı 3
Araştırmanın Yöntemi 4
Konuya Dair Araştırmalar 5
Hurûfât Defterleri 15
Burdur Hurûfât Defterlerinde Yer Alan Kavramlar Sözlüğü 17

BİRİNCİ BÖLÜM: BURDUR KAZÂSI 24

1.1. Burdur'un Tarihî Gelişimi 24
1.2. Burdur'un Coğrafi Yapısı 28
1.3. Burdur'un Önemi 28
1.4. Burdur'un Yerleşim Birimleri 29
1.5. Hurûfât Defterleri Kayıtlarında Geçen Burdur Kazâ'sının Mahalle ve Köyleri 31
1.6. Burdur'da Günümüze Ulaşabilmiş Mimari Eserler 35

İKİNCİ BÖLÜM: HURÛFÂT DEFTERLERİNDE BURDUR KAZÂSI (CAMİ, MESCİD, MEDRESE, TEKKE-ZÂVİYE VE DİĞERLERİ) 54

2.1. Camiler 62
2.2. Mescidler 116
2.3. Eğitim Yapıları 136
2.4. Tarikat Yapıları 159

2.5. Su Yapıları.....171
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....175
KAYNAKÇA.....185
EKLER.....188

GİRİŞ

Osmanlı şehirleri, vakıf kurumları aracılığıyla şekillenen sosyal ve mekânsal dokularıyla dikkat çekmektedir. Çeşitli doğal afetler ve insan eliyle gerçekleşmiş sebeplerle bu yapıların pek azı günümüze gelmeyi başarabilmiştir. Osmanlı arşiv belgeleri, özellikle Hurûfât Defterleri, söz konusu yapılar ve bunlara ilişkin görevlendirmelerin tespiti açısından eşsiz birer kaynak niteliği taşımaktadır.

Burdur'a ilişkin Hurûfât Defterleri, şehrin Osmanlı dönemi'ndeki mimari yapılarının, vakıf işleyişinin ve görevli atamalarının sistematik bir dökümünü sunmaktadır. Defterlerde yer alan cami, mescid, medrese, hamam, çeşme, tekke ve diğer vakıf yapılarıyla ilgili bâni, tamir ettirenler ile görevli bilgileri; yapıların tarihsel gelişimi, onarım süreçleri ve mekânsal dağılımı hakkında önemli veriler sağlamaktadır. Bu belgeler, yalnızca idarî bir kayıt olmanın ötesinde, Osmanlı şehirlerinin tarihî ve kültürel dokusunu anlamak için başvurulacak birincil kaynaklar arasında yer almaktadır.

Bu çalışma, Burdur Hurûfât Defterleri'ndeki mimari yapı kayıtlarının tespiti ve analizine dayanmaktadır. Çalışma süresince yalnızca defter kayıtlarıyla yetinilmeyip, sahada yapılan incelemeler ve ilgili diğer arşiv belgeleri ile literatür karşılaştırmaları, yapıların tarihsel sürekliliğinin ve şehir mekânındaki konumlarının daha doğru biçimde değerlendirilmesini sağlamıştır. Elde edilen bulgular, bazı yapıların bâni ve tamir ettirenlerinin belirlenmesine, bazı yapıların daha önce literatürde yer almayan varlıklarının ortaya konulmasına ve Burdur şehir dokusunun tarihsel gelişiminin yeniden yorumlanmasına imkân tanımıştır.

Bu çalışma, Hurûfât Defterleri'nin Osmanlı şehirlerinin mimari ve kültürel tarihine katkısını Burdur özelinde göstermeyi amaçlamakta; sanat tarihi, şehir tarihi ve vakıf tarihi alanlarında araştırmacılara referans olabilecek nitelikte bir kaynak sunmaktadır.

Araştırma sürecinde yalnızca defter kayıtlarıyla yetinilmeyip, Burdur'da yerinde incelemeler yapılmış; elde edilen veriler Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri**,** vilayet salnâmeleri ve yerel tarih kaynakları ile desteklenmiştir. Böylelikle hem arşiv belgelerinin doğruluğu sahada test edilmiş hem de yapıların tarihsel sürekliliği çok boyutlu biçimde değerlendirilmiştir. Netice itibarıyla Hurûfât Defterleri'nin sanat tarihi

araştırmalarında sağlayabileceği katkıyı Burdur örneği üzerinden ortaya koyan bu çalışmanın, kentin tarihsel dokusuna dair de yeni bilgiler kazandırdığı açıktır.

Araştırmanın Amaç ve Hedefleri

Bu araştırma, Burdur Kazâsı'na ait birinci el niteliğindeki Hurûfât Defterlerini temel alarak, kayıtlı vakıf eserlerini sistematik bir şekilde tespit etmeyi, tanımlamayı ve bu eserlerin işleyişine dair verileri çözümlemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın temel kaynağını, Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'nde muhafaza edilen bu defterler oluşturmaktadır.

Osmanlı bürokrasisinin vakıf görevlendirme kayıtlarını ihtiva eden Hurûfât Defterleri; cami, mescid gibi dinî yapıların yanı sıra medrese, mektep, muallimhâne, hamam, tekke ve zâviye gibi müesseselere dair zengin bilgiler içermektedir. Bu bilgiler arasında söz konusu yapıların bânileri, tamir ettirenleri, bulundukları mahalle veya mevkileri, vakıf akarları ile kurumlarda görev yapan personelin isimleri, tayin tarihleri, aldıkları ücretler ve atama işlemlerini onaylayan resmî görevliler bulunmaktadır.

Çalışmanın birincil hedefi, Burdur'un geçmiş dönemdeki yapılarını ve kentsel dokusunu, Hurûfât Defterleri'ndeki bu birinci el niteliğindeki kayıtlara dayanarak aydınlatmaktır. Bu çerçevede, defterlerdeki kayıtların titizlikle incelenmesi suretiyle, Burdur'daki vakıf eserlerinin envanterinin oluşturulması ve bu eserlerin işlevsel ve kronolojik bir dökümünün yapılması hedeflenmektedir. Özellikle günümüze ulaşamamış yapıların tespit edilmesi ve böylece kentin kayıp hafızasının bir bölümünün canlandırılması amaçlanmaktadır.

Aynı zamanda, varlığını halen sürdüren tarihî yapıların geçmişine dair (inşa, tamirat, bânileri gibi) bugüne dek bilinmeyen verilerin gün yüzüne çıkarılması da çalışmanın öncelikli hedefleri arasındadır. Hurûfât Defterleri, bu eserlerin sanat tarihi ve maddi kültür çalışmaları açısından kritik önem taşıyan bilgilerini barındırmaktadır. Bu bilgilerle Burdur'un tarihî kent dokusunun mümkün olan kısmına yeniden bilgi edinilmesi nihai amaç olmuştur.

Araştırmanın Önemi

Osmanlı bürokrasisinin merkezî kayıtları olan Hurûfât Defterleri, vakıf kurumlarının canlılığını ve sürekliliğini gösteren eşsiz belgelerdir. Burdur özelinde bu defterlerin sistematik bir şekilde analiz edilmesi, şehir tarihi yazımında büyük ölçüde göz ardı edilmiş bir döneme ve kaynak türüne odaklanması bakımından literatürde önemli bir boşluğu dolduracaktır.

Araştırmanın bir diğer önemi, disiplinler arası bir perspektif sunmasıdır. Hurûfât Defterleri kayıtları, sanat tarihi, şehircilik tarihi, sosyal tarih ve iktisat tarihi gibi alanların kesişiminde bulunan zengin veriler içerir. Bu çalışma, bir sanat tarihi araştırması olarak, sadece yapıların fiziksel özelliklerini değil, onların kurumsal kimliklerini, finansal yapılarını ve toplumsal bağlamlarını da ortaya çıkararak, Osmanlı mimari mirasının çok boyutlu anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

Burdur bağlamında ise bu araştırma kentsel hafızanın yeniden inşası açısından kritik bir rol oynamaktadır. Kayıtlarda geçen ancak günümüzde izi kalmamış yapıların tespiti, şehrin tarihsel topografyasının ve sosyal dokusunun anlaşılmasını sağlayacaktır. Aynı şekilde, halen ayakta olan yapıların bilinmeyen inşa, tamirat ve bâni bilgilerini ortaya çıkarmak, bu eserlerin korunması ve restorasyonu süreçlerine sağlam bir tarihsel ve belgesel altyapı kazandıracaktır.

Öte yandan Burdur gibi küçük bir kazânın vakıf kayıtları üzerinde yapılacak derinlemesine bir inceleme, Osmanlı İmparatorluğu'nun genel işleyişine dair büyük anlatıları test etme ve yerel dinamiklerin çeşitliliğini de gözler önüne sereceği değerlendirilmektedir. Dolayısıyla, bu araştırma sadece Burdur'un değil, benzer özellikteki Osmanlı şehirlerinin tarihsel analizi için de bir model ve karşılaştırma zemini oluşturma potansiyeli taşımaktadır.

Araştırmanın Kapsamı

Bu araştırmanın temel kaynağını, 1675-1840 yılları arasında tutulmuş olan ve günümüzde Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'nde muhafaza edilen Hurûfât Defterleri oluşturmaktadır. Osmanlı coğrafyasındaki vakıf görevlendirmelerine dair kayıtları içeren bu koleksiyonda, Burdur Kazâsı'na ait toplam 75 defter ve 127 varak (sayfa) bulunmaktadır.

İncelenen defterler ve ilgili sayfa numaraları şu şekildedir: 537.55 (107), 537.56 (108-109), 537.57 (110-111), 537.58 (112-113), 538.61 (147), 538.62 (148-149), 538.63 (148-149), 538.64 (148-149), 538.65 (150-151), 539.57 (115), 539.58 (116-117), 539.59 (118-119), 539.60 (120-121), 540.74 (139-140), 540.75 (141-142), 540.76 (143-144), 540.77 (145-146), 540.79 (149-150), 540.80 (151-152), 541.31 (48), 541.32 (49-50), 541.33 (51-52), 542.45 (79-80), 542.46 (81-82), 542.47 (83-84), 543.32 (58), 543.33 (59-60), 1058.85 (169), 1058.86 (170-171), 1058.87 (173), 1074.43 (92-93), 1074.44 (94-95), 1074.45 (96), 1075.12 (17), 1075.13 (18-19), 1075.14 (20-21), 1075.15 (22), 1077.34 (66-67), 1077.35 (68-69), 1077.36 (70-71), 1077.37 (72-73), 1077.38 (74-75), 1077.39 (76-77), 1079.1.73 (137), 1079.1.74 (138-139), 1079.1.75 (140-141), 1079.1.76 (142-143), 1079.1.77 (144-145), 1079.2.152 (294), 1079.2.153 (295-296), 1079.2.154 (297-298), 1079.2.155 (299), 1080.43 (72-73), 1080.44 (74-75), 1082.18 (30-31), 1083.98 (189), 1097.40 (73), 1097.41 (74-75), 1097.42 (76-77), 1097.43 (78-79), 1097.44 (80-81), 1097.45 (82-83), 1097.46 (84), 1133.99 (189-190), 1133.100 (191), 1134.63 (172), 1134.64 (173-174), 1137.112 (216), 1137.113 (217), 1140.96 (175-176), 1143.129 (297), 1133.77 (151), 1158.41 (76), 1158.42 (77-78), 1158.43 (79-80).

Söz konusu defterlerin dijital ortamdaki ilgili sayfalarına erişim, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nden alınan resmî izinle kurumun ilgili biriminde sağlanmıştır. Yapılan incelemeler neticesinde, 1100 (1688/1699) ile 1199 (1784/1785) tarihleri arasında 1456 kayıt, 1200 (1885/1786) ile 1250 (1834/1835) tarihleri arasında ise 510 kayıt tespit edilmiş olup, toplam 1966 adet kayıt incelenmiştir. Bu kayıtlarda, 61 cami, 44 mescid, 41 eğitim yapısı, 26 tekke ve zâviye, 7 su yapısı olmak üzere toplam 179 adet yapıya ait bilgilerin geçtiği belirlenmiştir.

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada, Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'nden temin edilen Burdur Hurûfât Defterleri'nin dijital kopyaları kullanılmıştır. İlk aşamada, defterlerin tamamı günümüz Türkçesine transkripsiyonu yapılmıştır. Ardından, metinler tek tek gözden geçirilerek camiler, mescidler, medreseler, mektepler, muallimhâneler, çeşmeler, tekkeler, zâviyeler ve hamamlar olmak üzere tüm yapılar taranıp satırlar arasından tespit edilmiştir. Daha sonra "yapı başlıkları" altında tespit edilenler işlevlerine göre kategorize edilerek düzenlenmiştir. Bu sınıflandırmanın ardından, elde edilen tüm veriler detaylı bir veritabanına dönüştürülmüştür. Bu veritabanı, kişiler, meslekler, görevler, yerleşim

yerleri, ücretler, yapıların mevkileri ve yapılara dair diğer önemli notlar gibi kategorileri içerecek şekilde oluşturulmuştur. Ayrıca, her bir bilginin hangi tarihte ve Hurûfât Defteri'nin hangi sayfasında geçtiği titizlikle kayıt altına alınmıştır. Öte yandan, konuyla ilgili detaylı bir literatür taraması gerçekleştirilmiş; Hurûfât Defterleri üzerine yapılan çalışmalar ile Burdur tarihi ve mimarisine dair ulaşılabilen tüm eserler, arşiv verileri ile karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır.

Son aşamada ise, defterlerde adı geçen yapıların günümüzdeki durumlarını tespit etmek amacıyla Burdur merkez ve bağlı köylerinde bir saha araştırması yapılmıştır. Söz konusu yapılar yerinde incelenmiş ve günümüze ulaşabilenlerin mevcut durumları fotoğraflarla belgelenmiştir.

Konuya Dair Araştırmalar

Hurûfât Defterleri, Osmanlı sosyo-ekonomik ve kentsel tarihi araştırmaları için temel birincil kaynaklar arasında yer alır. Bu defterlere akademik ilgi, 1990'ların sonlarından itibaren belirginleşmiş, 2000'li yıllarla birlikte başta lisansüstü tezler olmak üzere hızla artan ve çeşitlenen bir literatür oluşmuştur. Bu çalışmanın bu bölümü iki ana işleve sahiptir: İlk olarak, Hurûfât Defterleri'ne dayalı araştırmaların mevcut durumunu bütüncül bir şekilde ortaya koyan ve araştırmacılar için yol gösterici nitelikte kronolojik bir literatür listesi sunmaktır. İkinci olarak ise, çalışmanın odak bölgesi olan Burdur Kazâsı üzerine yapılmış akademik yayınların ayrı bir listesini sağlamaktır. Aşağıda sunulan kronolojik düzenlemeler, hem Hurûfât Defterleri eksenli çalışmaların coğrafi ve zamansal dağılımını hem de Burdur tarih yazımındaki birikimi sistematik biçimde yansıtmayı amaçlamaktadır.

Hurûfât Defterleri Üzerine Yapılmış Çalışmaların Kronolojik Listesi

A. Makaleler

1. Baykara, Tuncer. "Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivindeki Bir Deftere Göre XVIII. Yüzyıl Başlarında Varna." *Vakıflar Dergisi* 20 (1988): 409-414.
2. Taş, Kenan Ziya. "Erzincan Câmi ve Mescidleri, 1690-1730." *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi* 5 (1994): 379-384.
3. Baykara, Tuncer. "İzmir'e Dair Belgeler: XVIII. Yüzyılda İzmir Hayatından Kesitler." *Tarih İncelemeleri Dergisi* 12/1 (1997): 1-8.

4. Şimşir, Nehide. "XVIII. Yüzyıl Başlarında İzmir Kazası'nda Görev ve Görevliler." *Tarih İncelemeleri Dergisi* 13/1 (1998): 193-207.
5. Öntuğ, M. Murat. "Hurûfât Defterleri'ne Göre Uşak'taki Eğitim Müesseseleri (1702-1824)." *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 1/3 (1999): 149-171.
6. Baykara, Tuncer. "Osmanlı Devrinde Antalya Belgeleri, I: XVIII. Yüzyıl." *Adalya* 4 (1999-2000): 293-299.
7. Çal, Halit. "Hurûfât Defterlerine Göre 19. Yüzyılda Küre Kazası." İçinde *Prof. Dr. Zafer Bayburtluoğlu Armağanı: Sanat Yazıları,* 125-166. 2001.
8. Çal, Halit. "1192 Numaralı (1697-1716) Hurûfât Defterine Göre Bulgaristan'daki Türk Mimarisi.", *Balkanlar'da Kültürel Etkileşim ve Türk Mimarisi Uluslararası Sempozyumu Bildirileri* (17-19 Mayıs 2000, Şumnu-Bulgaristan) C.1, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, (2001): 221-288.
9. Öntuğ, Murat Mustafa. "Osmanlı Dönemi Uşak Medreseleri." *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi* 133 (2001): 53-68.
10. Öntuğ, Murat Mustafa. "XVIII. Yüzyıl Uşak Tekke ve Zaviyeleri." *21. Yüzyılın Eşiğinde Uşak Sempozyumu* 1 (2001): 421-434.
11. Çal, Halit. "Tapu Tahrir ve Hurûfât Defterlerine Göre Ahlat'ta Türk Mimarisi." İçinde *Prof. Dr. Halûk Karamağaralı Armağanı,* 2002.
12. Kılcı, Ali. "Hurûfât Kayıtlarında Develi Vakıfları ve Görevlilerin Ücretleri." *Bütün Yönleriyle Develi I. Bilgi Şöleni* (2003): 641-669.
13. Gökmen, Ertan. "Hurûfât Defterlerine Göre Demirci Kazası ve Köylerinde Cami ve Mescitler (1690-1830)." *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 3, no. 2 (2005): 21-56.
14. Alkan, Mustafa. "Türk Vakıf Tarihi Araştırmaları Açısından Hurûfât Defterleri: Adana Örneği." *XV. Türk Tarih Kongresi,* 4 (2006): 825-842.
15. Çal, Halit. "1192 Numaralı (1696-1716) Hurûfât Defterine Göre Yunanistan'daki Türk Mimarisi." *Erdem* 58 (2010): 93-242.
16. Gökmen, Ertan. "XVIII. Yüzyılda Muğla'da Dini ve Sosyal Yapılar." *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 28 (2012): 74-113.
17. Öntuğ, Murat Mustafa. "Hurûfât Defterlerine Göre Alanya Şehrindeki Eğitim ve Dini Yapılar (XVIII. yy)." *XII. Alanya Tarih ve Kültür Sempozyumu* (2012): 64-85.
18. Öntuğ, Murat Mustafa ve Hüseyin Saraç. "Nevşehir Kazasının Eğitim, Dini ve Sosyal Yapıları (1700-1800)." *1. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu Bildirileri* 4 (2012): 423-449.

19. Beyazıt, Yasemin. "Hurûfât Defterleri'nin Şehir Tarihi Araştırmalarındaki Yeri." *History Studies* 5, no. 1 (2013).
20. Eroğlu Memiş, Şerife. "Osmanlı Toplumsal Tarihi Kaynaklarından Hurûfât ya da Askeri Ruznamçe Defterleri ve Önemi: Kaza-i Kudüs-i Şerif Örneği." *Vakıflar Dergisi* 39 (2013): 115-148.
21. Demirtaş, Hasan. "Hurûfât Defterlerinde Salihli (Adala) Vakıfları ve Vakıf Eserleri." *Krallardan Efelere Salihli Sempozyumu* (2013).
22. Çakar, Enver. "Hurûfât Defterlerine Göre 18. Yüzyılda Palu." *Vakıflar Dergisi* 49 (2018): 21-41.
23. Uğur, Özcan. "Konya Hurûfât Defterleri ve Muhteva Analizi (1692-1835)." *Osmanlı Medeniyeti Araştırmaları Dergisi* 4, no. 7 (2018).
24. Naldan, Funda. "Hurûfât Defterlerine Göre 17. ve 18. Yüzyıllarda Gercanis'de (Refahiye) Bulunan Vakıf Eserler." *Vakıflar Dergisi* 53 (2020): 115-131.
25. Yiğit, Halime ve M. Murat Öntuğ. "XVIII. Yüzyıl'da Afyonkarahisar'daki Eğitim Kurumları, Vakıflar ve Vakıf Görevlileri." *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 14, no. 1 (2021): 139-155.
26. Alaca, Hanife. "Hurûfât Defterlerine Göre Tunus'ta Dini ve Sosyal Yapılar." *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 20, no. 3 (2021): 1463-1472.
27. Aydoğdu, Günnur ve Hüseyin Akdağ. "Hurûfât Defterlerinde Kuşadası Kazası (1045/1636-1250/1835)." *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi* 7, no. 1 (2022): 208-246.
28. Küçük, Levent. "Ahıska Kazası Hurûfât Defterleri Örneğinde Bölgenin Toplumsal Tarihi." *Vakıflar Dergisi* 61 (2024): 93-115.
29. Tunç, Muhammed Nuri. Hurûfât Defterlerine Göre Vakıf Kurumlarında Yaşanan Sıkıntılar: Adıyaman Vakıfları Örneği. *Vakıflar Dergisi* 53 (2020): 101-114.

B. Yüksek Lisans Tezleri

1. Özdemir, Gazi. *Hurûfât Defterleri Işığında Ilgın*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2005.
2. Akıncı, Halis. *Hurûfât Defterlerine Göre Kır-ili Kazası*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2007.
3. Temel, İsmet. *Hurûfât Defterlerinde Karaman Ereğlisi*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2008.

4. Temel, Eşref. *Hurûfât Defterlerine Göre Aksaray Kenti Klasik Eğitim Kurumları (XVIII-XIX. Yüzyıllar).* Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2008.
5. Parlak, Muharrem. *Hurûfât Defterleri Işığında Seydişehir.* Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2009.
6. Çınar, Zehra. *Hurûfât Defterlerine Göre Seferihisar-ı Günyüzü Kazası*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2009.
7. Öge, Ahmet. *Hurûfât Defterlerinde Niğde Bor*. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya, 2010.
8. Yıldız, Pakize. *Hurûfât Defterlerine Göre Maraş Kazası*. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya, 2010.
9. Arvas, Necibe. *Hurûfât Defterlerine Göre Bursa (1695-1750)*. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa, 2011.
10. Karakaya, Derya. *Hurûfât Defterleri Işığında Eski-il Kazası*. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya, 2011.
11. Eser, Mevlüt. *Hurûfât Defterlerine Göre Ermenek*. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya, 2011.
12. Ceyhan, Özlem. *Hurûfât Defterleri Işığında Göcîyi Kebîr Kazası*. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya, 2011.
13. Taç, Hadi. *Hurûfât Defterlerine Göre Kosova Vilayeti: XVIII. Yüzyılın İkinci Yarısı.* Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2012.
14. Arıcı, Raziye. *Menteşe Sancağı'na Bağlı Meğri (Fethiye) Kazası ve Köylerinin Hurûfât Defterleri.* Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya, 2014.
15. Tektuna, Mehmet. *Hurûfât Defterlerine Göre Kilis'te Sosyal ve İktisadi Hayat*. Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kilis, 2017.
16. Sargın, Ahmet. *Hurûfât Defterlerine Göre Denizli Vakıf Kurumları (XVIII-XIX. Yüzyıllar)*. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli, 2019.
17. Akkuş, Funda. *Hurûfât Defterlerine Göre Gelibolu Kazası (1690-1839).* Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale, 2019.
18. Çetin, Adem. *Hurûfât Defterlerindeki Kayıtlara Göre Ankara İl Merkezindeki Dini Mimari Yapılar.* Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2019.
19. Demirtaş, Ramazan. *Hurûfât Defterlerine Göre Osmanlı Döneminde Pirlevganda (Taşkent) Kazası Klasik Eğitim Kurumlarının Analizi.* Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2019.

20. Aydın, Asuman. *Hurûfât Defterlerine Göre Kütahya Şehri*. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak, 2019.
21. Aslangiri, Mine. *Bursa Hurûfât Defterleri (1750-1800)*. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa, 2019.
22. Yiğit, Halime. *Hurûfât Defterlerine Göre Afyonkarahisar Şehri (XVIII. Yüzyıl)*. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak, 2019.
23. Şahin, Salih. *Sivas Hurûfât Defterlerine Göre Sivas Sancağı Vakıfları (1696-1835): Metin ve İnceleme*. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul, 2019.
24. Demir, İbrahim Halil. *Hurûfât Defterlerine Göre Biretü'l-Fırat (Birecik) Kazası Vakıfları.* Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa, 2020.
25. Coşkun, Tuğçe. *Hurûfât Defterlerindeki Bilgilere Göre Ankara*. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ankara, 2020.
26. Taşkın, Hafize. *Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi 1223 Numaralı Rumeli Hurûfât Defteri (s.1–133: Tahlil ve Transkripsiyon).* Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne, 2021.
27. Akar, Esra. *Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi 1223 Numaralı Rumeli Hurûfât Defteri (s.134–273: Tahlil ve Transkripsiyon).* Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne, 2021.
28. Kılıç, Merve. *Hurûfât Defterlerine Göre Birgi Kazası (1691-1835).* Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2021.
29. Reisoğlu, Ercan. *1067 Numaralı Hurûfât Defterine Göre Amîd ve Çevresindeki Vakıflar (1703-1722).* Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır, 2022.
30. Yeşilyurt, Furkan. *Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi 1197 Numaralı Rumeli Hurûfât Defteri (s.1–120: Tahlil ve Transkripsiyon).* Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne, 2023.
31. Çınar, Mehmet. *Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi 1197 Numaralı Rumeli Hurûfât Defteri (s.121–226: Tahlil ve Transkripsiyon).* Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne, 2023.
32. Karataş, Aslıhan. *Hurûfât Defterlerine Göre Ergani Kazası (1691-1834).* Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır, 2024.
33. Yıldız, Sima. *Hurûfât Defterlerine Göre Mardin*. Batman Üniversitesi, Batman, 2024.

34. Özbek, Ahmet. *Hurûfât Defterlerine Göre Ayaş Kazası Vakıfları*. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ankara, 2024.
35. Çiftçi, Anzılha. *Hurûfât Defterlerine Göre Bergama Kazası Vakıfları*. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2025.
36. Öner, Muhammed Furkan. *1164 Numaralı ve 1748/1749 Tarihli Rumeli Atik Hurûfât Defteri: Transkripsiyon ve Değerlendirme*. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne, 2025.
37. Ülkü, Arzı. *Hurûfât Defterlerine Göre Akşehir Vakıf Eserleri*. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2025.

C. Doktora Tezi

1. Özgür Oğur, *Karaman Eyaleti Konya Merkez Kazası Hurûfât Defterlerine Göre Konya ve Civarının İdari ve Sosyal Durumu (1690-1839)*, (Doktora tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), Kırıkkale 2018.

D. Kitaplar

1. Baykara, Tuncer. *Osmanlı Taşra Teşkilatında XVIII. Yüzyılda Görev ve Görevliler (Anadolu)*. Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü, 1990.
2. Taç, Hadi. *Hurûfât Defterlerine Göre Kosova Vilayeti*. İzmir: Ege Üniversitesi, 2012.
3. Çal, Halit. *Boyovası/Boyabat Kazasında Türk Mimarisi: (Hurûfât Defterlerine Göre)*. Ankara: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, 2014.
4. Bayrakal, Sedat. *Hurûfât Defterlerine Göre Isparta Kazâsı (Târîhî Eserler, Köyler, Mahalleler, Meslekler)*. İstanbul: Türk Alim Kitapları, 2015.
5. Çakar, Enver. *Hurûfât Defterlerinde Harput (1690-1812)*. Elazığ: Enver Çakar – Celalettin Uzun, Fırat Üniversitesi Harput Uygulama ve Araştırma Merkezi, 2017.
6. Eroğlu Memiş, Şerife. *Hurûfât Defterlerinde Kudüs-i Şerif Kazası: Vakıflar, Görevler ve Görevliler*. İstanbul: Yeditepe Yayınevi, 2017.
7. Karakeçili, Enver. *Hurûfat Defterlerine Göre 1690-1837 Tarihlerinde Ruha Kazâsı (Vakıf Yapıları, Cemaatler, Meslek Grupları)*. İstanbul: ŞURKAV, 2017.
8. Tunç, Muhammed Nuri. *Hurûfât Defterleri'ne Göre Hısn-ı Mansur Kazası (Adıyaman)*. İstanbul: Kitapevi, 2019.

9. Temel, Eşref. *Konya Kazası Hurufât Defterleri (1104-1250//1693–1835): Tasnif Edilmiş Transkripsiyon ve Dizin*. İstanbul: Çizgi Kitapevi, 2019.
10. Aygun, Necmettin – Açık, Ruran – Şimşek, Eyyun. *Trabzon Hurûfât Defterleri: Vakıflar ve Görevlileri (1691-1835)*. İstanbul: Serander Yayınları, 2019.
11. Kazancıoğlu, Habibe. *Filibe: Hurûfât Defterlerine Göre Filibe Kazasındaki Vakıf Müesseseleri (1719-1834)*. İstanbul: Kayıhan Yayınları, 2019.
12. Eğilmez, Mustafa – Uğur, Özcan. *Kastamonu Hurûfât Defterleri (1690-1840)*. İstanbul: Heperyayın, 2020.
13. Tektuna, Mehmet. *Hurûfât Defterlerinde Kilis Sancağı: 1690-1832 Sosyoekonomik ve Kültürel Yapı*. Kilis: KİTAM, 2020.
14. Naldan, Funda. *Hurûfât Defterine Göre Erzincan Merkez Kazası ve Köylerindeki Vakıf Eserler.* Ankara: Gece Kitaplığı, 2020.
15. Tunç, Muhammet Nuri. *Hurûfât Defterleri'ne Göre Behisni Kazası (Besni)*. İstanbul: Libra Kitap, 2021.
16. Aygün, Necmettin. *Of Kazası'nda Dini Yapılar ve Görevlileri (1691-1833): Of'un İskan Tarihine Hurûfât Kayıtlarının Katkısı*. Trabzon: Serander Yayınları, 2021.
17. Alaca, Hanife – Nasıroğlu Aydın, Mehtap. *Hurûfât Defterlerine Göre Diyarbakır Camileri.* Ankara: Paradigma Akademi Yayınları, 2022.
18. Tunç, Muhammet Nuri. *Hurûfât Defterleri'ne Göre Gerger, Kahta ve Samsat Kazaları*. İstanbul: Libra Kitap, 2022.
19. Aydoğdu, Günnur – Akdağ, Hüseyin. *Hurûfât Defterlerine Göre Lapseki Kazâsı: Cami, Mescid, Medrese, Tekke/Zâviye ve Diğer Tarihî Yapılar (1101/1690-1250/1835).* Ankara: Astana Yayınları, 2022.
20. Aydoğdu, Günnur – Akdağ, Hüseyin. *Hurûfât Defterleri Işığında 18.-19. Yüzyıl Kuşadası Panoraması*. Ankara: Astana Yayınları, 2023.

Burdur Üzerine Yapılmış Çalışmaların Kronolojik Listesi

1. Akdemir, M. Sadık. "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında Xıx. Yüzyıl Burdur Vakıfları." *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 18 (2007): 91-118.
2. Atasoy, Sertan. *Burdur'un İlçelerindeki Türk Dönemi Eserleri*. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli, 2013.

3. Bilici, Alim Nail. *Cumhuriyet Döneminde Burdur Merkez Kazasının İdari, Ekonomik Ve Sosyal Durumu (1923-1960)*. Yüksek Lisans Tezi, Tarih Ana Bilim Dalı, Antalya, 2021.
4. Bozcu, Mustafa Murat. *Burdur İlinde Türk Mimarisi Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı Eserleri*. Burdur: Burdur Ticaret ve Sanayi Odası Yayınları, 2013.
5. Çora, Ersin. "1895-1921 Yılları Arasında Burdur Sancağı'nda Modern Temel Eğitim Kurumları." *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 10, Sayı 24 (2018 Haziran): 271-286.
6. Ekinci, Yusuf. *Burdur*. Ankara, 1995.
7. Ekmekçi, Mustafa. *Burdur Merkezdeki Osmanlı Dönemi Çeşmeleri*. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli, 2012.
8. Erdem, Rıza ve Komisyon Üyeleri. *Burdur 1928 İl Yıllığı*. 1928.
9. Gölen, Zafer. "Burdur Kent Tarihi." S*osyal ve İnsani Bilimler Teori, Güncel Araştırmalar ve Yeni Eğilimler*, 178-211. Burdur: Mehmed Akif Ersoy Üniversitesi, 2021.
10. Gündüz Önal, Aysun ve Ali Osman Yalkın. "Burdur İli Merkez İlçesine Bağlı Köy Adları Üzerine Bir Değerlendirme." *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı 11 (2023): 263-284.
11. Karaca, Behset. *1501'de Hamid Sancağı Vakıfları (Mad 3331 Numaralı Vakıf Defterinin Transkripsiyonu Ve Değerlendirmesi)*. Burdur: T.C. Burdur Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, 2014.
12. Kazan, Şevkiye ve Muammer Göçmen. "Burdur Müzesi ile Merkez Cami Hazirelerindeki Ata Yadigârı Eserlerimiz: Osmanlı Mezar Taşları." *I. Burdur Sempozyumu Bildiriler* (16-19 Kasım 2005), Cilt I, 123-146. 2007.
13. Necati, Mehmet ve Rıza İsmail (Erdem). *Burdur Vilayeti Tarihi, Halkiyatı ve Harsiyatı.* Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, 2015.
14. Oral, M. Zeki. *Mevcut Vesikalara Göre Burdur Kütüphaneleri ve Kitap Vakfiyeleri Vesikaları.* Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1960.
15. Yalçın, Osman. *Burdur 1952 İl Yıllığı*. İstanbul: Özyürek Yayınevi, 1960.
16. Özata, Metin. *İlk Çağlardan Kurtuluş Savaşı'na Burdur Tarihi*. Ankara: Umay Yayınları, 2009.
17. Şimşek Tolacı, Seda. *Burdur'un Tarihi Kent Dokusu*. Mersin: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, 2011.
18. Tanış, Hüsamettin. *Burdur 1967 İl Yıllığı*. Ankara: Güven Matbaası, 1967.

19. Top, Gülsüm. *225 Numaralı Burdur Şer'iyye Sicili (H.1314-1316/ M. 1897-1898).* Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, 2016.
20. Uysal, Mustafa Ali. *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914).* Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Soyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı, Isparta, 1998.
21. *Burdur*. Isparta: Özgül Yayınları.
22. *Burdur 1936 İl Yıllığı*. 1936.
23. *Burdur 1955 İl Yıllığı.* İstanbul: İsmail Akgün Matbaası, 1955.
24. *Burdur 1973 İl Yıllığı*. Ankara: Güven Matbaası, 1974.
25. *Burdur Hocabali Hamamı*. Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü.
26. *Burdur Kent Tarihi.* Burdur: Burdur Ticaret ve Sanayi Odası Yayınları, 2016.
27. *Her Yönü İle Burdur 2021 İl Yıllığı*. Ankara: Uyum Ajans, 2021.

Yukarıdaki kapsamlı liste, Hurûfât Defterleri üzerine yapılan çalışmaların ne denli zengin ve sürekli genişleyen bir literatür oluşturduğunu açıkça göstermektedir. Yapılan sayısal analize göre, bu listede toplam 29 makale, 38 yüksek lisans tezi, 1 doktora tezi ve 20 kitap olmak üzere 88 adet bilimsel çalışma bulunmaktadır. Bu sayılar, özellikle yüksek lisans tezlerinin ve son dönemde artan monografik yayınların bu alandaki araştırmaların lokomotifi olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırmacılar için bu liste, hangi kazâ ve bölgelerin incelendiğini, hangi yıllarda hangi türde çalışmaların yapıldığını hızlıca görmek için bir rehber işlevi görecektir.

Burdur kazası üzerine derlenen 27 çalışma ise, bölge tarihi, mimarisi ve kültürüne dair disiplinlerarası bir literatürün varlığını ortaya koymaktadır. Her iki tarama da göstermektedir ki mevcut birikime rağmen Burdur, Hurûfât Defterleri perspektifinden sistematik bir incelemeye konu olmamıştır. Bu tez, işte bu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Hurûfât Defterleri'ni, Burdur'un Osmanlı dönemi mimari envanteri ve kentsel tarihini aydınlatacak birincil kaynaklar olarak kullanmayı ve bu alandaki literatüre yeni bir perspektif kazandırmayı hedeflemektedir.

Bununla birlikte çalışmış olduğumuz bu tezimiz, konu itibarıyla Burdur'daki tarihî yapılar ve vakıflar üzerine odaklanan iki önemli eserle doğrudan ilişkilidir. Bunlardan ilki, M. Sadık Akdemir'in Osmanlı arşiv belgelerine dayanan "XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları" makalesi; ikincisi ise Mustafa Murat Bozcu'nun mevcut literatürü ve 2013 yılı

saha tespitlerini derlediği "Burdur İlinde Türk Mimarisi" kitabıdır. Her iki çalışma da alana değerli katkılar sunmakla birlikte, bu tez, kullandığı kaynaklar, ortaya çıkardığı yeni veriler ve güncel saha bulgularıyla söz konusu eserlerden belirgin şekilde ayrışmaktadır.

Akdemir'in çalışması, Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi'ndeki belgeri kaynak alarak çok değerli yeni bilgiler tespit etmiş ve literatür zenginleştirilerek çalışmamızda da başucu eserlerinden biri olmuştur. Bununla beraber makale sınırlılıkları içerisinde kalınarak tezimizde yer verdiğimiz saha çalışması ya da farklı kaynaklarla karşılaştırmalı bilgi içeriğine yer verilmemiştir. Bizim tezimizde ise daha önce Burdur bağlamında sistematik olarak taranmamış olan Burdur Hurûfât Defterleri'ni temel kaynak olarak kullanmış ve bu sayede literatürde hiç yer almayan pek çok yapıyı ilk kez gün yüzüne çıkarmıştır. Örneğin, Debbağhâne Mahallesi'nin "Hacı Ahmed Mahallesi" olarak bilinen ikinci ismi, Divan Baba Mahallesi'ndeki Adil Dede Camii, Karasenir'deki Ahmed Paşa Muallimhânesi, Ede Sultan Zâviyesi ve Sorkun Köyü'ndeki Ahî Musa Zâviyesi gibi daha önce hiç kaydedilmemiş yapılar, bu defterler vasıtasıyla tespit edilmiştir.

Bozcu'nun kitabı ise, daha çok il ve ilçe merkezlerindeki anıtsal eserlere odaklanmış ve 2013 yılındaki durumlarını fotoğraflamıştır. Bu tez ise, kapsamını Burdur'un neredeyse tüm köylerini de içine alacak şekilde genişletmiş, böylece kırsal mimari mirasın kaydını tutmuştur. Ayrıca, Bozcu'nun çalışmasında yer alan bilinen yapılar hakkında da Hurûfât Defterleri sayesinde çok daha derinlemesine ve yeni bilgiler sunulmaktadır. Örneğin, Divan Baba Camii 1710-1726 arasında mescid iken sonradan camiye dönüştürüldüğü ve 1776'da minare ve kürsü eklendiği bilgisi, bu çalışmayla ilk defa belgelenmiştir. Son olarak, 2013'ten bu yana geçen sürede yapıların geçirdiği değişim, 2025 yılında gerçekleştirilen güncel saha çalışmaları ve fotoğraflama ile belgelenmiş, böylece mevcut literatür önemli ölçüde güncellenmiş ve zenginleştirilmiştir.

Dolayısıyla bu tez, hem daha önce kullanılmamış birincil kaynaklara dayanması, hem yeni keşifler ve detaylar sunması, hem kırsal alanları kapsaması hem de en güncel saha verilerini içermesi bakımından, konuyla ilgili mevcut literatüre özgün ve tamamlayıcı bir katkı sağlamaktadır.

Hurûfât Defterleri

Osmanlı Devleti, hâkim olduğu coğrafyanın dört bir yanında çok sayıda vakıf müessesesi inşa etmiş ve bu vakıflara yapılan tüm görevlendirmeleri Hurûfât Defterlerine kaydetmiştir. Günümüzde Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'nde korunan bu defterler,[1] 149'u Anadolu, 67'si Rumeli olmak üzere toplam 216 adettir.[2] Defterler, kazâ adlarını Arap alfabesinin harf sırasına göre kaydettiği için "Hurûfât" (harfler) adını almıştır.[3] Araştırmacı, ulaşmak istediği kazânın adının ilk harfini defterin kapağından tespit ederek ilgili kayıtlara kolayca erişebilir.[4] Bu sistematik düzen, aranan bir atama kaydının hızlıca bulunmasını amaçlamıştır. Hurûfât Defterleri, Atîk (H.1086–1103 / M.1675–1691) ve Cedîd (H.1102–1258 / M.1690–1840) olmak üzere iki ayrı seri hâlinde tutulmuş olup, bu tarih aralıklarındaki atamaları kapsamaktadır.[5]

Osmanlı idari sisteminde görev yapma hakkı kazanan kişilere verilen beratların özet mahiyetindeki kayıtlarını içeren Hurûfât Defterleri, disiplinlerarası bir öneme sahiptir.[6] Görevlilere ödenen günlük ücretler üzerinden ekonomik tarihe, atamaların yapıldığı köy, mahalle ve mevki adları üzerinden şehir tarihine ışık tutar. Ayrıca, yapıların günümüzdeki varlığı, geçirdikleri onarımlar, tamamen yenilenmeleri veya ihtiyaç doğrultusunda mescid iken minber eklenerek camiye dönüştürülmeleri gibi bilgileri barındırmasıyla sanat tarihi araştırmaları için vazgeçilmez birinci el kaynak niteliğindedir. Bu kayıtlar, tek başına bir "bilgi kırıntısı" gibi görünse de farklı arşiv belgeleri ve saha çalışmaları ile bir araya getirildiğinde yepyeni bilgi hazinelerinin anahtarını oluşturabilir.[7]

Hurûfât Defterleri'nin sanat tarihi açısından sağladığı katkı, yapının günümüzde mevcut olup olmamasına göre değerlendirilebilir. Eğer yapı günümüze ulaşmışsa, defter

---

[1] Şerife Eroğlu Memiş, "Osmanlı Toplumsal Tarihi Kaynaklarından Hurufat ya da Askeri Ruznamçe Defterleri ve Önemi: Kaza-i Kudüs-i Şerif Örneği", *Vakıflar Dergisi* 39 (2013), 119.

[2] Eroğlu Memiş, "Osmanlı Toplumsal Tarihi Kaynaklarından Hurufat ya da Askeri Ruznamçe Defterleri ve Önemi: Kaza-i Kudüs-i Şerif Örneği", 120.

[3] Tuncer Baykara, *Osmanlı Taşra Teşkilatında XVIII. Yüzyılda Görev ve Görevliler (Anadolu)* (Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü, 1990), 5.

[4] Yasemin Beyazıt, "Hurufat Defterlerinin Şehir Tarihi Araştırmalarındaki Yeri", *History Studies International Journal Of History* Volume 5 Issue 1/5 (2013), 42.

[5] Mustafa Alkan, "Türk Vakıf Tarihi Araştırmaları Açısından Hurufat Defterleri: Adana Örneği", *10. Türk Tarih Kongresi'ne Sunulan Bildiriler Kitabı*, 9 (Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 2010), 4/826.

[6] Hasan Demirtaş, "Vakıf Araştırmalarında Kaynak Olarak Hurufat Defterleri: Kangırı Örneği", *Vakıflar Dergisi* 37 (2011), 49.

[7] Günnur Aydoğdu, Hasan Akdağ, *Hurûfât Defterlerine Göre Lapseki Kazâsı Cami, Mescid, Medrese, Tekke/ Zâviye Ve Diğer Tarihî Yapıları (1101/1690-1250/1835)*, 1.

kayıtları bize yapının bânisi, inşa veya tamir tarihi gibi bilgileri sağlayarak, onun geçirdiği fiziksel ve işlevsel değişimleri anlamamıza olanak tanır. Öte yandan, eğer yapı günümüze ulaşamamışsa, Hurûfât Defterleri bu kayıp yapıların konumunun tespit edilmesine, bu alanların koruma altına alınmasına ve ileride yapılacak arkeolojik çalışmalara rehberlik etmesine imkân verir.

Örneğin, bu çalışma kapsamında tespit edilen ve literatürde yer almayan Adil Dede Camii, defter kayıtları sayesinde Divan Baba Mahallesi'nde bulunduğu ve 1721 ile 1806 yılları arasında faal olduğu ortaya çıkmıştır.[8] Bu tür bilgiler, kaybolan yapıları fiziken geri getirmese de tarihî dokuyu anlamak ve günümüze ulaşan yapıların kimliğini tanımlamak için büyük önem taşır. Hurûfât Defterlerindeki tipik bir kayıt; atamanın yapıldığı kazâ, kasaba ve köy adını, mahalleyi, vakfın bânisini ve vakıf kurumunun adını içerir. Kayıtlarda ayrıca atanan kişinin görevi (imam, müezzin, ferrâş vs.), görevden ayrılan kişinin adı ve ayrılma sebebi, yeni atananın ismi, atamayı yapan kadı veya naibin adı ve atamanın kadıaskerliğe arz edilip onaylandığını belirten ifade yer alır. Son olarak atama tarihi ve kayıttan sonra yapılan değişiklikler de bu bilgilere eklenmektedir.

Defterlerin içeriğini daha somut anlamak için aşağıdaki örnekler incelenebilir (Görsel 1):

Görsel 1: 539.57 Numaralı Defter Sayfası

[8] VGMA. HD. VGMA. HD. 1133.100, 1143.129

Görsel 1'deki 539.57 numaralı defter sayfasının Latin harflerine çevrisi:

Kaza-i Burdur

Burdur'da Yoğurtçu mahallesinde Hacı Osman binası mescidin de nim (yarım) akçe ile imam olan Abdullah ferağından (vaz geçmek) Mustafa'ya Naib Seyyid Ali arzıyla tevciye buyruldu. 1217 Safer

Burdur kasabasında Debbağhâne Mahallesi'nde Hacı Hasan Efendi binası muallimhânesi meşruta nukudu mevkufesinin (para vakfının) mütevellisi olmayup lüzum olmağla hasbi Hasan ve Mustafa nam kimesneler Naib Seyyid Ali arzıyla tevciye buyruldu. 1217 Safer

Burdur kasabasında Cami-i Kebir civarında Mehmed Çelebi muallimhânesi demekle mâruf (bilinen) muallimhânenin yevmi bir akçe ile muallim-i sıbyanı olan Ömer ferâğından kebir (büyük) oğlu Şeyh Süleyman'a Naib Seyyid Ali arzıyla tevciye buyruldu. 1217 Safer

Burdur Hurûfât Defterlerinde Yer Alan Kavramlar Sözlüğü

Burdur Hurûfât Defterleri'nde yer alan kayıtlarda geçen kavramlar aşağıda alfabetik bir liste halinde verilmiştir. Bu listenin oluşturulmasında, defterlerin ayrıntılı transkripsiyonu ve indeks çalışması esnasında tespit edilen terimler esas alınmıştır. Söz konusu kavramlar, Burdur özelinde 18. yüzyıl Osmanlı taşrasında dinî, idarî, sosyal ve iktisadî hayatın yapı taşlarını oluşturan kurumlar ile bu kurumlarda görev yapan şahısların resmî ve toplumsal statülerini anlamak açısından önemli veriler sunmaktadır. Bu çerçevede, defterlerde kayıtlı vakıf müesseseleri, cami, mescid, medrese, mektep gibi eğitim ve ibadet yapıları ile bunların hizmetlilerine dair ünvan ve vazifeler, dönemin terminolojisi ve sosyal hiyerarşisi hakkında aydınlatıcı bilgiler ihtiva etmektedir.

Burdur Hurûfât Defterleri'nde zikredilen ve bu çalışma kapsamında tanımlanan kelimeler alfabetik olarak şöyle sıralanmaktadır:

Akçe: Vaktiyle mütedavil bulunmuş bir küçük gümüş sikke.[9]

Bâni: Bina tesis eden, müesses.[10]

Berat: Arapça bir kelime olarak lügat manası 'yazılı kâğıt ve mektup' demek olan tâbir, Osmanlı Devleti teşkilatında bazı vazife, hizmet ve memuriyetlere tayin edilenlere, vazifelerini icra salahiyetini tevdi etmek üzere, padişahın tuğrası ile verilen mezuniyet

[9] Şemseddin Sâmî, *Kâmus-ı Türkî* (İstanbul: İkdam Matbaası, 1899), 44.
[10] Sâmî, *Kâmus-ı Türkî*, 277.

veya tayin emirleri hakkında kullanılan bir ıstılahtı. Berat'a biti, berat-ı şerif, nişan, nişan-ı şerif, hüküm de denilirdi.[11]

Cüzhân: Belli bir ücret karşılığında namazdan önce camilerde veya türbelerde Kur'ân-ı Kerim okuyan kimse. Cüz, "Kur'ân-ı Kerim'in 30'da biri için kullanılan bir ifade."; hân ise Farsça "okuyan" demektir.[12]

Debbağhâne (Tabakhâne): Hayvan derilerinden meşin, kösele yapılan yer, imalâthane hakkında kullanılır bir tâbirdir. Bu türkü iş yapanların Arapçası olan debbağ dilimizde tabak şekline sokulmuş ve o türlü iş yapılan yerlere de tabakhane denilmiştir.[13]

Dersiâm: Medreselerde talebeye ders veren müderrislerin unvanı idi. Dersiâm olmak için okunması meşrut ilimleri okuyup medrese ıstılahınca 'mücâz' olmak ve ondan sonra da bil-imtihan ehliyetini ispat eylemek lazımdı. İmtihan heyeti, ders vekilinin reisliği altında tanınmış ulemadan teşekkül ederdi. İkinci Abdülhamid'in saltanatının ortalarına kadar dersiâm olmak isteyen mezun hocalar, senede bir defa teşekkül eden heyete müracaat eder, imtihan olurlardı. Sonraları birçok hocanın toplanıp imtihan gün ve saatini beklemeleri nazar-ı dikkati celbederek, imtihan heyetinin medreselere gidip isteyenleri orada imtihan etmeleri usulü ikame olundu. Dersiâmlık için ehliyet gösteren bu on beş kişiye, dört sene sonra ruusla beraber iki yüz kuruş maaş bağlanır ve ondan sonra sıraları geldikçe maaşları arttırılırdı. İkinci Abdülhamit, maaşsız ders okuttukları dört sene zarfında dersiâmlara Hazine-i Hassa'dan dörder lira maaş tahsisini usul ittihaz etmişti. Ruus itası ve maaş tahsisi üzerine Hazine-i Hassa'dan bağlanan maaşlar kesilirdi. Okuttuğu talebeye icazet veren dersiâmlar hakkında 'müciz dersiâm' tâbiri kullanılırdı.[14]

Devirhân: Camilerde namaz vakitlerinden önce Kur'an okumak vazifesiyle mükellef olanlar hakkında kullanılan bir tâbirdir. Arapça bir kelime olan 'devir', dönmek, birinin uhdesinden çıkarıp diğerinin üzerine geçirmek mânaları gibi, yukarıdan aşağıya okumak, müteselsilen hatmetmek manasına da gelir. Farsça olan 'han' da okumak demektir. Camilerde bu suretle Kur'an okumak için vazifeler vardır.[15]

---

[11] Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü 1* (İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1993), 295.
[12] Midhat Sertoğlu, *Osmanlı Tarih Lügati* (İstanbul: Enderun Kitapevi, 1986), 68.
[13] Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü 3* (İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1993), 368.
[14] Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü 1*, 428.
[15] Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü 1*, 436.

Ferrâş: Cami, mescid, imaret gibi müesseselerin temizliğini temin ve halı, kilim ve hasır gibi mefruşatını yayma hizmetlerini gören kimselere verilen isim.[16]

Fakih: Leh ve aleyhde olan hükümleri bilmek ve istidadını haiz olan kimse, müctehid manalarına gelen bir tabirdir. 'Bir şey bilen, yahut anlayan kimse' demek olan bu kelime, sonradan fıkıh ile müteradif olmaya başlayarak yalnız din ilmi, daha sonra şeriat ve nihayet bunun bir şubesi olarak kurulan fürû'a delalet etmeğe başladığı vakit, 'âlim ve zeki adam' manasından çıkıp akaid âlimi, sonra şeriat âlimi ve nihayet fürû mütehassısı mânasını almıştır. Bu itibarla istinbat melekesini haiz olmayana, birçok mesâil-i fıkhiyyeyi ezberine almış olsa dahi, fakih denemez. Cem'i fukahadır.[17]

Hâfız: Kur'anı ezberlemiş olanlar hakkında kullanılan bir tabirdir. Hafız-ı Kur'an suretinde de kullanılır. Cemi' Huffaz'dır.[18]

Hatib: Camide hutbe okuyan ve bu vazifeyle muvazzaf bulunan adam.[19]

İmam: Namazda kendine iktida olunan zât, cemaate namaz kıldıran zât, falan camii şerifinin imamı, mahalle imamı, camide namaz kıldırmakla beraber mahalle halkının belediyeye müteallik umurunu ve cenaze ve nikah işlerini de görür.[20]

Karye: Köy.[21]

Kâtip: Sarayın harem dairesi yazı işlerini gören kalfa hakkında kullanılan bir tâbirdir. Aynı zamanda harem dairesinin masraf hesabını tutar, kalfaların maaşlarını ve masraflarını idare ederdi. Kâtip, hazinedar ustanın maiyeti idi. Ayrıca kesedar da vardı. Kesedarlar, veznedar mesabesinde idi.[22]

Kenef: Ayakyolu, abdesthâne.[23]

Kitâbe: Binaların kemerlerine, kapı üzerine, çeşme ve sebil gibi şeylerin cephelerine konulan yazılı levha; böyle bir levhanın yazısı yerinde kullanılan bir tâbirdir. Mezar taşlarındaki yazılara da kitâbe denir.[24]

---

[16] Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü 1*, 608.
[17] Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü 1*, 585.
[18] Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü 1*, 704.
[19] Sâmî, *Kâmus-ı Türkî*, 584.
[20] Sâmî, *Kâmus-ı Türkî*, 162.
[21] Sâmî, *Kâmus-ı Türkî*, 1068.
[22] Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü 2* (İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1993), 214.
[23] Sâmî, *Kâmus-ı Türkî*, 1186.
[24] Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü 2*, 284.

Kurra: Hafızlardan kıraat ilmini tamamlamış olanlar hakkında kullanılan bir tâbirdir. Bu ilmi öğrenmek üzere açılan dershanelere "Darülkurra" denilirdi. Kıraat ilmini hususi surette okuyup bu unvanı ihraz edenler de vardır.[25]

Medrese: Darülfünun, üniversite yerinde kullanılan bir tâbirdir. Medrese; Arapça ders okunacak yerle beraber talebenin içinde oturup ders okuduğu bina mânasına da gelir. Cem'i medaris'tir.[26]

Mekteb: Etfâl ve şebâbın tahsil-i ilim için devam ettikleri bina ve dâire, dâruttalîm, dârüttedrîs.[27]

Mescid: Küçük mabet, Cuma ve Bayram namazı kılınmayan, minaresiz cami.[28]

Minber: Cami-i Şerif'in içinde hatibin çıkıp hutbe okumasına mahsus merdivenli kürsü.[29]

Mutasarrıf: Bir vilayetin münkasım olduğu sancaklardan birini idare eden mülkiye memuru, sancak beyi.[30]

Müderris: Ders veren adam, muallim, havace.[31]

Müezzin: Namaz vaktini ilan için minare-i şerifesinde ve sair mahallede ezan okumakla muvazzaf adam.[32]

Mütevelli: Bir vakfın idaresine memur ve Evkaf-ı Hümâyûn Nezareti'nin inzimam-ı rey ve müsaadesiyle sarfiyata mezun adam ki, ekseriya evlâd-ı vakıftan olur.[33]

Nâzır: Mütevellinin, vakıf umurunu ne yolda idare ettiğine nezaret etmek ve vakıf işlerinde mütevelliye merci olmak üzere mensup bulunan murakıba verilen addır. Nâzıra mütevelli de denildiği vâkidir. Bir vakfın nâzırı bulunursa, mütevelli onun yerini almadıkça vakıfta tasarruf edemez.[34]

---

[25] Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü 2*, 324.
[26] Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü 2*, 436.
[27] Sâmî, *Kâmus-ı Türkî*, 1397.
[28] Sâmî, *Kâmus-ı Türkî*, 1343.
[29] Sâmî, *Kâmus-ı Türkî*, 1412.
[30] Sâmî, *Kâmus-ı Türkî*, 1278.
[31] Sâmî, *Kâmus-ı Türkî*, 1314.
[32] Sâmî, *Kâmus-ı Türkî*, 1429.
[33] Sâmî, *Kâmus-ı Türkî*, 1287.
[34] Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü 2*, 666.

Postnişin: Bir meşihat makamında kaim, bir dergâhın makam-ı meşihatını ihraz etmiş.[35]

Sanduka: Türbelerde mezarların üzerine tahtadan sandık şeklinde yapılan ve üstüne yeşil çuha örtülen yerin adıdır. Üzeri bazı taraflarda "misennem" denilen balıksırtı şeklinde, bazı yerlerde ise iki tarafından ortasına doğru darlaşmak ve birleşmek üzere kalkık olarak yapılırdı. Üzerine "puşide" denilen sade yahut sırmalı örtü örtülürdü. Kadın sandukaları düz olduğu halde, erkek sandukalarının baş tarafına bir ağaç konarak üzerine kavuk, taç, sikke gibi sağlığında giydikleri başlık konulurdu. Başlığın konduğu ağaca şal yahut başka kıymetli bir kumaş sarılırdı. Sandukaların etrafına gümüşten yahut sedef, fildişi kakmalı ağaçtan parmaklık çevrilir, baş ve ayakucuna gümüş yahut bakır şamdanlar konulup geceleri mumları yakılırdı. Bu türlü sandukalar, üstü kapalı türbe içinde bulunanlar idi. Türbe içindeki sandukalara yazı yazılmaz, baş tarafına içinde yatanın fazailine delalet eden ve ismini de gösteren bir yazıyı yahut manzumeyi ihtiva eyleyen çerçeveli bir levha asılırdı. Açık mezarlıklarda sandukalar taştan yapılır, baş ve ayakuçlarına taş dikilerek baştakinin üzerine kitâbe yazılırdı.[36]

Şeyh: Bir tarikatın pîri ve muktedâ (imam gibi kendisine uyulmuş olan) hakkında kullanılan bir tâbirdir. Halk arasında hafifletilerek "şeyh" denirdi. Sofiyyeye ait eserlerdeki tarifi şöyledir: "Tarîk-ı hakka sülûk etmiş ve mehâvif (korkulacak şeyler) ve mehâlik (tehlikeli şeyler) bilmiş olan zâta ıtlak olunur.[37]

Şeyhülislâm: İlmiyye sınıfının başında bulunan zâtın unvanıdır. Halk arasında hafifletilerek "şeyhülislâm" suretinde de kullanılırdı. Şeyhülislâm tâbiri Osmanlılar tarafından meydana getirilmiş değildir. Bu unvan daha hicrî dördüncü (miladî onuncu) asırda tâzim lâfzı olarak kullanılmaya başlanmıştır.[38]

Tefsir: Kur'ân-ı Kerîm'in ibaresini şerh ve izahla icap eden tafsilâtı, mütalaâtı beyan etme ve buna dair kitap yazma.[39]

Tekke: Tarikat mensuplarının oturup kalkmalarına, âyin icra etmelerine mahsus yere verilen addır. Farsça "tekye"den bozmadır. Tekye; dayanma, dayanacak yer

[35] Sâmî, *Kâmus-ı Türkî,* 361.
[36] Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü 3,* 123.
[37] Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü 3,* 346.
[38] Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü 3,* 347.
[39] Sâmî, *Kâmus-ı Türkî,* 422.

demektir. Cem'i "tekâya"dır. Ufak tefek farklarla "zâviye", "hankah", "dergâh", "âsitâne" de tekke demektir.[40]

Tuğra: Ferman, berat, menşur ve saire ile paralarda padişahların nişan ve alâmetleri olarak kullanılan işaretlerin adıdır. Tuğranın İslâm hükümdarları tarafından ihdas olduğunu söyleyen Corci Zeydan, Medeniyyet-i İslâmiyye Tarihi (Zeki Megamiz tercümesi, C. 1, s. 112) şu tafsilâtı veriyor: "Âlem-i İslâmîde tavâif-i mülûkü teşkil eden saltanatlar türediği zaman, bunlar da kendi hükümetlerine Hulefânın istimal ettikleri mühür alâmeti gibi bir alâmet ittihaz ederek buna 'tuğra' namını verdiler. Tuğra malûm olduğu üzere, hükümdarın isim ve elkabını havi kalın kalemle yazılmış bir nakıştır. Bu (tuğra) hükümdarın işaret-i mahsusası yerine kaim idi. Selâtin ve ümera zamanında fermanlar ve beyannameler (tuğra) ile muvaşşah (süslenmiş) olunca, hükümdarların kendi elleri ile diğer bir işaretin konulmasına lüzum görülmezdi. Selçukîler, inşa (mükâtebat) divanına 'Tuğra Divanı' namını verirlerdi.[41]

Türbe: Ölünün gömülü bulunduğu mezarın üstüne yapılan binaya verilen addır. Arapça "ölünün gömüldüğü toprak, yer" demek olan "türbe", etrafı çevrilmiş yahut üstü örtülmüş olan mezar yerinde kullanılmıştır.[42]

Vâiz: Başta Cuma günleri olmak üzere, bazı gün ve gecelerde namaz vakitleri öncesinde camilerde müslüman cemaate dinî ve ahlâkî konularda öğüt veren kişi.[43]

Vakıf: Bir mülkü ammenin menfaatine ebedî olarak tahsis etmek yerinde kullanılan bir tâbirdir. Değerli âlim Ömer Nasuhi Bilmen, Hukuk-ı İslâmiyye ve Istılahât-ı Fıkhiyye Kamusu'nda (4. cilt, sayfa 155) "Bir mülkün menfaatını halka tahsis edip aynını Allah'ü Teâlâ'nın mülkü hükmünde olarak temlik ve temellükten müebbeden menetmektir" suretinde tarif ettikten ve "bu tarif, İmameyne göredir, İmam-ı Âzam'a göre vakıf; bir mülkün aynı sahibinin mülkü hükmünde kalmak üzere menfaatının bir cihete tasadduk edilmesidir" dedikten sonra şu tafsilâtı da veriyor: "Vakfeden zâta (vâkıf), vakfedilen şeye (mevkuf), (mahall-i vakıf), bir aynın menfaatı kendisine tahsis edilen şahsa veya mahalde (mevkufün aleyh), (meşrutun leh), (masarif-i vakıf) denilir. Bunlara (mürtezika), (ehl-i vezâif) de denir.[44]

---

[40] Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü 3*, 445.
[41] Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü 3*, 525.
[42] Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü 3*, 539.
[43] Ferit Develioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat* (Ankara: Aydın Kitabevi, 2005), 1133.
[44] Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü 3*, 577.

Vâridat: Bir adam veya ailenin mâlik olduğu akar ve nükuddan aldığı hasılat ile gere (kira) ve faiz gibi iratlarının mecmuunun, masarifinin karşılığı olur.[45]

Yasinhân: Kur'ân'ın "Yâsin" sûresini okumakla vazifelendirilmiş kişi.[46]

Zâviye: Tekkenin küçüğüne verilen addır. Şehir ve kasabaların ekseriya hücra yerlerinde olan zâviye; hücre, küçük oda demek olduğu gibi, mecaz yoluyla dünya, âlem yerine de kullanılır. Cem'i zevâyadır.[47]

Zâviyedâr: Zâviye denilen küçük tekke şeyhleri hakkında kullanılan bir tâbirdir.[48]

[45] Sâmî, *Kâmus-ı Türkî*, 1483.
[46] Bahaeddin Yediyıldız, "Vakıf Istılahları Lügatçesi", *Vakıflar Dergisi*, (1983), 60.
[47] Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü 3*, 648.
[48] Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü 3*, 648.

BİRİNCİ BÖLÜM: BURDUR KAZÂSI

1.1. Burdur'un Tarihî Gelişimi

Burdur ili, Güneybatı Anadolu'da, Akdeniz Bölgesi sınırları içinde yer alan Göller Yöresi'nde bulunur. Antik dönemlerden itibaren yerleşimlerin görüldüğü bu bölge, tarih boyunca birçok uygarlığın egemenliği altına girmiştir. Önce Hitit ve Frig, ardından Lidya hâkimiyetine giren Burdur, Perslerin Anadolu'yu işgal etmeleriyle Pers yönetimine bağlanmıştır. Pers hâkimiyetinin sona ermesinin ardından, bölgedeki Sagalassos, Kibyra ve Kremna gibi önemli antik kentler, Büyük İskender tarafından ele geçirilmiştir. İskender'in ölümünü takip eden süreçte Burdur, bir süre Bergama Krallığı'nın egemenliği altında kaldığı kabul edilir; bu krallığın sona ermesiyle Roma İmparatorluğu topraklarına katılmıştır. Roma İmparatorluğu'nun 395 yılında ikiye ayrılmasıyla birlikte bölge Doğu Roma İmparatorluğu'nun hâkimiyetine girmiştir. Doğu Roma döneminde Burdur yöresinin "Polydorion" adıyla anıldığı kaynaklarda yer almaktadır.[49]

Türklerin Burdur bölgesine gelişi, 1071 Malazgirt Zaferi'nin ardından 1075 yılında Kınalı aşiretine mensup Türkmenlerin Şekerpınarı ve Hamam Bendi civarına yerleşmeleriyle başlamıştır. Ancak bu alan, sık yaşanan sel baskınları ve bataklıkların neden olduğu sıtma gibi hastalıklar yüzünden uzun süre yerleşim için elverişli sayılmamıştır. Bunun üzerine Türkmenler, bugünkü Burdur Çayı'nın kenarına, Ulu Camii'nin bulunduğu tepenin yamaçlarına yerleşmiş ve bu bölgeyi "Alanpazarı" olarak adlandırmışlardır.[50] Bu geleneğin bir devamı niteliğinde, Ulu Camii çevresinde yüzyıllar boyunca pazar kurulmaya devam edilmiştir. Burdur'a ilk yerleşen Türklerin büyük çoğunluğunu Kınalı aşiretine mensup Türkmenler oluşturmuştur. Bu topluluklar, başlangıçta herhangi bir siyasi otoriteye bağlı olmaksızın bölgedeki Bizans unsurlarıyla mücadele ederek varlıklarını sürdürmüştür. Selçuklu Hükümdarları I. Mesut ve II. Kılıçarslan'ın Erle Ovası'nda Haçlı ordularını mağlup etmeleriyle birlikte Selçuklu siyasi otoritesi bölgede güç kazanmıştır. II. İzzeddin Kılıçarslan döneminde Denizli, Uluborlu, Burdur ve Antalya, Selçuklu hâkimiyetine katılmış; bölgedeki Türkmen aşiretleri Selçuklu idaresine bağlanmıştır. Bununla birlikte, Türkmenler üzerindeki otorite 1230'lu

[49] Metin Özata, *İlk Çağlardan Kurtuluş Savaşı'na Burdur Tarihi* (Alsancak / İzmir: Umay Yayınları, 2009), 15.
[50] Mustafa Ali Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)* (İstanbul: Libra Kitap, 2020), 30.

yıllara kadar tam olarak sağlanamamış, nihayet I. Keykavus ve I. Alâeddin Keykubat dönemlerinde gerçekleştirilen seferlerle bölgede kısmen istikrar tesis edilmiştir.[51]

Anadolu Selçuklu Devleti'nin zayıflama süreci, I. Alâeddin Keykubad'ın 1237'de ölümüyle başlayıp yerine geçen oğlu II. Keyhüsrev'in yetersiz yönetimiyle derinleşmiştir. Bu dönemde devlet adamları arasındaki rekabet artarken, taşradaki Türkmen toplulukları yoksullaşmış ve merkezî otoriteyle bağları zayıflamıştır. 1240 yılında Horasanlı Baba İshak önderliğinde patlak veren Türkmen ayaklanması bastırılmış olsa da bu olay Selçuklu ordusunun manevî direncinin çökmekte olduğunu göstermiştir. 1243'teki Kösedağ Savaşı'nda Moğollara yenilen Selçuklular, İlhanlılara tâbi hâle gelmiş; bu durum Anadolu'daki siyasi birliğin bozulmasına ve Burdur'un da içinde bulunduğu bölgede beyliklerin güç kazanmasına zemin hazırlamıştır.[52] Bu süreçte Burdur ve çevresinde yoğun bir Türkmen nüfusu bulunmakta olup, Celaleddin Harzemşah'ın komutanlarından Yomut kabilesine mensup Hamid Bey, Selçuklu Dönemi'nde bölgenin sınır beyliği görevini üstlenmiştir. Selçuklu Devleti'nin yıkılmasının ardından Hamid Bey'in torunu Felekeddin Dündar Bey, dedesine hürmeten kurduğu beyliğe "Hamîdoğulları" adını vermiştir.[53]

Hamîdoğulları Beyliği'nin en parlak dönemi, kurucu Dündar Bey'in hükümdarlığına rastlar. Dündar Bey, 700 (1300/1301) yılında Burdur'da bugün "Ulu Camii" olarak bilinen camiyi inşa ettirerek şehrin bu yapı etrafında gelişmesini sağlamıştır. Bu eser, Burdur'un tarihî kimliğinin oluşmasında önemli bir rol oynamış olup, kitâbesi günümüzde Burdur Müzesi'nde sergilenmektedir. İlhanlıların Anadolu'yu istila sürecinde Hamîdoğulları da diğer Anadolu beylikleri gibi zarar görmemek adına İlhanlılara bağlılık bildirmiştir. Buna rağmen İlhanlı Başveziri Emirçoban'ın oğlu Timurtaş, Anadolu'daki beylikleri ortadan kaldırmak amacıyla harekete geçmiş ve 1323 yılında Dündar Bey'i Antalya'da öldürmüştür. Ancak 1327'de Timurtaş Anadolu'dan çekilmek zorunda kalmış ve böylece İlhanlı tehdidi ortadan kalkmıştır. Bu gelişmenin ardından Dündar Bey'in soyundan gelenler Hamîdoğulları Beyliği'ni yeniden organize etmiş ve Burdur'daki siyasi varlıklarını sürdürmüştür.[54]

---

[51] Yusuf Ekinci, *Burdur* (Ankara, 1995), 15.

[52] Faruk Sümer, "Anadolu Selçukları (1075-1308)", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopodisi* (TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 2009), 36/382-383.

[53] Mustafa Murat Bozcu, *Burdur İlinde Türk Mimarisi Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı Eserleri* (BURDUR: Burdur Ticaret ve Sanayi Odası, 2013), 6.

[54] Özata, *İlk Çağlardan Kurtuluş Savaşı'na Burdur Tarihi*, 18.

1331 senesinde Burdur'a uğrayan ünlü Arap seyyahı İbn Battûta, kaleme aldığı seyahatnamesinde şehir hakkındaki gözlemlerini aktarmıştır. Seyyah, Burdur'u "akarsuları bol, bağlık ve bostanlık küçük bir kasaba" olarak tanımlamış; kalenin yüksek bir tepe üzerinde yer aldığını, Ahî teşkilatının misafirperverliğini ve şehirdeki toplumsal düzenin dikkat çekici olduğunu belirtmiştir.[55] İbn Battûta'nın sözünü ettiği kale, erken Bizans dönemine kadar uzanan köklü bir geçmişe sahiptir. Günümüzde hiçbir kalıntısı bulunmayan Burdur Kalesi'nin M.S. 1219 yıllarında mevcut olduğu, oldukça sağlam yapısı nedeniyle Selçuklu Sultanı I. Gıyaseddin Keyhüsrev'in kardeşleri İzzeddin ve Rükneddin'i burada hapsettiği kaynaklarda belirtilmektedir. Eski Burdur Belediye Başkanı Rıza Erdem'in Burdur adlı eserinde aktardığına göre, 1924 yıllarında Yukarı çarşıda yapılan kazılarda zeminden yaklaşık 3 metre aşağıda, 2 metre genişliğinde kireç harcıyla örülmüş kalın kale duvarlarına rastlanmış; bu taşların çevredeki yapıların inşasında kullanıldığı ifade edilmiştir. Bu bilgiler, Burdur Kalesi'nin uzun yüzyıllar boyunca şehrin savunma ve yerleşim dokusunun merkezinde yer aldığını göstermektedir.[56]

Kuzeybatı Anadolu'da aynı dönemde hızla güç kazanan Osmanoğulları Beyliği, Yıldırım Bayezid devrinde Anadolu Türk birliğini sağlamak amacıyla diğer beyliklerin üzerine yürümüştür. Başta Karamanoğulları olmak üzere birçok beylik Osmanlı otoritesini tanımamış, bunun üzerine Bayezid 1391 yılında düzenlediği sefer sonucunda Hamîdoğulları Beyliği'ni Osmanlı topraklarına katmıştır. Böylece Burdur'da Osmanlı dönemi başlamış ve şehir, Osmanlı idaresi içinde idari, ekonomik ve mekânsal dönüşümler yaşamıştır.[57]

Osmanlı Dönemi'nde Burdur, özellikle 16. yüzyılda önemli bir idari ve ticari merkez hâline gelmiştir. 1522 tarihli Defter-i Mufassal-ı Liva-i Hamid'e göre şehirde Müslüman mahalleleri sur içinde bulunmakta, sur dışında ise 41 evlik Rum ve Ermeni yerleşimi yer almaktaydı.[58] Karasenir, Manastır (Necati) ve Yenice yerleşimleri ise sur dışındaki köyler olarak kaydedilmiştir. Şehrin en büyük mahallesi Cami Mahallesi idi. 1522 yılında Burdur'da 238 hane bulunurken, 1568 tarihli bir deftere göre bu sayı 379 haneye ve 773 nefere (339 Müslüman, 40 Hristiyan) yükselmiştir. Ayrıca bu dönemde

[55] Özata, *İlk Çağlardan Kurtuluş Savaşı'na Burdur Tarihi*, 19.
[56] Özata, *İlk Çağlardan Kurtuluş Savaşı'na Burdur Tarihi*, 16.
[57] Mehmet Necati Erdem - Rıza İsmail Erdem, *Burdur Vilayeti Tarihi, Halkiyatı ve Harsiyetı* (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, 2015), 4-5.
[58] Zeki Arıkan, *XV - XVI. Yüzyıllarda Hamit Sancağı* (İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1988), 55.

Debbağhâne (Tabak), Mehmet Kethüda, Demir Mescidi, Karagöz Mescidi ve Nurullah Çelebi Mescidi gibi yeni mahallelerin kurulduğu görülmektedir.[59]

17. ve 18. yüzyıllarda Burdur, Hamideli Valiliği'ne (merkezi Isparta) bağlı bir sancak merkeziydi. Bu dönemde bey ve paşalar tarafından şehre birçok mimari eser kazandırılmış; Taşoda (Baki Bey Konağı), Taş Camii ve Şeyh Sinan Camii gibi yapılar inşa edilmiştir. 1884 yılında çıkan büyük yangında yukarı çarşının önemli bir kısmı ve yaklaşık 150 ev yanmış, buna rağmen şehir kısa sürede yeniden imar edilmiştir. 1887–1888 tarihli Konya Vilayeti Salnâmesinde Burdur'da 7 gülyağı imalathanesi, 5213 ev, 648 dükkân, 6 değirmen, 34 Debbağhâne, 6 hamam, 24 cami ve çeşitli hanların bulunduğu kaydedilmiştir.[60]

Burdur, fay hatlarının yoğun olduğu bir bölgede yer aldığı için tarih boyunca birçok yıkıcı depreme maruz kalmıştır. 3 Ekim 1914'te meydana gelen 6.9 büyüklüğündeki depremde şehir büyük bir yıkıma uğramış, yaklaşık 1500 kişi hayatını kaybetmiş, evlerin üçte ikisi tamamen yıkılmıştır. Başta Ulu Camii olmak üzere Şeyh Sinan, Kara Senir, Divan Baba, Saden ve Hecin Dede ve diğer camiler ile saat kulesi yıkılmış; bu yapılar daha sonraki yıllarda yeniden inşa edilmiştir.[61]

1920 yılında Burdur müstakil mutasarrıflık (liva) hâline getirilmiş, Konya vilayetinden ayrılarak doğrudan İstanbul'a bağlanmıştır. 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte yapılan idari düzenlemeler sonucu Burdur vilayet statüsünü kazanmıştır.[62] Ancak şehir, 12 Mayıs 1971'de bir kez daha 6.2 büyüklüğünde büyük bir deprem yaşamış; bu depremde 26 kişi hayatını kaybetmiş, özellikle Kurna Deresi çevresindeki gevşek zeminli mahallerinde ciddi hasar meydana gelmiştir.[63]

Bugün Burdur'un tarihî kimliği, geçirdiği bu uzun ve talihsiz tarihsel süreçlerin izlerini taşımaktadır. Başlıca tarihî eserleri arasında Ulu Camii, Şeyh Sinan Camii, Kara Senir Camii, Saden Camii, Divan Baba Camii, Hecin Camii, Taş Camii, Mustafa Hoca Camii, Hacı Bayram Camii, Eski Yeni Camii ve Tabak Camii yer almaktadır. Bu yapılar çeşitli depremler sonucunda defalarca yıkılıp yeniden inşa edildiklerinden özgün biçimlerini büyük ölçüde yitirmiştir. Günümüzde üzerlerinde bulunan kitâbeler genellikle

[59] Özata, *İlk Çağlardan Kurtuluş Savaşı'na Burdur Tarihi*, 20.
[60] *Konya Vilayeti Salnâmesi (1305)*, ts., 165-168.
[61] Cemal Sezer, "1914 Isparta-Burdur Depreminde Hilâl-i Ahmer Cemiyeti'nin Yapmış Olduğu Yardımlar", *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 19 (Ocak 2014), 18-19.
[62] Özata, *İlk Çağlardan Kurtuluş Savaşı'na Burdur Tarihi*, 28.
[63] Metin Tuncel, "Burdur", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopodisi* (TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 1992), 429.

1914 depreminden sonraki onarımlara aittir; ilk inşa dönemlerine dair özgün kitâbeler ise günümüze ulaşmamıştır.

1.2. Burdur'un Coğrafi Yapısı

Burdur ili, Akdeniz Bölgesi'nin iç kesiminde yer almakta olup Göller Yöresi olarak adlandırılan sahada, Akdeniz Bölgesi'nden Ege ve Orta Anadolu bölgelerine geçiş niteliği taşıyan bir konuma sahiptir. İl, 29º 24′–30º 53′ Doğu boylamları ile 36º 53′–37º 50′ Kuzey enlemleri arasında bulunmaktadır. Coğrafi konumu itibarıyla Burdur; güneyde Antalya, batıda Denizli, güneybatıda Muğla, doğu ve kuzeyde ise Isparta ve Afyon illeriyle çevrilidir. İlin toplam yüzölçümü 7.176 km² olup, ortalama yükseltisi 950 metre civarındadır. Bu yükselti, Burdur'un iklim ve yer şekilleri üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir. İl arazisinin büyük bir kısmı dağlık alanlardan oluşmaktadır. Arazi dağılımına bakıldığında, %60,6'sının dağlık, %2,7'sinin yayla, %19'unun ova ve %17,6'sının ise engebeli alanlardan meydana geldiği görülmektedir. Toprak yapısı genel olarak killi ve kireçli özellik göstermekte olup bu durum, hem tarımsal faaliyetleri hem de doğal bitki örtüsünü etkilemektedir. Burdur ili sınırları içerisinde yer alan ve çöküntü alanlarında oluşmuş Karataş, Salda, Yarışlı, Gölhisar ve Burdur gölleri, bölgenin "Göller Yöresi" olarak adlandırılmasının başlıca nedenini oluşturmaktadır. İlin en yüksek noktası ise 2.598 metre rakıma sahip Koçaş Dağı'dır. İklim özellikleri bakımından Burdur'da karasal iklim hâkimdir. Bu iklim tipinin bir sonucu olarak kış ayları sert ve soğuk geçerken, yaz ayları kurak ve sıcak karakter göstermektedir. Bu iklim koşulları, ilin doğal çevresi ve yerleşim düzeni üzerinde belirleyici rol oynamaktadır.[64]

1.3. Burdur'un Önemi

Burdur, Osmanlı döneminde idarî ve siyasî bakımdan merkezî bir konumda yer almamakla birlikte, bulunduğu coğrafi konum ve tarihî sürekliliği bakımından bölgesel ölçekte önem taşıyan bir yerleşim alanıdır. Akdeniz Bölgesi'nin iç kesiminde, Göller Yöresi olarak adlandırılan sahada yer alması, Burdur'u hem doğal çevre özellikleri hem de yerleşim sürekliliği açısından dikkate değer kılmıştır. Bölge, Osmanlı döneminden çok daha önceki çağlardan itibaren yerleşime sahne olmuştur. Burdur sınırları içerisinde yer alan ve Pisidia Bölgesi'nin en önemli antik kentlerinden biri olan Sagalassos, bölgenin antik çağlardan itibaren siyasî, ekonomik ve kültürel açıdan gelişmiş bir yerleşim alanı olduğunu göstermektedir. Kentte tespit edilen anıtsal yapılar, su sistemleri ve kamusal alanlar, Burdur ve çevresinin tarih boyunca iskâna elverişli ve stratejik bir coğrafya sunduğunu ortaya koymaktadır. Osmanlı döneminde ise Burdur, Ege, Akdeniz ve İç Anadolu bölgeleri arasında bir geçiş alanında bulunması sebebiyle doğrudan bir ticaret ya da idarî merkez hâline gelmemiş, ancak bölgesel ulaşım ve hareketlilikten etkilenmiştir. Özellikle Antalya ve Alanya gibi önemli liman kentlerine uzanan güzergâhlar üzerinde yer alması, Burdur'un iç bölgeler ile kıyı kesimleri arasında bağlantı

[64] "T.C. Burdur Valiliği - Coğrafi Yapı" (Erişim 07 Şubat 2026).

sağlayan bir konumda bulunmasına imkân tanımıştır. Göller Yöresi içerisinde yer alması, Burdur'un su kaynakları bakımından zengin bir çevrede gelişmesini sağlamıştır. Nitekim 1331 yılında Burdur'u ziyaret eden İbn Battûta, Burdur'u "akarsuları bol, bağlık ve bostanlık küçük bir kasaba" olarak tanımlamış ve kalesinin yüksek bir tepe üzerinde bulunduğunu belirtmiştir.[65] Bu gözlemler, bölgenin doğal çevre koşullarının yerleşim ve tarımsal faaliyetler açısından elverişli olduğunu göstermektedir. Osmanlı döneminde kaza ölçeğinde bir yerleşim birimi olan Burdur'da cami, mescid, medrese, mektep, tekke, zâviye, çeşme ve hamam gibi dinî ve sosyal yapılar inşa edilmiştir. Bu yapılar, Burdur'un Osmanlı taşra yapılanması içerisinde süreklilik gösteren bir yerleşim alanı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu yönüyle Burdur, Osmanlı taşra toplumunun sosyal ve idarî yapısını incelemek açısından önemli bir örnek teşkil etmektedir.

1.4. Burdur'un Yerleşim Birimleri

Burdur, Osmanlı döneminde küçük bir kazâ olmakla birlikte zaman içerisinde nüfusunun artmasına paralel olarak merkezdeki mahalle ve merkeze bağlı köy sayısının arttığı görülmektedir. Bu çalışmada kullanılan Hurûfât Defterleri yalnızca Burdur merkezi ve merkeze bağlı köyleri kapsamaktadır. Kayıtlarda Burdur başlığı altında herhangi bir ilçe yer almamakla birlikte, Burdur'un günümüzde Ağlasun, Altınyayla, Bucak, Çavdır, Çeltikçi, Gölhisar, Karamanlı, Kemer, Tefenni ve Yeşilova olmak üzere toplam on ilçesi bulunmaktadır.[66] (Harita 1)

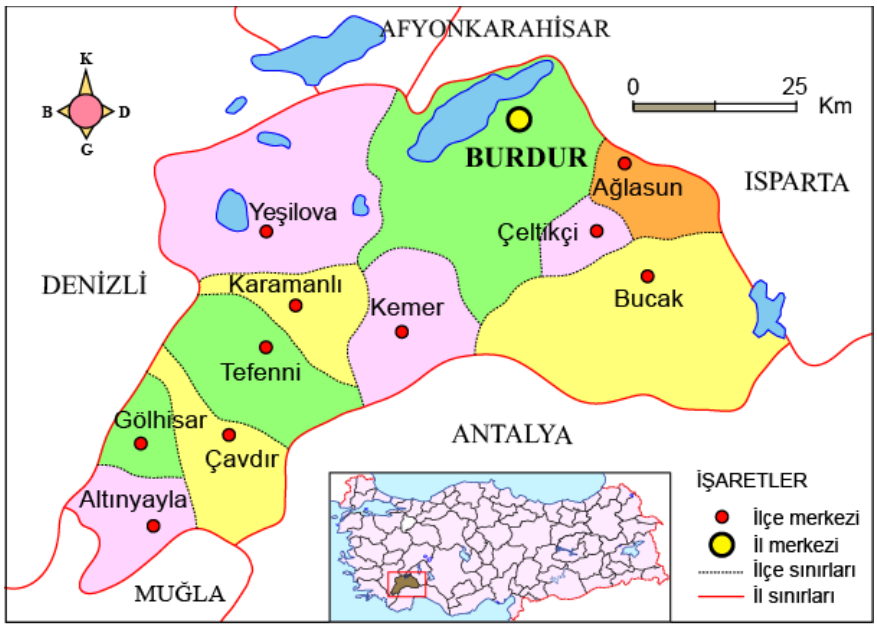
Hurûfât Defterleri kayıtlarında yer alan mahallelerin sınırlarının günümüzde tam olarak nerelere tekabül ettiği kesin biçimde tespit edilememektedir. Bununla birlikte söz konusu mahalleler ve bu mahallelerde yer alan eserlerin, günümüzdeki mahallelere kıyasla çok daha küçük alanlara sahip olduğu ve ekseriyetle günümüze ulaşamamış olan kale içi yerleşim alanında bulundukları söylenebilir. Defter kayıtlarında Burdur merkez mahalleleri günümüze kıyasla oldukça sınırlı sayıda yer almakta olup, Osmanlı dönemine ait yerleşim birimlerinin zamanla isim ve statü bakımından çeşitli değişikliklere uğradığı anlaşılmaktadır. Bu süreçte bazı mahalleler isimlerini koruyarak günümüze ulaşmış, bazıları farklı adlarla anılmaya başlanmış, Osmanlı döneminde mahalle statüsünde olmayan bazı yerleşim alanları ise ilerleyen dönemlerde mahalle hâline gelmiştir.

Bu duruma örnek olarak Burç ve Kuyu mahallelerinin isimlerini koruyarak günümüze ulaşması; Hecin Mahallesi'nin Akın Mahallesi, Yoğurtçu Mahallesi'nin ise Zafer Mahallesi adını alması gösterilebilir. Bununla birlikte Mehmet Akif Ersoy ve Hızır İlyas mahalleleri Osmanlı döneminde mevcut olmayıp, daha sonraki dönemlerde teşekkül etmiş yeni mahallelere örnek verilebilir. Ancak bu örnekler Burdur merkezindeki mahalle adlandırmalarını bütünüyle kapsamak amacıyla değil, genel durumu ortaya koymak için verilmiştir. Günümüzde Burdur merkezinde bulunan otuz beş mahallenin adları ise şöyledir: Akın Mahallesi, Armağan İlci Mahallesi, Atatürk Mahallesi, Aydınlıkevler Mahallesi, Bağlar Mahallesi, Bahçelievler Mahallesi, Bozkurt Mahallesi, Burç Mahallesi, Cemil Mahallesi, Çeşmedamı Mahallesi, Değirmenler Mahallesi, Dere Mahallesi, Emek

[65] Özata, *İlk Çağlardan Kurtuluş Savaşı'na Burdur Tarihi*, 19.
[66] "T.C. Burdur Valiliği - İlçelerimiz" (Erişim 06 Şubat 2026).

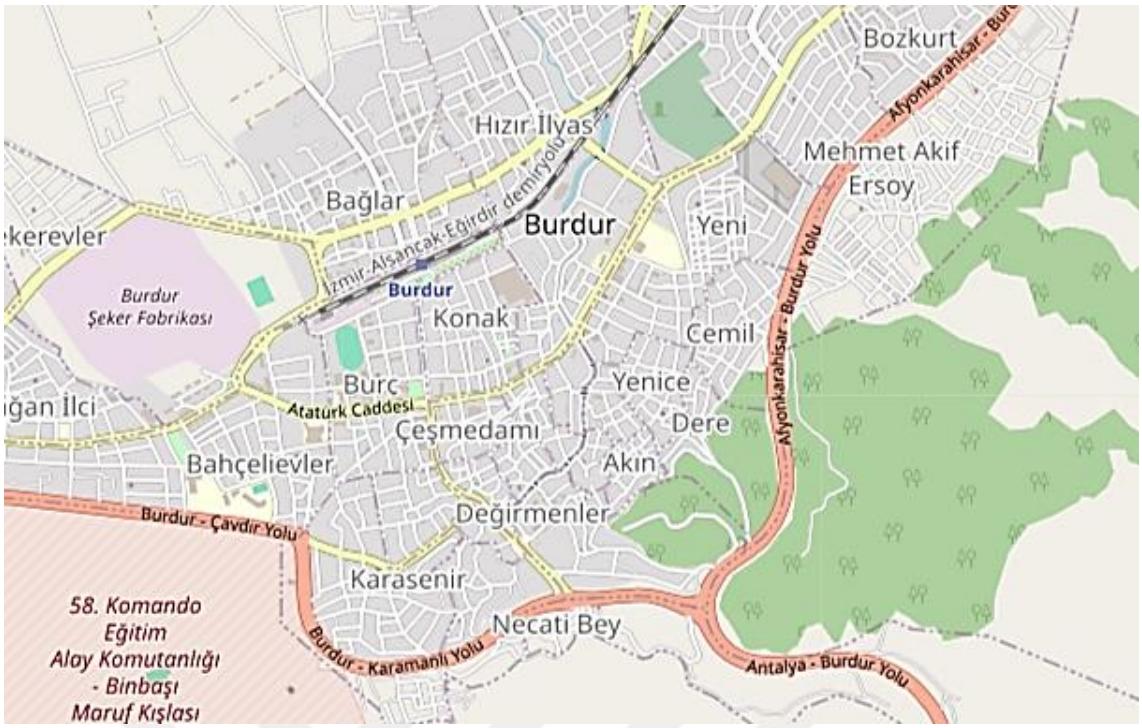
Mahallesi, Fevzi Çakmak Mahallesi, Hızır İlyas Mahallesi, İnönü Mahallesi, Karasenir Mahallesi, Kışla Mahallesi, Konak Mahallesi, Kuyu Mahallesi, Mehmet Akif Ersoy Mahallesi, Menderes Mahallesi, Necati Bey Mahallesi, Özgür Mahallesi, Pazar Mahallesi, Recep Mahallesi, Sakarya Mahallesi, Sinan Mahallesi, Şeker Evleri Mahallesi, Şirinevler Mahallesi, Tepe Mahallesi, Üçdibek Mahallesi, Yeni Mahallesi, Yenice Mahallesi ve Zafer Mahallesi'dir.[67] (Harita 2)

Benzer bir durum Burdur merkezine bağlı köyler için de geçerlidir. Bazı köyler Osmanlı döneminden günümüze isimlerini değiştirmeden ulaşmışken, bazı köylerin adları zaman içerisinde farklılaşmıştır. Bu bağlamda örnek olarak Çendik, Çine ve Düğer köyleri isimlerini koruyarak günümüze ulaşmış; Lengüme Köyü'nün adı Günalan, İnar Köyü'nün adı ise Yaylabeli olarak değiştirilmiştir. Bunun yanında Osmanlı döneminde mevcut olan bazı köylerin zamanla idarî statü değişikliği geçirerek mahalle hâline geldiği de görülmektedir. Nitekim Hurûfât Defterleri kayıtlarında bir köy olarak geçen Senir, günümüzde Burdur merkezine bağlı bir mahalle konumundadır. Günümüzde Burdur merkeze bağlı toplam elli bir köy bulunmakta olup bu köylerin adları ise şöyledir: Aksu Köyü, Akyaka Köyü, Akyayla Köyü, Askeriye Köyü, Aşağımüslimler Köyü, Aziziye Köyü, Başmakçı Köyü, Bayındır Köyü, Bereket Köyü, Beşkavak Köyü, Boğaziçi Köyü, Bozlar Köyü, Büğdüz Köyü, Cimbilli Köyü, Çallıca Köyü, Çatağıl Köyü, Çendik Köyü, Çine Köyü, Düğer Köyü, Erikli Köyü, Gökçebağ Köyü, Günalan Köyü, Güneyyayla Köyü, Hacılar Köyü, Halıcılar Köyü, İğdeli Köyü, İlyas Köyü, Kapaklı Köyü, Karacaören Köyü, Karaçal Köyü, Karakent Köyü, Kartalpınar Köyü, Kavacık Köyü, Kayaaltı Köyü, Kayış Köyü, Kocapınar Köyü, Kozluca Köyü, Kökez Köyü, Kumluca Köyü, Kurna Köyü, Kuruçay Köyü, Sarıova Köyü, Soğanlı Köyü, Suludere Köyü, Taşkapı Köyü, Ulupınar Köyü, Yarıköy Köyü, Yassıgüme Köyü, Yaylabeli Köyü, Yazıköy Köyü ve Yeşildağ Köyü'dür.[68]

Harita 1:Burdur'un ilçeleri

[67] "Merkez Mahalleleri ve Köyleri Burdur" (Erişim 07 Şubat 2026).
[68] "Merkez Mahalleleri ve Köyleri Burdur".

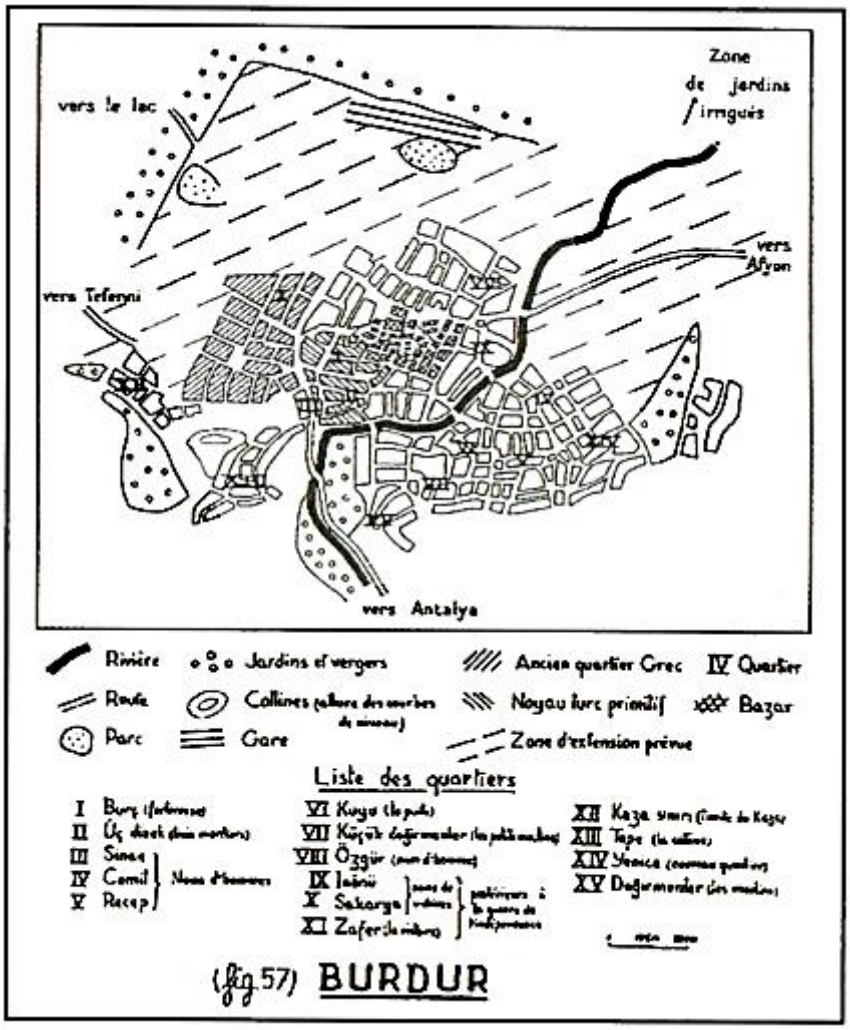

Harita 2: Günümüz Burdur merkez mahalleleri

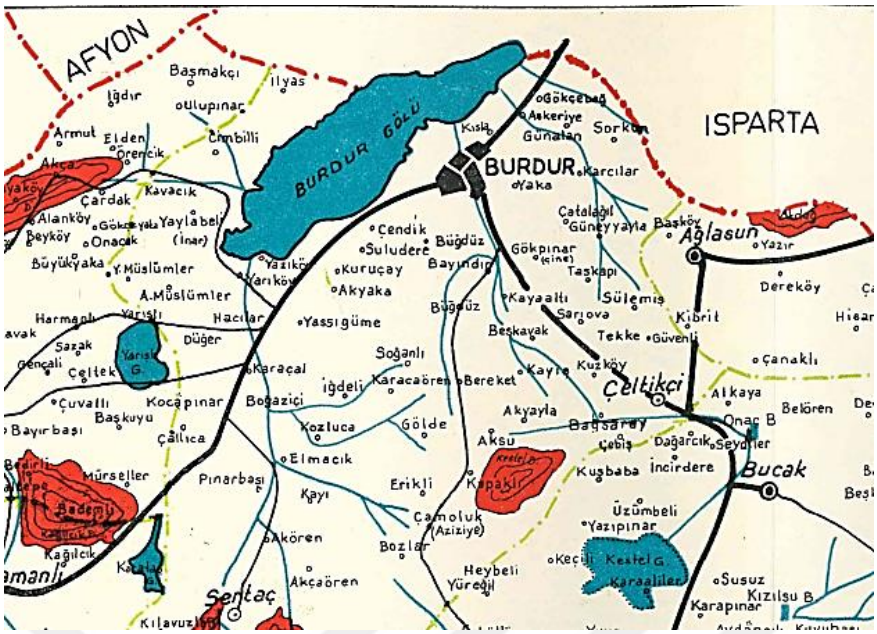
1.5. Hurûfât Defterleri Kayıtlarında Geçen Burdur Kazâ'sının Mahalle ve Köyleri

Burdur, tarihsel olarak iç bölgeleri batı Akdeniz'e bağlayan önemli bir güzergâh üzerinde yer alan ve bu konumunun etkisiyle zengin bir kültürel birikime sahip olan bir yerleşimdir. Şehrin Osmanlı dönemindeki yapılanması, günümüze ulaşamamış olan Burdur Kalesi merkez alınarak şekillenmiştir. Hurûfât Defterleri kayıtları, Burdur'a ait merkez mahalle ve köylerin farklı isimlerle anılabildiği veya isminin zaman içinde değiştiğini ortaya koymaktadır. Bu kapsamda özellikle Debbağhâne Mahallesi'nin aynı zamanda Hacı Ahmed Mahallesi olarak kaydedildiği tezimizde tespit edilmiştir. Defter kayıtlarına göre Osmanlı dönemi kentsel ve kırsal dokusunu oluşturan yerleşim birimleri şu şekildedir: Burdur merkezde 18 mahalle tespit edilmiş olup, günümüzdeki karşılıkları parantez içinde verilmiştir. Bunlar; Burçardı (Burç), Cami-i Kebir (Pazar), Debbağhâne / Hacı Ahmed (Tabak), Dere, Divan Baba (Değirmenler), Hacı Ahmed, Hacı İbrahim, Hacı Mahmud, Hacı Ömer (İnönü), Hecin (Akın), Karasenir, Kuyu, Manastır (Necatibey), Recep Çelebi, Şeyh Sinan, Terslik (Derslik), Üçdibek, Yenice (Pazar) ve Yoğurtçu (Zafer)'dur (Harita 5). Kırsalda ise 27 köy bulunmakta olup bunlar; Akyaka, Askeriye, Büğdüz, Çendik, Çerçin (Gökçebağ), Çınarlı, Çine, Dere Bağır, Döğer, Geresin

(Gelincik), Hacılar, İnar (Yaylabeli), Karaçal, Karakent, Kıravgaz (Kayaaltı), Kışla, Kurna (Yakaköy), Kuruçay, Lengüme (Günalan), Mandırna (Çatağıl), Nar, Pazarköy, Sala (Halıcılar), Sorkun, Suludere, Yar (Yarıköy), Yassıgüme ve Yazı (Yazıköy)'dür (Harita 6).

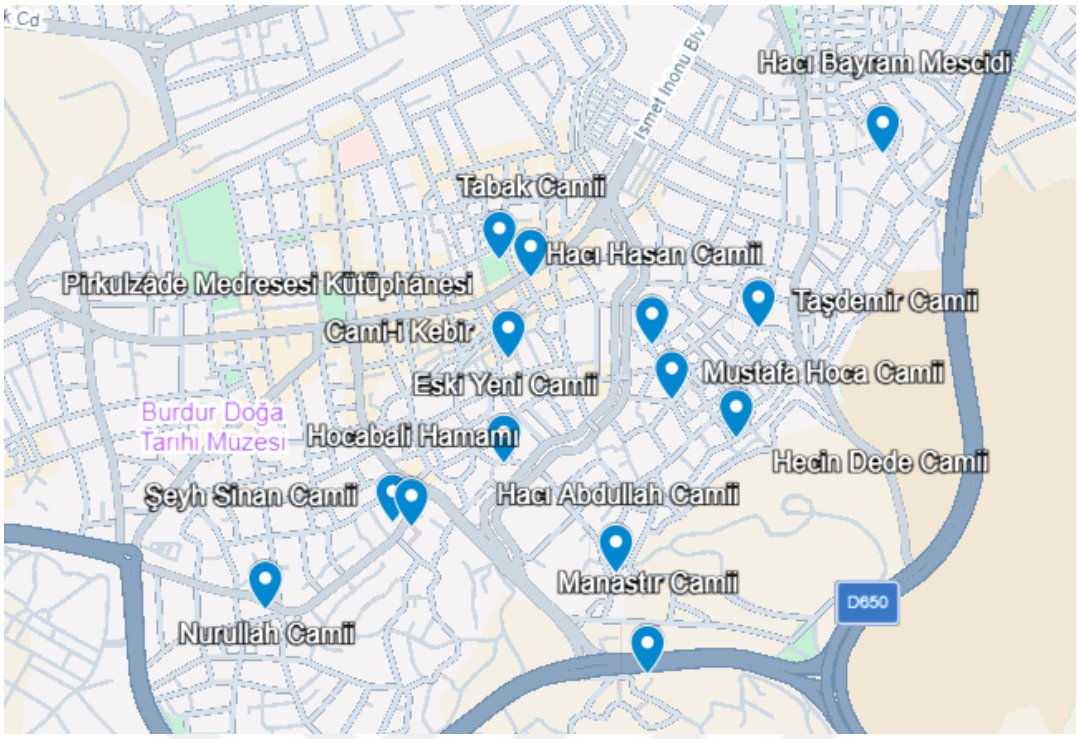
Harita 3: Planholl Tarafından 1958 Yılında Çizilen Plan Krokisi

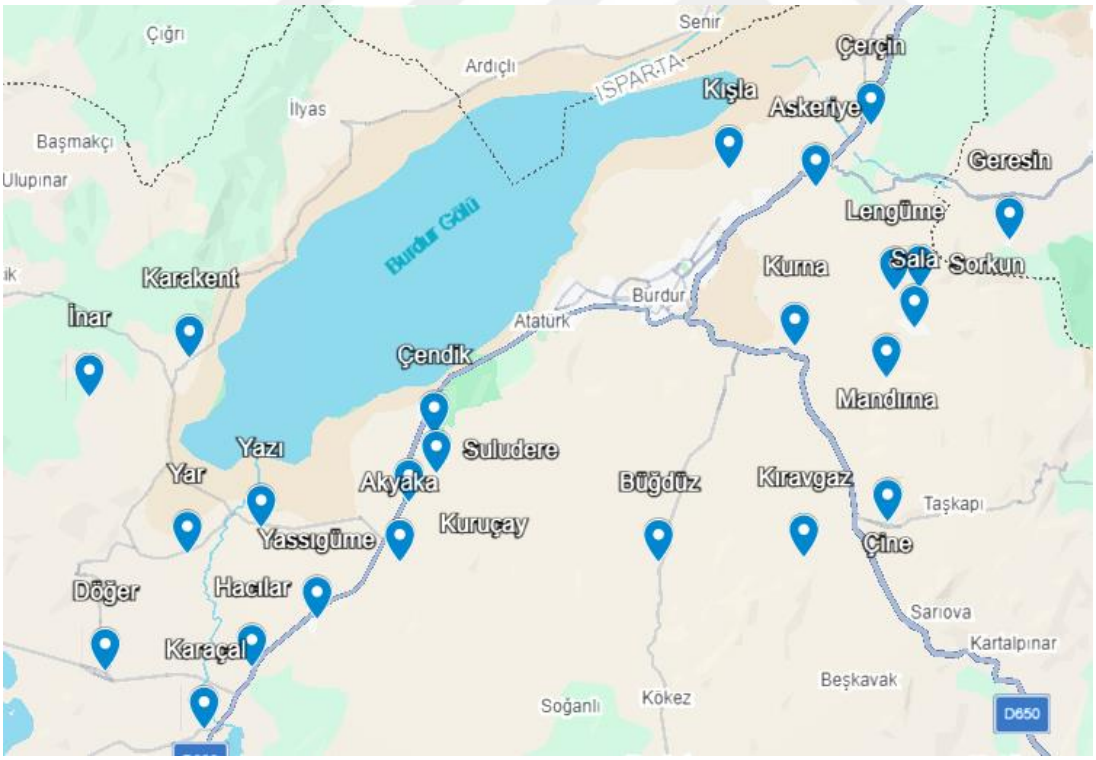
Harita 4: Burdur merkez köyler haritası (1973 Burdur İl Yıllığı Sayfa 48)

Hurûfât Defterleri kayıtlarında çok sayıda yapı ismi tespit edilmekle birlikte, bunların yalnızca az bir kısmı günümüze aslî hüviyetini koruyarak ulaşabilmiştir. Yapıların büyük çoğunluğu başta deprem olmak üzere tabii ve beşerî etkenler sebebiyle günümüze ulaşamamış; yıkılan yapıların bulunduğu konumlarda ise aynı adı taşıyan yeni yapılar inşa edilmiştir. Burdur merkezde tespit edilen on beş yapıdan yalnızca Pirkulzâde Medresesi Kütüphanesi ile Hocabali Hamamı aslî yapısını koruyarak günümüze ulaşabilmiş, diğer yapıların yerinde ise aynı adla yeniden inşa edilen yapılar bulunmaktadır (Harita 5).

Benzer bir durum Burdur merkeze bağlı köylerde de görülmektedir. Köyler arasında yalnızca Lengüme Köyü Camii aslî hüviyetini muhafaza edebilmiştir. Bunun dışında, Suludere Köyü'ndeki Şeyh Hamza Türbesi hariç olmak üzere köy camilerinin tamamı yeniden inşa edilmiş; Hurûfât Defterleri'nde adı geçen diğer eserlerin ise günümüzde herhangi bir izine rastlanamamıştır (Harita 6).

Harita 5: Hurûfât Defterleri kayıtlarında geçen yapıların Burdur merkezindeki konumları

Harita 6: Hurûfât Defterleri kayıtlarında geçen Burdur merkez kazâsına bağlı köylerin konumları

1.6. Burdur’da Günümüze Ulaşabilmiş Mimari Eserler

Burdur'daki tarihî yapı mirasına bütüncül bir bakış, 1914 depreminin bu miras üzerinde belirleyici bir kırılma noktası oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, Hocabali (Görsel 2-4) ve Eski Yeni Hamamları (Görsel 5-7) ile Pirkulzâde Medresesi’nin kütüphânesi (Görsel 8), özgün mimari karakterlerini büyük ölçüde koruyarak günümüze ulaşabilmiş son derece nadir eserler olarak öne çıkmaktadır. Benzer şekilde, köylerden Lengüme Köyü Camii Hacı Musa tarafından 15 Şâban 1309 (15 Mart 1892) tarihinde yeniden inşa ettirildiği ve bu ikinci yapının günümüze ulaştığı anlaşılmaktadır (Görsel 9-13). Kayıtlarda çok daha eski tarihlere dayanan Kurna Köyü Camii ise, köydeki açılış berâtına göre 1902 tarihinde yeniden yapılmıştır (Görsel 14-16). 1914 depreminden hemen önce inşa edilen ve depreme rağmen ayakta kalabilen bu yapılar, Burdur'un mimari hafızası açısından oldukça önem taşımaktadır.

Görsel 2: Restorasyon sonrası Hocabali Hamamı (Muhammed Ayten, Ağustos 2025)

Görsel 3: Restorasyon sonrası Hocabali Hamamının içi (Muhammed Ayten, Ağustos 2025)

Görsel 4: Restorasyon sonrası Hocabali Hamamı içi (Muhammed Ayten, Ağustos 2025)

Görsel 5: Eski Yeni Hamamı (Mustafa Murat Bozcu, Temmuz 2009)

Görsel 6: Eski Yeni Hamamı (Mustafa Murat Bozcu, Temmuz 2009)

Görsel 7: Eski Yeni Hamamı (Mustafa Murat Bozcu, Temmuz 2009)

Görsel 8: Pirkulzâde Medresesinin Kütüphânesi (Muhammed Ayten, Ağustos 2025)

Görsel 9: Lengüme Köyü Camii (Muhammed Ayten, Ağustos 2025)

Görsel 10: Lengüme Köyü Camii Kitâbesi (Muhammed Ayten, Ağustos 2025)

Görsel 11: Lengüme Köyü Camii'nin sonradan eklenen kitâbesi (Muhammed Ayten, Ağustos 2025)

Görsel 12: Lengüme Köyü Camii duvarında kullanılan devşirme taşı (Muhammed Ayten, Ağustos 2025)

Görsel 13: Lengüme Köyü Camii son cemaat yeri kalem işi süslemesi (Muhammed Ayten, Ağustos 2025)

Görsel 14: Kurna Köyü Camii (Muhammed Ayten, Ağustos 2025)

Görsel 15: Kurna Köyü Camii ahşap tavan süslemeleri (Muhammed Ayten, Ağustos 2025)

Görsel 16: Kurna Köyü Camii harimi (Muhammed Ayten, Ağustos 2025)

Bununla birlikte, kentte bugün tarihî olarak tanımlanan pek çok yapı, aslında 1914 Burdur ya da 1971 depremi sonrasında gerçekleştirilen kapsamlı bir yeniden inşa sürecinin ürünüdür (Görsel 17). Dolayısıyla bu yapılar, özgün Osmanlı Dönemi örneklerinden ziyade, o dönemin mimari dilinin ve ihtiyaçlarının bir devamı olarak yorumlanabilecek yeniden inşa yapıları olarak değerlendirilmelidir. Yerinde yapılan incelemeler neticesinde, deprem sonrasında yeniden inşa edilen ve günümüzde hâlen aktif olarak kullanılan Burdur merkezdeki başlıca camiler şunlardır: Cami-i Kebir (Görsel 18-21), Divan Baba Camii (Görsel 22), Eski Yeni Camii (Görsel 23-24), Manastır Camii, Hacı Hasan Camii, Hecin Dede Camii (Görsel 25), Mustafa Hoca Camii (Görsel 26-27), Nurullah Çelebi Camii, Şeyh Sinan Camii (Görsel 28-30), Tabakhane Camii (Görsel 31), Taşdemir Camii (Görsel 32-34).

Burdur'un merkez köylerinde ise Lengüme ve Kurna Köyü Camileri haricinde, deprem öncesi dönemden günümüze orijinal haliyle ulaşabilmiş herhangi bir mimari esere rastlanmamıştır. Buna karşılık, arşiv kayıtlarında isimleri geçen, ancak deprem sonrasında tamamen yenilendiği tespit edilen köy camileri bulunmaktadır. Askeriye (Görsel 35-36), Büğdüz, Çendik, Çerçin, Çine, Kıravgaz, Hacılar (Görsel 37-38), İnar, Karaçal, Kışla, Akyaka, Kuruçay, Mandırna, Sala, Suludere, Yar, Yazı, Yassıgüme ve Geresin köylerindeki camiler, bu kapsamda değerlendirilebilecek yapılardır.

Görsel 17: 1971 depremi ile yıkılıp ders alınması sebebi ile olduğu gibi bırakılan Yarıköy'deki yıkıntı cami (Muhammed Ayten, Ağustos 2025)

Görsel 18: Cami-i Kebir (Muhammed Ayten, Ağustos 2025)

Görsel 19: Cami-i Kebir (Muhammed Ayten, Ağustos 2025)

Görsel 20: Cami-i Kebir'in Burdur Müze'sindeki kitâbesi (Muhammed Ayten, Ağustos 2025)

Görsel 21: Cami-i Kebir'in Burdur Müze'sindeki kitâbesi (Muhammed Ayten, Ağustos 2025)

Görsel 22: Divan Baba Camii (Muhammed Ayten, Ağustos 2025)

Görsel 23: Eski Yeni Camii (Muhammed Ayten, Ağustos 2025)

Görsel 24: Eski Yeni Camii avlusunda mezar taşı (Muhammed Ayten, Ağustos 2025)

Görsel 25: Hecin Dede Camii restorasyon aşaması (Muhammed Ayten, Ağustos 2025)

Görsel 26: Mustafa Hoca Camii (Muhammed Ayten, Ağustos 2025)

Görsel 27: Mustafa Hoca Camii (Mustafa Murat Bozcu, Temmuz 2009)

Görsel 28: Şeyh Sinan Camii (Muhammed Ayten, Ağustos 2025)

Görsel 29: Şeyh Sinan Camii harimi (Muhammed Ayten, Ağustos 2025)

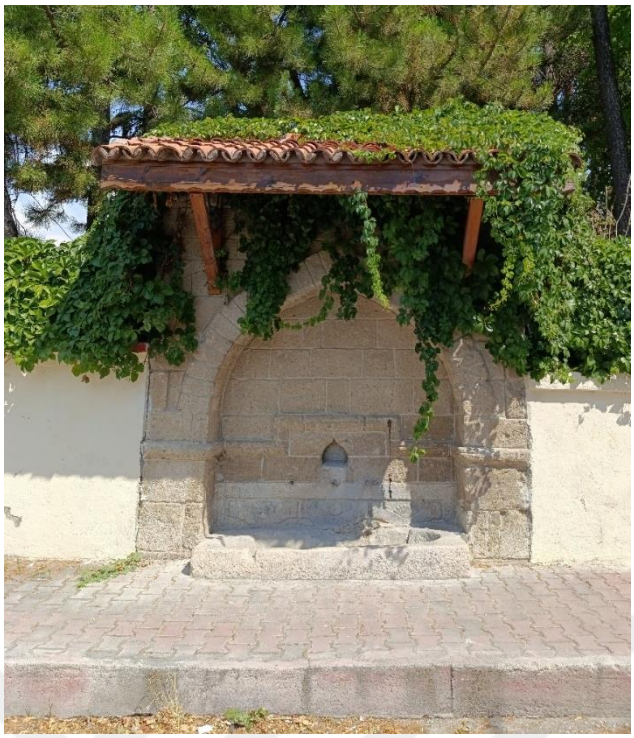
Görsel 30: Şeyh Sinan Camii haziresindeki mezar taşları (Muhammed Ayten, Ağustos 2025)

Görsel 31: Tabakhane Camii (Muhammed Ayten, Ağustos 2025)

Görsel 32: Taşdemir Camii (Muhammed Ayten, Ağustos 2025)

Görsel 33: Taşdemir Camii avlusunun dışındaki çeşme (Muhammed Ayten, Ağustos 2025)

Görsel 34: Taşdemir Camii avlusundaki mezar taşı (Muhammed Ayten, Ağustos 2025)

Görsel 35: Askeriye Köyü Camii ve yanındaki eski çeşme (Muhammed Ayten, Ağustos 2025)

Görsel 36: Askeriye Köyü Camii yanındaki eski çeşme (Muhammed Ayten, Ağustos 2025)

Görsel 37: Hacılar Köyü Camii (Muhammed Ayten, Ağsutos 2025)

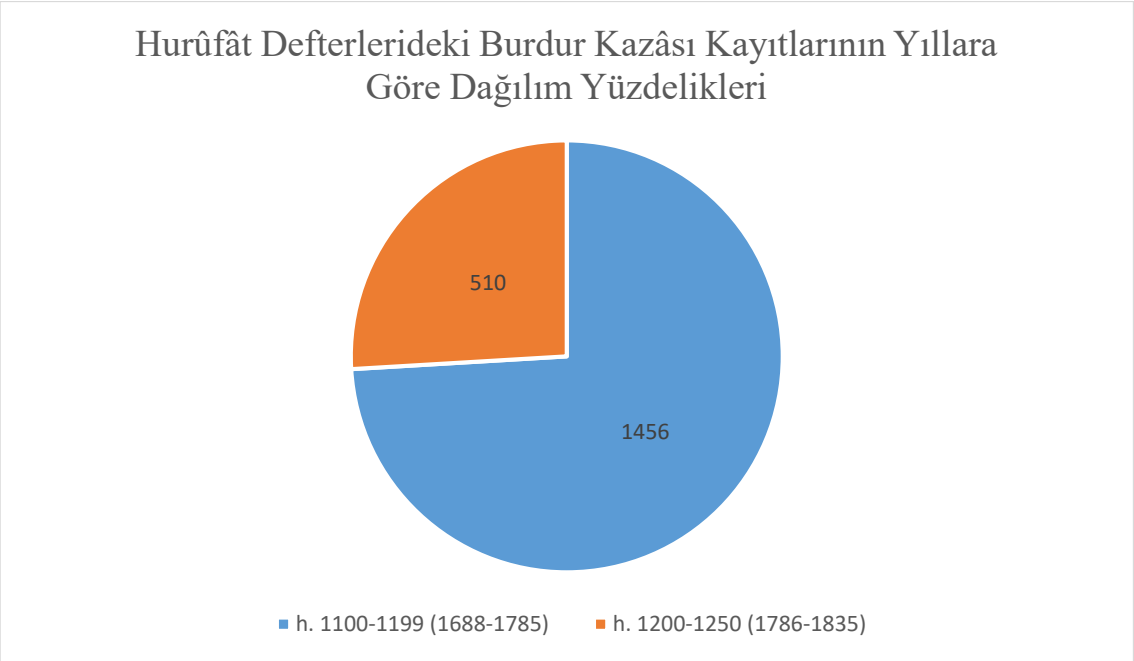

Görsel 38: Hacılar Köyü Camii harimi (Muhammed Ayten, Ağustos 2025)

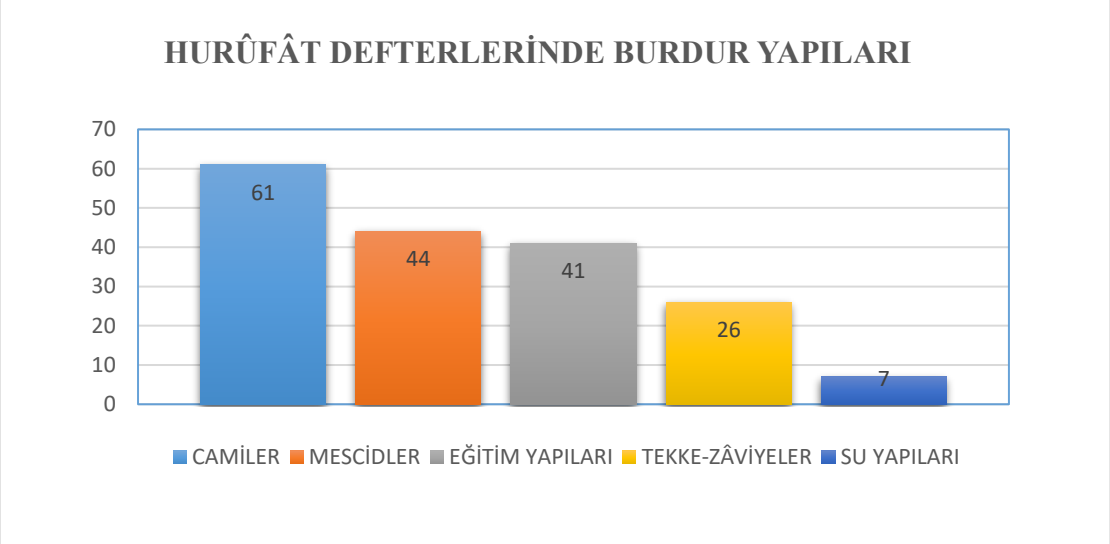
İKİNCİ BÖLÜM: HURÛFÂT DEFTERLERİNDE BURDUR KAZÂSI (CAMİ, MESCİD, MEDRESE, TEKKE-ZÂVİYE VE DİĞERLERİ)

Osmanlı İmparatorluğu'nun sosyal ve fiziki dokusunu şekillendiren en önemli kurumlardan biri olan vakıflar, sadece bir hayrat müessesesi değil aynı zamanda şehirlerin kimliğini oluşturan mimari mirasın da bânisi konumundadır. Bu mirasın izleri vakıflara yapılan atamaları kaydeden Hurûfât Defterlerinde diğer birçok resmi belgede bulunamayacak kadar canlı ve detaylı bir şekilde muhafaza edilmiştir. 18. ve 19. yüzyıllar imparatorluğun merkezi otoritesindeki dönüşüme paralel olarak taşra hayatında da önemli değişimlerin yaşandığı bir dönem olmuş ve bu süreç Burdur gibi Batı Anadolu'nun önemli bir kaza merkezindeki kentsel ve toplumsal dokuyu da derinden etkilemiştir. İşte bu çalışma söz konusu dönüşüm sürecinde Burdur'un kaybolan ve varlığını sürdüren mimari hafızasını bu birinci el kaynakların ışığında yeniden gözler önüne sermeyi amaçlamaktadır.

Bu bölüm, Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'nde bulunan ve 1675-1840 yılları arasına tarihlenen Burdur Hurûfât Defterlerini temel alarak kazânın mimari envanterini sanat tarihi disiplini ve yöntemleriyle ortaya koymaktadır. 1100 (1688/1689) ile 1199 (1784/1785) tarihleri arasında 1456 kayıt, 1200 (1785/1786) ile 1250 (1834/1835) tarihleri arasında ise 510 kayıt tespit edilmiş olup toplam 1966 adet kayıt incelenmiştir (Şekil 1). Bu kayıtlarda 61 cami, 44 mescid, 41 eğitim yapısı, 24 tekke ve zâviye, 5 su yapısı ve 2 diğer yapı olmak üzere toplam 177 adet yapıya ait bilgilerin geçtiği belirlenmiştir (Şekil 2).

Şekil 1

Şekil 2

Çalışmanın omurgasını bu kayıtlardan hareketle yapılan mimari odaklı analizler oluşturmaktadır. "Cami", "Mescid", "Medrese", "Tekke ve Zâviye" gibi ana başlıklar altında her bir yapı; adı, bulunduğu mevki, bânisi, tamir ettireni, yapının kayıtlarda faal olduğu tarih aralığı ve geçirdiği fiziksel dönüşümler (mescidken minber eklenerek camiye dönüştürülmesi veya tamamen yeniden inşası) gibi sanat tarihini doğrudan ilgilendiren kritik bilgiler eşliğinde ele alınmıştır. Görevli atamaları, tarihleri ve maaş bilgileri de yapıların işlerlik ve süreklilik kazanması bağlamında değerlendirilerek metne dâhil edilmiştir. Ayrıca Hurûfât Defterleri kayıtları ile kısıtlı kalınmayıp yapı ile ilgili

literatürde bir bilgi geçiyorsa o bilgilere de yer verilmiş ve bir karşılaştırma yapılmıştır. Aynı şekilde eserin geçtiği konumda bir yapı bulunuyorsa saha çalışması yapılarak edinilen bilgilere de yer verilmiştir.

Sunulan bu kapsamlı analiz üç temel amaca hizmet etmektedir: Birincisi günümüzde ayakta olan yapıların tarihsel kimlik kartını çıkarmak ve geçirdikleri fiziksel değişimi belgelemektir. İkincisi 1914 Burdur depremi gibi büyük yıkımlarla fiziken yok olmuş ancak kayıtlarda izi sürülebilen yapıları akademik literatüre kazandırarak şehrin kayıp mimari mirasını zihinlerde yeniden canlandırmaktır. Üçüncüsü ve en önemlisi bir kazânın mimari tarihini o kazâdaki vakıf eserlerinin durumu ve bu eserlere yapılan yatırımlar üzerinden okuyabilmeye imkân sağlamaktır. Nihayetinde Hurûfât Defterleri'nin sadece birer atama kaydı değil aynı zamanda bir şehrin inşa ve imar süreçlerine tanıklık etmiş tarihi belgeler oluşu dikkatlerden kaçmayağı kanaatindeyiz.

Burdur Kazâsı Hurûfât Defterleri kayıtlarında geçen mimari eserler şu şekildedir:

1. Camiler
   1.1. Burdur Kazâsı
      1.1.1. Adil Dede Camii
      1.1.2. Ayşe Hâtun Camii
      1.1.3. Cami-i Kebir
      1.1.4. Derviş Ali Camii
      1.1.5. Divan Baba Mahallesi Camii / Şeyh Hüseyinzâde Camii / Hacı Abdullah Camii
      1.1.6. Eski Yeni Camii / Mehmed Kethüda Camii/ Cami-i Cedid Camii
      1.1.7. Fatma Hâtun Camii
      1.1.8. Hacı Abbas Camii
      1.1.9. Hacı Ali Camii / Molla Ali Camii
      1.1.10. Hacı Ali Ağa Cami
      1.1.11. Hacı Hasan Camii / Manastır Camii/ Necatibey Camii
      1.1.12. Hacı Hasan Camii / Receb Çelebi Mahallesi Camii
      1.1.13. Hacı Neslihan Camii
      1.1.14. Hacı Ömer Camii
      1.1.15. Hacı Veli Camii
      1.1.16. Hecinzâde Camii / Hecin Dede Camii
      1.1.17. Hüseyin Efendi Camii

1.1.18. Kâtip Osman Efendi Camii

1.1.19. Mazlum Şah Hâtun Camii

1.1.20. Muhyizâde Camii / Kuyu Camii / Mustafa Hoca Camii

1.1.21. Muhyizâde Hacı Osman Camii (Terslik Mahallesi)

1.1.22. Muhyizâde Hacı Osman Camii (Hacı İbrahim Mahallesi)

1.1.23. Muhyiddin Oğlu Camii

1.1.24. Muhyi Oğlu Mustafa Camii

1.1.25. Nurullah Çelebi Camii

1.1.26. Rahime Hâtun Camii

1.1.27. Seyyid Ahmed Efendi Camii

1.1.28. Şehid Mehmed Paşa Camii

1.1.29. Şeyh Sinan Camii / Şeyh Ali Camii / Hacı Mustafa Efendi Camii

1.1.30. Tabakhane Camii / Debbağhâne Mahallesi Camii / Tabak Camii / Hacı Mahmut Camii

1.1.31. Timur Camii / Yenice Mahallesi Camii / Taş Camii / Taşdemir Camii

1.1.32. Veliyüddin Camii / Karasenir Mahallesi Camii

1.1.33. Yoğurtçu Mahallesi Camii

1.2. Burdur Kazâsı'na Tâbi Köyler

1.2.1. Askeriye Karyesi Camii / Hacı Hindî Camii / Hindî Bektaşi Camii

1.2.2. Büğdüz Karyesi Camii / Hacı Veli Camii

1.2.3. Çendik Karyesi Cami

1.2.4. Çerçin Karyesi Camii

1.2.5. Çine Karyesi Camii / Halil Camii

1.2.6. Kıravgaz Karyesi Camii

1.2.7. Hacılar Karyesi Camii

1.2.8. Hacı Ali Camii / Hacı Musa Camii / Lengüme Karyesi Camii

1.2.9. Hacı Yunus Camii (Yazı Karyesi)

1.2.10. Hacı Yunus Camii (Yar Karyesi)

1.2.11. Hasan Ağa Camii / Düğer Köyü Camii

1.2.12. İnar Karyesi Camii

1.2.13. Karaçal Karyesi Camii

1.2.14. Kışla Karyesi Camii / Hacı Ahmed Camii

1.2.15. Kemerci Oğlu Hacı Hüseyin Camii / Akyaka Karyesi Cami

1.2.16. Kurna Karyesi Camii

1.2.17. Kuruçay Karyesi Camii / Ayşe Hanım Camii

1.2.18. Mandırna Karyesi Camii

1.2.19. Pazarköy Karyesi Camii

1.2.20. Sala Karyesi Camii

1.2.21. Salih Bey Camii / Karakent Köyü Camii

1.2.22. Suludere Karyesi Camii

1.2.23. Tekye Camii / Yar Karyesi Camii

1.2.24. Uluc Karyesi Camii

1.2.25. Uzun Bey Camii / Yazı Karyesi Camii

1.2.26. Yassıgüme Karyesi Camii

1.2.27. Yusuf Ağazâde Mehmed Camii / Geresin Köyü Camii

2. Mescidler

2.1. Burdur Kazâsı

2.1.1. Abdülhalil Efendi Mescidi

2.1.2. Ayşe Hâtun Mescidi

2.1.3. Burhaneddin Mescidi

2.1.4. Çalıkoğlu Hacı Hüseyin Mescidi / Hacı Ömer Mescidi

2.1.5. Çavuşzâde Esad Ağa Mescidi

2.1.6. Derviş Ağa Mescidi

2.1.7. Dökmeci/Düğmeci Kızı Fatma Hâtun Mescidi

2.1.8. Emir Suhta Oğlu Seyyid Hacı Mehmed Mescidi

2.1.9. Fatma Binti Receb Mescidi

2.1.10. Hacı Abdülkerim Mescidi

2.1.11. Hacı Bayram Mescidi

2.1.12. Hacı Mehmed Mescidi

2.1.13. Hacı Osman Mescidi (Terslik Mahallesi)

2.1.14. Hacı Osman Mescidi (Yoğurtçu Mahallesi)

2.1.15. Hacı Osman Mescidi / Debbağhâne Mahallesi Mescidi

2.1.16. Hacı Sağir Şah Mescidi

2.1.17. Hacı Seyyid Ahmed Mescidi

2.1.18. Hasan Çavuş Mescidi

2.1.19. Hâtem Kadın Mescidi

2.1.20. Havva Hâtun İbni Ali Efendi Mescidi

2.1.21. Hümâ Hâtun Mescidi

2.1.22. Kasap Mehmed Mescidi

2.1.23. Mahmud Çavuş Mescidi

2.1.24. Mir Salih Bey Mescidi

2.1.25. Mustafa Ağa Mescidi

2.1.26. Mustafa Çelebi Mescidi

2.1.27. Seyyid Mustafa bin Abdülkerim Mescidi

2.1.28. Sinan Oğlu Hacı Mustafa Mescidi / Yoğurtçu Mahallesi Mescidi

2.1.29. Süleyman Çelebi Mescidi

2.1.30. Şeyh Ali Efendi Mescidi

2.1.31. Şeyh Mehmed Efendi Mescidi

2.1.32. Şeyh Sinan Mahallesi Mescidi

2.1.33. Tahtalı / Hacı Hasan / Hacı Ömer Mahallesi Mescidi

2.1.34. Tekye Mescidi

2.1.35. Ümmügülsüm Hâtun Mescidi

2.1.36. Veli Ağa Mescidi

2.2. Burdur Kazâ'sına Tâbi Köyler

2.2.1. Çınarlı Karyesi Mescidi

2.2.2. Dere Bağır Karyesi Mescidi

2.2.3. Geresin Karyesi Mescidi

2.2.4. Halime Hâtun Mescidi

2.2.5. Lengüme Karyesi Mescidi

2.2.6. Nar Karyesi Mescidi

2.2.7. Orbalı Karyesi Mescidi

2.2.8. Şeyh İbrahim Mescidi

3. Eğitim Yapıları

3.1. Burdur Kazâsı

3.1.1. Abbas Ağa Medresesi, Muallimhânesi ve Dershânesi

3.1.2. Abdülcelil Muallimhânesi

3.1.3. Ahmed Paşa Medresesi / Eski Yeni Medresesi

3.1.4. Ahmed Paşa Muallimhânesi

3.1.5. Ali Efendi Mektebi ve Muallimhânesi

3.1.6. Ayşe Hâtun Muallimhânesi

3.1.7. Cami-i Kebir Mahallesi Mektebi

3.1.8. Çelik Mehmed Paşa Medresesi

3.1.9. Çelebi Paşazâde Ahmed Paşa Muallimhânesi

3.1.10. Çıkrıkçızâde / Çıkrıkçı Oğlu Hacı İbrahim Mektebi ve Muallimhânesi

3.1.11. Derviş Ağa Mektebi (Debbağhâne Mahallesi)

3.1.12. Derviş Ağa Mektebi (Yoğurtçu Mahallesi)

3.1.13. Dervişzâde Mustafa Muallimhânesi/ Hacı Mustafa Efendi Ve Emin Ağazâde Muallimhânesi/ Muallimhâneyi Atik

3.1.14. Emine Hâtun Muallimhânesi

3.1.15. Evliya Efendi Medresesi

3.1.16. Fatma Hâtun Mektebi ve Muallimhânesi / Fevkani ve Tahtani Muallimhânesi

3.1.17. Hacı Abdullah Muallimhânesi

3.1.18. Hacı Ali Muallimhânesi

3.1.19. Hacı Mehmed Muallimhânesi / Mehmed Çelebi Muallimhânesi

3.1.20. Hacı Bayram Mektebi ve Muallimhânesi

3.1.21. Hacı Hasan Muallimhânesi / Debbağhâne Mahallesi Muallimhânesi

3.1.22. Hacı Mehmed Mektebi

3.1.23. Hacı Osman Efendi Medresesi / Pirkulzâde Medresesi

3.1.24. Hasan Efendi Muallimhânesi / Şeyh Mehmed Efendi Muallimhânesi / Şeyh Mehmed Efendi Medresesi

3.1.25. Hatice Hanım Medresesi / Ayşe Hâtun Medresesi

3.1.26. Hoca Emine Hâtun Dershânesi

3.1.27. İlyas Ağa Dershânesi

3.1.28. İsmail Ağa Medresesi

3.1.29. İsmail Kethüda Medresesi

3.1.30. Mahmud Çavuş Medresesi

3.1.31. Mazlum Şah Hâtun Muallimhânesi

3.1.32. Pîrizâde Hacı Hüseyin Muallimhânesi

3.1.33. Sinanzâde Osman Muallimhânesi

3.1.34. Şeyh Ali Efendi Medresesi / Mir Abdullah Medresesi / Çay Kenarı Medresesi

3.1.35. Şeyh Sinan Medresesi / Abdülkerim Beşezâde Hacı Ali Medresesi

3.1.36. Ümmü Hâtun Mektebi

3.1.37. Veliyüddin Medresesi

3.1.38. Yenice Mahallesi Mektebi

3.1.39. Yenice Mahallesi Muallimhânesi / Mehmed Muallimhânesi / Kilislizâde Ebu Bekir Muallimhânesi

3.1.40. Zeyneb Hâtun Muallimhânesi

3.2. Burdur Kazâsı'na Tâbi Köyler

3.2.1. Mehmed Kethüda Mektebi

4. Tarikat Yapıları

4.1. Burdur Kazâsı

4.1.1. Ahî Muhyiddin Zâviyesi

4.1.2. Ârif Efendi Zâviyesi

4.1.3. Divan Baba Zâviyesi

4.1.4. Ede Sultan Zâviyesi

4.1.5. Evliya Tekkesi

4.1.6. Ğaybi Tekkesi ve Zâviyesi

4.1.7. Halîl-i Dede Tekkesi

4.1.8. Mustafa Efendi Tekkesi

4.1.9. Pîri Baba Zâviyesi

4.1.10. Şeyh Abbas Dede Zâviyesi

4.1.11. Şeyh Ali Tekkesi

4.1.12. Şeyh Bedreddin Zâviyesi

4.1.13. Şeyh İsa Dede Zâviyesi

4.1.14. Şeyh Süleyman Efendi Zâviyesi

4.1.15. Torum Dede Zâviyesi ve Tekkesi

4.2. Burdur Kazâsı'na Tâbi Köyler

4.2.1. Ahî Eyyüb Zâviyesi

4.2.2. Ahî Musa Zâviyesi

4.2.3. Ahmed Baba Zâviyesi

4.2.4. Ali Bey Zâviyesi

4.2.5. Hasan Dede Tekkesi

4.2.6. Hasan Dede Zâviyesi

4.2.7. Hüseyin Dede Zâviyesi

4.2.8. Süleyman Efendi Zâviyesi

4.2.9. Şeyh Hamza Zâviyesi

4.2.10. Şeyh Hüseyin Bin Hasan Efendi Tekkesi

4.2.11. Şeyh Ömer Zâviyesi

5. Su Yapıları
    5.1. Burdur Kazâsı
        5.1.1. Çelebizâde Mehmed Efendi Çeşmesi
        5.1.2. Hacı Ahmed Kenifi
        5.1.3. Hocabali Hamamı
        5.1.4. Kavuncu Hanı Çeşmesi
        5.1.5. Mehmed Kethüda Hamamı / Eski Yeni Hamamı
        5.1.6. Süleyman Bey Çeşmesi
    5.2. Burdur Kazâsı'na Tâbi Köyler
        5.2.1. Said Ali Oğlu Değirmeni

2.1. Camiler

2.1.1. Burdur Kazâsı

2.1.1.1. Adil Dede Camii

Hurûfât Defterlerinde "Adil Dede Camii" olarak geçen yapının, Divan Baba Mahallesi'nde yer aldığı ve 1133 Cemâziyelâhir (Mart/Nisan 1721) tarihinde Abdullah Efendi tarafından, mescid iken ihtiyaca binaen minber eklenerek camiye dönüştürüldüğü kayıt altına alınmıştır.[69] Defter kayıtları, yapının 1133 Cemâziyelâhir (Mart/Nisan 1721) ile 1224 Cemâziyelâhir (Temmuz/Ağustos 1809) tarihleri arasında varlığını sürdürdüğünü göstermektedir. Ancak, yapılan literatür taraması ve saha incelemeleri sonucunda bu isimde bir camiye rastlanmamıştır. Kayıtlarda, 1133 Cemâziyelâhir (Mart–Nisan 1721), 1155 Rebîülevvel (Mayıs/Haziran 1742) ve 1159 (1746/1747) yıllarında yarım akçe ile imam;[70] 1224 Cemâziyelâhir (Temmuz/Ağustos 1809) tarihinde kayyum;[71] yine 1133 Cemâziyelâhir (Mart/Nisan 1721) tarihinde ise hatip[72] atamalarının yapıldığı belirtilmektedir.

2.1.1.2. Ayşe Hâtun Camii

Hurûfât Defterlerinde, Divan Baba Mahallesi'nde yer aldığı belirtilen yapının, Ayşe Hâtun tarafından yeniden inşa edilerek minber eklendiği ve bu süreçte mescidin camiye dönüştürüldüğü tespit edilmiştir.[73] Ancak, yapılan literatür taramaları ve saha

[69] VGMA. HD. 1133.100
[70] VGMA. HD. 1133.100, 1079.73, 1079.74, 1079.1.74
[71] VGMA. HD. 541.32
[72] VGMA. HD. 1133.100
[73] VGMA. HD. 1143.129

çalışmaları sonucunda bu adla anılan bir yapıya rastlanmamıştır. Defter kayıtlarına göre 1139 Rebîülâhir (Kasım/Aralık 1726) ile 1188 Zilkade (Ocak/Şubat 1775) tarihleri arasında yapının varlığını devam ettirdiği ortaya çıkartılmıştır. Defter kayıtlarında 1139 Rebîülâhir (Kasım/Aralık 1726), 1139 Cemâziyelevvel (Ocak/Şubat 1727), 1147 Cemâziyelâhir (Ekim/Kasım 1734), 1157 (1744–1745) ve 1182 Muharrem (Mayıs/Haziran 1768) tarihlerinde yarım akçe ücretle hatip atamlarının yapıldığı görülmektedir.[74] Ayrıca 1168 Şevval (Temmuz/Ağustos 1755), 1173 Cemâziyelevvel (Aralık/Ocak 1759/1760) ve 1188 Zilkade (Ocak/Şubat 1775) tarihlerinde hatip ve kayyum;[75] 1168 Ramazan (Haziran/Temmuz 1755) tarihinde ise yarım akçe ile mütevelli[76] atamalarının gerçekleştirildiği öğrenilmektedir.

2.1.1.3. Cami-i Kebir

Cami, Hurûfât Defterleri kayıtlarına göre Cami-i Kebir Mahallesi'nde bulunmaktadır. (Bu mahalle günümüzde Pazar Mahallesi olarak güncellenmiştir).[77] Kayıtlarda yapı; Cami-i Kebir, Cami-i Atik, Hamid oğlu Camii ve Fenelizâde Seyyid Burhaneddin Camii adlarıyla anılmaktadır.[78] Yine kayıtlara göre yapının bânisi Hamid oğlu Dündar Bey'dir.[79] Kayıtlardan yapının 1102 Ramazan (Mayıs/Haziran 1691) ile 1242 Rebîülevvel (Ekim/Kasım 1826) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[80] 1223 Şevval (Kasım/Aralık 1808) tarihli kayıtta yapının Mehmed Emin Efendi tarafından yeniden inşa ettirildiği kaydedilmiştir.[81] Kayıtlara göre bu camiye Hacı Burhaneddin Hanı icâre olarak vakfedilmiştir.[82] 1185 Zilhicce (Mart/Nisan 1772) tarihli kayıta göre ise caminin tuğrasının tamiri için bir para vakfı bulunmaktadır.[83] Defterden edinilen diğer bilgilere göre yapının yakınlarında Hacı Ahmed Kenifi, Hacı Mehmed Muallimhânesi, Hasan Çavuş Mescidi, Arif Efendi Zâviyesi'nin olduğu; yapının karşısında ise Acem Hanı ve onun yakınında da Kavuncu Hanı ve çeşmesi bulunduğu anlaşılmaktadır.[84]

---

[74] VGMA. HD. 1079.2.153, 1079.1.74, 1075.15
[75] VGMA. HD. 1097.41, 1097.45, 1158.42
[76] VGMA. HD. 1097.40
[77] Yanında kurulmaya devam eden pazardan dolayı Pazar Mahallesi olarak anılmaktadır. Bozcu, *Burdur İlinde Türk Mimarisi Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı Eserleri*, 55.
[78] VGMA. HD. 1134.63, 1077.38, 1077.39, 1140.96, 1134.63
[79] VGMA. HD. 1079.2.154
[80] VGMA. HD. 542.46, 1134.63
[81] VGMA. HD. 541.32
[82] VGMA. HD. 1137.113, 1079.2.152, 1079.1.73, 1077.38
[83] VGMA. HD. 1058.87
[84] VGMA. HD. 1144.77, 1079.2.153, 1133.99, 1079.2.154, 1079.1.74, 1082.18, 1137.112, 1077.38, 1077.39, 543.32

Hurûfât Defterlerinde yapı ile ilgili toplam 285 kayıt bulunmakta olup camiye imam, ikinci imam, teravih imamı, hatip, müezzin, ikinci müezzin, vâiz ve nâsih, kayyum, ferrâş, şeyh, müderris, dersiâm, devirhân, kurra hâfız, cüzhân ve mütevelli gibi çok sayıda görevli ataması yapılmıştır. Bu kapsamda dokuz kez imam,[85] bir kez imam ve hatip,[86] üç kez üç vaktin namazına özel imam,[87] bir akçe ücretle beş kez ikinci imam (imam-ı sânî),[88] on kez Ramazan ayına mahsus hatimli teravih namazı için imam ataması gerçekleşmiştir.[89] Ayrıca on üç kez yarım akçe ücretle fıkıh ve hadis dersi verme şartı ile hatip,[90] iki kez müezzin,[91] altı kez yarım akçe ücretle ikinci müezzin (müezzin-i sânî),[92] dokuz kez yarım akçe ile kayyum[93] ve yarım akçe ücretle dört kez ikinci kayyum (kayyum-ı sânî) atanmıştır.[94] Diğer atamalar ise bir akçe ücretle otuz kez vâiz ve nâsih,[95]

[85] VGMA. HD. 1134.64, 1116 Rebîülevvel (Temmuz/Ağustos 1704); HD. 539.59, 1120 (1708-1709); HD. 1133.99, 1133 Muharrem (Kasım/Aralık 1720); HD. 1079.2.152, 1143 Cemâziyelevvel (Kasım/Aralık 1730); HD. 1079.1.73, 1155 Rebîülevvel (Mayıs/Haziran 1742); HD. 1097.40, 1168 Şâban (Mayıs/Haziran 1755); HD. 1097.44, 1172 Muharrem (Eylül/Ekim 1758); HD. 537.56, 1204 Şâban (Nisan/Mayıs 1790); HD. 538.65, 1216 Şâban (Aralık/Ocak 1801/1802)

[86] VGMA. HD. 1134.63, 1103 (1691/1692)

[87] VGMA. HD. 1097.44, 1172 Muharrem (Eylül/Ekim 1758); HD. 540.74, 1231 Cemâziyelâhir (Nisan/Mayıs 1816); HD. 540.75, 1232 Rebîülâhir (Şubat/Mart 1817)

[88] VGMA. HD. 1079.2.154, 1150 Zilhicce (Mart/Nisan 1738); HD. 1079.1.76, 1161 Muharrem (Ocak 1748); HD.1097.40, 1168 Cemâziyelâhir (Mart/Nisan 1755); HD.1097.44, 1171 Zilkade (Temmuz/Ağustos 1758); HD.541.32, 1224 Şâban (Eylül/Ekim 1809); HD. 540.74, 1229 Cemâziyelevvel (Nisan/Mayıs 1814)

[89] VGMA. HD. 1079.1.75, 1160 Şâban (Ağustos/Eylül 1747); HD. 1097.41, 1169 Muharrem (Ekim/Kasım 1755), 1169 Cemâziyelâhir (Mart 1756); HD. 1097.42, 1169 Muharrem (Ekim/Kasım 1755), 1170 Receb (Mart/Nisan 1757); HD. 1097.45, 1172 Şâban (Mart/Nisan 1759); HD.1097.46, 1175 Muharrem (Ağustos 1761); HD.1075.13, 1178 Şevval (Mart/Nisan 1765); HD. 1058.85, 1185 Safer (Mayıs/Haziran 1771); HD. 1158.41, 1188 Rebîülâhir (Haziran/Temmuz 1774); HD. 540.74, 1228 Muharrem (Ocak/Şubat 1813), 1229 Cemâziyelevvel (Nisan/Mayıs 1814)

[90] VGMA. HD. 1134.63, 1103 (1691/1692); HD. 1134.64, 1117 Muharrem (Nisan/Mayıs 1705); HD. 1079.2.152, 1143 Ramazan (Mart 1731); HD. 1079.2.154, 1150 Ramazan (Ocak 1738) HD. 1079.1.73, 1155 Rebîülevvel (Mayıs/Haziran 1742); HD. 1079.1.74, 1159 Ramazan (Eylül/Ekim 1746), 1159 Şevval (Ekim/Kasım 1746); HD. 1079.1.75, 1160 Rebîülevvel (Mart/Nisan 1747), 1160 Zilkade (Kasım/Aralık 1747), 1161 Muharrem (Ocak 1748), 1161 Safer (Şubat 1748), 1161 Rebîülevvel (Mart 1748); HD. 1079.1.77, 1165 Muharrem (Kasım/Aralık 1751); HD. 1097.40, 1168 Cemâziyelâhir (Mart/Nisan 1755); HD. 1097.43, 1171 Ramazan (Mayıs/Haziran 1758); HD. 1097.44, 1171 Zilkade (Temmuz/Ağustos 1758); HD. 1080.44, 1188 Ramazan (Kasım/Aralık 1774), 1189 Safer (Nisan/Mayıs 1775); HD. 1077.37, 1195 Rebîülevvel (Şubat/Mart 1781); HD. 541.32, 1223 Şevval (Kasım/Aralık 1808)

[91] VGMA. HD. 1079.1.76, 1161 Muharrem (Ocak 1748); HD. 541.32, 1223 Receb (Ağustos/Eylül 1808)

[92] VGMA. HD. 1079.1.76, 1163 Rebîülevvel (Şubat/Mart 1750); HD. 1075.13, 1177 Şevval (Nisan/Mayıs 1764); HD. 1075.12, 1176 Muharrem (Temmuz/Ağustos 1762); HD. 539.57, 1217 Safer (Haziran/Temmuz 1802); HD. 539.58, 1220 Receb (Eylül/Ekim 1805); HD. 540.74, 1228 Muharrem (Ocak/Şubat 1813)

[93] VGMA. HD. 1144.77, 1141 Muharrem (Ağustos/Eylül 1728); HD. 1079.2.154, 1152 Şevval (Ocak 1740); HD. 1079.1.74, 1157 (1744/1745); HD. 1079.1.76, 1163 Zilhicce (Kasım 1750); HD. 1097.40, 1168 Şâban (Mayıs/Haziran 1755); HD. 1074.44, 1203 Şevval (Haziran/Temmuz 1789); HD. 537.56, 1204 Receb (Mart/Nisan 1790); HD. 538.62, 1213 Rebîülevvel (Ağustos/Eylül 1798); HD. 541.32, 1224 Şâban (Eylül/Ekim 1809); HD. 540.74, 1231 Cemâziyelevvel (Mart/Nisan 1816)

[94] VGMA. HD. 1158.43, 1189 Receb (Ağsutos/Eylül 1775), 1202 (1787/1788); HD. 1097.40, 1168 Cemâziyelevvel (Şubat/Mart 1755); HD. 1097.43, 1171 Ramazan (Mayıs/Haziran 1758)

[95] VGMA. HD. 1134.63, 1102 Ramazan (Mayıs/Haziran 1691), 1103 Muharrem (Eylül/Ekim 1691); HD.

iki kez ferrâş,[96] iki kez Pazar ve Salı günleri için yarım akçe ücretle şeyh,[97] beş kez belirli vakitlerde bir akçe ücretle müderris,[98] dokuz kez dersiâm[99] atamaları olarak devam etmiştir. Ayrıca üç akçe ücretle on üç kez devirhân,[100] üç kez kurra hâfız;[101] yarım akçe ücretle beş kez cüzhân[102] ve dört akçe ücretle otuz yedi kez mütevelli atamalarının gerçekleştiği tespit edilmiştir.[103] Ayrıca bu kayıtlarda Şeyhülislâm Seyyid Âsım Efendi

1140.96, 1110 Rebîülâhir (Ekim/Kasım 1698); HD. 1134.64, 1116 Rebîülevvel (Ağustos 1704); HD. 1079.2.152, 1143 Cemâziyelevvel (Kasım/Aralık 1730); HD. 1079.1.75, 1160 Cemâziyelevvel (Mayıs/Haziran 1747); HD. 1079.1.76, 1161 Muharrem (Ocak 1748); HD. 1097.41, 1169 Muharrem (Ekim/Kasım 1755); HD. 1097.43, 1171 Safer (Ekim/Kasım 1757); HD. 1097.45, 1172 Zilkade (Haziran/Temmuz 1759); HD. 1075.13, 1176 Zilhicce (Haziran/Temmuz 1763), 1177 Cemâziyelâhir (Aralık/Ocak 1763/1764); HD. 1082.18, 1183 Zilkade (Şubat/Mart 1770); HD. 1058.86, 1185 Safer (Mayıs/Haziran 1771), 1186 Rebîülâhir (Temmuz 1772), HD. 1058.87, 1185 Zilkade (Şubat/Mart 1772); HD. 1080.43, 1187 Rebîülevvel (Mayıs/Haziran 1773); HD. 1158.41, 1188 Rebîülâhir (Haziran/Temmuz 1774); HD. 1158.43, 1189 Receb (Ağustos/Eylül 1775); HD. 1077.34, 1189 Şâban (Eylül/Ekim 1775), 1190 Muharrem (Şubat/Mart 1776); HD. 1077.35, 1190 Muharrem (Şubat/Mart 1776); HD. 1077.36, 1194 Muharrem (Ocak/Şubat 1780); HD. 1077.39, 1198 Receb (Mayıs/Haziran 1784); HD. 539.60, 1223 Cemâziyelâhir (Temmuz/Ağustos 1808); HD. 540.80, 1233 Rebîülevvel (Ocak/Şubat 1818); HD. 540.79, 1234 Cemâziyelâhir (Mart/Nisan 1819); HD. 542.45, 1239 Zilkade (Haziran/Temmuz 1824)

[96] VGMA. HD. 1134.64, 1117 Receb (Ekim/Kasım 1705); HD.1158.41, 1188 Cemâziyelâhir (Ağustos/Eylül 1774)

[97] VGMA. HD. 1097.41, 1169 Rebîülâhir (Ocak/Şubat 1756); HD. 1082.18, 1183 Şâban (Kasım/Aralık 1769)

[98] VGMA. HD. 1134.63, 1113 Zilkade (Mart/Nisan 1702); HD. 1058.86, 1186 Rebîülâhir (Temmuz 1772); HD. 1074.43, 1199 Rebîülevvel (Ocak/Şubat 1785); HD. 540.75, 1232 Muharrem (Kasım/Aralık 1816)

[99] VGMA. HD. 1075.13, 1177 Cemâziyelâhir (Aralık/Ocak 1763/1764); HD. 1158.41, 1188 Rebîülâhir (Haziran/Temmuz 1774); HD. 539.57, 1217 Ramazan (Aralık/Ocak 1802/1803); HD. 539.58, 1217 Zilhicce (Mart/Nisan 1803); HD. 539.59, 1220 Receb (Eylül/Ekim 1805); HD. 541.32, 1224 Zilkade (Aralık/Ocak 1809/1810); HD. 541.33, 1224 Zilkade (Aralık/Ocak 1809/1810); HD. 542.45, 1239 Zilkade (Haziran/Temmuz 1824); HD. 542.46, 1242 Rebîülevvel (Ekim/Kasım 1826)

[100] VGMA. HD. 1133.100, 1134 Safer (Kasım/Aralık 1721); HD. 1137.113, 1137 (1724/1725); HD. 1079.2.152, 1143 Ramazan (Mart/Nisan 1731); HD. 1079.2.153, 1144 Şevval (Mart/Nisan 1732); HD. 1079.2.155, 1154 Cemâziyelâhir (Ağustos/Eylül 1741); HD. 1079.1.73, 1155 Rebîülevvel (Mayıs/Haziran 1742); HD. 1079.1.76, 1161 Zilkade (Ekim/Kasım 1748), HD. 1097.46, 1174 (1760/1761); HD. 1075.12, 1175 Safer (Eylül 1761); HD. 1058.86, 1186 Rebîülâhir (Temmuz 1772); HD. 1077.38, 1197 Muharrem (Aralık/Ocak 1782/1783); HD. 1077.39, 1198 Cemâziyelevvel (Mart/Nisan 1784); HD. 539.58, 1203 Rebîülevvel (Kasım/Aralık 1788); HD. 1074.44, 1219 Receb (Ekim/Kasım 1804)

[101] VGMA. HD. 1058.85, 1185 Safer (Mayıs/Haziran 1771); HD. 540.74, 1228 Muharrem (Ocak/Şubat 1813), 1229 Cemâziyelevvel (Nisan/Mayıs 1814)

[102] VGMA. HD. 1079.2.153, 1144 Ramazan (Şubat/Mart 1732); HD. 1079.2.154, 1149 Muharrem (Mayıs/Haziran 1736); 1097.41, 1168 Şevval (Temmuz/Ağustos 1755); HD.1074.43, 1201 Receb (Nisan/Mayıs 1787)

[103] VGMA. HD. 1140.96, 1111 Muharrem (Haziran/Temmuz 1699); HD. 1134.64, 1118 Cemâziyelevvel (Ağustos/Eylül 1706); HD. 1144.77, 1140 Ramazan (Nisan/Mayıs 1728), 1141 Muharrem (Ağustos/Eylül 1728); HD. 1079.2.152, 1143 Ramazan (Mart/Nisan 1731); HD. 1079.1.74, 1157 (1744/1745); HD. 538.64, 1157 Ramazan (Ekim/Kasım 1744),1165 (1751/1752), 1170 (1756/1757), 1171 (1757/1758), 1171 Receb (Mart/Nisan 1758), 1197 Cemâziyehâhir (Mayıs/Haziran 1783), 1198 Cemâziyelâhir (Nisan/Mayıs 1784), 1213 Cemâziyelevvel (Ekim/Kasım 1798); HD. 1079.1.76, 1163 Zilhicce (Kasım 1750); HD. 1079.1.77, 1165 Rebîülevvel (Ocak/Şubat 1752); HD. 1097.40, 1168 Cemâziyelevvel (Şubat/Mart 1755); HD. 1097.42, 1170 Rebîülevvel (Kasım/Aralık 1756); HD. 538.62, 1171 Muharrem (Eylül/Ekim 1757), 1171 Rebîülâhir (Aralık/Ocak 1757/1758), 1171 Cemâziyelevvel (Ocak/Şubat 1758); HD. 1097.44, 1171 Zilhicce (Ağustos/Eylül 1758); HD. 1097.43, 1171 Ramazan (Mayıs/Haziran 1758); HD. 1097.46, 1174 Zilhicce (Temmuz/Ağustos 1761); HD. 1075.13, 1178 Şevval (Mart/Nisan 1765); HD. 1082.18, 1183 Cemâziyelevvel (Eylül/Ekim 1769); HD. 1058.87, 1185

(Haziran 1759), Dürrîzâde Mustafa Efendi (Mayıs 1763, Kasım 1763, Şubat 1764), Mehmed Emin Efendi (Eylül 1775, Şubat 1776) ve Dürrîzâde Seyyid Mehmed Atâullah Efendi'nin (Mayıs 1784, Ocak 1785) isimlerinin zikredildiği belirlenmiştir. Kayıtlarda ayrıca Ahmed Esad Efendi (Temmuz 1804, Ekim 1805), Dürrîzâde Seyyid Abdullah Efendi (Ekim 1809, 1228, 1229), Ömer Hulûsi Efendi (Şubat 1811), Seyyid Mehmed Zeynelâbidin (Aralık 1816), Mekkîzâde Mustafa Âsım Efendi (Şubat 1818, Haziran 1824) ve Kadızâde Mehmed Tâhir Efendi'nin (Ekim 1826) isimlerine de rastlanmıştır.[104]

Günümüzde Burdur Müzesi'nde koruma altına alınmış ilk kitâbesine göre yapı, Feleküddin Dündar Bey tarafından 700 (1300/1301) yılında inşa ettirilmiştir.[105] Yapı 1914 depreminde yıkılmış olup, yıkılan minaresi üzerinde caminin o zamanki kayyumu Hüseyin Haki Efendi tarafından metne geçirildiği, depremden sonra kitâbeyi bulmak için araştırmalar yapılmasına rağmen bulunamadığı kaydedilmiştir. Bu metne göre ilk Ulu Camii'nin minaresi, Abdullah Ağa oğlu Sinan isimli mimar tarafından 762 (1360-1361) yılında inşa edilmiştir.[106] Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'ne göre ise yapı, Osmanlı dönemine gelindiğinde harap hâle gelmiş ve 1747 yılında Çelik Mehmed Paşa tarafından yeniden inşa edilmiştir. 15 Ekim 1846'da çarşıda çıkan yangında büyük hasar gören yapı, mütevelli Hacı Mehmed Emin ve on iki kişilik bir heyetin girişimiyle halktan yardım ve hazineden destek alınarak 1851 yılında yeniden tamir edilmiştir.[107] Ulu Camii'nin bu dönemde tek minareli, düz dam örtülü, üç girişli ahşap karkas biçiminde olduğu anlaşılmaktadır. 1914 depreminde tamamen yıkılan yapı yerine, 1919 tarihinde günümüzde de varlığını sürdüren ve dönemin klasisizm akımına uygun yeni bir cami inşa edilmiştir.[108] 1955 Burdur İl Yıllığı'na göre doğu minaresi Şükrü Hacı Nebizâde Rıza ve oğulları Şükrü ile Hüsnü Bayer tarafından 1930 yılında, batı minaresi ise Mustafa oğlu Hasan Özsarı tarafından 1941 yılında yapılmıştır. Batı minaresinin aslında saat kulesi olarak tasarlandığı, ancak Evkaf Umum Müdürü'nün dinî açıdan uygun bulmaması nedeniyle minare olarak tamamlandığı belirtilmiştir. Yakındaki saat kulesi ise 1939

Zilhicce (Mart/Nisan 1772); HD. 1077.38, 1197 Rebîülevvel (Şubat/Mart 1783), 1196(1781/1782); HD. 1077.39, 1198 Receb (Mayıs/Haziran 1784); HD. 1074.43, 1199 Rebîülevvel (Ocak/Şubat 1785); HD. 1074.44, 1203 Şevval (Haziran/Temmuz 1789); HD. 537.56, 1205 Şâban (Nisan/Mayıs 1791); HD. 539.58, 1219 Rebîülâhir (Temmuz/Ağustos 1804), 1220 Cemâziyelevvel (Temmuz/Ağustos 1805); HD. 540.75, 1232 Muharrem (Kasım/Aralık 1816); HD. 543.32; 1246 Rebîülevvel (Ağustos/Eylül 1830)

[104] VGMA. HD. 1097.45, 1075.13, 542.45, 1077.34, 538.61, 539.59, 541.33, 540.74, 542.46

[105] M. Sadık Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 18 (2007), 56.

[106] Rıza Erdem, *Burdur 1928, Basılı Olmayan İl Yıllığı, Tekrar Çoğaltan Fevzi Bayraktar*, 1940, 2-3.

[107] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 95-97.

[108] Bozcu, *Burdur İlinde Türk Mimarisi Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı Eserleri*, 57.

yılında yapılmış bir Cumhuriyet devri yapısıdır.[109] Burdur Salnâmelerinde 1234 (1818/1819) tarihli kayıtta vakıf bânisinin Şeyh Bedreddin ve Çelik Mehmed Paşa olduğu, vâridâtının ise 6.616 olduğu belirtilmiştir. 1971 depreminde fazla zarar görmeyen yapı, son olarak 2006 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından restore edilmiştir. Günümüzde Ulu Camii ve çevresi kentsel sit alanı olarak koruma altındadır.[110]

2.1.1.4. Derviş Ali Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Burçardı ismiyle anılan mahallede yer aldığı belirtilen yapının, yine kayıtlarda Derviş Ali isimli kişi tarafından yeniden inşa ettirildiği ifade edilmektedir.[111] Defterlerde, yapının 1150 Şevval (Ocak/Şubat 1738) ile 1190 Muharrem (Şubat/Mart 1776) tarihleri arasında varlığını sürdürdüğü anlaşılmaktadır.[112] Çoğunlukla "derviş" lakabıyla anılan bânisi, bir kayıtta "veli" olarak geçmektedir.[113] Defter kayıtlarına göre camiye farklı birçok görevlendirme yapılmıştır. Bu kapsamda; yarım akçe ücretle beş kez imam,[114] yedi kez hatip[115] ve bir kez mütevelli[116] atamalarının gerçekleştirildiği tespit edilmiştir.

Günümüzde Burç Mahallesi mevcuttur; ancak mahalle "Burçardı" adıyla anılmamaktadır. Yaptığımız saha çalışması sonucunda bu mahallede söz konusu isimde bir yapı veya eski tarihli bir yapı kalıntısına rastlanmamıştır. Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri kayıtlarından yararlanılarak hazırlanmış bir eserde ise caminin 1256–1268 (1840–1852) yılları arasında mevcut yapılar arasında sayıldığı belirtilmiştir.[117]

---

[109] *Burdur İl Yıllığı 1955* (İstanbul, 1955), 101.
[110] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 153.
[111] VGMA. HD. 1079.2.154
[112] VGMA. HD. 1079.2.154, 1077.35
[113] VGMA. HD. 1077.35
[114] VGMA. HD. 1097.40, 1168 Ramazan (Haziran/Temmuz 1755); HD. 1097.43, 1171 Ramazan (Mayıs/Haziran 1758); HD. 1097.45, 1174 Muharrem (Ağustos/Eylül 1760); HD. 1058.86, 1185 Safer (Mayıs/Haziran 1771); HD. 1158.42, 1188 Safer (Nisan/Mayıs 1774)
[115] VGMA. HD. 1079.1.77, 1150 Şevval (Ocak/Şubat 1738); HD. 1097.40, 1167 Safer (Kasım/Aralık 1753), 1168 Şâban (Mayıs/Haziran 1755); HD. 1097.43, 1171 Ramazan (Mayıs/Haziran 1758); HD. 1097.45, 1174 Muharrem (Ağustos/Eylül 1760); HD. 1058.85, 1185 Safer (Mayıs/Haziran 1771); HD. 1158.42, 1188 Safer (Nisan/Mayıs 1774)
[116] VGMA. HD. 1077.35, 1190 Muharrem (Şubat/Mart 1776)
[117] Muhammet Sadık Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", *SDÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi* 18 (2007), 100.

2.1.1.5. Divan Baba Mahallesi Camii / Şeyh Hüseyinzâde Camii / Hacı Abdullah Camii

Hurûfât Defterlerinde Divan Baba Mahallesi'nde yer aldığı anlaşılan cami, kayıtlarında "Divan Baba Mahallesi Camii", "Şeyh Hüseyinzâde Camii" ve "Hacı Abdullah Camii" adlarıyla zikredilmektedir.[118] 1122 Cemâziyelâhir (Temmuz/Ağustos 1710) ile 1139 Rebîülevvel (Ekim/Kasım 1726) tarihleri arasında mescid olarak kaydedilen yapı,[119] sonrasında minber eklenerek camiye dönüştürülmüştür.[120] Defter kayıtlarında, caminin 1230 Muharrem (Aralık/Ocak 1814/1815) tarihine kadar faal olduğu anlaşılmaktadır.[121] Caminin bânisinin Hacı Abdullah olduğu bilgisi yine kayıtlardan edinilen bilgiler arasındadır.[122] 1189 Zilhicce (Ocak/Şubat 1776) ve 1225 Cemâziyelâhir (Temmuz/Ağustos 1810) tarihli kayıtlarda, Şeyh Hüseyinzâde tarafından yapıya minare eklendiği belirtilmektedir.[123] Ayrıca 1190 Muharrem (Şubat/Mart 1776) tarihli kayıtta camiye bir kürsü ilave edildiği anlaşılmaktadır.[124] Defter kayıtlarına göre camiye farklı birçok görevlendirme ataması yapılmıştır. Bu kapsamda, bir akçe ücretle on altı kez imam,[125] yarım akçe ücretle on iki kez hatip,[126] iki kez müezzin-i sânî,[127] bir akçe ücretle iki kez mütevelli,[128] yarım akçe ücretle bir kez kayyum,[129] ve bir kez vâiz ve nâsih[130] atamalarının yapıldığı tespit edilmiştir.

---

[118] VGMA. HD. 541.33, 1137.113, 1079.2.152
[119] VGMA. HD. 1133.99, 1143.129
[120] VGMA. HD. 1143.129, 1079.2.152
[121] VGMA. HD. 1133.99, 540.74
[122] VGMA. HD 1137.113, 1079.2.154, 1079.1.75
[123] VGMA. HD. 1077.34, 541.33
[124] VGMA. HD. 1077.34
[125] VGMA. HD. 1133.99, 1122 Cemâziyelâhir (Temmuz/Ağustos 1710), 1131 Safer (Aralık/Ocak 1718/1719); HD. 1137.113, 1137 Receb (Mart/Nisan 1725); HD. 1083.98, 1138 Zilkade (Temmuz 1726); HD. 1143.129, 1139 Rebîülâhir (Kasım/Aralık 1726); HD. 1079.2.152, 1143 Cemâziyelevvel (Kasım/Aralık 1730); HD. 1079.2.155, 1154 Cemâziyelâhir (Ağustos/Eylül 1741); HD. 1079.1.77, 1164 Şevval (Ağustos/Eylül 1751); HD. 1097.41, 1169 Cemâziyelevvel (Şubat/Mart 1756); HD. 1075.15, 1181 Cemâziyelâhir (Ekim/Kasım 1767), 1181 Receb (Kasım/Aralık 1767); HD. 1158.41, 1188 Safer (Nisan/Mayıs 1774); HD. 538.62, 1213 Rebîülevvel (Ağustos/Eylül 1798)
[126] VGMA. HD. 1079.2.152, 1143 Cemâziyelevvel (Kasım/Aralık 1730); HD. 1079.1.75, 1160 Rebîülevvel (Mart/Nisan 1747); HD. 1079.1.76, 1163 Zilhicce (Kasım 1750); HD. 1097.40, 1168 Şâban (Mayıs/Haziran 1755); HD. 1097.44, 1172 Muharrem (Eylül/Ekim 1758); HD. 1075.12, 1175 Rebîülâhir (Ekim/Kasım 1761), 1176 Rebîülâhir (Ekim/Kasım 1762); HD. 1158.42, 1188 Zilkade (Ocak/Şubat 1775); HD. 537.56, 1204 Şâban (Nisan/Mayıs 1790); HD. 540.74, 1229 Cemâziyelevvel (Nisan/Mayıs 1814), 1230 Muharrem (Aralık/Ocak 1814/1815)
[127] VGMA. HD. 1077.34, 1189 Zilhicce (Ocak/Şubat 1776); HD. 541.33, 1225 Cemâziyelâhir (Temmuz/Ağustos 1810)
[128] VGMA. HD. 1079.2.154, 1150 Rebîülevvel (Haziran/Temmuz 1737); HD. 1077.34, 1189 Zilkade (Aralık/Ocak 1775/1776)
[129] VGMA. HD. 1077.34, 1189 Zilkade (Aralık/Ocak 1775/1776)
[130] VGMA. HD. 1077.34, 1190 Muharrem (Şubat/Mart 1776)

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde ise 1263 (1846/1847) yılında camiye bir imam görevlendirilmesinden söz edilmektedir.[131] Burdur Salnâmelerinde yer alan 1252 (1836/1837) tarihli kayıtta da Divan Baba Cami-i Şerifi'nin vakıf bânisi olarak Hacı Abdullah zikredilmiş ve vakfın vâridâtının 600 kuruş olduğu belirtilmiştir.[132]

Günümüzde Değirmenler Mahallesi Divan Baba Caddesi'nde bulunan Hacı Abdullah Camii, 1914 depreminde yıkılan eski yapının yerine 1919 yılında yeniden inşa edilmiştir. Literatürde caminin minaresinde "Maşallah 1189 (1775)" tarihli bir kitâbenin bulunduğu aktarılmakta olup, bu bilgi defterlerde geçen minare kaydıyla örtüşmektedir. Ancak 1914 depreminde minare de yıkılmış, yalnızca temeli kalmış ve üzerine yeni bir minare yapılmıştır.[133] Yaptığımız saha çalışmalarında günümüzde caminin dış duvarında Timurizâde Süleyman Ağa adına 1279 (1862–63) tarihinde yaptırılmış kitâbeli bir çeşme bulunmaktadır. Bu kitâbe eski bir çeşmenin kitâbesi olup bu yeni caminin yapıldığı 1980 tarihinde yapılmıştır.[134] Literatürde ise Divan Baba Çeşmesi olarak bahsedilmiştir. Bugün cami, Burdur Müftülüğü tarafından eklenmiş 1885 tarihli kitâbesiyle ayaktadır.

2.1.1.6. Eski Yeni Camii / Mehmed Kethüda Camii/ Cami-i Cedid

Caminin, Hurûfât Defterleri kayıtlarından Üçdibek Mahallesi'nde bulunduğu ve "Eski Yeni Camii", "Cami-i Cedid" ve "Mehmed Kethüda Camii" isimleriyle de anıldığı görülmektedir.[135] Defterlerde yapının bânisinin Mehmed Kethüda olduğu,[136] 1103 Safer (Ekim/Kasım 1691) ile 1245 Şâban (Ocak/Şubat 1830) tarihleri arasında faal durumda bulunduğu anlaşılmaktadır.[137] Kayıtlarda camiye vakfedilmiş olan Eski Yeni Camii civarında Mehmed Kethüda Hamamı'nın ve yine caminin yakınında Ahmed Paşa Medresesi'nin bulunduğu da belirtilmektedir.[138] Ayrıca Hacı Bayram'ın ruhu için Kur'an okunması amacıyla dükkânlar bağışlandığı,[139] bunun dışında ise camiye Âlime Hâtun'un yüz kuruş, Ömer Ağa'nın ise yüz elli kuruş vakfettiği kayıt altına alınmıştır.[140] 1183 Ramazan (Aralık/Ocak 1769/1770) tarihli kayıtta camiye bir kürsü eklendiği,[141] 1208

[131] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 100.
[132] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 154.
[133] *Burdur İl Yıllığı 1955*, 97.
[134] Bozcu, *Burdur İlinde Türk Mimarisi Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı Eserleri*, 143-144.
[135] VGMA. HD. 1134.63, 1133.99, 1058.87
[136] VGMA. HD. 1097.41, 1097.43, 1075.14, 1075.15, 1058.87
[137] VGMA. HD. 543.32, 1134.63
[138] VGMA. HD. 1097.41, 1079.1.74, 1097.43, 1075.12, 1158.42, 539.58, 539.59
[139] VGMA. HD. 1134.63, 1133.100, 1079.1.77
[140] VGMA. HD. 1074.43, 542.45, 538.61, 1077.37, 1075.14
[141] VGMA. HD. 1082.18

Şâban (Mart/Nisan 1794) tarihli kayıtta ise yapıdaki kandiller ile minare kandillerinin aydınlatılması için bir vakıf bulunduğu tespit edilmiştir.[142]

Defterlerde imam, imam ve hatip, teravih imamı, müezzin, müezzin-i sânî, hatip, vâiz ve nâsih, şeyh, devirhân, cüzhân, kayyum, mütevelli ve nâzır gibi pek çok görev için yapılan atamalar, caminin uzun süre boyunca oldukça faal bir ibadet mekânı olduğunu göstermektedir.[143] Bu kapsamda Hacı Bayram Vakfı üzerinden yarım akçe ücretle yirmi dört kez cüzhân,[144] on beş kez mütevelli,[145] yarım akçe ücretle dokuz kez kayyum[146] ataması gerçekleşmiştir. Ayrıca hamam vakfından karşılanan altı akçe ücretle dokuz kez hatip,[147] bir akçe ücretle on bir kez imam,[148] Ramazan aylarında hatimli şekilde kıldırılmak üzere altı kez teravih imamlığı[149] görevlendirmeleri devam etmiştir. Bununla

[142] VGMA. HD. 537.58

[143] VGMA. HD. 1134.63, 1134.64, 1133.99, 1133.100, 1079.2.153, 1082.18

[144] VGMA. HD. 1134.63, 1104 Ramazan (Mayıs/Haziran 1693); HD. 1134.64, 1113 (1701/1702); HD. 1133.99, 1119 Şâban (Ekim/Kasım 1707), 1120 Rebîülâhir (Haziran/Temmuz 1708), 1120 Zilhicce (Şaban/Mart 1709); HD. 1133.100, 1133 Cemâziyelâhir (Mart/Nisan 1721), 1134 Safer (Kasım/Aralık 1721); HD. 1137.113, 1137 (1724/1725); HD. 1079.2.153, 1143 Şevval (Nisan/Mayıs 1731), 1144 Cemâziyelevvel (Kasım 1731); HD. 1079.2.154, 1148 Ramazan (Ocak/Şubat 1736); HD. 1079.2.155, 1154 Şevval (Aralık/Ocak 1741/1742); HD. 1079.1.77, 1165 Cemâziyelevvel (Mart/Nisan 1752); HD. 1097.41, 1169 Muharrem (Ekim/Kasım 1755); HD. 1097.42, 1169 Şâban (Mayıs 1756); HD. 1097.43, 1171 Şâban (Nisan/Mayıs 1758); HD. 1097.44, 1172 Cemâziyelâhir (Ocak-Şubat 1759); HD. 1075.12, 1176 Safer (Ağustos/Eylül 1762); HD. 1158.42, 1177 Safer (Ağustos/Eylül 1763); HD. 1082.18, 1182 Receb (Kasım/Aralık 1768); HD. 1158.43, 1190 Rebîülevvel (Nisan/Mayıs 1776), 1192 Safer (Mart 1778); HD. 1074.44, 1203 Muharrem (Kasım 1788), HD. 539.58, 1220 Muharrem (Nisan 1805); HD. 540.74, 1231 Receb (Mayıs/Haziran 1816)

[145] VGMA. HD. 1133.99, 1119 Şâban (Ekim/Kasım 1707); HD. 1079.2.153, 1143 Ramazan (Mart/Nisan 1731), 1148 Ramazan (Ocak/Şubat 1736); HD. 1079.2.155, 1154 Şâban (Ekim/Kasım 1741); HD. 1097.41, 1169 Muharrem (Ekim/Kasım 1755); HD. 1097.43, 1171 Safer (Ekim/Kasım 1757); HD. 1075.14, 1180 Rebîülevvel (Ağustos/Eylül 1766); HD. 1075.14, 1181 Muharrem (Mayıs/Haziran 1767); HD. 1058.85, 1184 Receb (Ekim/Kasım 1770); HD. 1058.87, 1185 Şâban (Kasım/Aralık 1771); HD. 1080.43, 1187 Muharrem (Mart/Nisan 1773), 1188 Rebîülevvel (Mayıs/Haziran 1774); HD. 1080.44, 1189 Safer (Nisan/Mayıs 1775); HD. 1077.35, 1190 Safer (Mart-Nisan 1776); HD. 1077.39, 1198 Receb (Mayıs-Haziran 1784); HD. 537.68, 1208 Şâban (Mart/Nisan 1794); HD. 538.61, 1210 (1795-1796)

[146] VGMA. HD. 1134.64, 1113 (1701/1702); HD. 1133.99, 1120 Rebîülâhir (Haziran/Temmuz 1708); HD. 1079.2.152, 1143 Ramazan (Mart/Nisan 1731); HD. 1097.41, 1169 Muharrem (Ekim/Kasım 1755); HD. 1097.44, 1172 Cemâziyelâhir (Ocak-Şubat 1759); HD. 1075.14, 1180 Muharrem (Haziran/Temmuz 1766); HD. 1077.36, 1192 Safer (Mart 1778); HD. 540.74, 1231 Receb (Mayıs/Haziran 1816); HD. 543.32, 1245 Şâban (Ocak/Şubat 1830)

[147] VGMA. HD. 1134.63, 1104 Şâban (Nisan/Mayıs 1693), 1112 Cemâziyelevvel (Ekim/Kasım 1700); HD. 1075.14, 1179 Zilhicce (Mayıs/Haziran 1766), 1180 Şevval (Mart 1767), 1181 Muharrem (Mayıs/Haziran 1767); HD. 1158.41, 1188 Safer (Nisan-Mayıs 1774); HD. 1077.34, 1189 Cemâziyelâhir (Temmuz/Ağustos 1775); HD. 1074.43, 1199 Rebîülevvel (Ocak/Şubat 1785); HD. 539.57, 1217 Ramazan (Aralık/Ocak 1802/1803); HD. 542.45, 1238 Safer (Ekim/Kasım 1822)

[148] VGMA. HD. 1134.64, 1105 (1693/1694); HD. 1097.41, 1169 Muharrem (Ekim/Kasım 1755), 1169 Zilhicce (Ağustos/Eylül 1756); HD. 1097.44, 1172 Cemâziyelâhir (Ocak-Şubat 1759); HD. 1075.15, 1181 Muharrem (Mayıs/Haziran 1767); HD. 1080.43, 1187 Muharrem (Mart/Nisan 1773); HD. 1158.41, 1188 Safer (Nisan/Mayıs 1774); HD. 537.58, 1208 (1793-1794); HD. 542.45, 1238 Safer (Ekim/Kasım 1822)

[149] VGMA. HD. 1075.12, 1176 Safer (Ağustos/Eylül 1762); HD. 1075.14, 1180 Rebîülevvel (Ağustos/Eylül 1766), 1180 Şâban (Ocak 1767), 1180 Şevval (Mart 1767); HD. 1158.43, 1191 Cemâziyelâhir (Temmuz/Ağustos 1777); HD. 1077.37, 1194 (1780); HD. 538.61, 1210 (1795/1796)

birlikte bir akçe ücretle yedi kez müezzin,[150] Âlime Hâtun'un vakfı aracılığıyla iki kez ikinci müezzinlik (müezzin-i sânî),[151] bir akçe ücretle üç kez vaizlik,[152] bir akçe ücretle bir kez devirhân[153] ve bir akçe ücretle bir kez şeyh atamalarının yapıldığı tespit edilmiştir.[154] Bu atamalarda 1199 Rebîülevvel tarihinde Şeyhülislâm Dürrîzâde Seyyid Mehmed Atâullah'ın ismi de anılmaktadır.[155]

Günümüzde Üçdibek Mahallesi'nde "Eski Yeni Camii" adıyla bilinen yapı, 1914 depreminde yıkılmış, onarım kitâbesine göre ise 1925–1926 yıllarında yeniden inşa edilmiştir. Minare de aynı depremde yıkılmış, hayır sahiplerinden Sadık Erdem tarafından yeniden yaptırılmıştır.[156] Cami 1971 depreminde hasar görmüş ve tamir edilmiş,[157] 2005 yılında ise Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından kapsamlı bir tadilat geçirmiştir.[158] Defterlerde geçen Mehmed Kethüda Hamamı günümüzde mahallede hâlen mevcut olup, yenilenmiş olmasına rağmen âtıl durumdadır.[159]

Caminin haziresindeki günümüze ulaşan altı mezar taşı bulunmaktadır. Bunlar arasında 1237 Muharrem (Eylül/Ekim 1821) tarihli el-Hacc Halil Efendizâde es-Seyyid Ali Efendi'ye, 9 Şevval 1259 (2 Kasım 1843) tarihli Dergâh-ı Âli Kapıcıbaşılarından Çil-zâde Mehmed Ağa'ya ve 11 Ramazan 1264 (11 Ağustos 1848) tarihli Çil-zâde Ömer Ağa'nın halilesi Emine Kadın'a ait mezar taşları yer almaktadır. Ayrıca 13 Receb 1266 (25 Mayıs 1850) tarihli Burdur eşrafından Ahmed Paşazâde Mehmed Raşid Bey'e, 13 Muharrem 1295 (27 Ocak 1877) tarihli ismi tespit edilemeyen bir kişiye ve 1 Muharrem 1301 (1 Kasım 1883) tarihli Tüccâr-ı Hayriyye'den Tîmûrzâde Hacı Süleyman'a ait mezar taşları da bulunmaktadır.[160]

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde yer alan 13 Kasım 1822 (27 Muharrem 1238) tarihli bir kayıtta cami ve hamamın mütevellilerinin yapılarla yeterince ilgilenmedikleri, bu nedenle harap duruma geldikleri ve bundan dolayı görevlinin

[150] VGMA. HD. 1134.63, 1103 Safer (Ekim/Kasım 1691); HD. 1133.99, 1121 Cemâziyelevvel (Temmuz/Ağustos 1709); HD. 1079.2.152, 1143 Cemâziyelevvel (Kasım/Aralık 1730); HD. 1097.44, 1169 Şâban (Mayıs 1756), 1172 Cemâziyelâhir (Ocak/Şubat 1759); HD. 1082.18, 1182 Receb (Kasım/Aralık 1768); HD. 1080.43, 1187 Rebîülevvel (Mayıs/Haziran 1773)
[151] VGMA. HD. 1074.43, 1201 (1786/1787); HD. 542.45, 1239 Receb (Mart 1824)
[152] VGMA. HD. 1082.18, 1183 Ramazan (Aralık/Ocak 1769/1770); HD. 1158.41, 1188 Safer (Nisan/Mayıs 1774); HD. 1077.34, 1190 Muharrem (Şubat/Mart 1776)
[153] VGMA. HD. 1133.100, 1134 Safer (Kasım/Aralık 1721)
[154] VGMA. HD. 1074.43, 1199 Rebîülevvel (Ocak/Şubat 1785)
[155] VGMA. HD. 1074.43
[156] *Burdur İl Yıllığı 1955*, 100.
[157] Ekinci, *Burdur*, 106-107.
[158] Bozcu, *Burdur İlinde Türk Mimarisi Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı Eserleri*, 22.
[159] Bozcu, *Burdur İlinde Türk Mimarisi Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı Eserleri*, 115.
[160] Şevkiye Kazan - Muammer Göçmen, "Burdur Müzesi İle Merkez Cami Hazirelerindeki Ata Yadigârı Eserlerimiz: Osmanlı Mezar Taşları", *1. Burdur Sempozyumu*, (2005), 134-138.

değiştirildiğinden bahsedilmiştir. Ayrıca 1273 (1856/1857) ve 1276 (1859/1860) yıllarında da mütevelli görevlendirmelerine rastlanmaktadır. Burdur Salnâmelerinde ise 1240 (1824/1825) tarihli kayıtta vakıf bânisinin Mehmed Kethüda olduğu, vakfın vâridâtının ise 6000 kuruş olduğu ifade edilmekte olup, kayıtlardaki en yüksek gelirin bu olması dikkat çekicidir.

2.1.1.7. Fatma Hâtun Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında, Kuyu Mahallesi'nde bulunduğu tespit edilen Fatma Hâtun Camii'ne ilişkin yalnızca üç kayıt mevcuttur. Literatür taramaları ve saha çalışmalarında bu isimde bir yapıya rastlanmamıştır. Defter kayıtlarına göre, yapının 1138 Muharrem (Eylül/Ekim 1725) ile 1161 Muharrem (Ocak 1748)[161] tarihleri arasında varlığını sürdürdüğü anlaşılmaktadır. Kayıtlarda, 1138 Muharrem (Eylül/Ekim 1725) ve 1161 Muharrem (Ocak 1748) tarihlerinde bir akçe ücretle imam;[162] 1160 Rebîülâhir (Nisan/Mayıs 1747) tarihinde ise hatip[163] atamasının yapıldığı belirtilmektedir.

2.1.1.8. Hacı Abbas Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında, Terslik veya Terslik Başı Mahallesi'nde bulunduğu belirtilen yapı, 1178 Cemâziyelevvel (Ekim/Kasım 1764) ile 1235 Şâban (Mayıs/Haziran 1820)[164] tarihleri arasında varlığını sürdürmüş ve bu süreçte müezzin görevlendirmeleri yapılmıştır. Günümüzde "Terslik" veya "Terslik Başı" isimli bir mahalle bulunmamaktadır; mevcut Derslik Mahallesi adının bu eski ismin dönüştürülmüş hâli olabileceği düşünülebilir. (Bununla birlikte "Terslik Başı" adının, hayvan pisliklerinin toplandığı yer anlamında kullanılmış olabileceği düşüncesi de ihtimaller arasında değerlendirilebilir). Derslik Mahallesi'nde gerçekleştirilen saha çalışmaları ve literatür taramalarında bu isimde bir yapıya rastlanmamıştır. Defter kayıtlarında, 1178 Cemâziyelevvel (Ekim/Kasım 1764), 1194 Rebîülâhir (Nisan/Mayıs 1780), 1222 Cemâziyelevvel (Temmuz/Ağustos 1807), 1233 Cemâziyelevvel (Mart/Nisan 1818) ve 1235 Şâban (Mayıs/Haziran 1820) tarihlerinde camiye müezzin atamalarının yapıldığı belirtilmektedir.[165]

[161] VGMA. HD. 1083.98, 1079.1.76
[162] VGMA. HD. 1083.98, 1079.1.76
[163] VGMA. HD. 1079.1.75
[164] VGMA. HD. 1075.13, 540.77
[165] VGMA. HD. 1075.13, 1158.43, 539.59, 540.77

2.1.1.9. Hacı Ali Camii / Molla Ali Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Cami, Yenice Mahallesi'nde ve Hacı Ali ile Molla Ali adlarıyla geçmektedir.[166] Defter kayıtlarına göre 1132 Receb (Mayıs/Haziran 1720) ile 1172 Rebîülâhir (Aralık 1758) tarihleri arasında mescid olarak kullanılmış[167], 1176 Rebîülâhir (Ekim/Kasım 1762) tarihinde ise minber eklenerek camiye dönüştürülmüştür.[168] Yapının 1250 Safer (Haziran/Temmuz 1834) tarihine kadar varlığını sürdürdüğü defterlerden anlaşılmaktadır.[169] Yine defter kayıtlarına göre yapı için farklı dönemlerde çeşitli görevlendirmeler yapılmıştır. Bu kapsamda on iki kez imam,[170] dört kez hatip;[171] üç kez müezzin,[172] öğle ve ikindi namazları için bir kez ikinci imam (imam-ı sânî)[173] ve cuma namazları için altı kez vâiz ve nâsih atamalarının yapıldığı belirlenmiştir.[174] Bu atamalar arasında, bazı dönemlerde Şeyhülislâmların isimleri de kayıtlarda zikredilmiştir. 1239 Şevval (Mayıs/Haziran 1824) ve 1250 Safer (Haziran/Temmuz 1834) tarihlerinde Şeyhülislâm Mekkizâde Mustafa Âsım Efendi, 1220 Receb (Eylül/Ekim 1805) tarihinde ise Şeyhülislâm Salihzâde Ahmed Said Efendi'nin adı geçmektedir.[175]

Ayrıca, Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi kaynaklı bir çalışmada 1256–1268 (1840–1852) yılları arasında Yenice Mahallesi'nde mevcut yapılar arasında Hacı Ali Camii'nin adı geçmektedir.[176] Bu bilgiler, yapının 1132 Receb (Mayıs/Haziran 1720) ile

[166] VGMA. HD. 1075.14, 539.59
[167] VGMA. HD. 1133.99, 1097.44
[168] VGMA. HD. 1075.12
[169] VGMA. HD. 543.33
[170] VGMA. HD. 1133.99, 1132 Receb (Mayıs/Haziran 1720), 1132 Şâban (Haziran/Temmuz 1720); HD. 1079.2.152, 1143 Cemâziyelevvel (Kasım/Aralık 1730); HD. 1079.1.73, 1155 Rebîülevvel (Mayıs/Haziran 1742); HD. 1097.41, 1169 Muharrem (Ekim/Kasım 1755); HD. 1097.44, 1172 Rebîülâhir (Aralık 1758); HD. 1058.85, 1184 Zilhicce (Mart/Nisan 1771); HD. 1077.38, 1197 Şâban (Temmuz 1783); HD. 1077.39, 1198 Cemâziyelâhir (Nisan/Mayıs 1784); HD. 537.48, 1208 (1793–1794); HD. 539.59, 1222 Receb (Eylül/Ekim 1807); HD. 542.45, 1239 Zilkade (Haziran/Temmuz 1824)
[171] VGMA. HD. 1075.12, 1176 Rebîülâhir (Ekim/Kasım 1762); HD. 1058.85, 1185 Muharrem (Nisan/Mayıs 1771); HD. 1058.86, 1185 Şâban (Kasım/Aralık 1771); HD. 1158.42, 1188 Receb (Eylül/Ekim 1774); HD. 1077.36, 1193 Şâban (Ağustos/Eylül 1779), 1193 Zilkade (Kasım/Aralık 1779); HD. 537.58, 1208 Zilhicce (Haziran/Temmuz 1794); HD. 542.45, 1239 Zilkade (Haziran/Temmuz 1824)
[172] VGMA. HD. 1058.86, 1185 Cemâziyelevvel (Ağustos/Eylül 1771); HD. 1080.43, 1187 Zilhicce (Şubat/Mart 1774); HD. 539.59, 1222 Zilkade (Aralık/Ocak 1807/1808)
[173] VGMA. HD. 1075.14, 1179 Rebîülâhir (Eylül/Ekim 1765)
[174] VGMA. HD. 1075.13, 1177 Zilhicce (Haziran 1764); HD. 1158.41, 1188 Şevval (Aralık/Ocak 1774/1775); HD. 539.58, 1217 Zilhicce (Mart/Nisan 1803); HD. 539.59, 1220 Receb (Eylül/Ekim 1805); HD. 542.45, 1239 Şevval (Mayıs/Haziran 1824); HD. 543.33, 1250 Safer (Haziran/Temmuz 1834)
[175] VGMA. HD. 542.45, 543.33, 539.59
[176] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 100.

1268 (1851/1852) seneleri arasında varlığını devam ettirdiğini göstermektedir. Ancak yapılan saha çalışmalarında günümüze ulaşmış bu adı taşıyan bir yapıya rastlanmamıştır.

2.1.1.10. Hacı Ali Ağa Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında, Hacı Ramazan Mescidi ve Hacı Ramazanzâde Hacı Ali Ağa Camii olarak geçen yapıların Debbağhâne Mahallesi ve Hacı Ahmed Mahallesi'nde bulundukları geçmektedir.[177] Farklı kaynaklarda bu iki mahallenin aynı mevki olduğuna dair bir bilgi geçmemekle beraber Debbağhâne Camii, Hacı Ali Ağa Camii ve Piri Baba Zâviyelerinin her iki mahallede de geçmesinden dolayı bu iki ismin aynı mahallenin farklı adlandırmaları olduğu düşünülmektedir. Kayıtlarda birbirlerinin devamı olduklarına dair açık bir bilgi yer almamakla birlikte, Hacı Ramazan Mescidi olarak geçen kayıtların Hacı Ramazanzâde Hacı Ali Ağa Camii'nden önce gelmesi ve her iki yapının da "Hacı Ramazan" adıyla başlaması, yapının başlangıçta mescid iken minber eklenerek camiye dönüştürüldüğü fikrini kuvvetlendirmektedir.

Defter kayıtlarına göre yapı, 1124 Cemâziyelevvel (Haziran/Temmuz 1712) ile 1145 Ramazan (Şubat/Mart 1733) tarihlerinde mescid olarak,[178] 1206 Rebîülevvel (Ekim/Kasım 1791) tarihinde ise cami olarak kaydedilmiştir.[179] Defter kayıtlarına göre yapıya farklı tarihlerde birçok atama gerçekleşmiştir. Bu kapsamda mescid olarak geçen kayıtlarda, 1124 Cemâziyelevvel (Haziran/Temmuz 1712) tarihinde yarım akçe ile müezzin;[180] 1145 Ramazan (Şubat/Mart 1733) tarihinde yarım akçe ile imam[181] ataması yapıldığı belirlenmiştir. Cami olarak geçen kayıtlarda ise 1206 Rebîülevvel (Ekim/Kasım 1791) tarihinde yarım akçe ile imam, hatip, müezzin, mütevelli ve kayyum atamaları,[182] 1214 Zilkade (Mart/Nisan 1800) ile 1232 Rebîülâhir (Şubat/Mart 1817) tarihlerinde ise hatip atamasının gerçekleştiği tespit edilmiştir.[183]

Yapılan literatür taramalarında Burdur Salnâmelerine dayalı bir kaynakta, 1256 (1840-1841) tarihli bir kayıtta Hacı Ali Ağa Camii'nin Hatt-ı Cum'a Mahallesi'nde bulunduğu, vakıf bânisinin Ramazanzâde olduğu ve vâridâtının 700 kuruş olduğu belirtilmiştir.[184] Ayrıca, Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri kaynaklı bir makalede ise

[177] VGMA. HD. 1134.64, 537.57
[178] VGMA. HD. 1134.64, 1079.2.153
[179] VGMA. HD. 537.56, 537.57
[180] VGMA. HD. 1134.64
[181] VGMA. HD. 1079.2.153
[182] VGMA. HD. 537.56, 537.57
[183] VGMA. HD. 538.65, 540.75
[184] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 153.

Hacı Ali Ağa Camii'nin 1267-1268 (1851-1852) yıllarında mevcut olduğu ifade edilmektedir.[185] Bu bilgiler ışığında yapının 1712 ile 1852 yılları arasında varlığını devam ettirdiği anlaşılmaktadır. Günümüzde yaptığımız saha çalışmalarında ise bu adı taşıyan bir camiye rastlanmamıştır.

2.1.1.11. Hacı Hasan Camii / Manastır Camii/ Necatibey Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında, Manastır Camii ve bânisine nispetle Hacı Hasan Camii olarak geçen yapı, günümüzde Necatibey Camii adıyla anılmaktadır.[186] Defter kayıtlarında yapının Manastır Mahallesi'nde bulunduğu belirtilmekte olup bu mahallenin adı zamanının Maarif Vekili (Milli Eğitim Bakanı) olan Mustafa Necati Bey'in adı verilerek değiştirilmiştir.[187] Camidonin bânisi Hacı Hasan olarak kaydedilmiş olup,[188] ayrıca Süleyman oğlu Ebu Bekir'in camiye bir vaaz kürsüsü vakfettiği de geçmektedir.[189] Defter kayıtlarına göre yapının, 1111 Cemâziyelevvel (Ekim/Kasım 1699) ile 1233 Cemâziyelevvel (Mart/Nisan 1818) tarihleri arasında varlığını devam ettirdiği anlaşılmaktadır.[190] Defter kayıtlarında, Manastır Camii'ne farklı dönemlerde çeşitli görevli atamalarının yapıldığı görülmektedir. Bu kapsamda beş akçe ücretle dört kez imam,[191] bir akçe ücretle on iki kez hatip[192] ataması gerçekleşmiştir. Bunun yanında Hacı Bayram bin Hacı Mehmed'in bağışladığı elli kuruşluk vakfın karşıladığı ücretle dört kez müezzin,[193] yarım akçe ücretle yedi kez mütevelli[194] ve dört kez vâiz ve nâsih atamalarının yapıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca bu atamalarda 1179 Cemâziyelâhir

[185] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 100.
[186] VGMA. HD. 1134.63, 1079.1.74
[187] Bertge George-Gaulis, *Kurtuluş Savaşı Sırasında Türk Milliyetçiliği* (İstanbul: Rado Yayın, 1981).
[188] VGMA. HD. 1079.1.74
[189] VGMA. HD. 1075.14
[190] VGMA. HD. 1134.63, 540.77
[191] VGMA. HD. 1134.64, 1118 Receb (Ekim/Kasım 1706), 1137 Şevval (Haziran/Temmuz 1725); HD. 1079.2.152, 1143 Cemâziyelevvel (Kasım/Aralık 1730); HD. 1079.2.153, 1146 Receb (Aralık/Ocak 1733/1734), 1155 Rebîülevvel (Mayıs/Haziran 1742)
[192] VGMA. HD. 1134.63, 1111 Cemâziyelevvel (Ekim/Kasım 1699); HD. 1134.64, 1116 Şâban (Kasım/Aralık 1704); HD. 1079.2.153, 1146 Zilhicce (Mayıs/Haziran 1734); HD. 1079.2.154, 1149 Muharrem (Mayıs/Haziran 1736); HD. 1079.1.76, 1163 Safer (Ocak/Şubat 1750); HD. 1079.42, 1170 (1756/1757); HD. 1097.44, 1172 Rebîülevvel (Kasım/Aralık 1758); HD. 1075.14, 1179 Rebîülâhir (Eylül/Ekim 1765); HD. 1080.44, 1188 Zilkade (Ocak/Şubat 1775), 1189 Rebîülevvel (Mayıs 1775); HD. 537.57: 1207 Cemâziyelevvel (Aralık/Ocak 1792/1793); HD. 538.62, 1213 Rebîülevvel (Ağusytos/Eylül 1798)
[193] VGMA. HD. 1097.42, 1170 (1756/1757); HD. 1097.44, 1172 Rebîülevvel (Kasım/Aralık 1758); HD. 1075.14, 1179 Rebîülâhir (Eylül/Ekim 1765); HD. 1077.36, 1190 Şâban (Eylül/Ekim 1776)
[194] VGMA. HD. 1079.2.154, 1154 Rebîülevvel (Mayıs/Haziran 1741); HD. 1079.1.74, 1157 (1744/1745); HD. 1097.45, 1172 Şevval (Mayıs/Haziran 1759); HD. 1075.15, 1181 Cemâziyelâhir (Ekim/Kasım 1767); HD. 1077.35, 1190 Safer (Mart/Nisan 1776); HD. 538.62, 1213 Rebîülevvel (Ağustos/Eylül 1798); HD. 539.59, 1222 Cemâziyelevvel (Temmuz/Ağustos 1807); HD. 540.77, 1233 Cemâziyelevvel (Mart/Nisan 1818)

(Kasım/Aralık 1765) tarihinde Şeyhülislâm Dürrîzâde Mustafa Efendi, 1189 Rebîülevvel (Mayıs 1775) tarihinde ise Şeyhülislâm Haydarîzâde İbrahim Efendi'nin isimleri zikredilmektedir.[195]

Yapılan literatür taramalarında, Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri kaynaklı bir belgede, caminin 1256-1268 (1840-1852) tarihleri arasında Manastır Mahallesi Camii olarak mevcut olduğundan bahsedilmektedir.[196] Burdur mimarisi üzerine yazılmış bir kaynakta ise yapının 1914 depreminde yıkıldığı ve 1922 yılında halkın yardımıyla yeniden inşa edildiği belirtilmiştir.[197] Mahallenin adının Manastır olması ve yakınındaki tepede Doğu Roma dönemine ait bir gözetleme kulesinin bulunması sebebiyle buranın bir Hristiyan Mahallesi olduğu, dolayısıyla yapının manastırdan camiye çevrildiğine dair rivayetler olmakla beraber bunu ispatlayan bir belge bulunmamaktadır.[198] Yapı, 1971 depreminde hasar görmüş ve tamir edilmiştir.[199] Burdur Salnâmelerine dayalı bir kaynakta ise 1285 (1868/1869) tarihli bir kayıtta caminin 2000 kuruş vâridâtı bulunduğu belirtilmektedir.[200] Günümüzde yapılan saha çalışmaları sonucunda, caminin Hurûfât Defterlerinde adı geçen diğer camilerden farklı olarak, şehir merkezinden uzakta bir tepede bulunduğu tespit edilmiştir. Yeni yapılan caminin kitâbesinde herhangi bir tarih bulunmamakta, minaresinin ise 1991 yılında hayırseverlerin desteğiyle yapıldığı belirtilmektedir. Ayrıca minare kaidesinde tarihi kesinleşemeyen 1305 (1887-1888) tarihli Necatibey Camii kitâbesi ve Burdur Müftülüğü tarafından yerleştirilen 1889 tarihli bir pano mevcuttur. Tüm bu bilgiler, yapının en azından 1699 yılına kadar uzanan bir geçmişi olduğunu ve 19. yüzyıl sonlarına kadar da varlığını sürdürdüğünü göstermektedir. Daha sonraki dönemlerde geçirdiği depremler sebebiyle yıkıldığı, yeniden inşa edildiği, isminin değiştiği ve birçok tamir gördüğü anlaşılmaktadır.

2.1.1.12. Hacı Hasan Camii / Receb Çelebi Mahallesi Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Receb Çelebi Mahallesi'nde bulunduğu belirtilen cami, kayıtlarda bulunduğu mahalleye nispetle "Receb Çelebi Mahallesi Camii", bânisine nispetle ise "Hacı Hasan Camii" olarak anılmaktadır. Defterlerdeki bilgilere göre yapı, 1141 (1728/1729) yılında mescid iken minber eklenerek camiye dönüştürülmüştür.[201]

[195] VGMA. HD. 1097.42, 1075.14,1075.15, 1080.44, 1158.42, 537.57
[196] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 100.
[197] Bozcu, *Burdur İlinde Türk Mimarisi Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı Eserleri*, 33.
[198] Erdem, *Burdur 1928, Basılı Olmayan İl Yıllığı, Tekrar Çoğaltan Fevzi Bayraktar*, 7.
[199] Ekinci, *Burdur*, 106.
[200] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 154.
[201] VGMA. HD. 1144.77

Kayıtlara göre cami, 1141 (1728/1729) ile 1246 Safer (Temmuz/Ağustos 1830) tarihleri arasında varlığını sürdürmüştür.[202] Defter kayıtlarına göre camide farklı dönemlerde çeşitli görev atamaları gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda yarım akçe ücretle yedi kez imam,[203] yarım akçe ücretle on dört kez hatip,[204] dört kez mütevelli,[205] yarım akçe ücretle iki kez müezzin[206] ve bir kez vâiz ve nâsih[207] ile kayyum[208] atamalarının gerçekleştiği tespit edilmiştir. Bunların yanı sıra, 1214 Şevval (Şubat/Mart 1800) tarihli kayıtta Şeyhülislâm Mustafa Âşir Efendi, 1234 Safer (Kasım/Aralık 1818) tarihli kayıtta ise Şeyhülislâm Mekkîzâde Mustafa Âsım Efendi'nin isimleri kaydedilmiştir.[209]

Cami, 1914 depreminden sonra yıkılan ve yeniden inşa edilen yapılar arasında yer almaktadır.[210] Yaptığımız saha çalışmaları sırasında, caminin hemen karşısındaki bir evin duvarında, Hacı İsmail Ağa tarafından yaptırılmış 1281 (1864-1865) tarihli bir çeşmenin varlığı tespit edilmiştir. Günümüzdeki yapının girişinde ise 1922 tarihli bir kitâbesi vardır. Ayrıca yapılan literatür taramalarında, Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri kaynaklı bir makalede, yapının 1256-1268 (1840-1852) yılları arasında mevcut camiler arasında zikredildiği görülmüştür.[211] Burdur Salnâmelerinde ise 1256 (1840/1841) tarihli kayıtta caminin 700 kuruş vâridâtı olduğu belirtilmektedir.[212]

2.1.1.13. Hacı Neslihan Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında, Divan Baba Mahallesi'nde bulunduğu anlaşılan caminin bânisi Hanım Kızı Hacı Neslihan olarak geçmektedir.[213] Defterlerde yer alan

[202] VGMA. HD. 1144.77, 543.32
[203] VGMA. HD. 1079.1.76, 1163 Zilhicce (Kasım 1750); HD. 1097.42, 1170 Rebîülevvel (Kasım/Aralık 1756); HD. 1077.37, 1195 Ramazan (Ağustos/Eylül 1781); HD. 1077.39, 1198 Cemâziyelâhir (Nisan/Mayıs 1784); HD. 1074.44, 1203 Şâban (Nisan/Mayıs 1789); HD. 540.74, 1229 (1813/1814); HD. 540.75, 1232 Rebîülevvel (Ocak/Şubat 1817)
[204] VGMA. HD. 1144.77, 1141 (1728/1729); HD. 1079.2.152, 1143 Cemâziyelevvel (Kasım/Aralık 1730); HD. 1079.2.154, 1154 Safer (Nisan/Mayıs 1741); HD. 1079.1.77, 1168 Muharrem (Ekim/Kasım 1754); HD. 1097.40, 1168 Şâban (Mayıs/Haziran 1755); HD. 1097.44, 1172 Muharrem (Eylül/Ekim 1758); HD. 1158.42, 1188 Zilkade (Ocak/Şubat 1775); HD. 1074.43, 1201 Muharrem (Ekim/Kasım 1786); HD. 541.32, 1223 Zilkade (Aralık/Ocak 1808/1809), 1224 Şâban (Eylül/Ekim 1809), 1224 Şevval (Kasım/Aralık 1809); HD. 542.45, 1238 Safer (Ekim/Kasım 1822); HD. 543.32, 1246 Safer (Temmuz/Ağustos 1830)
[205] VGMA. HD. 1077.37, 1195 Receb (Haziran/Temmuz 1781); HD. 540.74, 1229 Cemâziyelevvel (Nisan/Mayıs 1814); HD. 540.77, 1233 Zilhicce (Ekim 1818), 1234 Safer (Kasım/Aralık 1818)
[206] VGMA. HD. 1097.45, 1172 Şâban (Mart/Nisan 1759); HD. 541.32, 1223 Şâban (Eylül/Ekim 1808)
[207] VGMA. HD. 538.65, 1214 Şevval (Şubat/Mart 1800)
[208] VGMA. HD. 1079.1.75, 1161 Rebîülevvel (Mart 1748)
[209] VGMA. HD 538.65, 540.77
[210] Bozcu, *Burdur İlinde Türk Mimarisi Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı Eserleri*, 39.
[211] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 100.
[212] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 153.
[213] VGMA. HD. 1097.40

bilgilere göre yapı, 1166 Receb (Mayıs/Haziran 1753) ile 1212 Receb (Aralık/Ocak 1797/1798) tarihleri arasında varlığını sürdürmüştür.[214] Defter kayıtlarına göre camiye, 1166 Receb (Mayıs/Haziran 1753), 1168 Cemâziyelevvel (Şubat/Mart 1755), 1172 Şâban (Mart/Nisan 1759), 1194 Şâban (Ağustos 1780) ve 1212 Receb (Aralık/Ocak 1797/1798) tarihlerinde yarım akçe ücretle müezzin atamalarının yapıldığı belirlenmiştir.[215] Yapılan literatür taramalarında ise bu isimde bir camiye dair bir kayda rastlanmamış olup günümüzde de bu adı taşıyan bir yapıya ulaşılamamıştır.

2.1.1.14. Hacı Ömer Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Divan Baba Mahallesi'nde bulunduğu belirtilen camiye ilişkin yalnızca tek bir kayda ulaşılmıştır. 1220 Şâban (Ekim/Kasım 1805) tarihli bu kayıtta, Hacı Yakup tarafından camiye bir kürsü eklendiği ve bu kürsüde mübarek günlerde görev yapmak üzere vâiz ve nâsih ataması gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca bu atamada caminin bânisinin Hacı Ömer olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu atamada ayrıca dönemin Şeyhülislâmı Ahmed Esad Efendi'nin (Uryânîzâde) ismi de geçmektedir.[216] Yapılan literatür taramalarında bu isimde bir camiye rastlanmamış, günümüzde de Divan Baba Mahallesi'nde böyle bir yapıya ulaşılamamıştır.

2. 1.1.15. Hacı Veli Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Hacı Veli Camii, Hacı Mahmud Mahallesi'nde yer alan bir yapı olarak geçmektedir. İlk olarak 1135 (1722–1723) tarihli kayıtta Hacı Veli tarafından yeniden inşa edilmiş bir mescid olarak zikredilen yapı,[217] 1163 Cemâziyelâhir (Nisan/Mayıs 1750) tarihli kayıtta ise cami olarak anılmıştır.[218] Kayıtlarda her ne kadar minber eklenip camiye dönüştürüldüğü geçmese de yapının önce mescid sonra cami olarak anılması üzerinden bu dönüşümün gerçekleştiği çıkarılabilir. Defter kayıtlarına göre yapı, 1135 (1722–1723) ile 1203 Şâban (Nisan/Mayıs 1789) yılları arasında varlığını sürdürdüğü anlaşılmaktadır.[219] Defterlerde yer alan atama kayıtları incelendiğinde camiye çeşitli görevlilerin tayin edildiği görülmektedir. Buna göre, 1135 (1722–1723) senesinde bir akçe ücretle imam,[220] 1163 Cemâziyelâhir (Mayıs/Haziran 1750) tarihinde

[214] VGMA. HD. 1079.1.77, 538.61
[215] VGMA. HD. 1079.1.77, 1097.40, 1077.37, 538.61
[216] VGMA. HD. 539.59
[217] VGMA. HD. 1137.112
[218] VGMA. HD. 1079.1.76
[219] VGMA. HD. 1137.112, 1074.44
[220] VGMA. HD. 1137.112

vâiz,[221] 1175 Şevval (Nisan/Mayıs 1762) tarihinde müezzin[222] ve 1203 Şâban (Nisan/Mayıs 1789) tarihinde ise devirhân[223] görevlendirildiği belirlenmiştir. Ancak yapılan literatür taramalarında ve günümüz Burdur'unda, Hacı Mahmud isimli bir mahalleye veya Hacı Veli adıyla bilinen bir camiye rastlanmamıştır.

2.1.1.16. Hecinzâde Camii / Hecin Dede Camii

Hurûfât Defterlerinde Hecinzâde Camii, Hecin Mahallesi'nde yer alan bir yapı olarak kaydedilmiştir.[224] Adını bânisi Hecinzâde'den alan caminin, defter kayıtlarına göre 1115 Receb (Kasım/Aralık 1703) ile 1234 Şevval (Temmuz/Ağustos 1819) tarihleri arasında varlığını sürdürdüğü anlaşılmaktadır.[225] Defter kayıtları incelendiğinde, camide farklı dönemlerde çeşitli görev atamalarının yapıldığı görülmektedir. Bu kapsamda bir akçe ücretle beş kez imam,[226] yarım akçe ücretle yedi kez hatip,[227] yarım akçe ücretle dört kez vâiz;[228] iki kez müezzin[229] ve kez mütevelli[230] atamalarının yapıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca, 1213 Cemâziyelevvel (Ekim/Kasım 1798) tarihli kayıtta Şeyhülislâm Mustafa Âşir Efendi'nin, 1224 Zilhicce (Ocak/Şubat 1810) tarihli kayıtta ise Şeyhülislâm Seyyid Abdullah Efendi'nin isimlerinin geçtiği de belirlenmiştir.[231]

Günümüzde "Hecin" adıyla anılan bir mahalle bulunmamakla birlikte, "Hecin Dede Camii" adıyla bilinen yapı Akın Mahallesi'nde yer almaktadır. Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde 1256–1268 (1840–1852) yılları arasında mevcut yapılar arasında Hecin Camii'nin de zikredildiği görülmektedir.[232] Caminin eski kitâbesinde 1261 (1845) tarihi yer almakta, ancak bu yapının 1914 depreminde yıkıldığı belirtilmektedir. Deprem

[221] VGMA. HD. 1079.1.76
[222] VGMA. HD. 1075.12
[223] VGMA. HD. 1074.44
[224] VGMA. HD. 1133.100
[225] VGMA. HD. 1134.64, 540.79
[226] VGMA. HD. 1133.99, 1132 Receb (Mayıs/Haziran 1720); HD. 1097.40, 1168 Cemâziyelevvel (Şubat/Mart 1755); HD. 1097.44, 1172 Rebîülevvel (Kasım/Aralık 1758); HD. 537.57, 1206 Cemâziyelevvel (Aralık/Ocak 1791/1792); HD. 538.61, 1212 Safer (Temmuz/Ağustos 1797)
[227] VGMA. HD. 1134.64, 1115 Receb (Kasım/Aralık 1703); HD. 1133.99, 1132 Receb (Mayıs/Haziran 1720), 1132 Şâban (Haziran/Temmuz 1720); HD. 1133.100, 1133 Muharrem (Kasım/Aralık 1720); HD. 1079.2.153, 1144 Ramazan (Şubat/Mart 1732); HD. 1079.1.74, 1159 Ramazan (Eylül/Ekim 1746); HD. 1097.41, 1169 Rebîülevvel (Aralık/Ocak 1755/1756); HD. 1097.44, 1172 Rebîülâhir (Aralık 1758); HD. 537.57, 1206 Cemâziyelevvel (Aralık/Ocak 1791/1792)
[228] VGMA. HD. 1080.43, 1187 Cemâziyelâhir (Ağustos/Eylül 1773); HD. 1158.42, 1188 Receb (Eylül/Ekim 1774); HD. 538.62, 1213 Cemâziyelevvel (Ekim/Kasım 1798); HD. 541.33, 1224 Zilhicce (Ocak/Şubat 1810)
[229] VGMA. HD. 541.33, 1225 Cemâziyelâhir (Temmuz/Ağustos 1810); HD. 540.79, 1234 Şevval (Temmuz/Ağustos 1819)
[230] VGMA. HD. 1097.42, 1169 Ramazan (Mayıs/Haziran 1756)
[231] VGMA. HD. 538.62, HD. 541.33
[232] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 101.

sonrası, 1930 yılında halkın yardımlarıyla yeniden inşa edilen cami günümüzdeki görünümünü kazanmıştır.[233] Caminin minaresi, 1875 yılında ahşap olarak inşa edilmiş; ancak zamanla yıkılmış ve 1316 (1898/1899) tarihli kitâbe ile hayırsever Hacı Hacer tarafından yeniden yapılmıştır. 1971 depreminde hasar gören bu minare onarılsa da günümüzde mevcut değildir.[234] Caminin avlusunda bulunan çeşmenin kitâbesinde ise, 1261 (1845) tarihinde Derviş Ağazâde Hacı Mustafa Ağa tarafından yaptırıldığı yazılıdır.[235] Caminin kıble tarafında Hecin Dede Yatırı olarak bilinen bir türbe bulunmaktadır. Hecin Dede'ye ait olduğu söylenen kabirde herhangi bir kitâbe mevcut değildir. Ancak türbenin giriş kapısı yanındaki sonradan yapılmış briket duvarın arasına yerleştirilmiş bir mezar taşı üzerinde 12 Muharrem 1318 (22 Mayıs 1900) tarihli, Dîbâcî-zâde el-Hac Şeyhü'l-Huffâz Hâfız Mustafa Efendi'ye ait kitâbe bulunmaktadır.[236] Yaptığımız saha çalışmasında, 31 Ekim 2022 tarihi itibarıyla cami ve çeşmenin Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından restorasyona alındığı ve çalışmaların hâlen devam ettiği tespit edilmiştir.

2.1.1.17. Hüseyin Efendi Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında söz konusu yapı Hacı Mahmud Mahallesi'nde geçmektedir. Ancak bu mahalleye dair bilgi, yalnızca Hacı Veli Camii'nde olduğu gibi defter kayıtlarıyla sınırlı olup, başka kaynaklarda adına rastlanmamaktadır. Camiyle ilgili defterlerde tek bir kayıt bulunmaktadır. 1222 Cemâziyelevvel (Temmuz/Ağustos 1807) tarihli bu kayda göre yapının bânisi Hüseyin Efendi'dir. Aynı kayıtta camiye yarım akçe ücretle bir kez müezzin, ayrıca cuma günleri için bir kez devirhân ataması yapıldığı belirtilmektedir.[237] Ayrıca günümüzde Burdur'da Hüseyin Efendi adında bir yapıya rastlanmamaktadır.

2.1.1.18. Kâtip Osman Efendi Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında, çarşı yakınlarında bulunduğu ve Kara Dede adıyla bilinen tekkenin yerine inşa edildiği belirtilen caminin bânisi Kâtip Osman Efendi olarak belirlenmiştir.[238] Defter kayıtlarındaki bilgilere göre yapı, 1188 Rebîülâhir

[233] *Burdur İl Yıllığı 1955*, 98.
[234] *Burdur İl Yıllığı 1955*, 98-99.
[235] Bozcu, *Burdur İlinde Türk Mimarisi Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı Eserleri*, 29.
[236] Kazan - Muammer Göçmen, "Burdur Müzesi İle Merkez Cami Hazirelerindeki Ata Yadigârı Eserlerimiz: Osmanlı Mezar Taşları", 141-142.
[237] VGMA. HD. 539.59
[238] VGMA. HD. 1080.43, 1077.34

(Haziran/Temmuz 1774) ile 1201 Muharrem (Ekim/Kasım 1786) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[239] Yine defter kayıtlarına göre camiye farklı dönemlerde birçok görevlendirme yapılmıştır. Bu kapsamda 1188 Rebîülâhir (Haziran/Temmuz 1774), 1190 Şâban (Eylül/Ekim 1776) ve 1201 Muharrem (Ekim/Kasım 1786) tarihlerinde imam ve hatip ataması gerçekleşmiştir.[240] Bununla birlikte 1190 Muharrem (Şubat/Mart 1776) ve 1199 Rebîülevvel (Ocak/Şubat 1785) tarihlerinde çarşamba, pazar ve mübarek günlerde Tefsîr-i Şerîf okumak üzere bir görevli[241] ve 1190 Safer (Mart/Nisan 1776), 1195 Ramazan (Ağustos/Eylül 1781) ve 1198 Receb (Mayıs/Haziran 1784) tarihlerinde mütevelli atamalarının gerçekleştiği tespit edilmiştir. Ayrıca 1199 Rebîülevvel (Ocak/Şubat 1785) tarihli kayıtta Şeyhülislâm Dürrîzâde Seyyid Mehmed Atâullah Efendi'nin adı geçmiştir.

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri kayıtlarında ise cami, 1256-1268 (1840-1852) yılları arasındaki mevcut yapılar arasında "Osman Efendi Camii" olarak çarşıda bulunduğu zikredilmektedir.[242] Ancak yapılan saha çalışmalarında günümüzde bu adla varlığını sürdüren bir yapıya rastlanmamıştır.

2.1.1.19. Mazlum Şah Hâtun Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Hecin Mahallesi'nde bulunduğu belirtilen caminin bânisi Mazlum Şah Hâtun olarak belirlenmiştir.[243] Defterlerdeki bilgilere göre yapı, 1168 Şevval (Temmuz/Ağustos 1755) ile 1208 Safer (Eylül/Ekim 1793) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[244] Defter kayıtlarına göre camiye 1168 Şevval (Temmuz/Ağustos 1755), 1174 Şevval (Mayıs/Haziran 1761), 1192 Muharrem (Şubat/Mart 1778) ve 1208 Safer (Eylül/Ekim 1793) tarihlerinde imam,[245] 1182 Safer (Haziran/Temmuz 1768) ve 1192 Muharrem (Ocak/Şubat 1778) tarihlerinde ise yarım akçe ücretle mütevelli atamalarının yapıldığı tespit edilmiştir.[246] Kaynaklarımızda Hecin olarak anılan mahallenin adı zamanla Akın olarak değiştirildiği gözlemlenmiştir. Yaptığımız literatür taramalarında ve günümüzde Mazlum Şah adını taşıyan bir yapıya rastlanmamaktadır.

[239] VGMA. HD. 1080.43, 1074.43
[240] VGMA. HD. 1080.43, 1077.36, 1074.43
[241] VGMA. HD. 1077.34, 1074.43
[242] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 100.
[243] VGMA. HD. 1097.46
[244] VGMA. HD. 1097.41, 537.58
[245] VGMA. HD. 1097.41, 1097.46, 1158,43, 537.58
[246] VGMA. HD. 1075.15, 1158.43

2.1.1.20. Muhyizâde Camii / Kuyu Camii / Mustafa Hoca Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Muhyizâde Camii olarak geçen yapının Kuyu Mahallesi'nde bulunduğu ve yapıyı yeniden inşa ettirdiği belirtilen bânisinin Muhyizâde olduğu tespit edilmiştir.[247] Defter kayıtlarında, 1139 Rebîülâhir (Kasım/Aralık 1727) ile 1183 Şâban (Kasım/Aralık 1769) tarihleri arasında mescid olarak geçen yapının, minber eklenerek camiye dönüştürüldüğü anlaşılmaktadır.[248] Bu tarihten 1232 Cemâziyelevvel (Mart/Nisan 1817) tarihine kadar ise cami olarak faal olduğu görülmektedir.[249] Defter kayıtlarına göre yapıya bir akçe ücretle on kez imam[250] ve yine bir akçe ücretle dört kez hatip[251] atamalarının yapıldığı tespit edilmiştir.

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde ise Muhyizâde Camii'nin 1256–1268 (1840–1852) yılları arasında varlığını sürdürdüğü kayıt altına alınmıştır.[252] Günümüzde Akın Mahallesi Kabacı Sokak'ta yer alan cami, 1914 depreminde yıkılan ve sonrasında yeniden inşa edilen yapılar arasındadır. Cami defterde geçen isminin dışında Kuyu Camii olarak da anılırken günümüzde Mustafa Hoca Camii olarak bilinmektedir.[253] Caminin günümüzdeki nakışlı tavan göbeğinin ise, 1914 depreminde yıkılan Burdur Ulu Camii'nin eski tavanına ait olduğu belirtilmektedir.[254] Yaptığımız saha çalışmasında ise caminin girişindeki mermer kitâbede 1935 yılında yapıldığı yazmaktadır.

2.1.1.21. Muhyizâde Hacı Osman Camii (Terslik Mahallesi)

Hurûfât Defterleri kayıtlarında bânisi Muhyizâde Hacı Osman olarak geçen cami, Terslik Mahallesi'nde olduğu tespit edilmiştir.[255] Defter kayıtlarına göre cami, 1115 Ramazan (Ocak/Şubat 1704) ile 1240 (1824/1825) yılları arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[256] Defter kayıtlarına göre 1229 Cemâziyelevvel (Nisan/Mayıs 1814) tarihli bir kayıtta yapının genişletildiği, tamir ve termimden geçtiği ve yeniden bir minber

[247] VGMA. HD. 1082.18, 1143.129
[248] VGMA. HD. 1143.129, 1082.18
[249] VGMA. HD. 540.75
[250] VGMA. HD. VGMA. HD. 1143.129, 1139 Rebîülâhir (Kasım/Aralık 1726); HD. 1079.1.76, 1161 Zilhicce (Kasım/Aralık 1748); HD.1097.42, 1170 Şâban (Nisan/Mayıs 1757); HD. 1097.44, 1171 Zilhicce (Ağustos/Eylül 1758); HD. 1082.18, 1183 Cemâziyelâhir (Ekim 1769), 1183 Şâban (Kasım/Aralık 1769); HD. 539.58, 1222 Receb (Eylül/Ekim 1807); HD. 541.32, 1223 Şâban (Eylül/Ekim 1808); HD. 540.75, 1232 Cemâziyelevvel (Mart/Nisan 1817)
[251] VGMA. HD. 1082.18, 1183 Şâban (Kasım/Aralık 1769); HD. 1080.43, 1186 Cemâziyelevvel (Temmuz/Ağustos 1772); HD. 1158.43, 1190 Şâban (Eylül/Ekim 1776) ; HD. 538.61, 1211 (1796/2797)
[252] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 100.
[253] Bozcu, *Burdur İlinde Türk Mimarisi Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı Eserleri*, 35.
[254] *Burdur İl Yıllığı 1955*, 98.
[255] VGMA. HD. 1075.14
[256] VGMA. HD. 1134.64, 542.45

eklendiği anlaşılmaktadır.[257] Ayrıca 1189 Rebîülâhir (Haziran 1775) tarihli bir kayıtta ise Ayşe Hâtun isimli hayırseverin camiye bir kürsü vakfettiği belirtilmektedir.[258] Yine defter kayıtlarında aynı isimde bir caminin Hacı İbrahim Mahallesi'nde de bulunduğu geçmektedir.[259] Hurûfât Defterlerine göre camiye farklı tarihlerde birçok atamanın yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu kapsamda; yarım akçe ücretle on kez imam,[260] yine yarım akçe ücretle sekiz kez hatip,[261] talebe-i ulûm için fıkıh ve hadis dersleri verilmesi amacıyla tahsis edilmiş para vakfına dört kez mütevelli,[262] bir akçe ücretle bir kez müezzin[263] ve yine bir kez de vâiz atamalarının yapıldığı belirlenmiştir.[264] Ayrıca 1198 Rebîülevvel (Ocak/Şubat 1784) tarihli kayıtta Şeyhülislâm Dürrîzâde Mehmed Atâullah Efendi'nin, 1233 Muharrem (Kasım/Aralık 1817) tarihli kayıtta Şeyhülislâm Seyyid Mehmed Zeynelâbidin'in, 1235 Şâban (Mayıs/Haziran 1820) tarihli kayıtta ise Şeyhülislâm Hacı Halil Efendi ve Şeyhülislâm Ahmed Reşid Efendi'nin isimlerinin geçtiği tespit edilmiştir.[265]

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri kayıtlarında ise Derslik Mahallesi'nde Muhyizâde Camii'nin, 1256–1268 (1840–1852) yılları arasında mevcut camiler arasında sayıldığı görülmektedir.[266] Daha önce belirtildiği üzere literatürde bu mahalle "Derslik" olarak anılmakta ise de tarafımızca hayvan pisliklerinin toplandığı alan anlamına gelen "Terslik" şeklinde okunmasının daha doğru olabileceği kanaatindeyiz. Günümüzde ise bu adı taşıyan yapıya rastlanmamıştır.

[257] VGMA. HD. 540.74
[258] VGMA. HD. 1077.34
[259] VGMA. HD. 1083.98
[260] VGMA. HD. 1079.2.154, 1153 Muharrem (Mart/Nisan 1740); HD. 1097.41, 1168 Ramazan (Haziran/Temmuz 1755); HD. 1097.45, 1172 Zilkade (Haziran/Temmuz 1759); HD. 1075.14, 1179 Cemâziyelevvel (Ekim/Kasım 1765); HD. 1082.18, 1184 Rebîülâhir (Temmuz/Ağustos 1770); HD. 1058.85, 1184 Zilhicce (Mart/Nisan 1771), 1185 Safer (Mayıs/Haziran 1771); HD. 1058.86, 1185 Şâban (Kasım/Aralık 1771); HD. 1158.42, 1188 Receb (Eylül/Ekim 1774); HD. 542.45, 1240 (1824/1825)
[261] VGMA. HD. 1134.64, 1115 Ramazan (Ocak/Şubat 1704); HD. 1079.2.154, 1151 Zilhicce (Mart/Nisan 1739); HD. 1079.1.76, 1164 Cemâziyelâhir (Nisan/Mayıs 1751); HD. 1097.40, 1168 Cemâziyelâhir (Mart/Nisan 1755); HD. 1097.44, 1172 Şâban (Mart/Nisan 1759); HD. 1158.41, 1188 Rebîülâhir (Haziran/Temmuz 1774); HD. 1077.37, 1195 Rebîülevvel (Şubat/Mart 1781); HD. 539.59, 1222 Rebîülâhir (Haziran/Temmuz 1807); HD. 540.74, 1229 Cemâziyelevvel (Nisan/Mayıs 1814); HD. 540.76, 1233 Cemâziyelevvel (Mart/Nisan 1818)
[262] VGMA. HD. 1077.38, 1198 Rebîülevvel (Ocak/Şubat 1784); HD. 540.80, 1233 Muharrem (Kasım/Aralık 1817); HD. 540.77, 1235 Şâban (Mayıs/Haziran 1820); HD. 542.45, 1238 Şâban (Nisan/Mayıs 1823)
[263] VGMA. HD. 1144.77, 1141 Rebîülevvel (Ekim/Kasım 1728)
[264] VGMA. HD. 1077.34, 1189 Rebîülâhir (Haziran 1775)
[265] VGMA. HD. 1077.38, 540.80, 540.77, 542.45
[266] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 100.

2.1.1.22. Muhyizâde Hacı Osman Camii (Hacı İbrahim Mahallesi)

Hurûfât Defterlerinde Hacı İbrahim Mahallesi'nde bulunduğu belirtilen caminin bânisi Muhyizâde Hacı Osman olduğu belirlenmiştir.[267] Burdur'daki üç Muhyizâde camisinden biri olan bu yapı, 1147 Zilhicce (Nisan/Mayıs 1735) tarihli kayda göre başlangıçta mescid olarak kullanılmakta iken Burhaneddin adlı kişi tarafından minber eklenerek camiye dönüştürülmüştür.[268] Defter kayıtlarına göre caminin 1138 Rebîülevvel (Kasım/Aralık 1725) ile 1244 Rebîülâhir (Ekim/Kasım 1828) tarihleri arasında faal olarak hizmet verdiği anlaşılmaktadır.[269] Defter kayıtlarına göre camiye farklı tarihlerde birçok görevli atamasının gerçekleştiği belirlenmiştir. Bu kapsamda; yarım akçe ücretle dokuz kez hatip,[270] cami ve mahalledeki Ali Efendi Muallimhânesinin vakfı için yarım akçe ücretle beş kez mütevelli[271] ve bir kez imam[272] atamalarının gerçekleştiği tespit edilmiştir.

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde ise 1256-1268 (1840-1852) tarihleri arasında Hacı İbrahim Mahallesi'nde bir Muhyizâde Camii'nin mevcut olduğundan bahsedilmiştir.[273] Günümüzde Burdur'da Hacı İbrahim isminde bir mahalle bulunmamakla birlikte Muhyizâde Hacı Osman adını taşıyan herhangi bir yapının da izine rastlanmamıştır.

2.1.1.23. Muhyiddin Oğlu Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Hecin Mahallesi'nde bulunduğu belirtilen camiyle ilgili yalnızca bir kayda rastlanmaktadır. 1180 Rebîülevvel (Ağustos/Eylül 1766) tarihli bu kayda göre, yapının mescid olarak kullanıldığı dönemde minber eklenerek camiye dönüştürüldüğü, bir hatip ataması yapıldığı ve bânisinin Muhyiddin oğlu denilen kişi olduğu tespit edilmiştir.[274] Ancak yapılan literatür taramalarında ve günümüz Burdur'da bu adı taşıyan herhangi bir yapıya rastlanmamaktadır.

---

[267] VGMA. HD. 1079.2.153
[268] VGMA. HD. 1097.45
[269] VGMA. HD. 1083.98, 542.47
[270] VGMA. HD. 1079.2.153, 1147 Zilhicce (Nisan/Mayıs 1735); HD.1097.45, 1173 Şevval (Mayıs/Haziran 1760); HD. 1077.34, 1189 Receb (Ağustos/Eylül 1775); HD. 1088.44, 1189 Rebîülevvel (Mayıs 1775); HD. 1077.36, 1192 (1778/1779), 1193 Muharrem (Ocak/Şubat 1779); HD. 1074.43, 1200 Muharrem (Kasım/Aralık 1785); HD. 538.62, 1213 Cemâziyelevvel (Ekim/Kasım 1798); HD. 542.47, 1244 Rebîülâhir (Ekim/Kasım 1828)
[271] VGMA. HD. 1058.87, 1186 Muharrem (Nisan/Mayıs 1772); HD. 1158.41, 1188 Cemâziyelevvel (Temmuz/Ağustos 1774); HD. 1077.36, 1193 Zilkade (Kasım/Aralık 1779); HD. 537.55, 1204 (1789/1790); HD. 537.57, 1206 Cemâziyelevvel (Aralık/Ocak 1791/1792)
[272] VGMA. HD. 1083.98, 1138 Rebîülevvel (Kasım/Aralık 1725)
[273] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 101.
[274] VGMA. HD. 1075.14

2.1.1.24. Muhyi Oğlu Mustafa Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında tek bir kaydı bulunan yapının hangi mevkide olduğundan bahsedilmemiştir. Söz konusu kayda göre, 1135 Cemâziyelevvel (Şubat/Mart 1723) tarihinde yarım akçe ile hatip ataması yapıldığı tespit edilmiştir.[275] Ancak yapılan literatür taramaları ve günümüz Burdur'unda bu adı taşıyan herhangi bir yapıya rastlanmamıştır.

2.1.1.25. Nurullah Çelebi Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Karasenir Mahallesi'nde bulunduğu belirtilen caminin bânisi Nurullah Çelebi olarak kaydedilmiştir.[276] Defter kayıtlarına göre caminin 1104 Şâban (Nisan/Mayıs 1693) ile 1234 Şâban (Mayıs/Haziran 1819) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[277] Yine defter kayıtlarına göre camiye farklı tarihlerde birçok görevli atamasının yapıldığı belirlenmiştir. Bu kapsamda yarım akçe ücretle beş kez hatip,[278] bir akçe ücretle üç kez ikinci imam (imam-ı sânî),[279] üç kez imam ve hatip[280] ve bir kez mütevelli atamasının yapıldığı tespit edilmiştir.[281]

Yapılan literatür taramalarında camiyle ilgili herhangi bir bilgiye rastlanmazken, Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri kayıtlarında Karasenir Mahallesi'nde 1273-1275 (1856-1858) yılları arasında Nurullah Çelebi isimli bir mektebin varlığından bahsedilmektedir.[282] Günümüzde ise Karasenir Mahallesi'nde 1974 tarihli bir Nurullah Camii bulunmaktadır; ancak bu yapının defter kayıtlarında geçen Nurullah Çelebi Camii ile bir bağlantısının olup olmadığına dair bir delile rastlanmamıştır.

2.1.1.26. Rahime Hâtun Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Yenice Mahallesi'nde bulunduğu belirtilen caminin yeniden inşa ettiren bânisi Rahime binti Ali Efendi olduğu belirlenmiştir.[283] Daha

[275] VGMA. HD. 1133.100
[276] VGMA. HD. 1097.44
[277] VGMA. HD. 1134.63, 540.79
[278] VGMA. HD. 1079.2.155, 1154 Şevval (Aralık/Ocak 1741/1742); HD. 1097.42, 1169 Cemâziyelâhir (Mart 1756); HD. 1097.44, 1171 Zilhicce (Ağustos/Eylül 1758); HD. 1158.42, 1189 Rebîülevvel (Mayıs 1775); HD. 1074.43, 1199 Rebîülâhir (Şubat/Mart 1785)
[279] VGMA. HD. 1079.2.152, 1143 Cemâziyelevvel (Kasım/Aralık 1730); HD. 537.56, 1204 Ramazan (Mayıs/Haziran 1790); HD. 540.79, 1234 Şâban (Mayıs/Haziran 1819)
[280] VGMA. HD. 1134.63, 1104 Şâban (Nisan/Mayıs 1693); HD. 1134.64, 1115 Ramazan (Ocak/Şubat 1704), 1116 Rebîülevvel (Temmuz/Ağustos 1704)
[281] VGMA. HD. 1074.43, 1200 Rebîülevvel (Ocak 1786)
[282] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 104.
[283] VGMA. HD. 1137.112

önce burada mevcut olan mescidin yenilenmesi sırasında minber eklenmiş ve yapı camiye dönüştürülmüştür.[284] Defter kayıtlarına göre cami, 1135 Ramazan (Haziran/Temmuz 1723) ile 1240 Rebîülevvel (Ekim/Kasım 1824) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[285] Ayrıca yine kayıtlardan, caminin yakınında Kilislizâde Ebu Bekir isimli bir muallimhânenin bulunduğu anlaşılmaktadır.[286] Yine defter kayıtlarında camiye farklı tarihlerde birçok atamanın yapıldığı belirlenmiştir. Bu kapsamda; yarım akçe ücretle üç kez, bir akçe ücretle beş kez olmak üzere sekiz kez imam,[287] yedi kez hatip,[288] bir kez müezzin;[289] bir kez vâiz[290] ve iki kez mütevelli[291] atamalarının gerçekleştiği tespit edilmiştir.

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde ise 1256-1268 (1840-1852) tarihleri arasında Yenice Mahallesi'nde bir Rahime Hâtun Camii'nin varlığından bahsedilmektedir.[292] Ancak yapılan saha çalışmalarında Yenice Mahallesi'nde bu adı taşıyan bir yapıya rastlanmamıştır.

2.1.1.27. Seyyid Ahmed Efendi Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Divan Baba Mahallesi'nde bulunduğu belirtilen caminin bânisi Seyyid Ahmed Efendi olduğu belirlenmiştir.[293] Defter kayıtlarına göre yapı, 1146 Muharrem (Haziran/Temmuz 1733) ile 1240 (1824-1825) yılları arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[294] Defter kayıtlarına göre camiye farklı zamanlarda birçok görevli ataması yapılmıştır. Bu kapsamda; 1146 Muharrem (Haziran/Temmuz 1733), 1190 Cemâziyelevvel (Haziran/Temmuz 1776) ve 1240 (1824-1825) tarihlerinde yarım akçe

[284] VGMA. HD. 1137.112
[285] VGMA. HD. 1137.112, 542.45
[286] VGMA. HD. 537.57, 542.45
[287] VGMA. HD. 1137.112, 1135 Ramazan (Haziran/Temmuz 1723); HD. 1079.2.154, 1153 Zilkade (Ocak/Şubat 1741); HD. 1079.1.73, 1155 Rebîülevvel (Mayıs/Haziran 1742); HD. 1079.1.75, 1160 Şâban (Ağustos/Eylül 1747); HD. 1097.41, 1169 Cemâziyelevvel (Şubat/Mart 1756); HD. 1075.14, 1180 Muharrem (Haziran/Temmuz 1766); HD. 1158.43, 1189 Receb (Ağustos/Eylül 1775); HD. 1077.36, 1192 Muharrem (Ocak/Şubat 1778); HD. 537.57, 1192 Muharrem (Ocak/Şubat 1778)
[288] VGMA. HD. 1137.112, 1135 Ramazan (Haziran/Temmuz 1723), 1136 (1723/1724); HD. 1079.2.152, 1143 Ramazan (Mart/Nisan 1731); HD. 1079.2.153, 1146 Receb (Aralık/Ocak 1733/1734); HD. 1079.2.154, 1153 Zilkade (Ocak/Şubat 1741); HD. 1074.44, 1203 Safer (Kasım 1788); HD. 542.45, 1240 (1824/1825)
[289] VGMA. HD. 1137.112, 1137 (1724/1725)
[290] VGMA. HD. 1079.1.73, 1155 Rebîülevvel (Mayıs/Haziran 1742)
[291] VGMA. HD. 541.33, 1225 Muharrem (Şubat/Mart 1810); HD. 542.45, 1240 Rebîülevvel (Ekim/Kasım 1824)
[292] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 100.
[293] VGMA. HD. 1077.37
[294] VGMA. HD. 1079.2.153, 542.45

ücretle hatip,[295] 1196 Receb (Haziran/Temmuz 1782) ve 1212 Receb (Aralık/Ocak 1797/1798) tarihlerinde akşam, yatsı, sabah ve cuma namazları için ikinci imam (imam-ı sânî)[296] atamaları yapılmıştır. Ayrıca imam, hatip, müezzin ve devirhânların meşruta gelirleri için tesis edilen para vakfına, 1195 Ramazan (Ağustos/Eylül 1781), 1196 Receb (Haziran/Temmuz 1782), 1203 Zilkade (Temmuz/Ağustos 1789) ve 1240 (1824-1825) tarihlerinde yarım akçe ile mütevelli atamalarının gerçekleştirildiği tespit edilmiştir.[297]

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri belgelerinde de Divan Baba Mahallesi'ndeki "Ahmed Efendi Camii"nin 1256-1268 (1840-1852) tarihleri arasında mevcut yapılar arasında sayıldığı görülmektedir.[298] Günümüzde ise Divan Baba Mahallesi'nin adı Değirmenler Mahallesi olarak değiştirilmiş[299] olup bu mahallede yaptığımız saha çalışmalarında Seyyid Ahmed Efendi adına kayıtlı bir caminin izine rastlanmamıştır.

2.1.1.28. Şehid Mehmed Paşa Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında camiyle ilgili yalnızca tek bir kayda rastlanmıştır. Bu kayıtta yapının mevkisine dair herhangi bir bilgi yer almamakta olup bânisinin Şehid Mehmed Paşa olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu kayda göre, 1103 Cemâziyelevvel (Ocak/Şubat 1692) tarihinde iki akçe ücretle bir kez cüzhân ataması yapıldığı belirlenmiştir.[300] Yapılan literatür ve saha çalışmalarında ise bu adı taşıyan bir yapıya rastlanmamaktadır.

2.1.1.29. Şeyh Sinan Camii / Şeyh Ali Camii / Hacı Mustafa Efendi Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarına göre cami Şeyh Sinan Mahallesi'nde bulunmakta olup bânisi Şeyh Sinan olduğu belirlenmiştir.[301] 1149 Şâban (Aralık/Ocak 1736/1737) tarihli kayıtta yapının Şeyh Ali tarafından yeniden inşa edildiği,[302] 1207 Rebîülevvel (Ekim/Kasım 1792) tarihli kayıtta ise Vezir Havace Mustafa tarafından minare eklenip tamir ettirildiği anlaşılmaktadır.[303] Kayıtlarda adı geçen bu üç kişinin isminin de camiyle ilişkilendirildiği görülmekle birlikte, yapı halk arasında Şeyh Sinan Camii olarak meşhur

[295] VGMA. HD. 1079.2.153, 1077.35, 542.45
[296] VGMA. HD. 1077.37, 538.61
[297] VGMA. HD. 1077.37, 1074.43, 542.45
[298] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 101.
[299] Bozcu, *Burdur İlinde Türk Mimarisi Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı Eserleri*, 19.
[300] VGMA HD. 1134.63
[301] VGMA. HD. 1137.112
[302] VGMA. HD. 1079.2.154
[303] VGMA. HD. 537.57

olmuştur. 1159 Cemâziyelevvel (Mayıs/Haziran 1746) tarihli kayıtta Ali Ağa ve Hacı Ramazanzâde tarafından camiye kürsü eklendiği belirtilmektedir.[304] Ayrıca caminin vakıfları arasında Hocabali Hamamı'nın yer aldığı,[305] yakınlarında bir mescidin[306] ve bitişiğinde bir medresenin[307] bulunduğu da defter kayıtlarından anlaşılmaktadır. Defter kayıtlarına göre cami, 1117 Cemâziyelâhir (Eylül/Ekim 1705) ile 1245 Safer (Ağustos 1829) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[308]

Defter kayıtlarına göre Şeyh Sinan Camii'ne farklı zamanlarda birçok atamanın yapıldığı belirlenmiştir. Bu kapsamda yarım akçe ücretle altı kez imam,[309] iki kez teravih imamı,[310] yarım akçe ücretle sekiz ve bir akçe ücretle dört kez olmak üzere on bir kez hatip[311] atamaları gerçekleşmiştir. Ayrıca yarım akçe ücretle on üç kez müezzin,[312] bir kez ikinci müezzin (müezzin-i sânî),[313] on sekiz kez mütevelli,[314] yedi kez vâiz,[315] iki kez

[304] VGMA. HD. 1079.1.74
[305] VGMA. HD. 1134.64
[306] VGMA. HD. 1077.35
[307] VGMA. HD. 538.62, 543.32
[308] VGMA. HD. 1134.64, 543.32
[309] VGMA. HD. 1134.64, 1124 Receb (Ağustos/Eylül 1712); HD. 1079.2.153, 1143 Şevval (Nisan/Mayıs 1731); HD. 1079.2.154, 1149 Şâban (Aralık/Ocak 1736/1737); HD. 1075.12, 1176 Rebîülâhir (Ekim/Kasım 1762); HD. 537.57, 1207 Şâban (Mart/Nisan 1793); HD. 540.75, 1231 Şâban (Haziran/Temmuz 1816)
[310] VGMA. HD. 1075.13, 1178 Cemâziyelevvel (Ekim/Kasım 1764); HD. 1082.18, 1182 Receb (Kasım/Aralık 1768)
[311] VGMA. HD. 1134.64, 1117 Cemâziyelâhir (Eylül/Ekim 1705); HD. 1137.112, 1135 (1722/1723); HD. 1079.2.154, 1149 Şâban (Aralık/Ocak 1736/1737); HD. 1097.41, 1169 Muharrem (Ekim/Kasım 1755); HD. 1097.44, 1172 Cemâziyelâhir (Ocak/Şubat 1759); HD. 1082.18, 1183 Zilkade (Şubat/Mart 1770); HD. 1058.86, 1185 Ramazan (Aralık/Ocak 1771/1772); HD. 1158.41, 1188 Rebîülâhir (Haziran/Temmuz 1774); HD. 537.55, 1204 (1789/1790); HD. 540.80, 1233 (1817/1818); HD. 540.77, 1233 Cemâziyelevvel (Mart/Nisan 1818)
[312] VGMA. HD. 1079.1.77, 1166 Şâban (Haziran/Temmuz 1753); HD. 1097.40, 1168 Cemâziyelâhir (Mart/Nisan 1755); HD. 1097.42, 1169 Zilkade (Temmuz/Ağustos 1756); HD. 1097.45, 1173 Cemâziyelâhir (Ocak/Şubat 1760); HD. 1082.18, 1183 Ramazan (Aralık/Ocak 1769/1770); HD. 1058.86, 1185 Safer (Mayıs/Haziran 1771), 1185 Cemâziyelevvel (Ağustos/Eylül 1771); HD. 1080.43, 1188 Safer (Nisan/Mayıs 1774); HD. 537.57, 1207 Rebîülevvel (Ekim/Kasım 1792); HD. 539.60, 1223 Cemâziyelâhir (Temmuz/Ağustos 1808); HD. 540.77, 1234 Cemâziyelevvel (Şubat/Mart 1819); HD. 543.32, 1245 Safer (Ağustos 1829)
[313] VGMA. HD. 1097.44, 1171 Zilhicce (Ağustos/Eylül 1758)
[314] VGMA. HD. 1134.64, 1117 Receb (Ekim/Kasım 1705), 1118 Şevval (Ocak/Şubat 1707), 1124 Zilhicce (Aralık/Ocak 1712/1713); HD. 1079.1.77, 1164 Şâban (Haziran/Temmuz 1751); HD. 1097.40, 1168 Cemâziyelâhir (Mart/Nisan 1755); HD. 1097.44, 1171 Zilhicce (Ağustos/Eylül 1758); HD. 1097.45, 1173 Cemâziyelâhir (Ocak/Şubat 1760); HD. 1058.86, 1185 Şâban (Kasım/Aralık 1771); HD.1158.43, 1189 Rebîülâhir (Haziran 1775); HD. 1077.35, 1190 Muharrem (Şubat/Mart 1776); HD. 1074.43, 1201 Muharrem (Ekim/Kasım 1786); HD.1074.44, 1203 Şevval (Haziran/Temmuz 1789), 1203 Zilhicce (Ağustos/Eylül 1789); HD. 537.57, 1207 Rebîülâhir (Kasım/Aralık 1792); HD. 538.62, 1213 Receb (Aralık/Ocak 1798/1799); HD. 540.80, 1233 (1817/1818), 1233 Safer (Aralık/Ocak 1817/1818); HD. 540.79, 1234 Şevval (Temmuz/Ağustos 1819)
[315] VGMA. HD. 1079.1.74, 1159 Cemâziyelevvel (Mayıs/Haziran 1746); HD. 1097.40, 1168 Şâban (Mayıs/Haziran 1755); HD. 1097.45, 1182 Şevval (Şubat/Mart 1769); HD. 1158.42, 1188 Şevval (Aralık/Ocak 1774/1775); HD. 1077.36, 1192 Rebîülâhir (Nisan/Mayıs 1778); HD. 1077.39, 1198 Receb (Mayıs/Haziran 1784); HD. 540.80, 1233 Safer (Aralık/Ocak 1817/1818)

kayyum[316] ve iki akçe ücretle bir kez cüzhân[317] atamalarının yapıldığı tespit edilmiştir. Bu atama kayıtlarının içerisinde ayrıca 1213 Receb (Aralık/Ocak 1798/1799) tarihinde Şeyhülislâm Mustafa Âşir Efendi, 1245 Muharrem (Temmuz/Ağustos 1829) tarihinde Şeyhülislâm Yâsincîzâde Abdülvehhâb Efendi'nin isimlerinin geçtiği belirlenmiştir.[318]

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde ise caminin 1256-1268 (1840-1852) yılları arasında mevcut yapılar arasında sayıldığı görülmektedir.[319] Burdur Salnâmelerinde ise 1232 (1816/1817) senesinde vakıf bânisinin Şeyh Sinan olduğu, vakfın gelirinin ise 350 kuruş olduğu kaydedilmiştir.[320] Cami, 1914 depreminde yıkılmış olup daha sonra yeniden inşa edilmiştir.[321] Avlusunda 1313 Ramazan (Kasım 1895) tarihli Şeyh Alizâde merhum Hacı Ömer Efendi'ye, 1282 (1865/1866) tarihli Mehmed Fuat Bey'in eşine ve tarihi belli olmayan Es'adzâde Hacı Mehmed Efendi'ye ait mezar taşları bulunmaktadır.[322] Yaptığımız saha çalışmalarında mezar taşlarının günümüze ulaştığı, ayrıca 1885 tarihli Burdur Müftülüğü tarafından eklenmiş bir panonun varlığı tespit edilmiştir. Avluda yer alan ve kadınlar bölümüne çıkan merdivenin altında bulunan şadırvanın ise 1959 tarihli kitâbesinde hayır sahiplerince yaptırıldığı kaydedilmiştir. Geçici imam görevlisi ile yapılan görüşmeye göre cami, normal vakit namazlarında kapalı iken sadece Cuma namazlarında açılmakta ve yakın zamanda restorasyon çalışmasına alınacağı öğrenilmiştir.

2.1.1.30. Tabakhane Camii / Debbağhâne Mahallesi Camii / Tabak Camii / Hacı Mahmut Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Debbağhâne ve Hacı Ahmed Mahallesi'nde bulunduğu belirtilen caminin bânisi hakkında herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır.[323] Yaptığımız Hurûfât Defterleri kayıtları incelemelerinden aynı yapıları içermesi sebebiyle Debbağhâne ve Hacı Ahmed Mahallelerinin aynı mahallenin farklı isimlendirmeleri olabileceği düşüncesindeyiz. Defterlerde yapı Tabakhane Camii[324] ve Debbağhâne

[316] VGMA. HD. 1092.18, 1183 Zilkade (Şubat/Mart 1770); HD. 1077.37, 1195 Rebîülevvel (Şubat/Mart 1781)
[317] VGMA. HD. 1134.64, 1124 Receb (Ağustos/Eylül 1712)
[318] VGMA. HD. 538.62, 543.32
[319] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 100.
[320] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 153.
[321] *Burdur İl Yıllığı 1955*, 96.
[322] Kazan - Muammer Göçmen, "Burdur Müzesi İle Merkez Cami Hazirelerindeki Ata Yadigârı Eserlerimiz: Osmanlı Mezar Taşları", 138-141.
[323] VGMA. HD. 1133.99, 1079.1.73
[324] VGMA. HD. 1134.64

Mahallesi Camii[325] olarak anılırken, literatürde Tabak Camii adıyla da geçmektedir.[326] Defter kayıtlarına göre cami, 1110 Cemâziyelevvel (Kasım/Aralık 1698) ile 1245 Rebîülevvel (Ağustos/Eylül 1829) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[327] Ayrıca 1219 Cemâziyelevvel (Ağustos/Eylül 1804) tarihli bir kayıtta Hacı İsmail tarafından yeniden tamir edildiği,[328] 1214 Zilkâde (Mart/Nisan 1800) tarihli kayıtta ise camiye yeniden bir kürsü eklendiği belirlenmiştir. Kayıtlarda caminin yakınında Çıkrıkçıoğlu Hacı İbrahim Mektebi'nin bulunduğu belirtilmekteyse de, bu yapıya dair günümüzde herhangi bir iz tespit edilememiştir.[329] Defter kayıtlarında camiye farklı zamanlarda birçok görevlendirme yapıldığı belirlenmiştir. Bu kapsamda; yarım akçe ücretle on beş kez imam,[330] bir akçe ücretle on kez hatip,[331] yarım akçe ücretle on yedi kez müezzin,[332] yirmi sekiz kez cüzhân,[333] bir kez devirhân,[334] altı akçe ücretle iki kez

[325] VGMA. HD. 1079.1.74
[326] *Burdur İl Yıllığı 1955*, 100.
[327] VGMA. HD. 1140.96, 543.32
[328] VGMA. HD. 539.58
[329] VGMA. HD. 1079.1.75, 1079.1.76
[330] VGMA. HD.1134.64, 1117 Cemâziyelâhir (Eylül/Ekim 1705); HD.1133.99, 1120 Cemâziyelâhir (Ağustos/Eylül 1708); HD. 1079.2.153, 1143 Ramazan (Mart/Nisan 1731); HD.1079.1.73, 1155 Rebîülevvel (Mayıs/Haziran 1742); HD. 1097.40, 1168 Şâban (Mayıs/Haziran 1755), 1168 Ramazan (Haziran/Temmuz 1755); HD.1097.41, 1169 Zilhicce (Ağustos/Eylül 1756); HD. 1097.43, 1171 Rebîülevvel (Kasım/Aralık 1757), HD. 1075.13, 1177 Şevval (Nisan/Mayıs 1764); HD. 1077.35, 1190 Cemâziyelâhir (Temmuz/Ağustos 1776); HD. 1077.36, 1193 Muharrem (Ocak/Şubat 1779); HD. 1077.37, 1194 Şâban (Ağustos 1780); HD. 537.55, 1204 (1789/1790); HD. 542.45, 1238 Safer (Ekim/Kasım 1822); HD. 542.32, 1245 Rebîülevvel (Ağustos/Eylül 1829)
[331] VGMA. HD. 1134.63, 1117 Receb (Ekim/Kasım 1705); HD. 1133.99, 1122 Zilhicce (Ocak/Şubat 1711); HD. 1079.1.73, 1155 Rebîülevvel (Mayıs/Haziran 1742); HD. 1097.43, 1171 Rebîülevvel (Kasım/Aralık 1757), HD. 1075.13, 1177 Şevval (Nisan/Mayıs 1764); HD. 1058.86, 1185 Cemâziyelevvel (Ağustos/Eylül 1771); HD. 1158.41, 1188 Safer (Nisan/Mayıs 1774), HD. 537.55, 1203 (1788/1789); HD. 542.45; 1238 Safer (Ekim/Kasım 1822); HD. 542.47, 1243 Şâban (Şubat/Mart 1828)
[332] VGMA. HD. 1134.64, 1115 Receb (Kasım/Aralık 1703); HD. 1133.99, 1119 Şâban (Ekim/Kasım 1707); HD. 1079.1.75, 1160 Şâban (Ağustos/Eylül 1747); HD. 1079.1.76, 1161 Muharrem (Ocak 1748), 1163 (1749/1750), 1163 Zilhicce (Kasım 1750), 1164 (1750/1751); HD. 1079.1.77, 1166 Receb (Mayıs/Haziran 1753); HD. 1097.40, 1168 Şâban (Mayıs/Haziran 1755); HD. 1097.41, 1169 Zilhicce (Ağustos/Eylül 1756); HD. 1097.43, 1170 Şâban (Nisan/Mayıs 1757), 1171 Ramazan (Mayıs/Haziran 1758), 1171 Rebîülevvel (Kasım/Aralık 1757); HD. 1075.12, 1175 Rebîülâhir (Ekim/Kasım 1761); HD.1075.13, 1178 Muharrem (Temmuz 1764); HD:1077.36, 1193 Receb (Temmuz/Ağustos 1779); HD. 541.32, 1224 Rebîülevvel (Nisan/Mayıs 1809)
[333] VGMA. HD. 1134.63, 1102 Ramazan (Mayıs/Haziran 1691), 1113 Cemâziyelevvel (Ekim/Kasım 1701); HD. 1134.64, 1115 (1703/1704); HD.1133.99, 1120 Cemâziyelâhir (Ağustos/Eylül 1708); HD.1079.2.152, 1143 Ramazan (Mart/Nisan 1731); HD. 1079.1.73, 1155 Rebîülevvel (Mayıs/Haziran 1742); HD. 1079.1.74, 1157 (1744/1745), 1158 Safer (Mart/Nisan 1745); HD. 1079.1.75, 1160 Cemâziyelevvel (Mayıs/Haziran 1747); HD. 1079.1.76, 1162 Rebîülevvel (Şubat/Mart 1749), 1163 Zilhicce (Kasım 1750), 1164 (1750/1751); HD. 1079.1.77, 1166 Receb (Mayıs/Haziran 1753); HD. 1097.40, 1168 Şâban (Mayıs/Haziran 1755); HD. 1097.41; 1169 Zilhicce (Ağustos/Eylül 1756), 1169 Muharrem (Ekim/Kasım 1755); HD. 1097.42, 1169 Cemâziyelâhir (Mart 1756); HD. 1097.43, 1170 Şâban (Nisan/Mayıs 1757), 1171 Cemâziyelevvel (Ocak/Şubat 1758); HD. 1097.45, 1172 Ramazan (Nisan/Mayıs 1759), 1173 Zilhicce (Temmuz/Ağustos 1760), 1174 Rebîülâhir (Kasım/Aralık 1760); HD. 1075.12, 1175 Safer (Eylül 1761), 1175 Rebîülevvel (Eylül/Ekim 1761); HD. 1075.14, 1179 Zilhicce (Mayıs/Haziran 1766); HD. 1058.86, 1185 Rebîülevvel (Haziran/Temmuz 1771); HD. 1158.41, 1188 Rebîülâhir (Haziran/Temmuz 1774); HD. 537.57, 1206 Cemâziyelevvel (Aralık/Ocak 1791/1792)
[334] VGMA. HD. 1133.99, 1128 Rebîülevvel (Şubat/Mart 1716)

vâiz ve nâsih[335] ve on altı kez mütevelli[336] atamalarının gerçekleştiği tespit edilmiştir. Ayrıca 1214 (1799/1800) tarihli atamada Şeyhülislâm Mustafa Âşir Efendi'nin isminin zikredildiği belirlenmiştir.[337]

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde ise 1256-1268 (1840-1852) yılları arasında Debbağhâne Mahallesi Camii'nin mevcut yapılar arasında zikredildiği görülmektedir.[338] Günümüzde Burdur merkezde, Gazi Caddesi üzerinde Tabak Mahallesi'nde bulunan cami, 1914 depreminde yıkılmış ve sonrasında yeniden inşa edilmiştir.[339] Caminin minaresinin kaidesinde iki adet mermer kitâbe bulunmaktadır. Altta daha rahat okunabilen kitâbede yapının Hacı Mahmut tarafından 1892 yılında yaptırıldığı yazılıdır. Bu nedenle resmî kayıtlarda Hacı Mahmut Camii adıyla bilinse de, söz konusu bilginin doğruluğunu destekleyen herhangi bir delile ulaşılamamıştır. Minarede yer alan ikinci kitâbe, daha yukarıda ve çıplak gözle güçlükle okunabilir durumdadır; burada "sahibü'l-hayır Kebaçızâde Mehmet Efendi refiki Çangarzâde Hacı Mehmet 1934" ibaresinin yer aldığı tespit edilmiştir. Caminin yanında ise literatürde Tabak Hamamı olarak anılan, günümüzde ise Taksi Hamamı adıyla bilinen faal bir hamam bulunmaktadır. 15. yüzyıla tarihlenen Osmanlı hamamı büyük ihtimalle depremden sonra inşa edilen cami ile beraber yeniden inşa edilmiştir. Camiye 2008 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından tadilat ve tamirat yapılmıştır.[340]

2.1.1.31. Timur Camii / Yenice Mahallesi Camii / Taş Camii / Taşdemir Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Yenice Mahallesi'nde bulunduğu belirtilen caminin bânisinin Timur olduğu belirlenmiştir.[341] Yapı, defterlerde Timur Camii ve Yenice Mahallesi Camii olarak zikredilirken,[342] literatürde Taş Camii ve Taşdemir Camii adlarıyla da anılmaktadır.[343] Günümüzde ise yaygın olarak Taşdemir Camii ismi

[335] VGMA. HD. 1077.34, 1190 Muharrem (Şubat/Mart 1776); HD. 538.65, 1214 Zilkade (Mart/Nisan 1800)

[336] VGMA. HD. 1140.96, 1110 Cemâziyelevvel (Kasım/Aralık 1698); HD. 1134.64, 1115 Ramazan (Ocak/Şubat 1704); HD. 1079.2.152, 1143 Ramazan (Mart/Nisan 1731); HD. 1079.2.154, 1152 Ramazan (Aralık 1739); HD. 1079.1.75, 1160 Safer (Şubat/Mart 1747), 1160 Ramazan (Eylül/Ekim 1747), 1160 Zilkade (Kasım/Aralık 1747); HD. 1097.43, 1171 Rebîülevvel (Kasım/Aralık 1757); HD. 1097.44, 1172 Şâban (Mart/Nisan 1759); HD. 1075.13, 1177 Şâban (Şubat/Mart 1764), 1178 Muharrem (Temmuz 1764); HD. 538.61, 1210 Muharrem (Temmuz/Ağustos 1795); HD. 538.65, 1219 Zilhicce (Mart 1805); HD. 539.58, 1219 Cemâziyelevvel (Ağustos/Eylül 1804); HD. 540.76, 1233 Rebîülevvel (Ocak/Şubat 1818); HD. 540.77, 1233 Cemâziyelevvel (Mart/Nisan 1818)

[337] VGMA. HD. 538.65

[338] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 100.

[339] Bozcu, *Burdur İlinde Türk Mimarisi Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı Eserleri*, 49.

[340] Bozcu, *Burdur İlinde Türk Mimarisi Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı Eserleri*, 49.

[341] VGMA. HD. 1140.96, 1134.64

[342] VGMA. HD. 1140.96, 1133.100

[343] Bozcu, *Burdur İlinde Türk Mimarisi Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı Eserleri*, 51.

kullanılmaktadır. Defter kayıtlarından, caminin 1103 Rebîülevvel (Kasım/Aralık 1691) ile 1241 Cemâziyelevvel (Aralık/Ocak 1825/1826) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[344] Bu süreçte camiye imam, ikinci imam (imam-ı sânî), teravih imamı, hatip, müezzin, vâiz, kayyum, mütevelli, devirhân ve müderris gibi çok sayıda görevlinin atandığı tespit edilmiştir.[345] Bu kapsamda camiye; bir akçe ücretle on kez imam,[346] iki kez imam ve hatip[347] sabah, yatsı ve akşam namazlarında hatm-i şerif okunması şartıyla üç kez ikinci imam (imam-ı sânî),[348] üç kez teravih imamı ataması yapılmıştır.[349] Yine aynı şekilde yarım akçe ücretle on kez hatip,[350] bir akçe ücretle yedi kez müezzin,[351] sekiz akçe ücretle on iki kez vâiz ve nâsih[352] atamaları ile görevlendirmeler devam etmiştir. Ve nihayet sabah, ikindi ve yatsı namazları sonrası Yâsin, Mülk ve Nebe sûrelerini okumaları şartı ile beş kez devirhân[353] bir kez kayyum,[354] iki kez müderris[355] ve bir akçe ücretle on dört kez mütevelli atamalarının yapıldığı tespit edilmiştir.[356] Ayrıca bu atama kayıtlarında

[344] VGMA. HD. 1134.63, 542.45

[345] VGMA. HD. 1140.96, 1134.64, 1133.99, 1143.129, 1079.2.154

[346] VGMA. HD. 1134.64, 1117 Muharrem (Nisan/Mayıs 1705); HD. 1133.99, 1132 Receb (Mayıs/Haziran 1720); HD. 1083.98, 1137 Şevval (Haziran/Temmuz 1725); HD. 1079.2.152, 1143 Ramazan (Mart/Nisan 1731); HD. 1079.1.75, 1161 Muharrem (Ocak 1748), 1161 Rebîülevvel (Mart 1748); HD. 1079.1.76, 1161 Şâban (Temmuz/Ağustos 1748); HD. 1097.40, 1168 Ramazan (Haziran/Temmuz 1755); HD. 1075.14, 1180 Rebîülevvel (Ağustos/Eylül 1766); HD. 1080.44, 1189 Safer (Nisan/Mayıs 1775)

[347] VGMA. HD. 1134.63, 1103 Rebîülevvel (Kasım/Aralık 1691); HD. 1134.64, 1115 Receb (Kasım/Aralık 1703)

[348] VGMA. HD. 1080.44, 1189 Safer (Nisan/Mayıs 1775); HD. 1077.35, 1190 Receb (Ağustos/Eylül 1776); HD. 539.57, 1217 Safer (Haziran/Temmuz 1802)

[349] VGMA. HD. 1075.12, 1176 Safer (Ağustos/Eylül 1762); HD. 1158.43, 1190 Cemâziyelâhir (Temmuz/Ağustos 1776); HD. 1077.38, 1197 Zilhicce (Ekim/Kasım 1783)

[350] VGMA. HD. 1133.99, 1132 Receb (Mayıs/Haziran 1720); HD. 1079.2.152, 1143 Ramazan (Mart/Nisan 1731); HD. 1079.1.73, 1155 Rebîülevvel (Mayıs/Haziran 1742); HD. 1079.1.76, 1161 Muharrem (Ocak 1748), 1162 Rebîülâhir (Mart/Nisan 1749); HD. 1079.1.77, 1164 Cemâziyelâhir (Nisan/Mayıs 1751); HD. 1097.41, 1169 Zilhicce (Ağustos/Eylül 1756); HD. 1158.41, 1188 Safer (Nisan/Mayıs 1774); HD. 1074.43, 1200 Rebîülevvel (Ocak 1786); HD. 542.45, 1241 Cemâziyelevvel (Aralık/Ocak 1825/1826)

[351] VGMA. HD. 1140.96, 1108 Ramazan (Mart/Nisan 1697); HD. 1134.64, 1117 Muharrem (Nisan/Mayıs 1705); HD. 1133.99, 1131 Safer (Aralık/Ocak 1718/1719); HD. 1133.100, 1134 Ramazan (Haziran/Temmuz 1722); HD. 1079.2.153, 1143 Ramazan (Mart/Nisan 1731); HD. 1074.44, 1203 Zilkade (Temmuz/Ağustos 1789); HD. 539.57, 1217 Rebîülâhir (Ağustos 1802)

[352] VGMA. HD. 1133.99, 1122 Zilhicce (Ocak/Şubat 1711); HD. 1137.112, 1136 (1723/1724); HD. 1079.2.152, 1143 Cemâziyelevvel (Kasım/Aralık 1730); HD. 1079.2.153, 1145 Cemâziyelevvel (Ekim/Kasım 1732), 1147 Cemâziyelâhir (Ekim/Kasım 1734); HD. 1082.18, 1183 Şevval (Ocak/Şubat 1770); HD. 1080.43, 1186 Cemâziyelâhir (Ağustos/Eylül 1772); HD. 1077.38, 1198 Rebîülevvel (Ocak/Şubat 1784); HD. 1077.37, 1196 (1781/1782); HD. 539.58, 1219 Rebîülâhir (Temmuz/Ağustos 1804); HD. 540.80, 1233 Rebîülevvel (Ocak/Şubat 1818); HD. 540.79, 1234 Cemâziyelâhir (Mart/Nisan 1819)

[353] VGMA. HD. 1079.2.154, 1149 (1736/1737), 1153 Muharrem (Mart/Nisan 1740); HD. 1077.35, 1190 Muharrem (Şubat/Mart 1776); HD. 1077.37, 1194 Rebîülevvel (Mart/Nisan 1780); HD. 1074.44, 1203 Zilhicce (Ağustos/Eylül 1789)

[354] VGMA. HD. 1143.129, 1140 Rebîülâhir (Kasım/Aralık 1727)

[355] VGMA. HD. 1058.86, 1185 Ramazan (Aralık/Ocak 1771/1772); HD. 1158.42; 1188 Receb (Eylül/Ekim 1774)

[356] VGMA. HD. 1143.129, 1139 Receb (Şubat/Mart 1727); HD. 1079.2.152, 1139 Şâban (Mart/Nisan 1727); HD. 1058.86, 1186 Rebîülâhir (Temmuz 1772); HD. 1080.44, 1188 Zilkade (Ocak/Şubat 1775);

1183 Şevval (Ocak/Şubat 1770) tarihinde Şeyhülislâm Pîrîzâde Osman Efendi, 1186 Cemâziyelâhir (Ağustos/Eylül 1772) tarihinde Halilefendizâde Mehmed Said Efendi ve 1196 (1781/1782) tarihinde Mehmed Şerif Efendi'nin adları geçmektedir. Aynı kayıtlarda 1198 Rebîülevvel (Ocak/Şubat 1784) tarihinde Dürrîzâde Mehmed Atâullah Efendi, 1233 Safer (Aralık/Ocak 1817/1818) tarihinde Seyyid Mehmed Zeynelâbidin ve 1234 Cemâziyelâhir (Mart/Nisan 1819) tarihinde Mekkîzâde Mustafa Âsım Efendi'nin de isimlerine rastlandığı tespit edilmiştir.[357]

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri kayıtlarında yapı, 1267-1322 (1851-1904) yılları arasında mevcut yapılar arasında gösterilmiş; ayrıca bitişiğinde bir medresenin bulunduğu belirtilmiştir.[358] Ancak söz konusu medrese, başka kaynaklarda geçmediği gibi günümüzde de herhangi bir izine rastlanmamıştır. Burdur Salnâmelerinde ise cami, 1256 (1840) yılında "Taş Cami-i Şerifi" adıyla kaydedilmiş; Yenice Mahallesi'nde bulunduğu, vakıf bânisinin Timur olduğu ve vakıf gelirlerinin 2000 kuruş olduğu ifade edilmiştir.[359] 1914 depreminde yıkıldığı kaydedilen cami, deprem sonrasında yeniden inşa edilen yapılar arasında zikredilmektedir.[360] Günümüzde caminin girişinde yer alan panoda ise 1292 tarihi kayıtlıdır. Caminin haziresinde toplam yedi mezar taşı bulunmakta olup bunların çoğu kırık durumdadır. Okunabilen taşlar arasında 17 Receb 1289 (20 Eylül 1872) tarihli Burdur Sancağı Mutasarrıfı Muhammed İzzet Paşa'ya, Voyvoda Mehmet Bey'in kızı el-Hacc Hatice Hanım'a, Hacı Süleyman Ağa'ya ve Emine Hoca'ya ait mezar taşları ile 22 Zilkade 1282 (8 Nisan 1866) tarihli ismi kaybolmuş bir mezar taşı yer almaktadır.[361] Caminin tam karşısında bir hamam bulunmaktadır. Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde 1273-1276 (1856-1859) yılları arasında Yenice Mahallesi'nde varlığı kaydedilen Ömer b. Süleyman Hamamı'nın, günümüze ulaşan bu yapı olduğu anlaşılmaktadır.[362] Hamamın daha erken tarihlerde inşa edilmiş olabileceği düşünülmektedir. Hamam 1978 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından restore

HD. 1077.34, 1189 Cemâziyelâhir (Temmuz/Ağustos 1775); HD. 538.62, 1190 Muharrem (Şubat/Mart 1776); HD. 1077.35, 1190 Safer (Mart/Nisan 1776); HD. 1077.38, 1197 Zilhicce (Ekim/Kasım 1783); HD. 538.62, 1213 Cemâziyelevvel (Ekim/Kasım 1798); HD. 538.65, 1215 Safer (Haziran/Temmuz 1800); HD. 539.59, 1223 Muharrem (Şubat/Mart 1808); HD. 539.60, 1223 Safer (Mart/Nisan 1808); HD. 540.76, 1233 Rebîülevvel (Ocak/Şubat 1818); HD. 540.77, 1233 Cemâziyelevvel (Mart/Nisan 1818)

[357] VGMA. HD. 1080.43, 1082.18, 1077.37, 539.58, 540.80, 540.79

[358] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 100.

[359] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 153.

[360] Bozcu, *Burdur İlinde Türk Mimarisi Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı Eserleri*, 51.

[361] Kazan - Muammer Göçmen, "Burdur Müzesi İle Merkez Cami Hazirelerindeki Ata Yadigârı Eserlerimiz: Osmanlı Mezar Taşları", 132-134.

[362] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 115.

edilerek yeniden faal duruma getirilmiş, ancak günümüzde harap hâle gelmiş ve metruk durumda kalmıştır.[363] Hocabali Hamamı örneğinde olduğu gibi tekrardan restore edilip yeniden kullanıma açılması, Burdur'un tarihi dokusunun korunması açısından önem arz ettiği düşüncesindeyiz.

2.1.1.32. Veliyüddin Camii / Karasenir Mahallesi Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Karasenir Mahallesi'nde bulunduğu belirtilen caminin bânisinin Veliyüddin olduğu tespit edilmiştir.[364] Cami, kayıtlarda hem Karasenir Mahallesi Camii hem de Veliyüddin Camii olarak anılmaktadır.[365] Defter kayıtlarına göre cami, 1121 Cemâziyelevvel (Temmuz/Ağustos 1709) ile 1225 Receb (Ağustos 1810) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[366] Aynı kayıtlardan, 1163 Rebîülâhir (Mart/Nisan 1750) ile 1232 Ramazan (Temmuz/Ağustos 1817) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılan Karasenir Mahallesi'ndeki bir medresenin de caminin bânisi Veliyüddin tarafından yeniden bina ettirildiği belirlenmiştir.[367] Bu medresenin yakınlarında Ahmed Paşa Muallimhânesi'nin bulunduğu da kayıtlara geçmektedir.[368] Ayrıca 1198 Cemâziyelâhir (Nisan/Mayıs 1784) tarihli bir kayıtta, Fatma Hâtun'un Veliyüddin Camii, Veliyüddin Medresesi ve Ahmed Paşa Muallimhânesi için dükkânlar vakfettiği belirtilmektedir.[369] Yine defter kayıtlarına göre camiye farklı dönemlerde birçok atamanın yapıldığı tespit edilmiştir. Buna göre, yarım akçe ücretle yedi kez imam,[370] yine yarım akçe ücretle on iki kez müezzin,[371] bir kez vâiz[372] ve beş kez mütevelli atamalarının yapıldığı tespit edilmiştir.[373]

---

[363] Bozcu, *Burdur İlinde Türk Mimarisi Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı Eserleri*, 135.
[364] VGMA. HD. 1079.2.152, 1097.41
[365] VGMA. HD. 1077.39, 538.62, 541.33
[366] VGMA. HD. 1133.99, 542.46
[367] VGMA. HD. 1079.1.76, 540.75
[368] VGMA. HD. 1077.35
[369] VGMA. HD. 1077.39
[370] VGMA. HD. 1079.1.74, 1157 (1744/1745); HD. 1097.41, 1169 Rebîülevvel (Aralık/Ocak 1755/1756); HD. 1097.43, 1170 Şâban (Nisan/Mayıs 1757); HD. 1097.45, 1172 Şevval (Mayıs/Haziran 1759); HD. 1080.43, 1187 Muharrem (Mart/Nisan 1773); HD. 1158.41, 1188 Rebîülâhir (Haziran/Temmuz 1774); HD. 538.62, 1213 (1798/1799)
[371] VGMA. HD. 1133.99, 1121 Cemâziyelevvel (Temmuz/Ağustos 1709); HD. 1079.2.152, 1143 Cemâziyelevvel (Kasım/Aralık 1730); HD. 1079.2.153, 1144 Cemâziyelâhir (Aralkı 1731); HD. 1079.1.74, 1157 (1744/1745); HD. 1079.1.76, 1163 Zilhicce (Kasım 1750); HD. 1097.41, 1169 Rebîülevvel (Aralık/Ocak 1755/1756); HD. 1097.43, 1170 Şâban (Nisan/Mayıs 1757); HD. 1097.45, 1172 Şevval (Mayıs/Haziran 1759); HD. 1080.43, 1187 Muharrem (Mart/Nisan 1773); HD. 1158.41, 1188 Rebîülâhir (Haziran/Temmuz 1774); HD. 538.62, 1213 (1798/1799); HD. 541.33, 1225 Receb (Ağustos 1810)
[372] VGMA. HD. 1079.2.152, 1143 Ramazan (Mart/Nisan 1731)
[373] VGMA. HD. 1133.99, 1126 Cemâziyelevvel (Mayıs/Haziran 1714); HD. 1079.1.77, 1166 (1752/1753); HD. 1097.41, 1169 Rebîülevvel (Aralık/Ocak 1755/1756); HD. 1077.39, 1198 Cemâziyelâhir

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri kayıtlarına göre cami, 1273-1275 (1856-1858) yılları arasında mevcut yapılar arasında sayılmaktadır.[374] Burdur Salnâmelerinde ise 1252 (1836/1837) tarihli bir kayıtta "Şeyh Veliyüddin Cami-i Şerifi" adıyla anılan yapının vakıf bânisinin Şeyh Veliyüddin olduğu belirtilmiş, ayrıca 300 kuruşluk vâridâtına sahip bulunduğu kaydedilmiştir.[375] Literatürde caminin 1914 depreminde hasar gördüğü, sonrasında ağaç karkas biçiminde yeniden inşa edildiği, ancak minaresi ve kitâbesinin bulunmadığı; 1971 depreminde ise yeniden hasar görerek tamir edildiği bilgilerine ulaşılmaktadır.[376] Bazı kaynaklarda ayrıca avlusunda iki mezarın mevcut olduğundan söz edilmektedir.[377] Buna rağmen, bu kadar yakın tarihli kayıtlarda adı geçmesine karşın günümüzde bu isimle anılan bir camiye rastlanmamaktadır.

2.1.1.33. Yoğurtçu Mahallesi Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında cami Yoğurtçu Mahallesi'nde kayıtlı olup, özel bir ismi bulunmamakta ve doğrudan mahallenin adıyla anılmaktadır. Defter kayıtlarından, yapının 1113 Ramazan (Ocak/Şubat 1702) ile 1198 Receb (Mayıs/Haziran 1784) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[378] Yalnızca iki kaydı bulunan yapıya dair, 1113 Ramazan (Ocak/Şubat 1702) tarihinde bir dersiam atandığı[379] ve 1198 Receb (Mayıs/Haziran 1784) tarihinde ise bir akçe ücretle bir kez imam ve üç akçe ücretle bir kez ikinci imam (imam-ı sânî)[380] atamalarının yapıldığı tespit edilmiştir. Yapılan literatür taramalarında bu adı taşıyan bir yapıya rastlanmadığı gibi, günümüzde Burdur'da bu adla anılan bir mahalle veya cami de bulunmamaktadır.

2.1.2. Burdur'a Tâbi Köyler

2.1.2.1. Askeriye Karyesi Camii / Hacı Hindî Camii / Hindî Bektaşi Camii

Hurûfât Defterlerinde Askeriye Köyü'nde bulunduğu belirtilen caminin bânisinin Hacı Hindî, Hindî Bektaşi ve Hayreddin Paşa olarak geçen kişininin olduğu belirlenmiştir.[381] Kayıtlarda yapı, kimi zaman köyün ismiyle, kimi zaman da bânisinin adıyla anılmıştır. Defterlerde caminin 1111 Zilhicce (Mayıs/Haziran 1700) ile 1241

(Nisan/Mayıs 1784); HD. 542.46, 1243 Muharrem (Temmuz/Ağustos 1827)

[374] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 99.

[375] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914),* 153.

[376] Ekinci, *Burdur,* 105.

[377] *Burdur İl Yıllığı 1955*, 96.

[378] VGMA. HD. 1134.63, 1077.39

[379] VGMA. HD. 1134.63

[380] VGMA. HD. 1077.39

[381] VGMA. HD. 1097.44, 542.45, 1079.1.77

Cemâziyelevvel (Aralık/Ocak 1825/1826) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[382] Defter kayıtlarına göre camide farklı dönemlerde çeşitli görevlilerin tayin edildiği anlaşılmaktadır. Buna göre, imamların 1115 Muharrem (Mayıs/Haziran 1703), 1144 Rebîülâhir (Ekim 1731), 1157 (1744/1745), 1167 Muharrem (Ekim/Kasım 1753), 1185 Ramazan (Aralık/Ocak 1771/1772) ve 1213 Rebîülevvel (Ağustos/Eylül 1798) tarihlerinde yarım akçe ücretle atandığı görülmektedir.[383] Hatiplerin ise 1111 Zilhicce (Mayıs/Haziran 1700) ile 1241 Cemâziyelevvel (Aralık 1825) tarihleri arasında farklı aralıklarla yine yarım akçe ücretle görevlendirildiği tespit edilmiştir.[384] Ayrıca yalnızca 1126 Rebîülâhir (Nisan/Mayıs 1714) tarihinde bir devirhânın bir akçe ücretle tayin edildiği kaydedilmiştir.[385]

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde ise Askeriye Köyü Camii, 1256-1268 (1840-1852) yılları arasında mevcut yapılar arasında zikredilmiştir.[386] Burdur Salnâmelerinde "Askeriye Köyü Cami-i Şerifi" olarak anılan yapının vakıf bânisi Hayreddin Bey olarak belirtilmiştir.[387] Yaptığımız saha çalışmalarında, günümüzde Askeriye Köyü Camii olarak bilinen yapının üzerinde Burdur Müftülüğü tarafından konulan panoda 1951 tarihi, minaresinde ise 1960 tarihi yer almaktadır. Cami hariminden son cemaat yerine açılan kapının alınlığında ise 1947-1951 yıllarına ait bir kitâbe bulunmaktadır. Herhangi bir doğrudan kayıt bulunmamakla birlikte, 1914 depreminde Burdur'daki camilerin pek çoğunun yıkıldığı bilinmektedir. Bu bağlamda Askeriye Camii'nin de söz konusu depremden etkilenerek 1951'de yeniden inşa edilmiş olması muhtemeldir. Caminin doğu duvarının karşısında yer alan eski bir çeşmenin de yıkılan camiye ait olması olasılığı yüksektir. Kitâbesi bulunmayan bu çeşme üzerinde çeşitli motifler yer almakta, sol alt kaidesinde ise Roma döneminden kaldığı anlaşılan devşirme bir taş kullanılmaktadır. Köylüler, benzer çeşmelerin köyün farklı noktalarında da bulunduğunu ifade etmiştir. Ayrıca köy kahvehanesinde Roma dönemine ait olduğu anlaşılan insan ve meyve figürlü taş parçaları mevcuttur. Antik kentlerle çevrili Burdur'da bu tür kalıntılara rastlanması olağan olmakla birlikte, söz konusu eserlerin koruma altına alınması kentin tarihî değerinin korunması açısından önem arz etmektedir.

[382] VGMA. HD. 1134.63, 542.45
[383] VGMA. HD. 1134.64, 1079.2.152, 1079.1.74
[384] VGMA. HD. 1134.63, 1083.98, 1079.2.152, 1097.40, 1097.44, 1075.13, 1158.42, 1077.36, 1074.43, 537.58, 542.45
[385] VGMA. HD. 1133.99
[386] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 101.
[387] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 155.

2.1.2.2. Büğdüz Karyesi Camii / Hacı Veli Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Büğdüz Karyesi Camii / Hacı Veli Camii adlarıyla geçen yapının bânisinin Hacı Veli olduğu belirlenmiştir.[388] Defter kayıtlarına göre yapı, 1115 Receb (Kasım/Aralık 1703) ile 1135 Cemâziyelevvel (Şubat/Mart 1723) tarihleri arasında mescid olarak kullanılmış;[389] köyde başka bir cami bulunmadığından 1135 Cemâziyelevvel'de (Şubat/Mart 1723) minber eklenerek camiye dönüştürüldüğü tespit edilmiştir.[390] Defter kayıtlarına göre yapının 1249 Safer (Haziran/Temmuz 1833) tarihine kadar faal olduğu belirlenmiştir.[391] Defter kayıtlarına göre camiye farklı dönemlerde birçok atama gerçekleştiği belirlenmiştir. Bu kapsamda; yarım akçe ücretle yedi kez imam[392] ve yine yarım akçe ücretle yedi kez hatip atamalarının yapıldığı tespit edilmiştir.[393]

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde Büğdüz Köyü Camii, 1256-1268 (1840-1852) yılları arasında mevcut yapılar arasında zikredilmiştir.[394] Burdur Salnâmelerinde ise "Büğdüz Köyü Cami-i Şerifi" olarak geçen yapının vakıf bânisi köy ahalisi olarak belirtilmiş, vâridâtının ise 110 kuruş olduğu kaydedilmiştir.[395] Köy ismini, Üç Okların Deniz Han Oğulları kolundan olan Büğdüz boyundan almıştır.[396] Yaptığımız saha çalışmalarında ise köyde Osmanlı döneminden kalan bir camiye rastlanmamış, ancak günümüzde "Fatih Camii" adıyla bilinen ve 1973-1974 tarihlerinde inşa edilen yeni bir caminin bulunduğu görülmüştür. 12 Mayıs 1971'de Burdur'da meydana gelen ve 6,3 büyüklüğünde ölçülen deprem, Büğdüz Köyü'ndeki yapıların yaklaşık %80'inin yıkılmasına yol açmıştır. Bu bağlamda, köydeki eski caminin de söz konusu deprem sırasında yıkılmış olması muhtemeldir.[397] Caminin bahçesinde Roma dönemine ait olduğu tahmin edilen çeşitli taş parçaları yer almaktadır. Osmanlı dönemine ait

[388] VGMA. HD. 1079.2.155
[389] VGMA. HD. 1134.64, 1079.2.155
[390] VGMA. HD. 1133.100
[391] VGMA. HD. 543.33
[392] VGMA. HD. 1134.64, 1115 Receb (Kasım/Aralık 1703); HD. 1133.100, 1135 Cemâziyelevvel (Şubat/Mart 1723); HD. 1079.2.155, 1154 Şâban (Ekim/Kasım 1741); HD. 1079.1.75, 1160 Şâban (Ağustos/Eylül 1747); HD. 1074.43, 1200 Safer (Aralık/Ocak 1785/1786); HD. 542.46, 1242 Cemâziyelevvel (Aralık 1826); HD. 543.33, 1249 Safer (Haziran/Temmuz 1833)
[393] VGMA. HD. 1133.100, 1135 Cemâziyelevvel (Şubat/Mart 1723); HD. 1079.2.155, 1154 Şâban (Ekim/Kasım 1741); HD. 1079.1.75, 1160 Şâban (Ağustos/Eylül 1747); HD. 1075.13, 1178 Cemâziyelevvel (Ekim/Kasım 1764); HD. 1158.41, 1188 Rebîülâhir (Haziran/Temmuz 1774); HD. 1074.43, 1200 Safer (Aralık/Ocak 1785/1786); HD. 543.33, 1249 Safer (Haziran/Temmuz 1833)
[394] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 101.
[395] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 153.
[396] Aysun Gündüz Önal - Ali Osman Yalkın, "Burdur İli Merkez İlçesine Bağlı Köy Adları Üzerine Bir Değerlendirme", *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi* 11 (2023), 266.
[397] Semih Tezcan vd., *Burdur ve Bingöl Depremleri* (Çeltük Matbaacılık, ts.), 10.

defterlerde adı geçen caminin ne zaman ve nasıl ortadan kalktığına dair herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

2.1.2.3. Çendik Karyesi Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Çendik Köyü'nde bulunduğu belirtilen caminin özel bir isme sahip olmadığı, köyün ismiyle anıldığı tespit edilmiştir.[398] Defter kayıtlarına göre yapının 1103 Safer (Ekim/Kasım 1691) ile 1231 Safer (Ocak 1816) tarihlerinde faal olduğu anlaşılmaktadır.[399] Defter kayıtlarına göre yapıya farklı tarihlerde birçok görevli atamasının yapıldığı belirlenmiştir. Bu kapsamda; 1103 Safer (Ekim/Kasım 1691), 1111 Zilkade (Nisan/Mayıs 1700), 1153 Muharrem (Mart/Nisan 1740), 1168 Cemâziyelevvel (Şubat/Mart 1755) ve 1183 Zilhicce (Mart/Nisan 1770) tarihlerinde bir akçe ücretle imam ve hatip ataması gerçekleşmiştir.[400] 1139 Zilkade (Haziran/Temmuz 1727), 1171 Şâban (Nisan/Mayıs 1758), 1186 Zilhicce (Şubat/Mart 1773) ve 1231 Safer (Ocak 1816) tarihlerinde ise bir akçe ücretle hatip,[401] 1163 Cemâziyelevvel (Nisan/Mayıs 1750), 1163 Zilhicce (Kasım 1750) ve 1212 (1797-1798) tarihlerinde de bir akçe ücretle imam ataması yapıldığı tespit edilmiştir.[402]

Burdur Salnâmelerinde 1330 (1911/1912) tarihinde Çendik Köyü Camii'nin mevcut olduğu belirtilmiştir. Günümüzde ise köyde 1962 tarihli yeni bir caminin bulunduğu belirlenmiştir.[403]

2.1.2.4. Çerçin Karyesi Camii

Hurûfât Defterlerinde özel bir adı belirtilmeden "Çerçin Köyü Camii" olarak anılan yapının bânisinin hayır sahipleri olduğu anlaşılmaktadır.[404] Defter kayıtlarına göre cami, 1103 (1691/1692) ile 1211 (1796/1797) yılları arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[405] Hurûfât Defterleri kayıtlarına göre camiye farklı zamanlarda birçok görevlendirilmenin yapıldığı belirlenmiştir. Bu kapsamda ilk olarak 1103 (1691/1692) yılında herhangi bir maaş belirtilmeden imam ve hatip görevlendirmesi yapılmış.[406] Daha sonraki yıllarda imamların 1131 Safer (Aralık/Ocak 1719), 1135 Şevval

[398] VGMA. HD. 1143.129, 1080.43, 539.61
[399] VGMA. HD. 1134.63, 540.74
[400] VGMA. HD. 1134.63, 1079.2.154, 1097.40, 1082.18
[401] VGMA. HD. 1143.129, 1097.43, 1080.43, 540.74
[402] VGMA. HD. 1079.1.76, 538.61
[403] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 155.
[404] VGMA. HD. 1083.98
[405] VGMA. HD. 1134.63, 538.61
[406] VGMA. HD. 1134.63

(Temmuz/Ağustos 1723), 1136 Rebîülevvel (Kasım/Aralık 1723), 1152 Şâban (Kasım/Aralık 1739), 1187 Safer (Nisan/Mayıs 1773), 1188 Rebîülevvel (Mayıs/Haziran 1774) ve 1211 (1796/1797) tarihlerinde yarım akçe ücret karşılığında atandıkları anlaşılmaktadır.[407] Benzer şekilde hatiplerin de 1131 Safer (Aralık/Ocak 1718/1719), 1135 Ramazan (Haziran/Temmuz 1723), 1137 Rebîülevvel (Kasım/Aralık 1724), 1138 Muharrem (Eylül/Ekim 1725), 1138 Şâban (Nisan/Mayıs 1726), 1175 Zilkade (Mayıs/Haziran 1762), 1188 Rebîülâhir (Haziran/Temmuz 1774) ve 1211 (1796-1797) tarihlerinde yine yarım akçe ücretle tayin edildikleri tespit edilmiştir.[408]

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde ise cami, 1256-1268 (1840-1852) tarihleri arasında mevcut yapılar arasında zikredilmiştir.[409] Burdur Salnâmelerinde, vakıf bânisinin köy ahalisi olduğu kaydedilmiştir.[410] Köy günümüzde "güzel, hoş bağ" anlamına gelen Gökçebağ adıyla anılmaktadır.[411] Yaptığımız saha çalışmalarında, köyde günümüzde "Gökçebağ Köyü Camii" adıyla bilinen yeni bir yapının bulunduğu, minaresi üzerindeki tarihe göre bu caminin 1979 yılında inşa edildiği tespit edilmiştir. Caminin ayakkabılık bölümünde, minare duvarının denk geldiği kısımda yer alan mermer kitâbede ise "Çerçin Camii, Mustafa Özgüven, 1978" ibaresi okunmaktadır.

2.1.2.5. Çine Karyesi Camii / Halil Camii

Hurûfât Defterlerinde yapının köyün ismine nispetle "Çine Karyesi Camii", bânisinin adına nispetle ise "Halil Camii" olarak kaydedildiği tespit edilmiştir.[412] Kayıtlarda, Halil adındaki kişinin camiyi yeniden inşa ettirdiği belirlenmiştir.[413] Defter kayıtlarına göre caminin 1135 Cemâziyelevvel (Şubat/Mart 1723) ile 1249 Şevval (Şubat/Mart 1834) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[414] Defterlerdeki atama kayıtlarına bakıldığında farklı zamanlarda birçok atamanın yapıldığı belirlenmiştir. Buna göre, imamların 1135 Cemâziyelevvel (Şubat/Mart 1723) ve 1146 Şevval (Mart/Nisan 1734) tarihlerinde yarım akçe ücret karşılığında görevlendirildikleri anlaşılmaktadır.[415] Hatiplerin ise 1135 Cemâziyelevvel (Şubat/Mart 1723), 1195 Rebîülevvel (Şubat/Mart 1781) ve 1249 Şevval (Şubat/Mart 1834) tarihlerinde yine yarım akçe ücretle atandıkları

[407] VGMA. HD. 1133.99, 1137.112, 1079.2.154, 1080.43, 1158.41, 538.61
[408] VGMA. HD. 1133.99, 1137.113, 1083.98, 1075.12, 1158.41, 538.61
[409] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 101.
[410] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 155.
[411] Gündüz Önal - Yalkın, "Burdur İli Merkez İlçesine Bağlı Köy Adları Üzerine Bir Değerlendirme", 267.
[412] VGMA. HD. 1097.44, 1077.37
[413] VGMA. HD. 1097.41
[414] VGMA. HD. 1133.100, 543.33
[415] VGMA. HD. 1133.100, 1079.2.153

kaydedilmiştir.[416] Ayrıca 1169 Muharrem (Ekim/Kasım 1755), 1169 Cemâziyelevvel (Şubat/Mart 1756) ve 1172 Şâban (Mart/Nisan 1759) tarihlerinde camiye imam ve hatip olarak bir akçe ücretle tayin edildiği tespit edilmiştir.[417]

Burdur Salnâmelerinde ise "Çine Köyü Cami-i Şerifi"nin vakıf bânisinin köy ahalisi olduğu kayıt altına alınmıştır.[418] Köy günümüzde de Çine ismiyle anılmakta olup, ismini Avşar Boyundan Maraş Yörükleri tâifesine bağlı Çine cemaatinden aldığı söylenmektedir.[419] Köy ismi bir dönem Gökpınar olarak anılmışken günümüzde Çine isminin tekrardan kullanıldığı tespit edilmiştir.[420] Yaptığımız saha çalışmasında köyün içinde Gökpınar Köyü Camii isimli 1983 tarihli yeni bir caminin bulunduğu gözlemlenmiştir.

2.1.2.6. Kıravgaz Karyesi Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarına göre köyün ismiyle anılan yapı "Kıravgaz Karyesi Camii" olarak geçtiği belirlenmiştir.[421] Defterdeki 1176 Safer (Ağustos/Eylül 1762) tarihli kayıtta, yapının başlangıçta mescid iken minber eklenerek camiye dönüştürüldüğü tespit edilmiştir.[422] Kayıtlardan, caminin 1176 Safer (Ağustos/Eylül 1762) ile 1231 Şevval (Ağustos/Eylül 1816) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[423] Defter kayıtlarında camiye farklı dönemlerde görevlendirmeler yapıldığı da görülmektedir. Buna göre, 1176 Safer (Ağustos/Eylül 1762), 1220 Rebîülevvel (Mayıs/Haziran 1805) ve 1231 Şevval (Ağustos/Eylül 1816) tarihlerinde camiye hatip atamaları[424] ile 1210 Muharrem (Temmuz/Ağustos 1795) tarihinde camiye ait vakıflar için bir mütevelli ataması yapıldığı tespit edilmiştir.[425]

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde ise Kıravgaz Köyü Camii'nin 1256-1268 (1840-1852) yılları arasında mevcut yapılar arasında sayıldığı geçmektedir.[426] Burdur Salnâmelerinde de "Kıravgaz Köyü Cami-i Şerifi"nin vakıf bânisinin köy ahalisi olduğu kayıtlıdır.[427] Köy isminin "doruk yeri" anlamına gelen bir kelime kökünden

[416] VGMA. HD. 1133.100, 1077.37, 543.33
[417] VGMA. HD. 1097.41, 1097.44
[418] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 155.
[419] Gündüz Önal - Yalkın, "Burdur İli Merkez İlçesine Bağlı Köy Adları Üzerine Bir Değerlendirme", 267.
[420] Gündüz Önal - Yalkın, "Burdur İli Merkez İlçesine Bağlı Köy Adları Üzerine Bir Değerlendirme", 267.
[421] VGMA. HD. 538.61
[422] VGMA. HD. 1075.12
[423] VGMA. HD. 1075.12, 540.75
[424] VGMA. HD. 1075.12, 539.58, 540.75
[425] VGMA. HD. 538.61
[426] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 101.
[427] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 155.

türediği, günümüzde kullanılan "Kayaaltı" adının da köyün kayalık ve yüksek bir konumda bulunmasıyla bu anlamı desteklediği anlaşılmaktadır.[428] Yaptığımız saha çalışmalarında ise köyde, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından verilen ibadete açılış berâtına göre 1986 yılında köy halkı tarafından inşa edilen Kayaaltı Köyü Büyük Camii'nin bulunduğu tespit edilmiştir.

2.1.2.7. Hacılar Karyesi Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında yapı bulunduğu köyün ismiyle "Hacılar Köyü Camii" olarak anıldığı belirlenmiştir.[429] Defterlerde yalnızca iki kayda rastlanmış olup, bu kayıtlardan camiye 1213 (1798/1799) ve 1232 Şâban (Haziran/Temmuz 1817) tarihlerinde yarım akçe ücret karşılığında hatip görevlendirmesi yapıldığı tespit edilmiştir.[430]

Burdur Salnâmelerinde ise "Hacılar Köyü Cami-i Şerifi" olarak geçen yapının vakıf bânisinin Mazlum Paşa olduğu belirtilmiştir.[431] Ayrıca köyün isminin, Konar-Göçer Türkmen Ekrâdı Yörükânı Tâifesinden Hacılar Cemaatinden geldiği ifade edilmiştir.[432] Yaptığımız saha çalışmasında ise köyde 1952 tarihli Hacılar Köyü Camii'nin olduğu gözlemlenmiştir.

2.1.2.8. Hacı Ali Camii / Hacı Musa Camii / Lengüme Karyesi Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında yapı, bânisine nispetle "Hacı Ali Camii" ve bulunduğu köye göre "Lengüme Köyü Camii" olarak anıldığı belirlenmiştir.[433] Defter kayıtlarından yapının, Mehmed bin Hacı Ali tarafından yeniden inşa edilip minber eklenerek camiye dönüştürüldüğü anlaşılmaktadır.[434] Yine defter kayıtlarına göre cami, 1174 Zilhicce (Temmuz/Ağustos 1761) ile 1242 Zilhicce (Haziran/Temmuz 1827) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[435] Aynı dönemde köyde ayrıca bir mescidin de bulunduğu kayıtlarda belirtilmektedir.[436] Hurûfât Defterleri kayıtlarına göre camiye farklı zamanlarda farklı görevlendirmelerin yapıldığı tespit edilmiştir. Bu kapsamda imam-hatip görevlendirmeleri 1188 Muharrem (Mart/Nisan 1774) ve 1203 (1788/1789)

[428] Gündüz Önal - Yalkın, "Burdur İli Merkez İlçesine Bağlı Köy Adları Üzerine Bir Değerlendirme", 269.
[429] VGMA. HD. 538.62
[430] VGMA. HD. 538.62, 540.75
[431] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 155.
[432] Gündüz Önal - Yalkın, "Burdur İli Merkez İlçesine Bağlı Köy Adları Üzerine Bir Değerlendirme", 268.
[433] VGMA. HD. 537.55, 542.46
[434] VGMA. HD. 538.65, 542.46
[435] VGMA. HD. 1097.46, 542.46
[436] VGMA. HD. 537.55, 1074.44, 537.57

tarihlerinde iki akçe, 1216 Cemâziyelâhir (Eylül/Ekim 1801) ve 1242 Zilhicce (Haziran/Temmuz 1827) tarihlerinde ise bir akçe ücret karşılığında yapılmıştır.[437] Bunun dışında, 1174 Zilhicce (Temmuz/Ağustos 1761) tarihinde yarım akçe ücretle bir imam,[438] 1203 Şâban (Nisan/Mayıs 1789) tarihinde ise yine yarım akçe ücretle bir hatip tayin edilmiştir.[439] Yine 1203 (1788/1789) yılında, köydeki mescidin imamları ile Hacı Ali Camii'nde görev yapan imam-hatiplere ait vakıfların idaresi için bir mütevelli ataması gerçekleştirildiği belirlenmiştir.[440]

Burdur Salnâmelerinde ise "Lengüme Köyü Cami-i Şerifi"nin vakıf bânisi olarak Hacı Bekir adı geçmektedir.[441] Köyün günümüzdeki adı "Günalan" olup, güneş alan ve aydınlık yer anlamına geldiği bilinmektedir.[442] Yaptığımız saha çalışmalarında köyde restorasyon hâlinde bulunan tarihî bir cami tespit edilmiştir. Caminin Osmanlı Türkçesiyle yazılmış inşa kitâbesinde, bâni-i sânî (ikinci bânisi) olarak Hacı Musa tarafından 15 Şâban 1309 (15 Mart 1892) tarihinde yeniden yaptırıldığı belirtilmektedir. Cami bir diğer ismini de bu ikinci bânisinden almaktadır. Ayrıca sonradan eklendiği anlaşılan mermer bir yazıda 1309 tarihi ile birlikte "Günalan Köyü Camii" ifadesi yer almaktadır. Sonradan eklenmiş olan minarenin üzerinde ise Bahri Maçit adı ve 10 Ekim 2000 tarihi bulunmaktadır. Caminin güneydoğu cephesindeki dış duvarda Latin harflerin bulunduğu devşirme iki taş dikkat çekmektedir. Mimari süslemeleri ve tarihî yapısı ile köyün küçük ölçeğine rağmen bu denli bir caminin bulunması önemli bir kültürel değer olarak öne çıkmaktadır.

2.1.2.9. Hacı Yunus Camii (Yazı Karyesi)

Hurûfât Defterlerinde "Hacı Yunus Camii" olarak geçen yapının Yazı Köyü'nde bulunduğu tespit edilmiştir.[443] Kayıtlardan anlaşıldığı üzere aynı isimle Yar Köyü'nde de bir cami yer almaktadır.[444] Defter kayıtlarına göre Yazı Köyü'ndeki cami, 1117 Şâban (Kasım/Aralık 1705) ile 1168 Cemâziyelevvel (Şubat/Mart 1755) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[445] Yine defter kayıtlarına göre 1117 Şâban (Kasım/Aralık 1705),

[437] VGMA. HD. 1080.43, 537.55, 538.65, 542.46
[438] VGMA. HD. 1097.46
[439] VGMA. HD. 537.55
[440] VGMA. HD. 537.55
[441] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 154.
[442] Gündüz Önal - Yalkın, "Burdur İli Merkez İlçesine Bağlı Köy Adları Üzerine Bir Değerlendirme", 268.
[443] VGMA. HD. 1144.77
[444] VGMA. HD. 1134.64, 1080.43
[445] VGMA. HD. 1134.64, 1097.40

1141 (1728-1729) ve 1168 Cemâziyelevvel (Şubat/Mart 1755) tarihlerinde bir akçe ücretle hatip atamasının yapıldığı belirlenmiştir.[446]

Köyün adı, Türkiye Türkçesi ağızlarında "ova, kır" anlamına gelmekte olup, Burdur Gölü çevresinde bir ovada yer alması bu adlandırmayı doğrular niteliktedir.[447] Literatürde Yazı Köyü Camii olarak zikredilen bir yapı bulunmakla birlikte Hacı Yunus ismine rastlanmamıştır. Hurûfât Defterlerinde ise Yazı Köyü'nde Yazı Köyü Camii, Uzun Bey Camii, Beyda Hâtun Camii ve Hacı Yunus Camii adları geçmektedir. Ancak Hacı Yunus Camii dışındaki isimlerin aynı yapıya işaret ettiği düşünülmekte, fakat bu konuda kesin bir delil bulunmamaktadır.[448] Yaptığımız saha araştırmalarında, köyde 1978 yılında halk tarafından inşa edilen ve cami içerisindeki "Cami İbadete Açılış Beratı" ile belgelendirilen bir yapının günümüzde mevcut olduğu tespit edilmiştir. 12 Mayıs 1971 tarihinde, merkez üssü Yazı Köyü, Yar Köyü ve Hacılar Köyü civarı olan yaklaşık 6.2 büyüklüğündeki deprem, Büğdüz Köyü dâhil çevredeki birçok köydeki yapıların büyük kısmının yıkılmasına yol açmıştır.[449] Bu bağlamda, Yazı Köyü'ndeki caminin de söz konusu depremde yıkılmış ve daha sonra yeniden inşa edilmiş olabileceği düşünülmektedir.

2.1.2.10. Hacı Yunus Camii (Yar Karyesi)

Hurûfât Defterlerinde "Hacı Yunus Camii" olarak geçen yapı, Yar Köyü'nde bulunduğu belirlenmiştir.[450] Bânisi Hacı Yunus'un, komşu köy olan Yazı Köyü'nde de bir cami yaptırdığı kayıtlarda geçmektedir.[451] Yapının defter kayıtlarına göre 1105 Muharrem (Eylül/Ekim 1693) ile 1188 Receb (Eylül/Ekim 1774) yılları arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[452] Defter kayıtlarına göre Hacı Yunus Camii'ne farklı tarihlerde birçok atamanın yapıldığı belirlenmiştir. Bu kapsamda; 1105 Muharrem (Eylül/Ekim 1693) tarihinde imam ve hatip,[453] 1111 Ramazan (Şubat/Mart 1700), 1117 Safer (Mayıs/Haziran 1705) ve 1138 Muharrem (Eylül/Ekim 1725) tarihlerinde bir akçe ücretle imam atamaları gerçekleşmiştir.[454] 1111 Zilkade (Nisan/Mayıs 1700), 1143 Ramazan (Mart/Nisan 1731), 1146 Safer (Temmuz/Ağustos 1733), 1160 Muharrem (Ocak/Şubat

[446] VGMA. HD. 1134.64, 1144.77, 1097.40
[447] Gündüz Önal - Yalkın, "Burdur İli Merkez İlçesine Bağlı Köy Adları Üzerine Bir Değerlendirme", 272.
[448] VGMA. HD. 1133.99, 1079.1.77, 1058.85
[449] Tezcan vd., *Burdur ve Bingöl Depremleri*, 10.
[450] VGMA. HD. 1083.98
[451] VGMA. HD. 1144.77, 1097.40
[452] VGMA. HD. 1134.64, 1080.43
[453] VGMA. HD. 1134.64
[454] VGMA. HD. 1134.63, 1134.64, 1083.98

1747) ve 1188 Receb (Eylül/Ekim 1774) tarihlerinde ise yine bir akçe ücretle hatip atamalarının yapıldığı tespit edilmiştir.[455] Ayrıca kayıtlarımızda köyde "Yar Köyü Camii" veya "Tekye Camii" olarak anılan, başka bir caminin de varlığı tespit edilmiştir.[456]

Köyün adı günümüzde ve bazı literatür kayıtlarında Yarı Köyü olarak geçse de, biz Yar Köyü şeklinde okuduğumuzu 1522 tarihli defterde de aynı biçimde kaydedilmiş olması bizi destekler niteliktedir.[457] 12 Mayıs 1971 tarihinde, merkez üssü Yazı Köyü, Yar Köyü ve Hacılar Köyü civarı olan ve 6,2 büyüklüğünde ölçülen deprem, Büğdüz Köyü dâhil çevredeki birçok köydeki yapıların büyük kısmının yıkılmasına yol açmıştır.[458] Saha çalışmamızda köy girişinde "Deprem Köyüne Hoş Geldiniz" yazılı bir pano ile karşılaşılmış olup, panonun arkasında depremde yıkılmış yapıların kalıntıları gözlemlenmiştir. Bunlardan biri, mihrabının üstünde 1938 tarihi yazılı bulunan camidir. Bu caminin, kayıtlarımızda geçen camilerden sonra yapıldığı anlaşılmakta olup, Hacı Yunus Camii veya Yar Köyü Camii'nin yerine mi inşa edildiğine dair herhangi bir delile ulaşılamamıştır. Deprem sonrasında köy, mevcut yapıların ilerisinde yeniden kurulmuştur.

2.1.2.11. Hasan Ağa Camii / Düğer Köyü Camii

Hurûfât Defteleri kayıtlarına göre cami, bulunduğu köye nispetle Düğer Köyü Camii, bânisine nispetle ise Hasan Ağa Camii olarak anıldığı belirlenmiştir.[459] Defter kayıtlarına göre 1144 Şevval (Mart/Nisan 1732) ile 1222 Receb (Eylül/Ekim 1807) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[460] Defter kayıtlarına göre camiye farklı zamanlarda görevli atamalarının olduğu kayıt altına alınmıştır. Bu kapsamda; 1144 Şevval (Mart/Nisan 1732), 1154 Zilhicce (Şubat/Mart 1742), 1160 Zilkade (Kasım/Aralık 1747), 1168 Cemâziyelâhir (Mart/Nisan 1755), 1175 Zilkade (Mayıs/Haziran 1762), 1188 Rebîülâhir (Haziran/Temmuz 1774) ve 1222 Receb (Eylül/Ekim 1807) tarihlerinde imam ve hatip ataması gerçekleşmiştir.[461] Bunun dışında, sadece imam için 1235 Zilkade (Ağustos/Eylül 1820) tarihinde,[462] yine aynı tarihte yalnızca hatip için ayrı bir atama kaydedilmiştir.[463] Ayrıca 1184 Rebîülâhir (Temmuz/ağustos 1770) tarihinde camiye bir

[455] VGMA. HD. 1079.2.152, 1079.2.153, 1079.1.75, 1080.43
[456] VGMA. HD. 1134.64, 540.74, 537.57, 1077.37
[457] Gündüz Önal - Yalkın, "Burdur İli Merkez İlçesine Bağlı Köy Adları Üzerine Bir Değerlendirme", 271.
[458] Tezcan vd., *Burdur ve Bingöl Depremleri*, 10.
[459] VGMA. HD. 1079.2.155, 1097.40
[460] VGMA. HD. 1079.2.153, 540.77
[461] VGMA. HD. 1079.2.153, 1079.2.155, 1079.1.75, 1097.40, 1075.12, 1158.41, 539.59
[462] VGMA. HD. 540.77
[463] VGMA. HD. 540.77

müezzin atanmış ve bu görevlendirmenin de yarım akçe ücretle yapıldığı tespit edilmiştir.[464]

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri kayıtlarında ise Düğer Köyü Camii'nin 1256-1268 (1840-1852) yılları arasında mevcut olduğu kaydedilmiştir.[465] Burdur Salnâmelerinde "Düğer Köyü Cami-i Şerifi" adıyla anılan yapının vakıf bânisi de Hasan Ağa olarak gösterilmiştir.[466] Köy adını Oğuz boylarından Düğer'den almaktadır.[467] Yaptığımız saha çalışmalarında köyün aynı adla anılmaya devam ettiği görülmüş, köy içerisinde bulunan "Düğer Köyü Camii"nin içindeki "Cami İbadete Açılış Beratı"na göre yapının köy halkı tarafından yaptırıldığı ve 1900 yılında ibadete açıldığı anlaşılmıştır. Herhangi bir kitâbesi bulunmayan caminin mihrabının çevresindeki Arapça metnin sonunda ise 1385 (1965) tarihi tespit edilmiştir. Bu bilgiler ışığında defterlerde kayıtlı olan eski yapının günümüze ulaşmayıp yerine yeni bir caminin yapıldığı düşünülmektedir.

2.1.2.12. İnar Karyesi Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında İnar Köyü'nde bulunduğu belirtilen caminin köyün adıyla anıldığı tespit edilmiştir.[468] Defter kayıtlarına göre cami, 1115 Ramazan (Ocak/Şubat 1704) ile 1249 Rebîülevvel (Temmuz/Ağustos 1833) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[469] Defter kayıtlarına göre İnar Köyü Camii'ne farklı zamanlarda görevli atamalarının yapıldığı belirlenmiştir. Bu kapsamda; bir akçe ücretle üç kez imam ve hatip,[470] yedi kez bunlardan ayrı olarak hatip atamalarının yapıldığı tespit edilmiştir.[471]

Köyün adı ilerleyen zamanlarda "Yaylabeli" olarak değiştirilmiş ve günümüzde de bu adla anılmaya devam etmektedir.[472] Literatürde bu isimle anılan bir yapıya rastlanmamıştır. Yapılan saha çalışmalarında ise Yaylabeli Köyü'nde 1994 tarihli Yaylabeli Köyü Camii'nin bulunduğu görülmüş; ancak kayıtlarda geçen caminin akıbetiyle ilgili herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

---

[464] VGMA. HD. 1082.18
[465] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 101.
[466] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 154.
[467] Gündüz Önal - Yalkın, "Burdur İli Merkez İlçesine Bağlı Köy Adları Üzerine Bir Değerlendirme", 267.
[468] VGMA. HD. 1079.2.153
[469] VGMA. HD. 1134.64, 543.33
[470] VGMA. HD. 1134.64, 1115 Ramazan (Ocak/Şubat 1704); HD. 1133.99, 1131 Receb (Mayıs/Haziran 1719); HD. 1079.2.153, 1145 Zilhicce (Mayıs/Haziran 1733)
[471] VGMA. HD. 1079.1.77, 1166 Cemâziyelevvel (Şubat 1753); HD.1097.40, 1168 Cemâziyelâhir (Mart 1755); HD. 1097.44, 1171 Zilhicce (Ağustos 1758); HD. 1077.36, 1192 Safer (Mart 1778); HD. 537.56, 1205 Şevval (Haziran 1791); HD. 538.61, 1210 (1796) HD. 543.33, 1249 Rebîülevvel (Ağustos 1833)
[472] Gündüz Önal - Yalkın, "Burdur İli Merkez İlçesine Bağlı Köy Adları Üzerine Bir Değerlendirme", 272.

2.1.2.13. Karaçal Karyesi Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Karaçal Köyü Camii olarak geçen caminin köyün adıyla anıldığı belirlenmiştir.[473] Defter kayıtlarına göre cami, 1188 Safer (Nisan/Mayıs 1774) ile 1214 Zilkade (Mart/Nisan 1800) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[474] Defter kayıtlarına göre Karaçal Köyü Camii'ne 1188 Safer (Nisan/Mayıs 1774) ve 1214 Zilkade (Mart/Nisan 1800) tarihlerinde bir akçe ücretle hatip ve 1214 Zilkade (Mart/Nisan 1800) tarihinde bir akçe ücretle imam atamasının yapıldığı tespit edilmiştir.[475] Köy, adını Yörükân tâifesinden olan Karaçallı Cemaati'nden almakta olup, 1532 yılında yapılan tahrirde "Karacalu" adıyla kayıtlarda geçmektedir.[476] Günümüzde de köy aynı adla anılmaya devam etmektedir. Yaptığımız literatür taramasında camiyle ilgili herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Yaptığımız saha çalışmalarında ise köyde 1946 tarihli yeni bir Karaçal Köyü Camii'nin bulunduğu gözlemlenmiştir.

2.1.2.14. Kışla Karyesi Camii / Hacı Ahmed Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında cami, Kışla Köyü Camii ve yapıyı tamir ettirdiğini belirlediğimiz kişiye nispetle Hacı Ahmed Camii olarak anıldığı tespit edilmiştir.[477] Defter kayıtlarına göre cami, 1116 Rebîülevvel (Temmuz/Ağustos 1704) ile 1238 Muharrem (Eylül/Ekim 1822) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[478] Yine kayıtlara göre Hacı Ahmed bin Osman tarafından tamir ettirildiği belirlenmiştir.[479] Defter kayıtlarına göre camiye farklı zamanlarda birçok görevli ataması yapıldığı kayıt altına alınmıştır. Bu kapsamda; 1116 Rebîülâhir (Ağustos 1704), 1217 Safer (Haziran/Temmuz 1802), 1222 Receb (Eylül/Ekim 1807), 1227 (1812/1813) ve 1238 Muharrem (Eylül/Ekim 1822) tarihlerinde bir akçe ücretle imam ve hatip ataması gerçekleşmiştir.[480] 1174 Rebîülâhir (Kasım/Aralık 1760) tarihinde yarım akçe ücretle imam,[481] 1174 Rebîülâhir (Kasım/Aralık 1760) ve 1188 Cemâziyelevvel (Temmuz/Ağustos 1774)

[473] VGMA. HD. 1158.41
[474] VGMA. HD. 1158.41, 538.65
[475] VGMA. HD. 1158.41, 538.65
[476] Gündüz Önal - Yalkın, "Burdur İli Merkez İlçesine Bağlı Köy Adları Üzerine Bir Değerlendirme", 269.
[477] VGMA. HD. 1134.64, 539.58
[478] VGMA. HD. 1134.64, 542.45
[479] VGMA. HD. 539.59
[480] VGMA. HD. 1134.64, 539.58, 539.59, 541.33, 542.45
[481] VGMA. HD. 1097.45

tarihlerinde bir akçe ücretle hatip[482] ve 1116 Receb (Ekim/Kasım 1704) tarihinde bir akçe ücretle mütevelli atamalarının yapıldığı tespit edilmiştir.[483]

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde ise 1256-1268 (1840-1852) tarihleri arasında mevcut olan yapılar arasında sayılmıştır.[484] Burdur Salnâmelerinde Kışla Köyü Cami-i Şerifi olarak geçen yapının vakıf bânisi Hayreddin Bey olarak kayıt altına alınmıştır.[485] Yaptığımız saha çalışmalarında köyün günümüzde mahalleye dönüştürüldüğü tespit edilmiştir. Köyün içindeki Kışla Mahallesi Camii'nin bir kitâbesi bulunmamakta olup, minaresinde Hacı Mehmed Oğullarından Mehmet Ali oğlu Abdullah Şimşek tarafından 1967 yılında yaptırıldığı görülmüştür. Cami avlusunda ölüm tarihi 1936 olan Salih Oğlu Hacı Bayram Koç'un kabri bulunmaktadır. Ayrıca cami bahçesinde birkaç Roma Döneminden kaldığı anlaşılan antik taşlar yer aldığı belirlenmiştir.

2.1.2.15. Kemerci Oğlu Hacı Hüseyin Camii / Akyaka Karyesi Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarına göre caminin Akyaka Köyü'nde bulunduğu belirlenmiştir. Defter kayıtlarına göre yapının bânisine nispetle Kemerci Oğlu Hacı Hüseyin Camii ve bulunduğu köye nispetle Akyaka Köyü Camii olarak adlandırıldığı tespit edilmiştir.[486] Yine defter kayıtlarına göre cami, 1115 Muharrem (Kasım/Aralık 1703) ile 1190 Safer (Mart/Nisan 1776) tarihleri arasında mescid olarak geçerken minber eklenerek camiye dönüştürülmüş[487] ve 1241 Şâban (Mart/Nisan 1826) tarihine kadar cami olarak faal olduğu anlaşılmaktadır.[488] Hurûfât Defterlerine göre camiye farklı zamanlarda birçok atama gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Bu kapsamda; 1115 Muharrem (Mayıs/Haziran 1703), 1143 Ramazan (Mart/Nisan 1731), 1157 (1744/1745), 1178 Şevval (Mart/Nisan 1765), 1189 Cemâziyelevvel (Haziran/Temmuz 1775), 1197 Safer (Ocak/Şubat 1783) ve 1241 Şâban (Mart/Nisan 1826) tarihlerinde yarım akçe ücretle imam atamaları gerçekleşmiştir.[489] 1190 Zilkade (Aralık/Ocak 1776/1777), 1192 Rebîülâhir (Nisan/Mayıs 1778) ve 1241 Şâban (Mart/Nisan 1826) tarihlerinde hatip,[490] 1212 Safer (Temmuz/Ağustos 1797) tarihinde imam ve hatip[491] ve son olarak hatip ve

[482] VGMA. HD. 1097.45, 1158.41
[483] VGMA. HD. 1134.64
[484] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 101.
[485] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 155.
[486] VGMA. HD. 1077.36, 1077.38
[487] VGMA. HD. 1134.64, 1077.35
[488] VGMA. HD. 542.46
[489] VGMA. HD. 1134.64, 1079.2.152, 1079.1.74, 1075.14, 1077.34, 1077.38, 542.46
[490] VGMA. HD. 1077.36, 542.46
[491] VGMA. HD. 538.61

müezzin ataması ise tek bir kayıtta 1190 Safer (Mart/Nisan 1776) tarihinde yapıldığı tespit edilmiştir.[492]

Burdur Salnâmelerinde ise Akyaka Köyü Cami-i Şerifi'nin vakıf bânisi Kemercioğlu olarak belirtilmiştir.[493] Köy günümüzde de aynı adla anılmaya devam etmektedir. Yaptığımız saha çalışmalarında, kitâbesi bulunmayan yeni bir caminin varlığı tespit edilmiş olup, cami minaresinde "Akyaka Köyü Minaresi 1995" yazısı yer almaktadır. Kayıtlarda geçen eski caminin akıbeti hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

2.1.2.16. Kurna Karyesi Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Kurna Köyü'nde olduğu tespit edilen cami, köyün adına nispetle Kurna Köyü Camii olarak anıldığı belirlenmiştir. Defter kayıtlarına göre yapı, mescid iken hayır sahipleri tarafından minber eklenerek camiye dönüştürüldüğü tespit edilmiştir.[494] Kayıtlara göre caminin 1197 Zilhicce (Ekim/Kasım 1783) ile 1246 Muharrem (Haziran/Temmuz 1830) tarihlerinde faal olduğu anlaşılmaktadır.[495] Yine defter kayıtlarına göre camiye 1197 Zilhicce (Ekim/Kasım 1783), 1235 Muharrem (Ekim/Kasım 1819) ve 1246 Muharrem (Haziran/Temmuz 1830) tarihlerinde hatip atamalarının yapıldığı tespit edilmiştir.[496]

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde caminin 1256-1268 (1840-1852) tarihlerinde mevcut olduğu belirtilmektedir.[497] Köyün adı sonradan Yakaköy olarak değiştirilmiş olup günümüzde de bu adı kullanmaktadır. Yaptığımız saha çalışmalarında, köydeki caminin açılış beratına göre yapılış tarihinin 1318 (1900/19001) olduğu ve Yaka Köyü Camii adıyla anıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca beratta caminin bulunduğu yerin Yaka (Kurna) Köy olduğu yazılı olup bu, köyün eski adının Kurna olduğuna dair destekleyici bir belgedir. Caminin ahşap tavanındaki kalem işi süslemeler ise oldukça dikkat çekicidir.

[492] VGMA. HD. 1077.35
[493] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914),* 155.
[494] VGMA. HD. 1077.38, 540.77, 543.32
[495] VGMA. HD. 1077.38, 543.32
[496] VGMA. HD. 1077.38, 540.77, 543.32
[497] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 100.

2.1.2.17. Kuruçay Karyesi Camii / Ayşe Hanım Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Kuruçay Köyü'nde bulunduğunu kaydedilen cami, "Kuruçay Köyü Camii" ve "Ayşe Hanım Camii" olarak adlandırıldığı belirlenmiştir.[498] Defter kayıtlarına göre bânisinin Ayşe Hanım olduğu anlaşılmaktadır.[499] Defter kayıtlarına göre cami, 1103 Rebîülevvel (Kasım/Aralık 1691) ile 1243 Zilhicce (Haziran/Temmuz 1828) tarihleri arasında faal olduğu tespit edilmiştir.[500] Defter kayıtlarına göre camiye farklı tarihlerde birçok atamanın gerçekleştiği belirlenmiştir. Bu kapsamda; imam ve hatip ataması 1103 Cemâziyelâhir (Şubat/Mart 1692) tarihinde yarım akçe ücretle yapılmıştır.[501] Yalnızca imam ataması 1133 Cemâziyelâhir (Mart/Nisan 1721) tarihinde yarım akçe karşılığında gerçekleştirilmiştir.[502] Hatip atamaları ise 1133 Cemâziyelâhir (Mart/Nisan 1721), 1159 Cemâziyelâhir (Haziran/Temmuz 1746), 1168 Şâban (Mayıs/Haziran 1755), 1176 Rebîülâhir (Ekim/Kasım 1762), 1195 Rebîülevvel (Şubat/Mart 1781), 1223 Zilkade (Aralık/Ocak 1808/1809) ve 1243 Zilhicce (Haziran/Temmuz 1828) tarihlerinde yarım akçe ücret karşılığı yapıldığı tespit edilmiştir.[503]

Burdur Salnâmelerinde ise "Kuruçay Köyü Cami-i Şerifi" olarak kaydedilmiş olup vakıf bânisinin Âişe Hanım olduğu belirtilmiştir.[504] Köy günümüzde de aynı adı taşımaktadır. Yaptığımız saha çalışmalarında köyde kitâbesi bulunmayan yeni bir caminin mevcut olduğu gözlemlenmiştir.

2.1.2.18. Mandırna Karyesi Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında bulunduğu köyün ismiyle anılan Mandırna Köyü Camii'nin köy halkı tarafından yaptırıldığı tespit edilmiştir.[505] Defter kayıtlarına göre cami, 1182 Rebîülevvel (Temmuz/Ağustos 1768) ile 1247 Rebîülevvel (Ağustos/Eylül 1831) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[506] Yine defter kayıtlarına göre Mandırna Köyü Camii'ne 1182 Rebîülâhir (Ağustos/Eylül 1768) ve 1182 Rebîülevvel (Temmuz/Ağustos 1768), 1208 Muharrem (Ağustos/Eylül 1793), 1234 Cemâziyelâhir

[498] VGMA. HD. 1097.40, 541.32, 542.47
[499] VGMA. HD. 1077.37, 541.32, 542.47
[500] VGMA. HD. 1134.63, 542.47
[501] VGMA. HD. 1134.63
[502] VGMA. HD. 1133.100
[503] VGMA. HD. 1133.100, 1079.1.74, 1097.40, 1075.12, 1077.37, 541.32, 542.47
[504] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 155.
[505] VGMA. HD. 1075.15, 1077.37, 537.58, 540.79
[506] VGMA. HD. 1075.15, 543.33

(Mart/Nisan 1819) ve 1247 Rebîülevvel (Ağustos/Eylül 1831) tarihlerinde hatip atamalarının gerçekleştirildiği belirlenmiştir.[507]

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi kayıtlarında ise 1256-1268 (1840-1852) tarihleri arasında mevcut olduğu belirtilmektedir.[508] "Mandırna" ismi Yunanca "mandra" kelimesinden türetilmiş olup, 'koyun, keçi gibi süt veren hayvanların barındığı, süt ve süt ürünlerinin elde edildiği yer' anlamına gelmektedir. Köyün adı ilerleyen zamanlarda Çatağıl olarak değiştirilmiştir. Çatağıl ismi; iki yolun birleştiği kavşak anlamındaki "çat" ve Eski Türkçede de kullanılan barınak anlamındaki "ağıl" kelimelerinin birleşiminden meydana gelmiştir.[509] Yaptığımız saha çalışmalarında köyde kitâbesi bulunmayan yeni bir caminin mevcut olduğu gözlemlenmiştir.

2.1.2.19. Pazarköy Karyesi Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında, bulunduğu köyün ismine nispetle Pazarköy Camii olarak anılan yapı ile ilgili yalnızca tek bir kayıt bulunmaktadır. Bu kayda göre 1141 Muharrem (Ağustos/Eylül 1728) tarihinde imam atamasının gerçekleştiği tespit edilmiştir.[510] Yaptığımız literatür taramalarında Burdur'a bağlı bu isimde bir köy adına rastlanmamış olup günümüzde de Burdur'da bu adı taşıyan bir köye ve yapıya rastlanmamıştır.

2.1.2.20. Sala Karyesi Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Sala Köyü Camii olarak anılan yapının Sala Köyü'nde bulunduğu tespit edilmiştir.[511] Defter kayıtlarına göre cami, 1115 Muharrem (Mayıs/Haziran 1703) ile 1244 Receb (Ocak/Şubat 1829) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[512] Yine defter kayıtlarına göre camiye imam ve hatip atamaları 1130 Rebîülevvel (Şubat/Mart 1718), 1175 Zilhicce (Haziran/Temmuz 1762) ve 1188 Muharrem (Mart/Nisan 1774) tarihlerinde bir akçe ücret karşılığında yapılmıştır.[513] Hatip atamaları ise 1115 Muharrem (Mayıs/Haziran 1703), 1117 Receb (Ekim/Kasım 1705),

[507] VGMA. HD. 1075.15, 1077.37, 537.58, 540.79, 543.33
[508] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 101.
[509] Gündüz Önal - Yalkın, "Burdur İli Merkez İlçesine Bağlı Köy Adları Üzerine Bir Değerlendirme", 267.
[510] VGMA. HD. 1144.77
[511] VGMA. HD. 1133.99, 540.75
[512] VGMA. HD. 1134.64, 542.47
[513] VGMA. HD. 1133.99, 1075.12, 1080.43

1231 Şevval (Ağustos/Eylül 1816) ve 1244 Receb (Ocak/Şubat 1829) tarihlerinde yarım akçe ücret karşılığı gerçekleştirildiği tespit edilmiştir.[514]

Burdur Salnâmelerinde Sala Köyü Cami-i Şerifi'nin vakıf bânisinin köy ahalisi olduğu kaydedilmiştir.[515] Köyün adını Türkmân tâifesinden olan Salalı/Salalu cemaatinden aldığı düşünülmektedir. Günümüzde ise halıcılık faaliyetlerinin yaygın olması sebebiyle köyün ismi Halıcılar olarak değiştirilmiştir.[516] Yaptığımız saha çalışmalarında Halıcılar Köyü'nde kitâbesi bulunmayan, ancak yeni olduğu anlaşılan bir caminin varlığı tespit edilmiştir. Caminin minare kaidesinde 1970 tarihi yazılıdır. Kayıtlarda geçen eski caminin akıbetine dair ise herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır.

2.1.2.21. Salih Bey Camii / Karakent Köyü Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Karakent Köyü Camii olarak geçen yapının bânisi Salih Bey olarak belirtilmiştir.[517] Defter kayıtlarına göre caminin 1189 Rebîülevvel (Mayıs 1775) ile 1225 Muharrem (Şubat 1810) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[518] Yine defter kayıtlarına göre camiye imam ve hatip atamaları, 1189 Rebîülevvel (Mayıs 1775), 1219 Receb (Ekim/Kasım 1804) ve 1225 Muharrem (Şubat/Mart 1810) tarihlerinde bir akçe ücret karşılığında yapıldığı tespit edilmiştir.[519]

Burdur Salnâmelerinde ise Karakent Köyü Cami-i Şerifi'nin vakıf bânisinin Yusuf Ziyâeddin Bey olduğu kaydedilmiştir.[520] Köy adını Karakent cemaatinden almakta olup günümüzde de aynı adla anılmaktadır.[521] Yapılan saha çalışmalarında köyde yeni tarihli bir caminin bulunduğu görülmüştür. Ancak defter kayıtlarında geçen eski caminin akıbeti hakkında herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır.

2.1.2.22. Suludere Karyesi Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında bulunduğu köyün adı ile anılan Suludere Köyü Camii'nin 1103 Rebîülevvel (Kasım/Aralık 1691) ile 1244 Rebîülâhir (Ekim/Kasım 1828) tarihleri arasında faal olduğu tespit edilmiştir.[522] Defter kayıtlarına göre camiye

[514] VGMA. HD. 1134.64, 540.75, 542.47
[515] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 154.
[516] Gündüz Önal - Yalkın, "Burdur İli Merkez İlçesine Bağlı Köy Adları Üzerine Bir Değerlendirme", 268.
[517] VGMA. HD. 1080.44, 539.58,541.33
[518] VGMA. HD. 1080.44, 541.33
[519] VGMA. HD. 1080.44, 539.58, 541.33
[520] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 155.
[521] Gündüz Önal - Yalkın, "Burdur İli Merkez İlçesine Bağlı Köy Adları Üzerine Bir Değerlendirme", 269.
[522] VGMA. HD. 1134.63, 542.47

1103 Rebîülevvel (Kasım/Aralık 1691) tarihinde yarım akçe ile imam atanmış,[523] 1143 Cemâziyelevvel (Kasım/Aralık 1730) tarihinde bir akçe ile imam ve hatip tayini yapılmıştır.[524] 1196 Receb (Haziran/Temmuz 1782) ve 1244 Rebîülâhir (Ekim/Kasım 1828) tarihlerinde altı akçe ücret karşılığında imam, hatip, müezzin, kayyum ve mütevelli atamaları gerçekleştirilmiş;[525] 1203 Safer (Kasım 1788) tarihinde ise yarım akçe ile hatip ataması yapıldığı tespit edilmiştir.[526]

Burdur Salnâmelerinde cami, Suludere Köyü Cami-i Şerifi olarak geçmekte olup vakıf bânisinin köy ahalisi olduğu kaydedilmiştir.[527] Köy adını, Kıravgaz ve Büğdüz çaylarının birleşerek suladığı bir vadide kurulmuş olmasından almaktadır.[528] Defter kayıtlarında köyde ayrıca caminin yakınlarında Şeyh Hamza Zâviyesi olduğu belirtilmiştir.[529] Köy günümüzde de aynı isimle anılmaya devam etmektedir. Yaptığımız saha çalışmalarında köyün girişinde Şeyh Hamza'nın türbesi olduğu görülmüş; köy merkezinde ise 1969 tarihli minaresiz yeni bir caminin bulunduğu tespit edilmiştir. Ancak kayıtlarda geçen eski camiye ne olduğuna dair herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır.

2.1.2.23. Tekye Camii / Yar Karyesi Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Yar Köyü Camii ve Tekye Camii olarak geçen yapının Yar Köyü'nde bulunduğu anlaşılmaktadır.[530] Defter kayıtlarına göre cami, köy ahalisi tarafından yaptırılmış[531] olup Ahmed Ağa tarafından tamir ve termim edildiği tespit edilmiştir.[532] 1104 Şâban (Nisan/Mayıs 1693) ile 1231 Rebîülevvel (Ocak/Şubat 1816) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılan yapı,[533] Yine defter kayıtlarına göre camiye farklı zamanlarda birçok görevlendirilmenin gerçekleştiği belirlenmiştir. Bu kapsamda; dört kez imam ve hatip,[534] yarım akçe ücretle üç kez imam,[535] yarım akçe ücretle bir kez kayyum[536] ve sekiz kez hatip atamalarının gerçekleştiği tespit edilmiştir.[537]

---

[523] VGMA. HD. 1134.63
[524] VGMA. HD. 1079.2.152
[525] VGMA. HD. 1077.37, 542.47
[526] VGMA. HD. 1074.44
[527] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 154.
[528] Gündüz Önal - Yalkın, "Burdur İli Merkez İlçesine Bağlı Köy Adları Üzerine Bir Değerlendirme", 271.
[529] VGMA. HD. 542.57
[530] VGMA. HD. 1133.99, 1077.38
[531] VGMA. HD. 1077.37
[532] VGMA. HD. 538.62, 539.57, 540.74
[533] VGMA. HD. 1134.63, 540.74
[534] VGMA. HD. 1082.18, 1182 Zilkade (Mart/Nisan 1769); HD. 537.57, 1206 (1791/1792); HD. 538.62, 1212 Şevval (Mart/Nisan 1798); HD. 539.57, 1217 Rebîülâhir (Ağustos 1802); HD. 540.74, 1231 Rebîülevvel (Ocak/Şubat 1816)
[535] VGMA. HD. 1134.63, 1104 Şâban (Nisan/Mayıs 1693); HD. 1133.99, 1143 Cemâziyelevvel (Kasım/Aralık 1730); HD. 1097.40, 1168 Cemâziyelâhir (Mart/Nisan 1755)
[536] VGMA. HD. 1133.99, 1126 Rebîülâhir (Nisan/Mayıs 1714)
[537] VGMA. HD. 1134.63, 1111 Zilkade (Nisan/Mayıs 1700); HD. 1079.2.152, 1143 Ramazan (Mart/Nisan

Burdur Salnâmelerinde Yarı Köyü Cami-i Şerifi olarak zikredilmiş ve vakıf bânisinin Mîr-i Mîrân Ahmed Ağa olduğu belirtilmiştir.[538] Köy çoğunlukla literatürde Yarı Köyü şeklinde geçmekte ve günümüzde de bu şekilde anılmaktadır. Ancak bu çalışmada köyün adı Yar olarak okunmuş olup, 1522 tarihli defterde isminin Yar Köyü olarak kaydedilmiş olması bu görüşü destekler niteliktedir.[539] Köy, 12 Mayıs 1971 Burdur Depremi'nin merkez üssünde yer almakta olup neredeyse tamamen yıkılmıştır.[540] Köyün girişinde yer alan tabelada Yarıköy ve Yazıköy'ün "deprem köyü" olarak anıldığı bilgisi bulunmaktadır. Yaptığımız saha çalışmasında da köy girişinde deprem yıkıntılarının özellikle bırakıldığı, yerleşimin ise biraz daha ileriye taşındığı görülmüştür. Bu yıkıntılar arasında caminin de bulunduğu, mihrap çerçevesinde ise 1938 tarihinin yazılı olduğu tespit edilmiştir. Bu tarihleme, 1914'te gerçekleşen 7.0 büyüklüğündeki depremi akla getirmektedir. Muhtemelen önceki cami bu depremde yıkılmış, ardından 1938'de yeniden inşa edilmiştir. Defterlerde ayrıca köyde bir de Hacı Yunus Camii zikredilmektedir.[541] Bu iki caminin günümüzde köyün neresinde bulunduğu ile ilgili bir bilgi bulunmamakla birlikte bunlardan birinin yıkıntı hâldeki caminin bulunduğu yerde olması muhtemeldir.

2.1.2.24. Uluc Karyesi Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında bizim Uluc şeklinde okuduğumuz köyün cami ile ilgili tek bir kayıt geçmektedir. Literatürde ve günümüzde bu ve buna benzer bir köy ismine rastlanmamıştır. Defter kayıtlarına göre köy camisine 1116 Rebîülâhir (Ağustos 1704) tarihinde hatip ataması gerçekleştiği belirlenmiştir.[542]

2.1.2.25. Uzun Bey Camii / Yazı Karyesi Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Yazı Köyü'nde bulunduğu anlaşılan cami, Uzun Bey Camii ve Yazı Köyü Camii olarak geçmektedir.[543] Defterlerde caminin bânisinin Uzun Bey olduğu tespit edilmiştir.[544] Kayıtlara göre cami, 1104 Şâban (Nisan/Mayıs

1731); HD. 1079.2.153, 1146 Safer (Temmuz/Ağustos 1733); HD. 1079.1.75, 1160 Muharrem (Ocak/Şubat 1747); HD. 1080.43, 1188 Receb (Eylül/Ekim 1774); HD. 1077.37, 1194 Muharrem (Ocak/Şubat 1780); HD. 1077.38, 1198 Rebîülâhir (Şubat/Mart 1784); HD. 1074.43, 1201 Cemâziyelevvel (Şubat/Mart 1787)

[538] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 155.

[539] Gündüz Önal - Yalkın, "Burdur İli Merkez İlçesine Bağlı Köy Adları Üzerine Bir Değerlendirme", 271.

[540] Tezcan vd., *Burdur ve Bingöl Depremleri*, 10.

[541] VGMA. HD. 1134.64, 1083.98

[542] VGMA. HD. 1134.64

[543] VGMA. HD. 1134.64, 1079.2.153, 1097.40

[544] VGMA. HD. 1079.2.153, 1097.40, 1058.85, 1058.87

1693) ile 1241 Cemâziyelâhir (Ocak/Şubat) tarihleri arasında faal olduğu belirlenmiştir.[545] Defter kayıtlarına göre camiye farklı dönemlerde birçok atama yapıldığı belirlenmiştir. Bu kapsamda; bir akçe ücretle yedi kez imam ve hatip,[546] ayrıca bir akçe ücretle iki kez imam[547] ve yarım akçe ücretle beş kez hatip[548] atamalarının yapıldığı tespit edilmiştir.

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde ise Yazı Köyü Camii'nin 1256-1268 (1840-1852) yılları arasında mevcut yapılar arasında sayıldığı görülmektedir.[549] Burdur Salnâmelerinde, Yazı Köyü Cami-i Şerifi'nin vakıf bânisinin köy ahalisi olduğu ve vâridâtının 197 kuruş olduğu kayıtlıdır.[550] Köyün adı, Türkiye Türkçesi ağızlarında "ova, kır" gibi anlamlara gelmekte olup, köyün Burdur Gölü çevresinde bir ovada yer alması bu anlamı desteklemektedir.[551] Köy günümüzde de aynı ismi kullanmaya devam etmektedir. 1971 yılında gerçekleşen yaklaşık 6.2 büyüklüğündeki depremin merkezlerinden biri de bu köydür. Kaynaklarda, neredeyse tüm köy binalarının bu depremde yıkıldığı belirtilmektedir.[552] Yarıköy ile birlikte Yazıköy bu sebeple "deprem köyü" olarak anılmıştır. Yapılan saha çalışmalarına göre köyde, caminin ibadete açılış berâtına göre köy halkı tarafından yaptırılmış 1978 tarihli yeni bir caminin bulunduğu tespit edilmiştir.

2.1.2.26. Yassıgüme Karyesi Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında bulunduğu köyün ismiyle anılan yapının Yassıgüme Köyü'nde olduğu tespit edilmiştir.[553] Defter kayıtlarına göre 1196 (1781/1782) ile 1222 Rebîülevvel (Mayıs/Haziran 1807) tarihlerinde faal olduğu anlaşılan yapının, mescid iken minber eklenerek camiye dönüştürüldüğü kaydedilmiştir.[554] Yine defter kayıtlarına göre camiye 1196 (1781/1782) ve 1222

[545] VGMA. HD. 1134.63, 542.45
[546] VGMA. HD. 1133.99, 1130 Rebîülevvel (Şubat/Mart 1718); HD. 1079.2.153, 1143 Zilhicce (Haziran/Temmuz 1731); HD. 1079.1.77, 1165 Safer (Aralık/Ocak 1751/1752); HD. 1097.44, 1172 Şâban (Mart/Nisan 1759); HD. 1075.14, 1181 Muharrem (Mayıs/Haziran 1767); HD. 1058.85, 1184 Şevval (Ocak/Şubat 1771); HD. 1058.87, 1185 Zilhicce (Mart/Nisan 1772)
[547] VGMA. HD. 1133.100, 1134 Safer (Kasım/Aralık 1721); HD. 1097.40, 1168 Cemâziyelevvel (Şubat/Mart 1755)
[548] VGMA. HD. 1134.63, 1104 Şâban (Nisan/Mayıs 1693); HD. 1134.64, 1115 Receb (Kasım/Aralık 1703); HD. 1075.14, 1180 Rebîülevvel (Ağustos/Eylül 1766); HD. 1073.43, 1199 Rebîülâhir (Şubat/Mart 1785); HD. 542.45, 1241 Cemâziyelâhir (Aralık/Ocak 1825/1826)
[549] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 101.
[550] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914),* 155.
[551] Gündüz Önal - Yalkın, "Burdur İli Merkez İlçesine Bağlı Köy Adları Üzerine Bir Değerlendirme", 272.
[552] Tezcan vd., *Burdur ve Bingöl Depremleri*, 10.
[553] VGMA. HD. 1077.37, 539.59
[554] VGMA. HD. 1077.37, 539.59

Rebîülevvel (Mayıs/Haziran 1807) tarihlerinde hatip atamalarının gerçekleştiği tespit edilmiştir.[555]

Burdur Salnâmelerinde "Yassıgüme Cami-i Şerifi" olarak geçen yapının köy ahalisi tarafından yaptırıldığı belirtilmektedir.[556] Köyün ismi günümüze kadar herhangi bir değişikliğe uğramadan kullanılmaya devam etmiştir. Köyün adını, Karkın Boyu'ndan Gölhisar Yörükleri taifesine bağlı Yassı Cemaati'nden aldığı düşünülmektedir.[557] 1971 depremine kadar köy, bir tepe üzerinde yer almakta iken depremde büyük hasar görmüş ve bu nedenle köy, tepenin eteklerinde yeniden inşa edilmiştir.[558] Yaptığımız saha çalışmalarında eski köyün harabeleri günümüzde de varlığı devam ettirdiği görülmüş olup burada herhangi bir kitâbesi olmayan metruk bir caminin bulunduğu tespit edilmiştir. Ancak mimari özellikleri dikkate alındığında bu eski caminin, kayıtlarımızda geçen yapıyla aynı olmadığı anlaşılmaktadır. Yeni caminin ise kayıtlarda geçen bilgileri teyit eder nitelikte olarak 1985 yılında yapıldığı görülmüştür.

2.1.2.27. Yusuf Ağazâde Mehmed Camii / Geresin Köyü Camii

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Geresin Köyü'nde bulunduğu anlaşılan Yusuf Ağazâde Mehmed Camii, adını yapıyı yeniden inşa ettiren bânisinden almaktadır.[559] Defter kayıtlarına göre cami, 1174 (1760/1761) ile 1207 Zilhicce (Temmuz/Ağustos 1793) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[560] Aynı köyde ayrıca bir mescidin varlığı da kaydedilmiştir.[561] Söz konusu mescidin, cami ile aynı tarihlerde faal olduğunun belirtilmesi, bu iki yapının farklı yapılar olduğuna işaret etmektedir. Yine defter kayıtlarına göre camiye 1183 Şevval (Ocak/Şubat 1770) tarihinde yarım akçe ücretle bir imam atanmıştır.[562] Hatip atamaları ise 1174 Safer (Eylül/Ekim 1760), 1188 Safer (Nisan/Mayıs 1774) ve 1207 Zilhicce (Temmuz/Ağustos 1793) tarihlerinde yine yarım akçe ücret karşılığında gerçekleştiği tespit edilmiştir.[563]

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde ise 1256-1268 (1840-1852) yılları arasında Burdur Kazâ'sına bağlı Geresin Köyü'nde bir caminin mevcut olduğu

[555] VGMA. HD. 1077.37, 539.59
[556] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 155.
[557] Gündüz Önal - Yalkın, "Burdur İli Merkez İlçesine Bağlı Köy Adları Üzerine Bir Değerlendirme", 271.
[558] Hakan Yiğitbaşıoğlu, "Burdur-Yassıgüme Köyünün, Fiziki Coğrafya Açısından, Çevre Sorunları", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* 33/1-2 (1990), 535-536.
[559] VGMA. HD. 1097.46
[560] VGMA. HD. 1097.46, 537.58
[561] VGMA. HD. 1079.2.154, 543.33
[562] VGMA. HD. 1082.18
[563] VGMA. HD. 1097.46, 1158.41, 537.58

kayıtlıdır.[564] Geresin ya da Giresun olarak anılan köyün ismi sonradan Gelincik Köyü olarak değiştirilmiş olup 1968 yılındaki halk oylaması ile Isparta iline bağlanmıştır.[565]

2.2. Mescidler

2.2.1. Burdur Kazâsı

2.2.1.1. Abdülhalil Efendi Mescidi

Hurûfât Defterlerine göre mescid, Divan Baba ile Hecin mahalleleri arasında yer aldığı belirlenmiştir. Defter kayıtlarına göre 1139 Safer (Eylül/Ekim 1726) tarihinde Abdülhalil Efendi tarafından yeniden inşa ettirilmiş ve yarım akçe ile bir imam ataması yapıldığı tespit edilmiştir.[566] Söz konusu yapı, günümüzde mevcut olmayıp, yapılan literatür taramasında da hakkında herhangi bir kayıt ya da iz tespit edilememiştir.

2.2.1.2. Ayşe Hâtun Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtlarına göre mescid, Dere ile Hecin Mahalleleri arasında yer almakta olup atamalara dair iki kayıt bulunmaktadır. Buna göre 1159 Muharrem (Ocak/Şubat 1746) ve 1173 Muharrem (Ağustos/Eylül 1759) tarihlerinde yarım akçe ücretle imam atandığı belirlenmiştir.[567] Günümüzde mevcut olmayan bu yapının, literatürde de herhangi bir izine rastlanmamıştır.

2.2.1.3. Burhaneddin Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtlarına göre mescid, Terslik Mahallesi'nde bulunmakta ve Hacı Burhaneddin tarafından yeniden inşa ettirildiği belirlenmiştir.[568] Defter kayıtlarına göre 1187 Cemâziyelâhir (Ağustos/Eylül 1773) ile 1233 Safer (Aralık/Ocak 1817/1818) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[569] Yine defter kayıtlarına göre mescide 1187 Cemâziyelâhir (Ağustos/Eylül 1773), 1188 Safer (Nisan/Mayıs 1774), 1210 Safer (Ağustos/Eylül 1795) ve 1233 Safer (Aralık/Ocak 1817/1818) tarihlerinde yarım akçe ile imam atandığı tespit edilmiştir.[570]

[564] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 100.
[565] Erdem - Erdem, *Burdur Vilayeti Tarihi, Halkiyatı ve Harsiyetı*, 15.
[566] VGMA. HD. 1143.129
[567] VGMA. HD. 1079.1.74, 1097.45
[568] VGMA. HD. 1080.43
[569] VGMA. HD. 1080.43, 539.60
[570] VGMA. HD. 1080.43, 1158.42, 538.61, 539.60

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde 1267-1268 (1850-1851) yıllarında mescide imam görevlendirilmesi yapıldığı kayıtlıdır.[571] Burdur Salnâmelerinde ise 1310 (1892/1893) tarihli kayıtta, Derslik Mahallesi Mescid-i Şerifi olarak zikredilmiş ve vakıf bânilerinin Burhâneddin ile Bedîzâde olduğu belirtilmiştir.[572] Günümüzde ise bu adı taşıyan bir yapıya rastlanmamaktadır.

2.2.1.4. Çalıkoğlu Hacı Hüseyin Mescidi / Hacı Ömer Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtlarına göre Hacı Ömer Mahallesi'nde bulunduğu belirtilen mescidin bânisinin Çalıkoğlu Hacı Hüseyin olduğu tespit edilmiştir.[573] Defter kayıtlarına göre mescidin 1128 Şevval (Eylül/Ekim 1716) ile 1234 Cemâziyelevvel (Şubat/Mart 1819) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[574] Yine defter kayıtlarına göre mescide farklı tarihlerde çeşitli atamaların yapıldığı belirlenmiştir. Bu kapsamda; 1128 Rebîülâhir (Mart/Nisan 1716), 1146 (1733-1734), 1220 Zilhicce (Şubat/Mart 1806) ve 1234 Cemâziyelevvel (Şubat/Mart 1819) tarihlerinde yarım akçe ile imam atamaları gerçekleştirilmiştir.[575] Ayrıca 1193 Zilkade (Kasım/Aralık 1779) tarihinde akşam ve yatsı namazlarını kıldırmak üzere bir imam görevlendirmesi yapılmıştır.[576] 1146 Cemâziyelevvel (Ekim/Kasım 1733) tarihinde Hacı Burhaneddin icâresinden karşılanmak üzere yarım akçe ile bir devirhân görevlendirilmiştir.[577] Bunun yanı sıra 1134 Safer (Kasım/Aralık 1721), 1219 Zilhicce (Mart 1805) ve 1234 Cemâziyelevvel (Şubat/Mart 1819) tarihlerinde mütevelli atamalarının yapıldığı tespit edilmiştir.[578] Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde ise mescidin 1256-1268 (1840-1852) yılları arasında mevcut olduğu kaydedilmiştir.[579] Burdur Salnâmelerinde de 1293 (1876/1877) tarihli kayıtta "Hacı Ömer Mescid-i Şerifi" adıyla zikredilmiş ve vakıf bânisi olarak Çalıkoğlu gösterilmiştir.[580] Günümüzde ise bu adı taşıyan bir yapıya rastlanmamaktadır.

[571] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 99.
[572] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 161.
[573] VGMA. HD. 1133.99, 1133.100
[574] VGMA. HD. 1133.99, 540.77
[575] VGMA. HD. 1133.99, 1079.2.153, 539.59, 540.77
[576] VGMA. HD. 1077.36
[577] VGMA. HD. 1079.2.153
[578] VGMA. HD. 1133.100, 538.65, 540.77
[579] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 101.
[580] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 161.

2.2.1.5. Çavuşzâde Esad Ağa Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtlarına göre Yoğurtçu Mahallesi'nde bulunduğu belirtilen yapı, bânisi Çavuşzâde Esad Ağa'nın adıyla anılmaktadır. Defterde yapıyla ilgili yalnızca 1190 Muharrem (Şubat/Mart 1776) tarihli bir kayda rastlanmakta olup bu kayıtta üç akçe ile müezzin ve kayyum atandığı belirlenmiştir.[581] Bu yapıya günümüzde rastlanmadığı gibi literatürde de herhangi bir kaydı bulunmamaktadır.

2.2.1.6. Derviş Ağa Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtlarına göre Yoğurtçu Mahallesi'nde bulunduğu belirtilen mescid, bânisi Derviş Ağa'nın adıyla anılmaktadır.[582] Defter kayıtlarına göre yapı Derviş Ağa tarafından yeniden inşa ettirilmiş[583] ve Hâfız Hacı Mustafa ise 1182 Cemâziyelevvel (Eylül/Ekim 1768) tarihli kayda göre yapıya minber ekleyerek mescidi camiye dönüştürmüştür.[584] Aynı kayıtlarda, Derviş Ağa tarafından yaptırılmış bir mektebin de mahallede bulunduğu anlaşılmaktadır.[585] Defter Kayıtlardan, yapının 1155 Rebîülevvel (Mayıs/Haziran 1742) ile 1182 Cemâziyelevvel (Eylül/Ekim 1768) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[586] Bu süreçte 1155 Rebîülevvel'de (Mayıs/Haziran 1742) bir akçe ile imam ataması yapılmış,[587] camiye dönüştürülmesinden sonra ise 1182 Cemâziyelevvel'de (Eylül/Ekim 1768) yine bir akçe ile imam ve hatip atandığı belirlenmiştir.[588] Yapılan araştırmalar, bahsi geçen yapının günümüze ulaşmadığını ve yazılı kaynaklarda da kendisinden söz edilmediğini ortaya koymaktadır.

2.2.1.7. Dökmeci/Düğmeci Kızı Fatma Hâtun Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Şeyh Sinan Mahallesi'nde bulunan mescidin, yeniden inşa ettiren bânisinin adına nispetle Fatma Hâtun Mescidi olarak anıldığı tespit edilmiştir.[589] Kayıtlarda bâninin babasının ismi de geçmekte olup yazılışları aynı olduğundan Dökmeci mi yoksa Düğmeci mi olduğu belirlenememiştir. Yapılan literatür taramalarında da bu ihtilafın sürdüğü görülmüştür.[590] Defter kayıtlarına göre yapının 1145

[581] VGMA. HD. 1077.34
[582] VGMA. HD. 1079.73
[583] VGMA. HD. 1079.73
[584] VGMA. HD. 1082.18
[585] VGMA. HD. 1080.44
[586] VGMA. HD. 1079.73, 1082.18
[587] VGMA. HD. 1079.73
[588] VGMA. HD. 1082.18
[589] VGMA. HD. 1079.2.153
[590] VGMA. HD. 1079.1.75, 1080.44

Rebîülâhir (Eylül/Ekim 1732) ile 1234 Cemâziyelevvel (Şubat/Mart 1819) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[591] Defter kayıtlarında, mescide 1159 Zilhicce (Aralık/Ocak 1746/1747), 1189 Safer (Nisan/Mayıs 1775), 1206 (1791/1792) ve 1234 (1818/1819) tarihlerinde yarım akçe ücretle imam atamalarının yapıldığı görülmektedir.[592] Ayrıca 1145 Rebîülâhir'de (Eylül/Ekim 1732) yarım akçe ile müezzin,[593] 1163 Safer'de (Ocak/Şubat 1750) ise müezzin ve kayyum atandığı belirlenmiştir.[594]

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde Dökmeci Kızı Mescidi olarak geçen yapının 1256-1268 (1840-1852) yıllarında mevcut olduğu,[595] Burdur Salnâmelerinde ise 1234 (1818/1819) tarihli kayıtta Şeyh Sinan Mescid-i Şerifi'nin vakıf bânisinin Düğmeci Kızı olarak kaydedildiği görülmektedir.[596] Günümüzde ise bu adı taşıyan bir yapıya rastlanmamaktadır.

2.2.1.8. Emir Suhta Oğlu Seyyid Hacı Mehmed Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Hecin Mahallesi'nde bulunduğu belirtilen mescidin, bânisi Emir Suhta oğlu Seyyid Hacı Mehmed olduğundan bu isimle anıldığı anlaşılmaktadır.[597] Defter kayıtlarına göre mescidin 1181 Safer (Haziran/Temmuz 1767) ile 1218 Şevval (Ocak/Şubat 1804) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[598] Defter kayıtlarına göre mescide, 1181 Safer (Haziran/Temmuz 1767), 1185 Cemâziyelevvel (Ağustos/Eylül 1771), 1189 Rebîülevvel (Mayıs 1775) ve 1218 Şevval (Ocak/Şubat 1804) tarihlerinde imam atamalarının yapıldığı tespit edilmiştir.[599]

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde Emir Suhta Mescidi olarak kaydedilen yapının, 1267-1275 (1850-1858) yılları arasında görev yapan mutasarrıfın kayıtlarında da geçtiği görülmektedir.[600] Burdur Salnâmelerinde ise 1223 (1808/1809) tarihli kayıtta Hecrin Mescid-i Şerifi olarak bahsedilmiş ve vakıf bânisinin Emir Suhta olduğu belirtilmiştir. Günümüzde ise bu adı taşıyan bir yapının varlığına rastlanmamaktadır.[601]

---

[591] VGMA. HD. 1079.2.153, 540.77
[592] VGMA. HD. 1079.1.75, 1080.44, 537.57, 540.77
[593] VGMA. HD. 1079.2.153
[594] VGMA. HD. 1079.1.76
[595] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 100.
[596] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 161.
[597] VGMA. HD. 1075.15, 1158.42
[598] VGMA. HD. 1075.15, 539.58
[599] VGMA. HD. 1075.15, 1158.42, 1058.86, 539.58
[600] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 99.
[601] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 161.

2.2.1.9. Fatma Binti Receb Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında yalnızca tek bir kaydı bulunan mescidin, bânisinin adına nispetle Fatma binti Receb Mescidi olarak anıldığı anlaşılmaktadır. Söz konusu kayıtta herhangi bir mevki belirtilmemiş olup, 1133 Cemâziyelâhir (Mart/Nisan 1721) tarihinde yarım akçe ücret karşılığında mescide imam atandığı tespit edilmiştir.[602] Bu yapı, günümüzde var olmadığı gibi, literatürde de kaydına rastlanmamıştır.

2.2.1.10. Hacı Abdülkerim Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Kuyu Mahallesi'nde bulunduğu belirtilen mescidin, bânisine nispetle Hacı Abdülkerim Mescidi adıyla anıldığı belirlenmiştir.[603] Defter kayıtlarına göre mescidin 1113 Zilkade (Mart/Nisan 1702) ile 1245 Muharrem (Temmuz/Ağustos 1829) tarihleri arasında faal olduğu tespit edilmiştir.[604] Yine defter kayıtlarına göre mescide yarım akçe ücret karşılığında sekiz kez imam atandığı belirlenmiştir.[605]

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde ise Kuyu Mahallesi'nde Abdülkerim Camii olarak geçen yapıya, 1290–1293 (1873–1876) yılları arasında yarım akçe ücretle hatip atandığı görülmektedir.[606] Burdur Salnâmelerinde de Kuyu Mahallesi'nde bulunan Abdülkerim Cami-i Şerifi'nin vakıf bânisi olarak Abdülkerim adı kaydedilmiş ve vâridâtının 300 kuruş olduğu belirtilmiştir.[607] Defter kayıtlarında doğrudan bir bilgi yer almamakla birlikte, literatür verileri göz önünde bulundurulduğunda yapının 1245 Muharrem (Temmuz/Ağustos 1829) ile 1290 (1873/1874) yılları arasında bir tarihte minber eklenerek camiye dönüştürüldüğü anlaşılmaktadır. Günümüzde ise Kuyu Mahallesi'nde 1961 tarihli bir cami mevcuttur. Herhangi bir kayıt bulunmamakla birlikte, eski yapının gerçekleşen depremler sonucunda yıkılarak yeniden inşa edildiği tahmin edilmektedir.

---

602 VGMA. HD. 1133.100
603 VGMA. HD. 1075.15, 1158.42, 543.32
604 VGMA. HD. 1134.63, 543.32
605 VGMA. HD. 1134.63, 1113 Zilkade (Mart/Nisan 1702); HD. 1133.99, 1119 Şâban (Ekim/Kasım 1707), 1129 Rebîülâhir (Mart/Nisan 1717); HD. 1079.2.152, 1143 Ramazan (Mart/Nisan 1731); HD.1079.1.76, 1163 Cemâziyelâhir (Mayıs/Haziran 1750); HD. 1075.15, 1181 Zilkade (Mart/Nisan 1768); HD. 1158.42, 1188 Zilkade (Ocak/Şubat 1775); HD. 543.32, 1214 Muharrem (Haziran/Temmuz 1799)
606 Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 99.
607 Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 153.

2.2.1.11. Hacı Bayram Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Ağıllar mevkisinde bulunduğu belirtilen mescid, bânisi Hacı Bayram'ın adıyla anılmaktadır.[608] Defter kayıtlarına göre mescidin 1132 Receb (Mayıs/Haziran 1720) ile 1222 Ramazan (Kasım/Aralık 1807) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[609] Yine defter kayıtlarına göre mescide 1132 Receb (Mayıs/Haziran 1720), 1148 Rebîülevvel (Temmuz/Ağustos 1735), 1185 Ramazan (Aralık/Ocak 1771/1772), 1212 Ramazan (Şubat/Mart 1798) ve 1222 Ramazan (Kasım/Aralık 1807) tarihlerinde bir akçe ücret karşılığında imam atamaları yapıldığı tespit edilmiştir.[610]

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde ise 1265 (1848) tarihinde Ağıllar adıyla kaydedilen mevkideki mescide imam görevlendirmesi yapıldığı görülmektedir.[611] Saha çalışmalarımızda ise Burdur'un Cemil Mahallesi Ağıl Dere Sokağı'nda 1895 tarihli Hacı Bayram Camii'nin bulunduğu görülmüştür. Bu cami ile ilgili doğrudan bir kayda rastlanmamış olmakla birlikte hem bulunduğu sokağın ismi hem de yapının adı dikkate alındığında, bu caminin Hurûfât Defterlerinde geçen Hacı Bayram Mescidi'nin yerine yeniden inşa edilmiş olabileceği düşünülmektedir.

2.2.1.12. Hacı Mehmed Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Yenice Mahallesi'nde bulunduğu belirtilen mescid, bânisinin adına nispetle Hacı Mehmed Mescidi olarak anılmaktadır. Defter kayıtlarında iki kaydı bulunan mescidin, 1148 Muharrem (Mayıs/Haziran 1735) ile 1222 Zilkade (Aralık/Ocak 1807/1808) tarihleri arasında faal olduğu ve bu tarihlerde yarım akçe ücret karşılığı imam atamalarının yapıldığı tespit edilmiştir.[612] Yapının günümüzdeki fiziksel varlığına dair bir kanıt bulunmamakla birlikte, literatürde de hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

2.2.1.13. Hacı Osman Mescidi (Terslik Mahallesi)

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Terslik Mahallesi'nde bulunduğu anlaşılan mescid, bânisi Hacı Osman'a nispetle "Hacı Osman Mescidi" olarak anıldığı

[608] VGMA. HD. 1133.99, 1079.2.153
[609] VGMA. HD. 1133.99, 539.59
[610] VGMA. HD. 1133.99, 1079.2.153, 1058.86, 538.61, 539.59
[611] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 99.
[612] VGMA. HD. 1133.99, 1079.2.153

belirlenmiştir.[613] Defter kayıtlarına göre mescidin 1117 Muharrem (Nisan/Mayıs 1705) ile 1217 Safer (Haziran/Temmuz 1802) tarihleri arasında faal olduğu tespit edilmiştir.[614] Kayıtlarda ayrıca, Hacı Osman'ın Yoğurtçu Mahallesi ile Debbağhâne Mahallesi'nde de mescidler inşa ettirdiği belirtilmektedir.[615] Debbağhâne Mahallesi'nde bulunan mescidin kayıtlarından ise bâninin babasının isminin Abdülvehhab Beşe olduğu anlaşılmaktadır.[616] Defter kayıtlarına göre mescide bir akçe ücret karşılığında altı kez imam,[617] beş kez mütevelli[618] ve bir kez devirhân[619] atamasının gerçekleştiği belirlenmiştir. Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivler'nde ise 1274 (1857/1858) tarihinde Derslik Mahallesi'nde bulunan Hacı Osman Mescidi'ne mütevelli ataması yapıldığı kaydedilmiştir.[620] Günümüzde ise bu adı taşıyan bir yapının varlığına rastlanmamaktadır.

2.2.1.14. Hacı Osman Mescidi (Yoğurtçu Mahallesi)

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Yoğurtçu Mahallesi'nde bulunduğu belirtilen mescid, bânisinin adına nispetle Hacı Osman Mescidi olarak anıldığı belirlenmiştir.[621] Defter kayıtlarına göre mescidin 1117 Muharrem (Nisan/Mayıs 1705) ile 1217 Safer (Haziran/Temmuz 1802) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[622] Kayıtlarda ayrıca Hacı Osman'ın Terslik Mahallesi ve Debbağhâne Mahallesi'nde de mescidler inşa ettirdiği belirtilmektedir.[623] Debbağhâne Mahallesi'ndeki mescid kayıtlarında ise bâninin babasının isminin Abdülvehhab Beşe olduğu anlaşılmaktadır.[624] Yine defter kayıtlarına göre mescide yarım akçe ücretle yedi kez imam[625] ve yarım akçe ücretle müezzin

[613] VGMA. HD. 1079.1.75, 1058.85
[614] VGMA. HD. 1133.99, 542.46
[615] VGMA. HD. 1079.2.154, 543.33
[616] VGMA. HD. 543.33
[617] VGMA. HD. 1133.99, 1126 Safer (Şubat/Mart 1714); HD. 1079.1.75, 1160 Rebîülevvel (Mart/Nisan 1747); HD. 1068.85, 1184 Şevval (Ocak/Şubat 1771); HD. 1158.42, 1188 Zilkade (Ocak/Şubat 1775); HD. 538.65, 1215 Rebîülevvel (Temmuz/Ağustos 1800); HD. 540.77, 1234 Rebîülevvel (Aralık/Ocak 1818/1819)
[618] VGMA. HD. 1058.86, 1185 Şâban (Kasım/Aralık 1771); HD. 1158.42, 1188 Receb (Eylül/Ekim 1774); HD. 537.56, 1204 Receb (Mart/Nisan 1790); HD. 538.62, 1213 Rebîülevvel (Ağustos/Eylül 1798); HD. 542.46, 1242 Muharrem (Ağustos/Eylül 1826)
[619] VGMA. HD. 540.76, 1232 Şevval (Ağustos/Eylül 1817)
[620] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 99.
[621] VGMA. HD. 1079.2.154, 1079.2.155, 1075.14
[622] VGMA. HD. 1134.64, 539.57
[623] VGMA. HD. 1133.99, 1134.64
[624] VGMA. HD. 543.33
[625] VGMA. HD. 1134.64, 1117 Muharrem (Nisan/Mayıs 1705); HD. 1079.2.154, 1152 Rebîülevvel (Haziran/Temmuz 1739); HD. 1079.2.155, 1154 Şevval (Aralık/Ocak 1741/1742); HD. 1075.14, 1178 Şevval (Mart/Nisan 1765); HD. 1158.42, 1188 Zilkade (Ocak/Şubat 1775); HD. 537.56, 1205 Rebîülevvel (Kasım/Aralık 1790); HD. 539.57, 1217 Safer (Haziran/Temmuz 1802)

atamalarının yapıldığı belirlenmiştir.[626] Burdur Salnâmelerinde, 1255 (1839/1840) tarihli kayıtta Yoğurtçu Mescid-i Şerifi olarak zikredilen yapının vakıf bânisinin Hacı Osman olduğu ve vâridâtının 87 kuruş 20 para olduğu kayıtlıdır.[627] Günümüzde ise bu isimde bir yapının varlığına rastlanmamaktadır.

2.2.1.15. Hacı Osman Mescidi / Debbağhâne Mahallesi Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtlarına göre Debbağhâne Mahallesi'nde bulunduğu tespit edilen mescid, bânisinin adına nispetle Hacı Osman Mescidi ve bulunduğu mahalleye nispetle Debbağhâne Mahallesi Mescidi olarak anıldığı belirlenmiştir.[628] Defter kayıtlarında bânisi Abdülvehhab Beşe oğlu Hacı Osman olarak zikredilmekte olup aynı kişinin Yoğurtçu Mahallesi ve Terslik Mahallesi'nde de mescidler inşa ettirdiği anlaşılmaktadır.[629] Defter kayıtlarına göre mescidin 1115 Ramazan (Ocak/Şubat 1704) ile 1249 Cemâziyelevvel (Eylül/Ekim 1833) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[630] Ayrıca 1242 Cemâziyelevvel (Aralık 1826) tarihli kayıtta mescide yeniden bir kürsü eklendiği tespit edilmiştir.[631] Yine defter kayıtlarına göre mescide yarım akçe ücretle yedi kez imam;[632] yarım akçe ücretle bir kez imam ve hatip;[633] bir kez müezzin ve kayyum[634] ve bir kez vâiz ve nâsih atamalarının yapıldığı belirlenmiştir.[635] Ayrıca 1242 Cemâziyelevvel (Aralık 1826) tarihli atamada Şeyhülislâm Kadızâde Mehmed Tahir'in isminden bahsedilmiştir.

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri kayıtlarında ise 1256-1268 (1840-1852) yılları arasında Debbağhâne Mahallesi'nde Hacı Osman Ağa Mescidi'nin bulunduğu zikredilmiştir.[636] Günümüzde ise bu adı taşıyan bir yapının varlığına rastlanmamaktadır.

---

[626] VGMA. HD. 1133.99, 1122 Zilhicce (Ocak/Şubat 1711)
[627] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 161.
[628] VGMA. HD. 1158.41, 1077.38
[629] VGMA. HD. 543.33, 1134.64, 1133.99
[630] VGMA. HD. 1134.64, 543.33
[631] VGMA. HD. 542.46
[632] VGMA. HD. 1134.64, 1115 Ramazan (Ocak/Şubat 1704); HD, 1079.1.73, 1115 Rebîülevvel (Temmuz/Ağustos 1703); HD. 1133.99, 1128 Rebîülevvel (Şubat/Mart 1716); HD. 1097.41, 1168 Zilkade (Ağustos/Eylül 1755); HD. 1058.85, 1184 Rebîülâhir (Temmuz/Ağustos 1770); HD. 538.65, 1215 Zilhicce (Nisan/Mayıs 1801); HD. 543.33, 1249 Cemâziyelevvel (Eylül/Ekim 1833)
[633] VGMA. HD. 1158.41, 1188 Safer (Nisan/Mayıs 1774)
[634] VGMA. HD. 1077.38, 1197 Rebîülevvel (Şubat/Mart 1783)
[635] VGMA. HD. 542.46, 1242 Cemâziyelevvel (Kasım/Aralık 1827)
[636] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 100.

2.2.1.16. Hacı Sağir Şah Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Hacı İbrahim Mahallesi'nde bulunduğu tespit edilen mescid, bânisinin adına nispetle Hacı Sağir Şah Mescidi olarak anıldığı belirlenmiştir.[637] Defter kayıtlarına göre mescidin 1116 Rebîülevvel (Temmuz/Ağustos 1704) ile 1176 Rebîülâhir (Ekim/Kasım 1762) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[638] Yine defter kayıtlarına göre mescide yarım akçe ücretle sekiz kez imam ataması yapıldığı tespit edilmiştir.[639] Söz konusu yapıya, ne şehrin bugünkü dokusunda rastlanmakta ne de kaynak taramasında yer almaktadır.

2.2.1.17. Hacı Seyyid Ahmed Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Hacı Ahmed Mahallesi'nde bulunduğu belirtilen mescid, bânisinin adına nispetle Hacı Seyyid Ahmed Mescidi olarak anıldığı belirlenmiştir. Defter kayıtlarında tek bir kaydı bulunan mescide 1132 Şâban (Haziran/Temmuz 1720) tarihinde yarım akçe ücret karşılığında bir mutasarrıf görevlendirildiği tespit edilmiştir.[640] Burdur Salnâmelerinde ise Hacı Ahmed Mescid-i Şerifi olarak geçen yapının vakıf bânisi olarak Hacı Osman kaydedilmiştir.[641] Günümüzde ise bu adı taşıyan bir yapıya rastlanmamaktadır.

2.2.1.18. Hasan Çavuş Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında, Cami-i Kebir Mahallesi'nde Cami-i Kebir yakınlarında bulunduğu belirtilen mescid, bânisinin adına nispetle Hasan Çavuş Mescidi olarak anıldığı belirlenmiştir.[642] Defter kayıtlarına göre mescidin, 1104 Şâban (Nisan/Mayıs 1693) ile 1232 Rebîülevvel (Ocak/Şubat 1817) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[643] Yine defter kayıtlarına göre mescide yarım akçe ücretle on bir

[637] VGMA. HD. 1133.99, 1079.2.153
[638] VGMA. HD. 1134.64, 1075.12
[639] VGMA. HD. 1134.64, 1116 Rebîülevvel (Ağustos 1704); HD. 1133.99, 1131 Safer (Ocak 1719); HD. 1079.2.153, 1145 Ramazan (Mart 1733), 1148 Muharrem (Mayıs 1735); HD. 1079.2.154, 1149 Rebîülevvel (Temmuz 1736); HD. 1097.42, 1169 Şevval (Temmuz 1756); HD. 1097.45, 1172 Şevval (Mayıs 1759); HD. 1075.12, 1176 Rebîülâhir (Ekim 1762)
[640] VGMA. HD. 1133.99
[641] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914),* 162.
[642] VGMA. HD. 1079.1.74, 1075.13, 541.32
[643] VGMA. HD. 1134.63, 540.75

kez imam[644] ve iki kez mütevelli[645] ataması yapıldığı tespit edilmiştir. Söz konusu yapı, günümüzde mevcut olmayıp, yapılan literatür taramasında da hakkında herhangi bir kayıt ya da iz tespit edilememiştir.

2.2.1.19. Hâtem Kadın Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtları incelendiğinde mescidin Terslik Mahallesi'nde olduğu ve bânisinin Hâtem Kadın olduğu tespit edilmiştir. Defter kayıtlarına göre mescide 1229 Cemâziyelevvel (Mart 1814) tarihinde yarım akçe ücretle imam;[646] 1198 Rebîülâhir (Şubat 1784) ve 1229 Cemâziyelevvel (Mart 1814) tarihinde mütevelli atamalarının gerçekleştiği anlaşılmaktadır.[647] Adı geçen yapı, günümüz Burdur'unda bulunmadığı gibi, literatürde de izine rastlanmamıştır.

2.2.1.20. Havva Hâtun İbni Ali Efendi Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtlarına göre Hecin Mahallesi'nde bulunduğu belirtilen mescid, bânisinin adına nispetle Havva Hâtun ibni Ali Efendi Mescidi olarak anıldığı belirlenmiştir. Defter kayıtlarında tek bir kaydı bulunan mescide, 1129 Receb (Mayıs 1717) tarihinde yarım akçe ücretle imam atandığı tespit edilmiştir.[648] Söz konusu yapı günümüzde Burdur'da mevcut olmayıp literatürde de yapıya dair herhangi bir kayıt bulunmamaktadır.

2.2.1.21. Hümâ Hâtun Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtlarına göre Hacı İbrahim Mahallesi'nde bulunduğu belirtilen mescid, bânisinin adına nispetle Hümâ Hâtun Mescidi olarak anıldığı belirlenmiştir.[649] Defter kayıtlarına göre mescidin, 1150 Ramazan (Aralık/Ocak 1737/1738) ile 1189 Rebîülevvel (Mayıs 1775) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[650] Defter kayıtlarına göre mescide, 1150 Ramazan (Aralık/Ocak

[644] VGMA. HD. 1134.63, 1104 Şâban (Nisan/Mayıs 1693); HD. 1133.99, 1130 Rebîülevvel (Şubat/Mart 1718); HD. 1079.1.74, 1157 (1744/1745); HD. 1097.41, 1168 Şevval (Temmuz/Ağustos 1755); HD. 1075.13, 1176 Zilhicce (Haziran/Temmuz 1763); HD. 1082.18, 1182 Zilhicce (Nisan/Mayıs 1769); HD. 1058.86, 1185 Cemâziyelevvel (Ağustos/Eylül 1771); HD. 1158.42, 1189 Rebîülevvel (Mayıs 1775); HD. 1077.39, 1198 Receb (Mayıs/Haziran 1784); HD. 539.57, 1217 Cemâziyelevvel (Ağustos/Eylül 1802); HD. 540.75, 1232 Rebîülevvel (Ocak/Şubat 1817)
[645] VGMA. HD. 1082.18, 1182 Zilkade (Mart/Nisan 1769); HD. 541.32, 1223 Şevval (Kasım/Aralık 1808)
[646] VGMA. HD. 540.74
[647] VGMA. HD. 1077.38, 540.74
[648] VGMA. HD. 1133.99
[649] VGMA. HD. 1079.1.75, 1097.40
[650] VGMA. HD. 1079.2.154, 1080.44

1737/1738) tarihinde bir akçe ücret karşılığında hatip;[651] 1160 Cemâziyelevvel (Mayıs/Haziran 1747), 1168 Şâban (Mayıs/Haziran 1755), 1172 Şâban (Mart/Nisan 1759) ve 1189 Rebîülevvel (Mayıs 1775) tarihlerinde ise imam atamalarının yapıldığı belirlenmiştir.[652] Günümüzde Burdur'da bu adı taşıyan bir yapı bulunmamakla birlikte literatürde de yapıya dair bir ize rastlanmamıştır.

2.2.1.22. Kasap Mehmed Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtlarına göre Dere Mahallesi'nde bulunduğu belirtilen mescid, bânisinin adına nispetle Kasap Mehmed Mescidi olarak anıldığı belirlenmiştir.[653] Defter kayıtlarına göre mescidin, 1117 Cemâziyelâhir (Eylül/Ekim 1705) ile 1242 Cemâziyelevvel (Aralık 1826) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[654] Yine defter kayıtlarına göre mescide bir akçe ücretle on kez imam[655] ve 1157 (1744/1745) tarihinde ise Yenice Mahallesi'nde Ümmügülsüm Hâtun Mescidi ile birlikte Kasap Mehmed Mescidi'ne yarım akçe ücret karşılığında mütevelli atamalarının yapıldığı tespit edilmiştir. [656]

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde ise mescidin, 1256-1268 (1840-1852) tarihleri arasında mevcut olduğu kayıtlıdır.[657] Burdur Salnâmelerinde ise Dere Hacı Ömer Mahallesi'nde Dere Mescid-i Şerifinin varlığından bahsedilmekte ve vakıf bânisinin Kasap Mahmud olduğu belirtilmektedir.[658] Kanaatimizce, yapılan bu kayıtta vakıf bânisinin adı Kasap Mehmed yerine Kasap Mahmud olarak yanlış okunmuş olmalıdır. Hem defter kayıtlarında hem de literatür bilgilerinde Dere Mahallesi'nde varlığından bahsedilen tek yapı bu mesciddir. Günümüzde Dere Mahallesi varlığını sürdürmekle birlikte, Kasap Mehmed adıyla bilinen bir mescid ya da camiye rastlanmamaktadır.

---

[651] VGMA. HD. 1079.2.154
[652] VGMA. HD. 1079.1.75, 1097.40, 1097.44, 1080.44
[653] VGMA. HD. 1079.2.154, 1158.42
[654] VGMA. HD. 1134.64, 542.46
[655] VGMA. HD. 1134.64, 1117 Cemâziyelâhir (Eylül/Ekim 1705); HD. 1079.2.154, 1149 (1736-1737), 1153 Muharrem (Mart/Nisan 1740); HD. 1079.1.74, 1159 (1746/1747); HD. 1079.1.76, 1163 Ramazan (Ağustos/Eylül 1750); HD. 1097.40, 1168 Cemâziyelâhir (Mart/Nisan 1755); HD. 1097.45, 1172 Ramazan (Nisan/Mayıs 1759); HD. 1158.42, 1188 Receb (Eylül/Ekim 1774); HD. 538.61, 1211 Rebîülâhir (Ekim/Kasım 1796); HD. 542.46, 1242 Cemâziyelevvel (Aralık 1826)
[656] VGMA. HD. 1079.1.74
[657] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 100.
[658] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 161.

2.2.1.23. Mahmud Çavuş Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Yenice Mahallesi'nde bulunduğu belirtilen mescid, bânisine nispetle Mahmud Çavuş Mescidi olarak anıldığı belirlenmiştir.[659] Defter kayıtlarında aynı bâni tarafından mahallede bir de medrese inşa edildiği kayıt altına alınmıştır.[660] Defter kayıtlarındaki mescid ile ilgili iki kayıtta 1148 Rebîülevvel (Temmuz/Ağustos 1735) ve 1199 Rebîülevvel (Ocak/Şubat 1785) tarihlerinde yarım akçe ücretle imam atamalarının yapıldığı tespit edilmiştir.[661] Günümüzde Burdur'da bu adı taşıyan bir yapı bulunmamakta, literatürde de yapıya dair bir ize rastlanmamaktadır.

2.2.1.24. Mir Salih Bey Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Burçardı Mahallesi'nde bulunduğu belirtilen mescid, bânisine nispetle Mir Salih Bey Mescidi olarak anıldığı belirlenmiştir. Defter kayıtlarında mescid ile ilgili tek bir kayıt bulunmakta olup, bu kayda göre 1143 Ramazan (Mart/Nisan 1731) tarihinde bir akçe ücretle imam ataması yapıldığı tespit edilmiştir.[662] Günümüzde mahallenin ismi Burç Mahallesi olarak geçmekte olup burada Mir Salih Bey adında bir yapıya rastlanmamaktadır. Literatürde bu ada sahip bir yapıya rastlanmamaktadır.

2.2.1.25. Mustafa Ağa Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Terslik Mahallesi'nde bulunduğu belirtilen mescid, bânisine nispetle Mustafa Ağa Mescidi olarak anıldığı belirlenmiştir.[663] Defter kayıtlarına göre mescidin 1168 Şâban (Mayıs/Haziran 1755) ile 1189 Rebîülâhir (Haziran 1775) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[664] Yine defter kayıtlarına göre mescide 1168 Şâban (Mayıs/Haziran 1755), 1172 Cemâziyelâhir (Ocak/Şubat 1759), 1186 Muharrem (Nisan/Mayıs 1772) ve 1189 Rebîülâhir (Haziran 1775) tarihlerinde yarım akçe ücretle imam atamalarının yapıldığı tespit edilmiştir.[665] Terslik şeklinde okunan mahallenin adı günümüzde Derslik Mahallesi olarak değiştirilmiş olup burada Mustafa Ağa adında bir yapıya rastlanmamaktadır. Ayrıca yaptığımız literatür taramalarında da yapıya ait herhangi bir iz bulunmamaktadır.

---

[659] VGMA. HD. 1079.2.153
[660] VGMA. HD. 1074.43, 1079.1.74, 1077.35
[661] VGMA. HD. 1079.2.153, 1074.43
[662] VGMA. HD. 1079.2.153
[663] VGMA. HD. 1097.40, 1097.44
[664] VGMA. HD. 1097.40, 1158.43
[665] VGMA. HD. 1097.40, 1097.44, 1058.87, 1158.43

2.2.1.26. Mustafa Çelebi Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Hacı İbrahim Mahallesi'nde bulunduğu belirtilen mescid, bânisinin adına nispetle Mustafa Çelebi Mescidi olarak anıldığı belirlenmiştir. Defter kayıtlarına göre mescidin 1136 (1723/1724) ile 1234 Cemâziyelâhir (Mart/Nisan 1819) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır. Yine defter kayıtlarına göre mescide yarım akçe ücretle dokuz kez imam[666] ve 1141 Rebîülevvel (Ekim/Kasım 1728) tarihinde ise kayyum atamasının yapıldığı belirlenmiştir.[667] Bu adı taşıyan bir yapı günümüz Burdur'unda mevcut olmadığı gibi literatürde de kendisine dair bir kayda rastlanmamaktadır.

2.2.1.27. Seyyid Mustafa Bin Abdülkerim Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Yenice Mahallesi'nde bulunduğu belirtilen mescid, yapıyı yeniden inşa ettiren Seyyid Mustafa bin Abdülkerim'e nispetle anıldığı belirlenmiştir. Defter kayıtlarında tek kaydı bulunan mescide 1249 Şâban (Aralık/Ocak 1833/1834) tarihinde imam ataması yapıldığı tespit edilmiştir.[668] Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri kayıtlarında ise 1263-1268 (1847-1852) yılları arasında imam görevlendirmesinin sürdüğü görülmektedir.[669] Burdur Salnâmelerinde 'Yenice Mescid-i Şerifi' adıyla geçen yapının vakıf bânisinin Mustafa bin Abdülkerim olduğu da kaydedilmiştir.[670] Günümüzde ise bu adı taşıyan bir yapının varlığına rastlanmamaktadır.

2.2.1.28. Sinan Oğlu Hacı Mustafa Mescidi / Yoğurtçu Mahallesi Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Yoğurtçu Mahallesi'nde bulunduğu tespit edilen mescid, bulunduğu mahalleye nispetle Yoğurtçu Mahallesi Mescidi ve yapıyı tamir ettirdiği kaydedilen Sinan oğlu Hacı Mustafa'ya nispetle Sinan Oğlu Hacı Mustafa Mescidi adıyla anıldığı belirlenmiştir.[671] Defter kayıtlarına göre mescidin 1134 Ramazan (Haziran/Temmuz 1722) ile 1232 Receb (Mayıs/Haziran 1817) tarihleri arasında faal

[666] VGMA. HD. 1137.112, 1136 (1723/1724); HD. 1079.2.152, 1143 Ramazan (Mart/Nisan 1731); HD. 1097.42, 1170 (1756/1757); HD. 1097.44, 1171 Zilhicce (Ağustos/Eylül 1758); HD. 1158.43, 1192 Rebîülâhir (Nisan/Mayıs 1778); HD. 537.57, 1206 Cemâziyelevvel (Aralık/Ocak 1791/1792), 1207 Receb (Şubat/Mart 1793); HD. 538.61, 1212 Receb (Aralık/Ocak 1797/1798); HD. 540.79, 1234 Cemâziyelâhir (Mart/Nisan 1819)
[667] VGMA. HD. 1144.77
[668] VGMA. HD. 543.33
[669] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 100.
[670] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 162.
[671] VGMA. HD. 1144.77, 1077.35

olduğu anlaşılmaktadır.[672] Kayıtlarda, Sinan oğlu Hacı Mustafa'nın mescidi tamir ve termim ettirdiği, ayrıca vakıflar bağışladığı belirtilmektedir.[673] Yine defter kayıtlarından, Nar Köyü'nde bulunan Sâdî Oğlu Değirmeni'nden elde edilen icârenin bu mescide tahsis edildiği anlaşılmaktadır.[674] Hurûfât Defterleri kayıtlarına göre mescide bir akçe ücretle yedi kez imam[675] ve altı kez mütevelli ataması gerçekleşmiştir.[676] Ayrıca 1195 Ramazan (Ağustos/Eylül 1781) tarihinde dört akçe ücretle hatip,[677] 1206 Rebîülevvel (Ekim/Kasım 1791) tarihinde iki akçe ücretle mutasarrıf[678] ve 1223 Cemâziyelâhir (Temmuz/Ağustos 1808) ve 1225 Şâban (Eylül 1810) tarihlerinde Nar Köyü'ndeki Sâdi Ali Oğlu Değirmeni'nden hâsıl olan icâre ile müezzin ve kayyum atamalarının gerçekleştiği tespit edilmiştir.[679]

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde ise Yoğurtçu Mahallesi Mescidi'nin 1256-1268 (1840-1852) tarihleri arasında mevcut olduğu belirtilmektedir.[680] Günümüzde ise bu adı taşıyan bir yapının varlığına rastlanmamaktadır.

2.2.1.29. Süleyman Çelebi Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Şeyh Sinan Mahallesi'nde bulunduğu belirtilen mescid, yapıyı yeniden inşa ettiren Süleyman Çelebi'nin adıyla anıldığı tespit edilmiştir. Defter kayıtlarında mescide dair iki kayıt bulunmakta olup 1164 Cemâziyelevvel (Mart/Nisan 1751) tarihinde yarım akçe ücretle imam ve 1182 Safer (Haziran/Temmuz 1768) tarihinde ise yine yarım akçe ile mütevelli ataması yapıldığı tespit edilmiştir.[681] Bu iki tarih arasında faal olduğu anlaşılan mescide günümüzde rastlanmamaktadır. Ayrıca yapılan literatür taramasında da bu adı taşıyan bir yapının izine rastlanmamıştır.

---

[672] VGMA. HD. 1133.100, 540.75
[673] VGMA. HD. 1077.35, 537.57
[674] VGMA. HD. 541.33
[675] VGMA. HD. 1133.100, 1134 Ramazan (Haziran/Temmuz 1722); HD. 1144.77, 1140 Ramazan (Nisan/Mayıs 1728), 1141 Muharrem (Ağustos/Eylül 1728); HD. 1079.2.152, 1143 Cemâziyelevvel (Kasım/Aralık 1730); HD. 1158.41, 1188 Cemâziyelevvel (Temmuz/Ağustos 1774); HD. 1077.35, 1190 Safer (Mart/Nisan 1776); HD. 539.57, 1217 Şâban (Kasım/Aralık 1802)
[676] VGMA. HD. 1079.2.153, 1147 Cemâziyelâhir (Ekim/Kasım 1734); HD. 1082.18, 1182 Şevval (Şubat/Mart 1769); HD. 1077.35, 1190 Safer (Mart/Nisan 1776); HD. 1077.37, 1195 Ramazan (Ağustos/Eylül 1781); HD. 540.74, 1230 Cemâziyelevvel (Nisan/Mayıs 1815); HD. 540.75, 1232 Receb (Mayıs/Haziran 1817)
[677] VGMA. HD. 1077.37
[678] VGMA. HD. 537.57
[679] VGMA. HD. 539.60, 541.33
[680] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 101.
[681] VGMA. HD. 1079.1.77, 1075.15

2.2.1.30. Şeyh Ali Efendi Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtlarına göre Şeyh Sinan Mahallesi'nde bulunduğu anlaşılan mescid, bânisinin adını taşıdığı tespit edilmiştir.[682] Defter kayıtlarına göre 1159 Rebîülâhir (Nisan/Mayıs 1746) ile 1233 (1817/1818) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[683] Defterlerde, aynı bâninin Kuyu Mahallesi'nde bir medrese inşa ettirdiği; bu yapının daha sonra yıkılarak yerine Mir Abdullah Medresesi'nin yapıldığı belirtilmektedir.[684] Yine defter kayıtlarına göre mescide 1159 Rebîülâhir (Nisan/Mayıs 1746), 1169 Cemâziyelevvel (Şubat/Mart 1756), 1178 Şevval (Mart/Nisan 1765), 1188 Rebîülâhir (Haziran/Temmuz 1774) ve 1233 (1817/1818) tarihlerinde yarım akçe ücret karşılığında görevli atamaları yapıldığı belirlenmiştir.[685] Söz konusu yapı, günümüzde varlığına rastlanmamakta olup literatürde de bir izine rastlanmamıştır.

2.2.1.31. Şeyh Mehmed Efendi Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Receb Çelebi Mahallesi'nde, bir medrese içerisinde yer aldığı belirtilen mescid, bânisine nispetle Şeyh Mehmed Efendi Mescidi olarak anıldığı belirlenmiştir.[686] Defter kayıtlarına göre mescidin 1171 Zilkade (Temmuz/Ağustos 1758) ile 1213 Cemâziyelevvel (Ekim/Kasım 1798) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[687] Aynı mahallede Şeyh Mehmed Efendi tarafından yaptırılmış bir muallimhâne ve medresenin bulunduğu da defterlerden tespit edilmiştir.[688] Mescidin, içinde bulunduğu medreseye ait olduğu düşünülmektedir. Yine defter kayıtlarına göre mescide 1171 Zilkade (Temmuz/Ağustos 1758), 1199 Rebîülevvel (Ocak/Şubat 1785) ve 1213 Cemâziyelevvel (Ekim/Kasım 1798) tarihlerinde yarım akçe karşılığında imam atamaları yapılmıştır.[689] Adı geçen yapının Burdur'daki fiziksel varlığı ve literatürde kaydı bulunmamaktadır.

2.2.1.32. Şeyh Sinan Mahallesi Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Şeyh Sinan Mahallesi'nde bulunduğu anlaşılan mescid, bulunduğu mahallenin adıyla anıldığı belirlenmişti.[690] Defter kayıtlarına göre

[682] VGMA. HD. 1079.1.74
[683] VGMA. HD. 1079.1.74, 540.80
[684] VGMA. HD. 1079.2.154, 1079.1.75
[685] VGMA. HD. 1079.1.74, 1097.41, 1075.14, 1158.41, 540.80
[686] VGMA. HD. 1097.44, 1074.43, 538.62
[687] VGMA. HD. 1097.44, 538.62
[688] VGMA. HD. 537.56, 1097.41
[689] VGMA. HD. 1097.44, 1074.43, 538.62
[690] VGMA. HD. 1079.2.154, 1077.39

1151 Şevval (Ocak/Şubat 1739) ile 1213 Rebîülevvel (Ağustos/Eylül 1798) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[691] Yine defter kayıtlarına göre mescide 1151 Şevval (Ocak/Şubat 1739), 1152 Rebîülevvel (Haziran/Mayıs 1739), 1198 Rebîülâhir (Şubat/Mart 1784), 1208 Zilkade (Mayıs/Haziran 1794) ve 1213 Rebîülevvel (Ağustos/Eylül 1798) tarihlerinde bir akçe ücret karşılığında imam atamalarının yapıldığı belirlenmiştir.[692]

Şeyh Sinan Mahallesi Mescidi ile ilgili Hurûfât Defterleri kayıtlarda herhangi bir bâni ismine rastlanmazken, aynı mahallede benzer tarihlerde Şeyh Ali Efendi, Dökmeci/Düğmeci Kızı Fatma Hâtun, Veli Ağa ve Süleyman Çelebi tarafından yaptırılmış mescidler de zikredilmektedir.[693] Burdur Salnâmelerinde ise iki ayrı Şeyh Sinan Mescid-i Şerifi kaydedilmiş olup bunlardan biri 1234 (1818/1819) tarihli vakfiyesi bulunan Düğmeci Kızı'na, diğeri ise Kızıl Osman Ağa'ya aittir.[694] Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde de 1256–1268 (1840–1852) yılları arasında Şeyh Sinan Mahallesi Mescidi'nin varlığından söz edilmektedir.[695] Eldeki veriler bâni ismiyle bazı kayıtlar, Şeyh Sinan Mahallesi adıyla geçen mescid ile bâni ismiyle kaydedilen mescidlerin aynı olabileceğini düşündürmektedir. Kesin bir delil bulunmadığından çalışmamızda ayrı başlıklar altında ele alınmıştır. Günümüzde Şeyh Sinan Mahallesi'nde yalnızca Şeyh Sinan Camii mevcuttur; diğer mescidlerin varlığı tespit edilememektedir.

2.2.1.33. Tahtalı / Hacı Hasan / Hacı Ömer Mahallesi Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtlarına göre mescid Hacı Ömer Mahallesi'nde yer almakta olup farklı adlarla kaydedilmiştir.[696] Defter kayıtlarında altı kayıtta 'Tahtalı Mescidi',[697] üç kayıtta 'Hacı Ömer Mahallesi Mescidi'[698] ve iki kayıtta ise 'Hacı Hasan Mescidi'[699] olarak geçtiği belirlenmiştir. Hepsinin aynı mahallede bulunması ve yapılan imam atamalarının yarım akçe üzerinden gerçekleşmesi, bu farklı adlandırmaların aynı yapıya işaret etme olasılığını artırmaktadır. Mescid, mahallenin adıyla Hacı Ömer Mahallesi Mescidi, bânisinin adıyla Hacı Hasan Mescidi ve muhtemelen ahşap olması nedeniyle Tahtalı Mescidi olarak kaydedilmiş olabilir Yine defter kayıtlarına göre mescidin 1130

[691] VGMA. HD. 1079.2.154, 538.62
[692] VGMA. HD. 1079.2.154, 1077.39, 537.58, 538.62
[693] VGMA. HD. 1079.1.74, 1079.2.153, 1075.14
[694] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 161.
[695] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 100.
[696] VGMA. HD. 1133.99, 1079.1.73, 1079.1.77
[697] VGMA. HD. 1133.99, 1079.2.153, 1079.2.154, 1074.44, 539.58
[698] VGMA. HD. 1137.113, 1079.1.74, 1079.1.77
[699] VGMA. HD. 1079.2.152, 1079.1.73

Rebîülevvel (Şubat/Mart 1718) ile 1219 Receb (Ekim/Kasım 1804) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[700] Hurûfât Defterlari kayıtlarına göre mescide yarım akçe ücretle on bir kez imam atamalarının yapıldığı belirlenmiştir.[701] Burdur Salnâmelerinde ise Hacı Ömer Mahallesi Mescid-i Şerifi'nin vakıf bânisi olarak Hacı Ömer kaydedilmiştir.[702] Günümüzde ise bu adları taşıyan herhangi bir yapıya rastlanmamaktadır.

2.2.1.34. Tekye Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Burçardı Mahallesi'nde bulunduğu anlaşılan yapının, 'Tekye Mescidi' olarak anıldığı tespit edilmiştir. Defter kayıtlarında yalnızca tek bir kaydı bulunan mescide 1116 Rebîülevvel (Temmuz/Ağustos 1704) tarihinde bir akçe ücretle imam görevlendirmesi yapıldığı kaydedilmiştir.[703] Günümüzde Burdur'da bu adı taşıyan bir yapı bulunmamaktadır; literatürde de kaydı yer almamaktadır.

2.2.1.35. Ümmügülsüm Hâtun Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Yenice Mahallesi'nde bulunduğu anlaşılan mescid, bânisinin adına nispetle 'Ümmügülsüm Hâtun Mescidi' olarak anıldığı belirlenmiştir.[704] Defterlerdeki kayıtlardan mescidin 1124 Şevval (Kasım 1712) ile 1220 Cemâziyelevvel (Temmuz/Ağustos 1805) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[705] Yine defter kayıtlarına göre mescide yarım akçe ücret karşılığında sekiz kez imam,[706] 1159 (1746/1747) yılında müezzin[707] ve 1157 (1744/1745) yılında Dere Mahallesi'ndeki Kasap Mehmed Mescidi ile birlikte yarım akçe ücret karşılığında mütevelli atamasının yapıldığı belirlenmiştir.[708] Bu adla bilinen bir yapı, günümüz Burdur'unda mevcut olmadığı gibi literatürde de kendisinden söz edilmemektedir.

---

[700] VGMA. HD. 1133.99, 539.58

[701] VGMA. HD. 1133.99, 1130 Rebîülevvel (Şubat/Mart 1718); HD. 1137.113, 1137 Receb (Mart/Nisan 1725); HD. 1079.2.152, 1143 Cemâziyelevvel (Kasım/Aralık 1730); HD. 1079.2.153, 1143 Zilhicce (Haziran/Temmuz 1731); HD. 1079.2.154, 1151 Şevval (Ocak/Şubat 1739); HD. 1079.1.73, 1155 Rebîülevvel (Mayıs/Haziran 1742); HD. 1079.1.74, 1157 (1744/1745); HD. 1079.1.77, 1165 Receb (Mayıs/Haziran 1752); HD. 1097.46, 1174 (1760/1761); HD. 1074.44, 1203 Rebîülevvel (Kasım/Aralık 1788); HD. 539.58, 1219 Receb (Ekim/Kasım 1804)

[702] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 161.

[703] VGMA. HD. 1134.64

[704] VGMA. HD. 1079.2.154, 1079.1.74

[705] VGMA. HD. 1134.64, 539.58

[706] VGMA. HD. 1134.64, 1124 Şevval (Kasım 1712); HD. 1079.2.154, 1149 (1736-1737), 1153 Muharrem (Mart/Nisan 1740); HD. 1097.40, 1168 Cemâziyelâhir (Mart/Nisan 1755); HD. 1097.45, 1172 Ramazan (Nisan/Mayıs 1759); HD. 1075.14, 1180 Rebîülevvel (Ağustos/Eylül 1766); HD. 1158.42, 1188 Receb (Eylül/Ekim 1774); HD. 539.58, 1220 Cemâziyelevvel (Temmuz/Ağustos 1805)

[707] VGMA. HD. 1079.1.74

[708] VGMA. HD. 1079.1.74

2.2.1.36. Veli Ağa Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Şeyh Sinan Mahallesi'nde bulunduğu anlaşılan mescid, bânisinin adına nispetle 'Veli Ağa Mescidi' olarak anıldığı belirlenmiştir.[709] Defter kayıtlarına göre 1179 Cemâziyelevvel (Ekim/Kasım 1765), 1180 Muharrem (Haziran/Temmuz 1766) ve 1222 Zilkade (Aralık/Ocak 1807/1808) tarihlerinde bir akçe ücretle imam ataması yapıldığı tespit edilmiştir.[710] Bu adı taşıyan bir yapı, günümüzde Burdur'da bulunmadığı gibi literatürde de izine rastlanmamaktadır.

2.2.2. Burdur Kazâsı'na Tâbi Köyler

2.2.2.1. Çınarlı Karyesi Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Çınarlı köyünde yer aldığını ve köyün adına nispetle Çınarlı Köyü Mescidi olarak anıldığı belirlenmiştir. Defterler kayıtlarına göre 1124 Cemâziyelâhir (Temmuz/Ağustos 1712) tarihinde yarım akçe ücretle bir imam ve bir müezzin tayin edildiği tespit edilmiştir.[711] Günümüzde bu adı taşıyan köy veya mescid mevcut değildir; literatürde de herhangi bir kayda rastlanmamaktadır.

2.2.2.2. Dere Bağır Karyesi Mescidi

Hurûfât Defterleri, mescidin Dere Bağır köyünde yer aldığını ve köyün adına nispetle Dere Bağır Mescidi olarak kaydedildiğini göstermektedir. Defter kayıtlarında tek bir kaydı bulunan mescide 1124 Cemâziyelâhir (Temmuz/Ağustos 1712) tarihinde yarım akçe ücretle bir imam tayin edildiği tespit edilmiştir.[712] Günümüzde bu adı taşıyan köy mevcut değildir ve literatürde de herhangi bir kayda rastlanmamaktadır. Sözlük incelemerine göre köyün adı 'Dere'nin göğsü' anlamına gelmektedir. Bu köyün muhtemelen günümüzde ismi değişmiş ve içinden ya da yakınından dere geçen Burdur köylerinden biri olduğu düşünülmektedir.

2.2.2.3. Geresin Karyesi Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Geresin Köyü'nde bulunduğu anlaşılan mescid köyün adına nispetle Geresin Köyü Mescidi olarak anıldığı tespit edilmiştir.[713] Defter kayıtlarına göre mescidin 1151 Rebîülevvel (Haziran/Temmuz 1738) ile 1249 Şâban

[709] VGMA. HD. 1075.14
[710] VGMA. HD. 1075.14, 539.59
[711] VGMA. HD. 1134.64
[712] VGMA. HD. 1134.64
[713] VGMA. HD. 1097.45, 1058.86

(Aralık/Ocak 1833/1834) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[714] Aynı defter kayıtlarında, köyde benzer tarihlerde Yusuf Ağa Mehmed tarafından yeniden inşa ettirilen bir caminin de varlığına işaret edilmektedir.[715] Yine defter kayıtlarına göre mescide 1151 Rebîülevvel (Haziran/Temmuz 1738), 1174 Muharrem (Ağustos/Eylül 1760), 1185 Rebîülâhir (Temmuz/Ağustos 1771), 1201 Şâban (Mayıs/Haziran 1787), 1219 Şevval (Ocak 1805) ve 1249 Şâban (Aralık/Ocak 1833/1834) tarihlerinde bir akçe ücret karşılığında imam atamasının yapıldığı tespit edilmiştir.[716]

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi ve Burdur Salnâmelerinde Geresin Köyü Camii'nin varlığından bahsedilmektedir, ancak mescid ile ilgili kayıt bulunmamaktadır.[717] Günümüzde Isparta'ya bağlı Gelincik Köyü'nün eski adının Geresin olduğu bilinmektedir. Geçmişte Burdur'a bağlı olan köyün daha sonra Isparta'ya bağlandığı anlaşılmaktadır. Askeriye, Lengüme ve Sala köyleriyle Geresin'in komşu olması da bu bilgiyi desteklemektedir. Günümüzde ise köyde yeni tarihli bir cami dışında bir yapıya rastlanmamıştır.

2.2.2.4. Halime Hâtun Mescidi

Hurûfât Defteri kayıtlarında Uğurlu Köyü'nde bulunduğu anlaşılan mescid, bânisi Halime Hâtun'a nispetle "Halime Hâtun Mescidi" olarak anıldığı belirlenmiştir. Defter kayıtlarında yalnızca tek kaydı bulunan bu mescide 1170 Receb (Mart/Nisan 1757) tarihinde yarım akçe ücretle bir imam tayin edildiği tespit edilmiştir.[718] Günümüzde köyde bu mescide ait herhangi bir iz bulunmamakta, yalnızca güncel tarihli bir cami mevcuttur. Ayrıca literatürde de kaydı bulunmamaktadır.

2.2.2.5. Lengüme Karyesi Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Lengüme Köyü'nde olduğu belirlenen mescid, köyün adına nispeten Lengüme Köyü Mescidi olarak anıldığı belirlenmiştir.[719] Defter kayıtlarına göre mescidin 1134 Ramazan (Haziran/Temmuz 1722) ile 1204 (1789-1790) senesi tarihlerinde faal olduğu anlaşılmaktadır.[720] Kayıtlarda aynı dönemde köyde Hacı

[714] VGMA. HD. 1079.2.154, 543.33
[715] VGMA. HD. 1097.46
[716] VGMA. HD. 1079.2.154, 1097.45, 1068.86, 1158.43, 539.58, 543.33
[717] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 101; Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 154.
[718] VGMA. HD. 1097.42
[719] VGMA. HD. 1079.2.153, 1079.1.77
[720] VGMA. HD. 1133.100, 537.55

Ali Camii'nin bulunduğu da tespit edilmiştir.[721] Yine defter kayıtlarına göre mescide yarım akçe ücretle altı kez imam,[722] 1203 Cemâziyelâhir (Şubat/Mart 1789) tarihinde mütevelli[723] ve 1204 (1789/1790) tarihinde iki akçe ücret karşılığında imam hatip atamasının yapıldığı belirlenmiştir.[724] Köyün adı sonradan Günalan olarak değiştirilmiş ve günümüzde de bu isim kullanılmaktadır. Günümüzde köyde yalnızca Lengüme Köyü Camii bulunmakta, kaynaklarda mescide dair herhangi bir iz yer almamaktadır.

2.2.2.6. Nar Karyesi Mescidi

Hurûfât Defteri kayıtlarında Nar Köyü'nde bulunduğu anlaşılan mescid köyün adına nispetle Nar Köyü Mescidi olarak anıldığı belirlenmiştir. Defter kayıtlarında yalnızca tek kaydı bulunan bu mescide 1105 Cemâziyelevvel (Aralık/Ocak 1693/1694) tarihinde bir imam tayin edildiği belirlenmiştir.[725] Günümüzde Burdur'da bu adı taşıyan bir köy bulunmamaktadır. Ancak defterlerde Nar Köyü'nde bulunan nehir kenarında "Sâdi Ali oğlu Değirmeni"nin kaydedildiği görülmektedir.[726] Ayrıca şer'iyye sicillerinde de Nar Köyü'nde yaşayan bir kişinin ifadesinin alındığına dair kayıt bulunmaktadır.[727] Bu köyün muhtemelen Burdur'un günümüzdeki köylerinden birinin eski adı olduğu düşünülmekle birlikte, buna dair kesin bir delil bulunmamaktadır. Günümüzde ve kaynaklarda bu adı taşıyan herhangi bir köy veya yapıya rastlanmamaktadır.

2.2.2.7. Orbalı Karyesi Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Orbalı Köyü'nde bulunduğu anlaşılan mescid, köyün adına nispetle 'Orbalı Köyü Mescidi' olarak anıldığı belirlenmiştir. Defter kayıtlarında tek kaydı bulunan mescidin 1126 Şevval (Ekim/Kasım 1714) tarihinde kayyum ataması yapıldığı tespit edilmiştir.[728] Orbalı adıyla okuduğumuz köy, literatürde yer almamakta ve günümüzde de mevcut değildir. Bu nedenle, günümüzdeki Burdur köylerinden birinin eski adı olabileceği düşünülmektedir.

---

[721] VGMA. HD. 1097.46, 537.55, 542.46

[722] VGMA. HD. 1133.100, 1134 Ramazan (Haziran/Temmuz 1722); HD. 1079.2.153, 1144 Şevval (Mart/Nisan 1732); HD. 1079.1.77, 1166 Cemâziyelâhir (Nisan/Mayıs 1753); HD. 1075.45, 1172 Şevval (Mayıs/Haziran 1759); HD. 1097.45, 1173 Muharrem (Ağustos/Eylül 1759); HD. 1074.44, 1203 Cemâziyelâhir (Şubat/Mart 1789)

[723] VGMA. HD. 1074.44

[724] VGMA. HD. 537.55

[725] VGMA. HD. 1134.64

[726] VGMA. HD. 541.33

[727] Gülsüm Top, *225 Numaralı Burdur Şer'iyye Sicili (H.1314-1316/ M. 1897-1898)* (Isparta: Süleyman Demirel Enstitüsü Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016), 410.

[728] VGMA. HD. 1133.99

2.2.2.8. Şeyh İbrahim Mescidi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Sorkun Köyü'nde bulunduğu anlaşılan mescid, bânisinin adına nispetle Şeyh İbrahim Mescidi olarak anıldığı belirlenmiştir. Defter kayıtlarına göre mescide 1189 Cemâziyelâhir (Temmuz/Ağustos 1775) tarihinde bir akçe ücretle imam ve müezzin ataması yapıldığı tespit edilmiştir.[729] Burdur Salnâmelerinde köy, Burdur Merkez kazâları arasında kaydedilmiştir.[730] Günümüzde, Burdur merkezine uzak bir konumda, Gölhisar ilçesi sınırlarında Sorkun Köyü bulunmaktadır. Ancak bu köyün, defter kayıtlarında geçen Sorkun ile aynı yerleşim yeri olma ihtimali düşüktür. Ayrıca 1973 tarihli bir Burdur Haritasında, Gökçebağ, Günalan ve Askeriye Köyleri ile birlikte Sorkun Köyü adı da geçmektedir. Günümüzde bu köyün hangi yerleşim yerine karşılık geldiği tespit edilememiştir, ancak haritadaki Sorkun ile defter kayıtlarındaki Sorkun'un aynı olma olasılığı yüksektir. Günümüzde ve literatürde, bu adı taşıyan bir yapıya rastlanmamaktadır.

2.3. Eğitim Yapıları

2.3.1 Burdur Kazâsı

2.3.1.1. Abbas Ağa Medresesi, Muallimhânesi ve Dershânesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında bânisi Abbas Ağa olarak tespit edilen eğitim kurumlarının Hacı İbrahim Mahallesi'nde bulunduğu belirlenmiştir.[731] Kayıtlarda 'Abbas Ağa Medresesi' ve 'Muallimhâne'si birlikte zikredilirken, 'Abbas Ağa Dershânesi' ayrıca anılmıştır.[732] Dolayısıyla bu yapıların aynı külliye/bütünlük içerisinde değerlendirilmesi mümkündür. Defter kayıtlarına göre söz konusu yapı topluluğu 1137 Receb (Mart/Nisan 1725) ile 1189 Şevval (Kasım/Aralık 1775) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[733] Ayrıca kayıtlarda medresenin bünyesinde bir caminin bulunduğu da belirtilmektedir.[734] Defter kayıtlarına göre Abbas Ağa Medresesi ve Muallimhânesi ile ilgili kayıtlarda, 1137 Receb (Mart/Nisan 1725), 1143 Cemâziyelevvel (Kasım/Aralık 1730) tarihlerinde müderris ve muallim ataması yapılmıştır.[735] 1155 Rebîülevvel (Mayıs/Haziran 1742) tarihinde muallimhâneye ise sadece muallim görevlendirmesi

[729] VGMA. HD. 1077.34
[730] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 104.
[731] VGMA. HD. 1143.129
[732] VGMA. HD. 1137.113, 1079.2.152, 1079.1.73
[733] VGMA. HD. 1137.113, 1158.43
[734] VGMA. HD. 1079.1.74
[735] VGMA. HD. 1137.113, 1079.2.152

gerçekleştiği belirlenmiştir.[736] 1152 Şâban (Kasım/Aralık 1739) tarihli atamada Medreseye sadece müderris[737] ve 1158 Şevval (Ekim/Kasım 1745) tarihinde ise Abbas Ağa Medresesi'nin Camii'ne bir akçe ücret karşılığında hatip atamasının yapıldığı belirlenmiştir.[738] Ayrıca Abbas Ağa Dershânesi ile ilgili kayıtlarda bir akçe ücretle beş kez dersiâm,[739] 1139 Şâban (Mart 1727) tarihinde ise Abbas Ağa Dershânesi ve Yenice Mahallesi'ndeki Timur Camii evkafına mütevelli atamalarının yapıldığı tespit edilmiştir.[740] Bu görevlendirmelerde 1159 Safer (Ekim 1746) tarihinde Şeyhülislâm Pîrîzâde Mehmed Sâhib Efendi'nin ve 1155 Rebîülevvel (Mayıs 1742) tarihinde Şeyhülislâm Dürrîzâde Mustafa Efendi'nin ismi de kayıtlarda geçmektedir.[741] Günümüzde ise bu adı taşıyan bir yapıya rastlanmamakta olup literatürde de yapı ile ilgili herhangi bir bilgiye rastlanamamıştır.

2.3.1.2. Abdülcelil Muallimhânesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarına göre Yenice Mahallesi'nde bulunduğu anlaşılan muallimhânenin bânisinin Abdülcelil olduğu belirlenmiştir.[742] Defter kayıtlarında yapının Hacı Ali Camii yakınında bulunduğu kaydedilmiştir. Yine defter kayıtlarına göre muallimhâneye 1178 Şevval (Mart/Nisan 1765), 1222 Ramazan (Kasım/Aralık 1807) ve 1239 Zilkâde (Haziran/Temmuz 1824) tarihlerinde bir akçe ücret karşılığında muallim-i sıbyan ataması yapıldığı tespit edilmiştir.[743] Muallimhâneye dair literatür kayıtlarında herhangi bir bilgi bulunmamakta, ayrıca günümüzde bu adla anılan bir yapıya da rastlanmamaktadır.

[736] VGMA. HD. 1079.1.73
[737] VGMA. HD. 1079.2.154
[738] VGMA. HD. 1079.1.74
[739] VGMA. HD. 1079.1.73, 1155 Rebîülevvel (Mayıs/Haziran 1742); HD. 1079.1.74, 1159 Safer (Şubat/Mart1746); HD. 1097.40, 1168 Şâban (Mayıs/Haziran 1755); HD. 1097.43, 1171 Ramazan (Mayıs/Haziran 1758); HD. 1158.43, 1189 Şevval (Kasım/Aralık 1775)
[740] VGMA. HD. 1143.129
[741] VGMA. HD. 1079.1.74
[742] VGMA. HD. 1075.13, 539.59
[743] VGMA. HD. 1075.13, 539.59, 542.45

2.3.1.3. Ahmed Paşa Medresesi / Eski Yeni Medresesi

Hurûfât Defteleri kayıtlarında Üçdibek ya da Cami-i Cedid olarak anılan Mahalle'de Eski Yeni Camii yakınında geçen medresenin bânisi Ahmed Paşa olarak belirlenmiştir.[744] Defter kayıtlarına göre medresenin 1103 Ramazan (Mayıs/Haziran 1692) ile 1225 Receb (Ağustos 1810) tarihleri arasında faal olarak çalıştığı anlaşılmaktadır.[745] Yine defter kayıtlarına göre medreseye bir akçe ücretle dokuz kez dersiâm,[746] sekiz kez müderris[747] ve iki akçe ücretle on kez mütevelli atamasının yapıldığı tespit edilmiştir.[748] Ayrıca 1161 Şâban (Temmuz/Ağustos 1748) tarihli atamada Şeyhülislâm Dürrîzâde Mehmed Efendi'nin,[749] 1177 Şâban (Şubat/Mart 1764) tarihli atamada Şeyhülislâm Dürrîzâde Mustafa Efendi'nin,[750] 1225 Receb (Ağustos 1810) tarihli atamada Şeyhülislâm Dürrîzâde Abdullah Efendi'nin[751] adlarının geçtiği belirlenmiştir. Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'ne göre medreseye 1273-1276 (1852-1859) tarihlerinde mütevelli ataması yapılmıştır. Burdur Salnâmeleri, medresenin 1319-1321 (1901-1903) tarihlerinde faal olduğunu ve 1252 tarihli kayıtta vâridâtının 4000 kuruş olduğunu göstermektedir."[752] Literatürde, Üçdibek Mahallesi'ndeki Eskiyeni Medresesi olarak anılmış ve müderrisinin Lalezâde Ali Efendi olduğu belirtilmiştir.[753] Bu medrese işlemiş olduğumuz Ahmed Paşa Medresesi ile aynı yapı olmalıdır. Günümüzde bu isimde bir medrese bulunmamaktadır; 1914'te meydana gelen 6.9 şiddetindeki depremde yıkıldığı ve yeniden inşa edilmediği muhtemeldir.

---

[744] VGMA. HD. 1079.1.74, 1097.43,

[745] VGMA. HD. 1134.64, 541.33

[746] VGMA. HD. 1134.63, 1103 Ramazan (Mayıs/Haziran 1692), 1111 Şevval (Mart/Nisan 1700); HD. 1134.64, 1116 Rebîülevvel (Temmuz/Ağustos 1704); HD. 1079.2.152, 1143 Cemâziyelevvel (Kasım/Aralık 1730); HD. 1079.1.75, 1160 Cemâziyelevvel (Mayıs/Haziran 1747); HD. 1079.1.76, 1161 Şâban (Temmuz/Ağustos 1748); HD. 1097.41, 1168 Şevval (Temmuz/Ağustos 1755); HD. 1097.43, 1171 Safer (Ekim/Kasım 1757)

[747] VGMA. HD. 1140.96, 1111 Muharrem (Haziran/Temmuz 1699); HD. 1143.129, 1140 Muharrem (Ağustos/Eylül 1727); HD. 1075.12, 1175 Ramazan (Mart/Nisan 1762); HD. 1075.13, 1177 Şâban (Şubat/Mart 1764); HD. 1158.42, 1188 Zilhicce (Şubat/Mart 1775); HD. 1158.43, 1189 Receb (Ağustos/Eylül 1775); HD. 1077.36, 1190 Zilkade (Aralık/Ocak 1776/1777); HD. 541.33, 1225 Receb (Ağustos 1810)

[748] VGMA. HD. 1134.64, 1117 Cemâziyelâhir (Eylül/Ekim 1705); HD. 1079.1.74, 1158 Safer (Mart/Nisan 1745); HD. 1097.41, 1169 Muharrem (Ekim/Kasım 1755); HD. 1097.43, 1170 Ramazan (Mayıs/Haziran 1757), 1171 Safer (Ekim/Kasım 1757); HD. 1097.44, 1172 Şâban (Mart/Nisan 1759); HD. 1158.42, 1188 Zilhicce (Şubat/Mart 1775); HD. 1077.37, 1195 Ramazan (Ağustos/Eylül 1781); HD. 539.58, 1218 Şevval (Ocak/Şubat 1804); HD. 539.59, 1222 Safer (Nisan/Mayıs 1807)

[749] VGMA. HD. 1079.1.76

[750] VGMA. HD. 1075.13

[751] VGMA. HD. 541.33

[752] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 184, 205.

[753] Ekinci, *Burdur*, 112.

2.3.1.4. Ahmed Paşa Muallimhânesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Karasenir Mahallesi'nde bulunduğu belirtilen muallimhâne, Veliyüddin Medresesi yakınında inşa edilmiş ve bânisinin Ahmed Paşa olduğu tespit edilmiştir.[754] Defter kayıtlarına göre yapı, 1190 Muharrem (Şubat/Mart 1776) ile 1243 Muharrem (Temmuz/Ağustos 1827) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[755] Yine defter kayıtlarına göre muallimhâneye Karasenir Camii ile birlikte vakfedilmiş dükkânlara altı kez mütevelli atamalarının yapıldığı tespit edilmiştir.[756] Literatürde ve günümüzde bu isimde bir muallimhâneye rastlanmamıştır.

2.3.1.5. Ali Efendi Mektebi ve Muallimhânesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Hacı İbrahim Mahallesi'nde bulunduğu belirtilen yapıların bânisinin Ali Efendi olduğu belirlenmiştir.[757] Aynı bâni tarafından yaptırıldığı kaydedilen muallimhâne ile mektebin aynı mahallede bulunması, bu iki yapının bir yapı birliği teşkil ettiğini düşündürmektedir. Defter kayıtlarına göre muallimhâneye 1170 (1756/1757), 1192 Rebîülâhir (Nisan/Mayıs 1778) ve 1206 Cemâziyelevvel (Aralık/Ocak 1791/1792) tarihlerinde muallim-i sıbyan atamaları yapıldığı tespit edilmiştir.[758] Mektebe ise 1171 Zilhicce (Ağustos/Eylül 1758) tarihinde yarım akçe ücretle bir muallim-i sıbyan, 1189 Zilhicce (Ocak/Şubat 1776) tarihinde ise bir mütevelli atamasının yapıldığı belirlenmiştir.[759] Literatürde ve günümüzde bu adla anılan bir yapıya rastlanmamaktadır.

2.3.1.6. Ayşe Hâtun Muallimhânesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Burçardı Mahallesi'nde bulunduğu belirtilen yapının bânisi Ayşe Hâtun olarak tespit edilmiştir. Defterlerde yalnızca tek bir kaydı bulunan muallimhâneye ilişkin olarak, 1178 Şevval (Mart/Nisan 1765) tarihinde yarım akçe ücretle muallim-i sıbyan ataması yapıldığı belirlenmiştir.[760] Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde ise yapının 1256–1276 (1840–1860) yılları arasında mevcut

[754] VGMA. HD. 1077.39, 1074.43
[755] VGMA. HD. 1077.35, 542.46
[756] VGMA. HD. 1077.35, 1190 Muharrem (Şubat 1777); HD. 1077.39, 1198 Cemâziyelâhir (Mart 1784); HD. 537.58, 1200 Rebîülevvel (Ocak 1786); HD. 1074.43, 1208 Zilhicce (Haziran 1794); HD. 540.75, 1232 Muharrem (Kasım 1816); HD. 542.46, 1243 Muharrem (Ağustos 1827)
[757] VGMA. HD. 1158.43, 1097.44
[758] VGMA. HD. 1097.42, 1158.43, 537.57
[759] VGMA. HD. 1077.34
[760] VGMA. HD. 1075.13

olduğu kayıtlıdır.[761] Günümüzde ise bu adı taşıyan herhangi bir yapıya rastlanmamaktadır.

2.3.1.7. Cami-i Kebir Mahallesi Mektebi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Cami-i Kebir Mahallesi'nde bulunduğu belirtilen mektebe dair yalnızca tek bir kayıt yer almaktadır. Bu kayıtta, 1113 Zilkâde (Mart/Nisan 1702) tarihinde yarım akçe ücretle bir muallim ataması yapıldığı tespit edilmiştir.[762] Burdur Salnâmelerinde ise 1322 (1904/1905) tarihli kayıtta Cami-i Kebir Mahallesi İbtidâî Mektebi'nin mevcut olduğu, mektepte iki muallim ile 216 öğrencinin bulunduğu belirtilmiştir.[763] Günümüzde ise bu adı taşıyan bir yapıya rastlanmamaktadır.

2.3.1.8. Çelik Mehmed Paşa Medresesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Şeyh Sinan Mahallesi'nde olduğu geçen medreseyi yeniden bina ettiren bânisinin Çelik Mehmed Paşa olduğu tespit edilmiştir.[764] Defter kayıtlarına göre medreseye 1159 Zilhicce (Aralık/Ocak 1746/1747) ile 1241 Cemâziyelevvel (Aralık/Ocak 1825/1826) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[765] Yine defter kayıtlarına göre medreseye yarım akçe ücretle beş kez müderris[766] ve dokuz kez mütevelli atamalarının yapıldığı tespit edilmiştir.[767] Ayrıca 1230 Şâban (Ağustos 1815) tarihli atamada Şeyhülislâm Seyyid Mehmed Zeynelâbidin Efendi'nin[768] ve 1241 Cemâziyelevvel (Aralık/Ocak 1825/1826) tarihli atamada ise Şeyhülislâm Kadızâde Mehmed Tâhir Efendi'nin[769] isimlerinin geçtiği belirlenmiştir. Hurûfât Defterleri kayıtlarına göre medresenin bânisi olan Çelik Mehmed Paşa'nın 1161 Muharrem (Ocak 1748) tarihinde Cami-i Kebir'i de yeniden inşa ettirdiği[770] ve 1233 (1817/1818) yılında Şeyh Sinan Mahallesi'nde kendisine ait beş yüz ciltlik bir kütüphâne

[761] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 105.
[762] VGMA. HD. 1134.63
[763] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914),* 192.
[764] VGMA. HD. 1079.1.75
[765] VGMA. HD. 1079.1.75, 542.45
[766] VGMA. HD. 1079.1.75, 1159 Zilhicce (Aralık/Ocak 1746/1747); HD. 1080.44, 1189 Safer (Nisan/Mayıs 1775); HD. 1077.34, 1190 Muharrem (Şubat/Mart 1776); HD. 540.74, 1230 Şâban (Temmuz/Ağustos 1815); HD. 542.45, 1241 Cemâziyelevvel (Aralık/Ocak 1825/1826)
[767] VGMA. HD. 1082.18, 1183 Zilkade (Şubat/Mart 1770); HD. 1158.43, 1195 Cemâziyelevvel (Nisan/Mayıs 1781); HD. 1077.38, 1198 Rebîülevvel (Ocak/Şubat 1784); HD. 539.58, 1219 Rebîülâhir (Temmuz/Ağustos 1804); HD. 539.59, 1222 Zilkâde (Aralık/Ocak 1807/1808), 1222 Zilhicce (Ocak/Şubat 1808); HD. 540.75, 1232 (1816/1817); HD. 540.76, 1232 Şevval (Ağustos/Eylül 1817); HD. 540.79, 1234 Cemâziyelâhir (Mart 1819)
[768] VGMA. HD. 540.74
[769] VGMA. HD. 542.45
[770] VGMA. HD. 1079.1.76

bulunduğu da belirtilmektedir.[771] Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde ise medresenin 1256–1276 (1840–1860) yılları arasında mevcut olduğu kaydedilmiştir.[772] Burdur Salnâmelerinde ise 1256 (1840/1841) tarihli bir kayıtta vâridâtının 600 kuruş olduğu, 1330 (1911/1912) tarihli bir kayıtta ise varlığından söz edildiği anlaşılmaktadır.[773] Günümüzde ise bu adı taşıyan bir yapıya rastlanmamaktadır.

2.3.1.9. Çelebi Paşazâde Ahmed Paşa Muallimhânesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Terslik Mahallesi'nde bulunduğu muallimhânenin bânisinin Çelebî Paşazâde Ahmed Paşa olduğu ve yapıyı annesi için inşa ettirdiği tespit edilmiştir. Defter kayıtlarında tek kaydı bulunan yapıya 1208 Ramazan (Nisan/Mayıs 1794) tarihinde vakıf arazisi olan sekiz dönümlük arsası için mütevelli ataması yapıldığı belirlenmiştir.[774] Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde ise 1267–1276 (1850–1860) yılları arasında Derslik Mahallesi'nde bir muallimhâne bulunduğu ve aynı mahallede aynı tarihlerde "Vâlide-i Ahmed Paşa Mektebi"nin varlığından da bahsedildiği anlaşılmaktadır.[775] Bu bilgiler ışığında, bâninin annesi için muallimhâne yaptırdığı, ayrıca aynı mahallede bir de mektep inşa ettirdiği değerlendirilmektedir. Günümüzde ise bu adı taşıyan herhangi bir yapıya rastlanmamaktadır.

2.3.1.10. Çıkrıkçızâde / Çıkrıkçı Oğlu Hacı İbrahim Mektebi Ve Muallimhânesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Debbağhâne Mahallesi'nde, Debbağhâne Camii yakınlarında bulunduğu mekteb ve muallimhânenin bânisinin Çıkrıkçızâde (Çıkrıkçıoğlu) Hacı İbrahim olduğu tespit edilmiştir.[776] Mekteb ve muallimhâne farklı kayıtlarda ele alınması rağmen aynı mahallede yer almaları ve aynı bâni tarafından yaptırıldıkları sebebiyle bir yapı birliği oluşturabilecekleri kanaatine varılmıştır. Defter kayıtlarına göre mektebin 1159 Zilkade (Kasım/Aralık 1746) ile 1242 Cemâziyelevvel (Aralık 1826) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[777] Yine defter kayıtlarına göre muallimhâneye on kez muallim-i sıbyan,[778] mektebe ise 1159 Zilkade (Kasım/Aralık

[771] VGMA. HD. 540.80
[772] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 105.
[773] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 204-205.
[774] VGMA. HD. 537.58
[775] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 105.
[776] VGMA. HD. 1097.43, 1075.14, 1079.1.75, 1079.1.76
[777] VGMA. HD. 1079.1.74, 543.32
[778] VGMA. HD. 1079.1.74, 1157 (1744/1745); HD. 1097.43, 1171 Cemâziyelevvel (Ocak/Şubat 1758); HD. 1075.13, 1177 Şevval (Nisan/Mayıs 1764); HD. 1075.14, 1180 Muharrem (Haziran/Temmuz 1766); HD. 537.57, 1207 Receb (Şubat/Mart 1793); HD. 541.32, 1223 Receb (Ağustos/Eylül 1808);

1746) ve 1161 Şâban (Temmuz/Ağustos 1748) tarihlerinde hâvâce,[779] 1163 Rebîülevvel (Şubat/Mart 1750) tarihinde müezzin,[780] 1160 Şâban (Ağustos/Eylül 1747) tarihinde cüzhân atamaları gerçekleşmiştir.[781] Ayrıca 1168 Şâban (Mayıs/Haziran 1755) tarihinde muallim,[782] 1163 Cemâziyelâhir (Mayıs/Haziran 1750) ve 1164 (1750/1751) tarihlerinde mütevelli atamalarının yapıldığı belirlenmiştir.[783] Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde ise 1256–1276 (1840–1860) yılları arasında mevcut yapılar arasında "Çıkrıkçıoğlu Muallimhânesi"nin bulunduğu kayıtlıdır.[784] Günümüzde ise bu adı taşıyan bir yapıya rastlanmamaktadır.

2.3.1.11. Derviş Ağa Mektebi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Debbağhâne Mahallesi'nde bulunan mektebin bânisinin Derviş Ağa olduğu tespit edilmiştir. Defterler kayıtlarına göre 1188 Receb (Eylül/Ekim 1774) tarihinde yapıya mütevelli atamasının yapıldığı belirlenmiştir.[785] Günümüzde ise bu adı taşıyan bir yapıya rastlanmamaktadır.

2.3.1.12. Derviş Ağa Mektebi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Yoğurtçu Mahallesi'nde bulunduğu kayıtlı olan mektebin bânisinin Derviş Ağa olduğu belirlenmiştir.[786] Defter kayıtlarına göre 1188 Zilhicce (Şubat/Mart 1775) ve 1189 Zilhicce (Ocak/Şubat 1776) tarihlerinde bir akçe ücret karşılığında mütevelli atamasının yapıldığı tespit edilmiştir.[787] Ayrıca yine defter kayıtlarında Derviş Ağa'nın aynı mahallede 1155 Rebîülevvel (Mayıs/Haziran 1742) tarihinde bir mescidi yeniden inşa ettirdiği kaydedilmektedir.[788] Günümüz Burdur'unda bu adla anılan bir yapı mevcut değildir; literatürde de yapıya dair herhangi bir kayıt yoktur.

HD. 543.33, 1226 Zilkade (Kasım/Aralık 1811); HD. 540.77, 1234 Cemâziyelevvel (Şubat/Mart 1819); HD. 542.46, 1243 Rebîülâhir (Ekim/Kasım 1827); HD. 543.32, 1245 Cemâziyelevvel (Ekim/Kasım 1829)

779 VGMA. HD. 1079.1.75, 1079.1.76
780 VGMA. HD. 1079.1.76
781 VGMA. HD. 1079.1.75
782 VGMA. HD. 1097.40
783 VGMA. HD. 1079.1.76
784 Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 105.
785 VGMA. HD. 1080.44
786 VGMA. HD. 1080.44, 1077.34
787 VGMA. HD. 1080.44, 1077.34
788 VGMA. HD. 1079.73

2.3.1.13. Dervişzâde Mustafa Muallimhânesi/ Hacı Mustafa Efendi ve Emin Ağazâde Muallimhânesi/ Muallimhâneyi Atîk

Hurûfât Defterleri kayıtlarına göre Yoğurtçu Mahallesi'nde bulunan muallimhâne, farklı kayıtlarda Hacı Mustafa Efendi, Emin Ağazâde Muallimhânesi, Dervişzâde Mustafa Muallimhânesi ve Muallimhâne-i Atik isimleriyle anıldığı tespit edilmiştir.[789] Bu dört farklı adlandırmanın aynı yapıya işaret edebileceği düşüncesindeyiz. Eğer Dervişzâde Mustafa ile Hacı Mustafa Efendi aynı kişiyi niteliyorsa, yapının bânisinin Dervişzâde Mustafa (Hacı Mustafa Efendi) ile Emin Ağazâde olduğu söylenebilir. Kaynaklarda geçen Muallimhâneyi Atik ifadesi yapının eski bir bina olduğunu göstermektedir. Bu durum, mahallede bir Muallimhâneyi Cedid (yeni muallimhâne) bulunduğu ihtimalini akla getirse de, buna dair herhangi bir kayda rastlanmamıştır. Defter kayıtlarına göre muallimhânenin 1178 Cemâziyelevvel (Ekim/Kasım 1764) ile 1249 Rebîülâhir (Ağustos/Eylül 1833) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[790] Yine defter kayıtlarına göre muallimhâneye yarım akçe ücretle yedi kez muallim-i sıbyan[791] ve yarım akçe ücret karşılığında üç mütevelli[792] atamasının yapıldığı tespit edilmiştir. Günümüzde Burdur'da bu adı taşıyan bir yapı bulunmamaktadır; literatür taramasında da böyle bir yapının izine rastlanmamıştır.

2.3.1.14. Emine Hâtun Muallimhânesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarına göre detaylı bir mevki belirtilmeden yalnızca Burdur'da olduğu geçen yapının bânisinin Emine Hâtun olduğu belirlenmiştir. Defter kayıtlarına göre yapıya 1143 Cemâziyelâhir (Aralık/Ocak 1730/1731) ile 1206 Zilkâde (Haziran/Temmuz 1792) tarihlerinde mütevelli ataması yapıldığı tespit edilmiştir.[793] Bununla birlikte, Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde 1274 (1857/1858) yılında Derslik Mahallesi'nde bulunan Hoca Emine Hâtun Dershânesi'ne mütevelli ataması yapıldığı,[794] Burdur Salnâmelerinde ise 1319-1321 (1901-1903) tarihlerinde aynı

[789] VGMA. HD. 1075.13, 537.57, 541.32
[790] VGMA. HD. 1075.13, 543.33
[791] VGMA. HD. 1075.13, 1178 Cemâziyelevvel (Ekim/Kasım 1764); HD. 537.57, 1178 Cemâziyelâhir (Kasım/Aralık 1764); HD. 541.32, 1206 Receb (Şubat/Mart 1792); HD. 543.33, 1223 Cemâziyelâhir (Temmuz/Ağustos 1808); HD. 1075.13, 1224 Şevval (Kasım/Aralık 1809); HD. 539.60, 1232 Receb (Mayıs/Haziran 1817); HD. 540.75, 1249 Rebîülâhir (Ağustos/Eylül 1833)
[792] VGMA. HD. 537.57, 1206 Cemâziyelevvel (Aralık/Ocak 1791/1792); HD. 541.32, 1224 Muharrem (Şubat/Mart 1809); HD. 540.77, 1233 Cemâziyelevvel (Mart/Nisan 1818)
[793] VGMA. HD. 1079.2.153, 537.58
[794] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 105.

mahallede Emine Hâtun Medresesinin varlığından söz edildiği görülmektedir.[795] Bânisinin aynı olması ve her iki yapının da Derslik (Terslik) Mahallesi'nde geçmesi sebebiyle, Emine Hâtun Muallimhânesi'nin söz konusu mahallede bulunduğu; ayrıca defter ve arşiv kayıtlarında "dershâne, muallimhâne ve medrese" şeklindeki farklı adlandırmaların aynı yapıya ya da bir yapı birliğine işaret ettiği düşünülebilir. Günümüzde ise bu adı taşıyan bir yapıya rastlanmamaktadır.

2.3.1.15. Evliya Efendi Medresesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarına göre Burdur çarşısında bulunduğu belirtilen yapı, İsmail Kethüda Medresesi'ne muttasıl olup, bânisinin Evliya Efendi olduğu belirlenmiştir.[796] Defter kayıtlarına göre medreseye 1190 Safer (Mart/Nisan 1776), 1195 Ramazan (Ağustos/Eylül 1781) ve 1198 Receb (Mayıs/Haziran 1784) tarihlerinde üç akçe ücretle mütevelli ataması yapıldığı tespit edilmiştir.[797] Bu adı taşıyan bir yapıya ne günümüz Burdur'unda rastlanmakta ne de literatürde yer verilmektedir.

2.3.1.16. Fatma Hâtun Mektebi ve Muallimhânesi / Fevkani ve Tahtani Muallimhânesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarına göre söz konusu yapıların Şeyh Sinan Mahallesi'nde bulunduğu tespit edilmiştir. Fatma Hâtun tarafından inşa ettirilen mektep hakkında tek kayıt bulunmakta olup 1163 Muharrem (Aralık/Ocak 1749/1750) tarihinde havâce atamasının yapıldığı anlaşılmaktadır.[798] Muallimhâneye ise 1178 Cemâziyelâhir (Kasım/Aralık 1764), 1189 Zilhicce (Ocak/Şubat 1776) ve 1190 Safer (Mart/Nisan 1776) tarihlerinde muallim-i sıbyan ataması yapılmıştır.[799] Ayrıca yine 1190 Safer (Mart/Nisan 1776) tarihinde bir akçe ücretle mütevelli ataması yapıldığı belirlenmiştir.[800] Aynı bâni tarafından yaptırılmış bu iki yapının, aynı mahallede bulunmaları sebebiyle bir yapı birliği olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte defter kayıtlarında, Vezir Havâce Abdullah Efendi tarafından yeniden inşa edildiği belirtilen ve yine Şeyh Sinan Mahallesi'nde yer alan Fevkânî ve Tahtânî Muallimhânesinin bulunduğu da tespit edilmiştir. Bu muallimhâneye 1218 Safer (Mayıs/Haziran 1803) ve 1233 (1817/1818)

[795] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 201.
[796] VGMA. HD. 1077.37, 537.56
[797] VGMA. HD. 1077.35, 1077.37, 1077.39
[798] VGMA. HD. 1079.1.76
[799] VGMA. HD. 1075.13, 1077.34, 1077.35
[800] VGMA. HD. 1077.35

yıllarında muallim-i sıbyan ataması yapıldığı anlaşılmaktadır.[801] Fatma Hâtun Muallimhânesi ile aynı mahallede bulunmaları ve aralarında yaklaşık otuz yıllık bir zaman farkı olması, Fevkânî ve Tahtânî Muallimhânesi'nin Fatma Hâtun Muallimhânesi yerine inşa edilmiş olabileceğini düşündürmektedir. Ancak günümüzde bu adları taşıyan herhangi bir yapıya rastlanmamaktadır. Ayrıca yaptığımız literatür taramalarında da bu adı taşıyan herhangi bir ize rastlanmamaktadır.

2.3.1.17. Hacı Abdullah Muallimhânesi / Kadızâde Hacı İbrahim Efendi Muallimhânesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Divan Baba Mahallesi'nde bulunduğu geçen muallimhânenin bânisinin Hacı Abdullah olduğu belirlenmiştir.[802] Defter kayıtlarına göre Hacı Abdullah Muallimhânesi'nin 1169 Rebîülâhir (Ocak/Şubat 1756) ile 1248 Rebîülâhir (Ağustos/Eylül 1832) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[803] Yine aynı mahallede, Kadızâde Hacı İbrahim Efendi tarafından 1250 Muharrem (Mayıs/Haziran 1834) tarihinde yeniden inşa edildiği kaydedilen bir muallimhâne daha bulunmaktadır.[804] Kesin bir delil olmamakla birlikte, aynı mahallede yer almaları ve aralarında yaklaşık on iki yıllık bir zaman farkının olması, Hacı Abdullah Muallimhânesi'nin harap olup Kadızâde Hacı İbrahim Efendi tarafından yeniden inşa edildiğini düşünülebilir. Yine defter kayıtlarına göre muallimhâneye yedi kez muallim-i sıbyan[805] ve iki kez mütevelli atamalarının yapıldığı tespit edilmiştir.[806] Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivlerinde ise 1256–1276 (1840–1860) yılları arasında mevcut yapılar arasında Divan Baba Mahallesi'nde yer alan Hacı Abdullah Efendi Muallimhânesi'nin adı geçmektedir.[807] Günümüzde ise bu adları taşıyan herhangi bir yapıya rastlanmamaktadır.

[801] VGMA. HD. 539.58, 540.80
[802] VGMA. HD. 1097.45, 543.33
[803] VGMA. HD. 1097.41, 542.45
[804] VGMA. HD. 543.33
[805] VGMA. HD. 1097.41, 1169 Rebîülâhir (Ocak 1756); HD. 1097.45, 1173 Ramazan (Nisan 1760); HD. 1075.14, 1179 Rebîülâhir (Eylül 1765); HD. 1158.41, 1188 Safer (Nisan 1774); HD. 541.33, 1225 Muharrem (Şubat 1810); HD. 542.45, 1238 Rebîülâhir (Aralık 1822); HD. 543.33, 1250 Muharrem (Mayıs 1834)
[806] VGMA. HD. 1075.15, 1181 Rebîülevvel (Temmuz 1767); HD. 541.33, 1225 Muharrem (Şubat 1810)
[807] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 105.

2.3.1.18. Hacı Ali Muallimhânesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarına göre Şeyh Sinan Mahallesi'nde bulunduğu geçen muallimhânenin bânisinin Hacı Ali olduğu tespit edilmiştir.[808] Defter kayıtlarına göre 1175 Şevval (Nisan/Mayıs 1762) tarihinde Hacı Ali'nin muallimhâneyi yeniden inşa ettirip vakfettiği anlaşılmaktadır.[809] Yine defter kayıtlarına göre yapının 1175 Şevval (Nisan/Mayıs 1762) ile 1229 Cemâziyelevvel (Nisan/Mayıs 1814) tarihleri arasında faal olduğu tespit edilmiştir.[810] Ayrıca defter kayıtlarında Şeyh Sinan Mahallesi'nde Abdülkerim Beşezâde Hacı Ali Medresesi'nin bânisinin, işlediğinmiz muallimhânenin bânisi ile aynı kişiler olabileceği düşücesindeyiz.[811] Hurûfât Defter kayıtlarına göre muallimhâneye 1175 Şevval (Nisan/Mayıs 1762), 1189 Rebîülâhir (Haziran 1775), 1207 Safer (Eylül/Ekim 1792) ve 1229 Cemâziyelevvel (Nisan/Mayıs 1814) tarihlerinde yarım akçe ücret karşılığında muallim-i sıbyan ataması yapıldığı belirlenmiştir.[812] Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşiv kayıtlarında ise 1256–1276 (1840–1860) yılları arasında aynı mahallede Hacı Ali adını taşıyan bir mektebin varlığından da söz edilmektedir.[813] Bu durum, elde edilebilen veriler ışığında, Hacı Ali'nin aynı mahallede en az üç farklı yapı inşa ettirmiş olabileceğini göstermektedir. Günümüzde ise bu yapıların varlığına rastlanmamaktadır.

2.3.1.19. Hacı Mehmed Muallimhânesi / Mehmed Çelebi Muallimhânesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Cami-i Kebir Mahallesi'nde, Cami-i Kebir yakınlarında Lonca mevkiinde yer aldığı belirtilen muallimhânenin bânisine nispetle Hacı Mehmed ve Mehmed Çelebi Muallimhânesi olarak geçtiği belirlenmiştir.[814] Defter kayıtlarına göre yapının 1116 Rebîülevvel (Temmuz/Ağustos 1704) ile 1243 Zilhicce (Haziran/Temmuz 1828) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[815] Defter kayıtlarındaki bir kayıtta bânisinin annesinin Emine olduğu[816] ve 1172 Muharrem (Eylül/Ekim 1758) tarihli başka bir kayıtta da yapının metruk durumda iken Hacı Ahmed tarafından tamir edildiği tespit edilmiştir.[817] Hurûfât Defterleri kayıtlarına göre

[808] VGMA. HD. 1158.43, 537.57
[809] VGMA. HD. 1075.12, 540.74
[810] VGMA. HD. 1075.12, 540.74
[811] VGMA. HD. 1140.96, 1097.45, 540.79
[812] VGMA. HD. 1075.12, 1158.43, 537.57, 540.74
[813] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 105.
[814] VGMA. HD. 1133.99, 1075.12, 539.58
[815] VGMA. HD. 1134.64, 542.47
[816] VGMA. HD. 1058.85
[817] VGMA. HD. 1097.44

muallimhâneye yirmi yedi kez bir akçe ücretle muallim-i sıbyan[818] ve altı kez mütevelli ataması yapıldığı belirlenmiştir.[819] Söz konusu yapı, ne Burdur'da mevcuttur ne de literatürde geçmektedir.

2.3.1.20. Hacı Bayram Mektebi ve Muallimhânesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Üçdibek Mahallesi'nde bulunduğu geçen yapının bânisinin Hacı Bayram olduğu belirlenmiştir.[820] Defter kayıtlarında bânilerinin ve bulunduğu mahallelerinin aynı olması sebebiyle mekteb ile muallimhânenin bir yapı birlikteliğini sağladığı kanaatindeyiz. Hurûfât Defterleri kayıtlarında mektebin 1166 Safer (Aralık/Ocak 1752/1753) tarihli bir kayıtta Yusuf Ağa tarafından tamir edildiği belirlenmiştir.[821] Ayrıca defter kayıtlarından Hacı Bayram'ın, 1132 Receb (Mayıs/Haziran 1720) ile 1222 Ramazan (Kasım/Aralık 1807) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılan Ağıllar mevkiindeki bir mescidin de bânisi olduğu anlaşılmaktadır.[822] Yine defter kayıtlarına göre muallimhâneye 1133 Cemâziyelâhir (Mart/Nisan 1721), 1169 Muharrem (Ekim/Kasım 1755), 1184 Şevval (Ocak/Şubat 1771), 1188 Zilkade (Ocak/Şubat 1775), 1215 (1800/1801) ve 1234 (1818/1819) tarihlerinde bir akçe ücret karşılığında muallim-i sıbyan ataması yapılmıştır.[823] Mektebe ise 1160 Rebîülevvel (Mart/Nisan 1747), 1166 Safer (Aralık/Ocak 1752/1753) ve 1168 Cemâziyelâhir (Mart/Nisan 1755) tarihlerinde bir akçe ücret karşılığında muallim-i sıbyan;[824] 1164 (1750/1751) ve 1167 Zilhicce (Eylül/Ekim 1754) tarihlerinde ise yarım akçe ücret karşılığında cüzhân atamalarının yapıldığı tespit edilmiştir.[825] Günümüz Burdur'unda bu

[818] VGMA. HD. 1134.64, 1116 Rebîülevvel (Temmuz 1704); HD. 1133.99, 1133 Muharrem (Kasım 1720); HD. 1079.2.152, 1143 Cemâziyelevvel (Ekim 1730); HD. 1079.2.154, 1152 Zilkade (Şubat 1740); HD. 1079.2.155, 1154 Şevval (Ocak 1742); HD. 1097.42, 1169 Şaban (Mayıs 1756); HD.1097.44, 1172 Muharrem (Eylül 1758); HD. 1097.44, 1172 Cemâziyelâhir (Ocak 1759); HD. 1097.45, 1173 Cemâziyelevvel (Aralık 1759), 1174 Safer (Eylül 1760); HD. 1075.12, 1175 Safer (Eylül 1761); HD. 1058.85, 1184 Şevval (Ocak 1771); HD. 1058.86, 1184 Zilhicce (Mart 1771), 1185 Receb (Eylül 1771); HD.1158.42, 1188 Zilkade (Ocak 1775); HD.1158.41, 1188 Rebîülâhir (Temmuz 1774); HD. 1158.42, 1188 Şevval (Aralık 1774); HD. 537.55, 1204 (1789); HD. 537.56, 1204 Receb (Mart 1790); HD. 539.57, 1217 Safer (Haziran 1802); HD. 539.58, 1220 Receb (Eylül 1805); HD. 539.59, 1222 Zilkade (Ocak 1808); HD. 541.32; 1224 Şaban (Eylül 1809); HD. 540.75, 1232 Şevval (Ağustos 1817); HD. 540.79, 1234 Cemâziyelâhir (Mart 1819); HD. 542.45, 1239 Zilkade (Temmuz 1824); HD. 542.47, 1243 Zilhicce (Haziran 1828)

[819] VGMA. HD. 1137.112, 1135 (1722); 1058.85, 1184 Zilhicce (Mart 1771); 1158.42, 1188 Şevval (Aralık 1774); 539.57, 1217 Safer (Haziran 1802); 539.58, 1220 Receb (Eylül 1805); 541.32, 1224 Şaban (Eylül 1809)

[820] VGMA. HD. 1097.41, 538.65, 1079.1.76

[821] VGMA. HD. 1079.1.77

[822] VGMA. HD. 1133.99, 539.59

[823] VGMA. HD. 1133.100, 1097.41, 1058.85, 1158.65, 540.77

[824] VGMA. HD. 1079.1.75, 1079.1.77, 1097.40

[825] VGMA. HD. 1097.1.77

adı taşıyan bir yapı bulunmamakta, üstelik literatürde de böyle bir yapıdan söz edilmemektedir.

2.3.1.21. Hacı Hasan Muallimhânesi / Debbağhâne Mahallesi Muallimhânesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Debbağhâne Mahallesi'nde, Debbağhâne Camii'nin batısında bulunduğu anlaşılan yapının bânisinin Hacı Hasan olduğu tespit edilmiştir.[826] Defter kayıtlarına göre muallimhâne 1157 (1744/1745) senesi ile 1217 Safer (Haziran/Temmuz 1802) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[827] Defter kayıtlarına göre muallimhâneye üç kez muallim-i sıbyan[828] ve yedi kez mütevelli atamasının yapıldığı belirlenmiştir.[829] Aynı mahallede benzer tarihlerde geçen Çıkrıkçızâde Hacı İbrahim Muallimhânesi'nin bânilerinin farklı olması sebebiyle ayrı bir yapı olarak ele alınmıştır. Burdur'da bu adla anılan bir yapı mevcut olmadığı gibi, kaynaklarda da geçmemektedir.

2.3.1.22. Hacı Mehmed Mektebi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Karasenir Mahallesi'nde bulunduğu anlaşılan mektebin bânisinin Hacı Mehmed olduğu belirlenmiştir. Defter kayıtlarında yalnızca tek kaydı bulunan mektebe 1166 Receb (Mayıs/Haziran 1753) tarihinde muallim-i sıbyan atamasının yapıldığı tespit edilmiştir.[830] Ayrıca Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri kayıtlarında Karasenir Mahallesi Mektebi'nin 1256-1276 (1840-1860) yılları arasında mevcut olduğu anlaşılmaktadır.[831]

2.3.1.23. Hacı Osman Efendi Medresesi / Pirkulzâde Medresesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Debbağhâne Mahallesi'nde, tekke yakınında bulunduğu anlaşılan medreseyi yeniden inşa ettirenin Hacı Osman olduğu belirlenmiştir.[832] Defter kayıtlarına göre yapının 1187 Rebîülevvel (Mayıs/Haziran 1773)

---

826 VGMA. HD. 1079.1.74, 1082.18
827 VGMA. HD. 1079.1.74, 539.57
828 VGMA. HD. 1079.1.74, 1157 (1744/1745); HD. 1082.18, 1184 Rebîülâhir (Temmuz/Ağustos 1770); HD. 539.57, 1217 Safer (Haziran/Temmuz 1802)
829 VGMA. HD. 1097.42, 1169 Cemâziyelâhir (Mart 1756); HD. 1097.43, 1171 Rebîülevvel (Kasım/Aralık 1757); HD. 1075.13, 1177 Şâban (Şubat/Mart 1764), 1178 Muharrem (Temmuz 1764); HD. 1082.18, 1182 Şevval (Şubat/Mart 1769); HD. 1077.36, 1193 Receb (Temmuz/Ağustos 1779); HD. 539.57, 1217 Safer (Haziran/Temmuz 1802)
830 VGMA. HD. 1079.1.77
831 Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 105.
832 VGMA. HD. 1080.43, 542.46

ile 1242 Cemâziyelevvel (Aralık 1826) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[833] Yine defter kayıtlarına göre medreseye 1187 Rebîülevvel (Mayıs/Haziran 1773) ve 1190 Muharrem (Şubat/Mart 1776) tarihlerinde bir akçe ücret karşılığında müderris;[834] 1213 (1798-1799) ve 1242 Cemâziyelevvel (Aralık 1826) tarihlerinde ise bir akçe ücret karşılığında hem müderris hem de evkafına mütevelli ataması yapıldığı belirlenmiştir.[835] 1242 Cemâziyelevvel (Aralık 1826) tarihli atamada ayrıca Şeyhülislâm Kadızâde Mehmed Tâhir Efendi'nin adı da zikredilmektedir.[836]

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde ise medresenin 1256-1276 (1840-1860) yılları arasında mevcut olduğu,[837] Burdur Salnâmelerinde ise Debbağhâne Mahallesi'nin ikinci adı olarak belirlediğimiz Hacı Ahmed Mahallesi'nde 1319-1321 (1901-1903) yılları arasında varlığını sürdürdüğü kayıtlıdır.[838] Ayrıca kaynaklarda, Bulguroğlu Pirkulzâde Medresesi kütüphânesinin vakfiye kaydında, Hacı Osman tarafından 1240 (1824-1825) tarihinde yeniden inşa edildiği ve bu medresenin günümüzdeki Burdur Müzesi'nin bulunduğu yerde iken Milli Eğitim Bakanlığı'na devredildikten sonra yıkıldığı, yalnızca kütüphânesinin ayakta kaldığı belirtilmektedir.[839] Günümüzde yapılan saha çalışmalarında da kütüphânenin sağlam bir şekilde varlığını koruduğu, ancak çevresinde yapılan yeni binaların Burdur Müzesi olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

2.3.1.24. Hasan Efendi Muallimhânesi / Şeyh Mehmed Efendi Muallimhânesi / Şeyh Mehmed Efendi Medresesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Recep Çelebi Mahallesi'nde bulunduğu anlaşılan yapının ilk bânisinin Hasan Efendi olduğu ve yapı yıkıldıktan sonra yerine Şeyh Mehmed Efendi tarafından yeniden bir muallimhâne inşa edildiği tespit edilmiştir. Defter kayıtlarında Hasan Efendi'nin yaptırmış olduğu muallimhâneye 1113 Zilhicce (Nisan/Mayıs 1702) ve 1117 Receb (Ekim/Kasım 1705) tarihlerinde bir akçe ücretle muallim atamasının yapıldığı belirlenmiştir.[840] 1206 Muharrem (Ağustos/Eylül 1791) tarihli farklı bir kayıtta, Recep Çelebi Mahallesi'nde Şeyh Mehmed Efendi tarafından

[833] VGMA. HD. 1080.43, 542.46
[834] VGMA. HD. 1080.43, 1077.34
[835] VGMA. HD. 538.62, 542.46
[836] VGMA. HD. 542.46
[837] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 105.
[838] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 200.
[839] Ekinci, *Burdur*, 112.
[840] VGMA. HD. 1134.64

yeniden inşa edilen bir muallimhâneye mütevelli ataması yapıldığı görülmektedir.[841] Bu durum bizi Hasan Efendi'nin yaptırdığı yapının harap olması üzerine aynı yerde Şeyh Mehmed Efendi tarafından yeniden bir muallimhâne inşa ettirmiş olabileceği kanaatine varılmıştır. Ayrıca 1169 Cemâziyelevvel (Şubat/Mart 1756) tarihli bir kayıtta Şeyh Mehmed Efendi tarafından yaptırılan bir medreseye müderris ataması yapıldığı,[842] 1171 Zilkade (Temmuz/Ağustos 1758) ile 1213 Cemâziyelevvel (Ekim/Kasım 1798) tarihleri arasında ise medresenin içinde bulunduğu kaydedilen Şeyh Mehmed Efendi Mescidi'nin faal olduğu anlaşılmaktadır.[843] Dolayısıyla aynı bâninin Recep Çelebi Mahallesi'nde yaptırmış olduğu muallimhâne, medrese ve bu medrese içerisinde yer alan mescidin, bir yapı birliği oluşturduğu düşünülebilir. Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde ise Recep Çelebi Camii yanında 1256-1276 (1840-1860) tarihleri arasında mevcut olduğu belirtilen Mahmud Bey ve Mahmud Çavuş Medreselerinden bahsedilmektedir.[844] Günümüzde ise adları taşıyan herhangi bir yapıya rastlanmamaktadır.

2.3.1.25. Hatice Hanım Medresesi / Ayşe Hâtun Medresesi

Hurûfât Defterleri'ne göre medrese Kuyu Mahallesi'nde yer aldığı belirlenmiştir.[845] Defter kayıtlarında 1152 Muharrem (Nisan/Mayıs 1739) tarihli tek bir kayıtta, Ayşe Hâtun'un yeniden bina eylediği belirtilen medreseye müderris ve mütevelli ataması yapıldığı tespit edilmiştir.[846] Yine Defter kayıtlarında 1214 Şevval (Şubat/Mart 1800) ve 1227 Şâban (Ağustos/Eylül 1812) tarihlerinde Hatice Hanım'ın yeniden bina eylediği medreseye müderris ataması yapıldığı tespit edilmiştir.[847] Herhangi bir kesin delil bulunmamakla birlikte, aynı mahallede yer alması ve tarihsel sürekliliğin uyum göstermesi dikkate alındığında, Ayşe Hâtun'un yeniden bina ettirdiği yapının zamanla harap olduğu ve yaklaşık altmış iki yıl sonra Hatice Hanım tarafından yeniden bir medrese inşa ettirildiği kanaati güç kazanmaktadır. Buna göre medresenin 1152 Muharrem (Nisan/Mayıs 1739) ile 1227 Şâban (Ağustos/Eylül 1812) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[848]

[841] VGMA. HD. 537.56
[842] VGMA. HD. 1097.41
[843] VGMA. HD. 1097.44, 538.62
[844] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 105.
[845] VGMA. HD. 1079.2.154, 538.62
[846] VGMA. HD. 1079.2.154
[847] VGMA. HD. 538.62, 540.74
[848] VGMA. HD. 1079.2.154, 540.74

Literatür taramalarında, Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde 1256–1276 (1840–1860) yıllarına ait belgelerde Kuyu Mahallesi'nde Müftü Şeyh Ali Efendi ve Hatice Hanım Medreseleri'nin varlığından bahsedildiği görülmektedir.[849] Burdur Salnâmelerinde ise 1319–1321 (1901-1903) tarihlerinde Abdi Bey, Hatice Hanım, Müftü Şeyh Ali Efendi ve Tekeli Abdullah Efendi Medreseleri zikredilmektedir.[850] Ayrıca farklı bir kaynakta 1914 depreminden önce mevcut olup günümüze ulaşmayan yapılar arasında Ali Efendi Medresesi ve Kuyu Mahallesi Medresesi'nden söz edilmektedir.[851] Günümüzde ise Kuyu Mahallesi'nde bu adı taşıyan bir yapıya rastlanmamaktadır.

2.3.1.26. Hoca Emine Hâtun Dershânesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Terslik Mahallesi'nde bulunduğu geçen yapının yeniden bina eyleyen kişinin Hoca Emine Hâtun olduğu belirlenmiştir. Defter kayıtlarında 1216 Cemâziyelâhir (Ekim/Kasım 1801) ve 1231 Şevval (Ağustos/Eylül 1816) tarihlerinde yapının tamir ve termimi için şart koşulan sekiz yüz altmış kuruşluk vakfa mütevelli atamasının yapıldığı tespit edilmiştir.[852] Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde 1274 (1857/1858) tarihli bir belgede söz konusu yapıya mütevelli ataması yapıldığı,[853] Burdur Salnâmelerinde ise 1319–1321 (1901–1903) yıllarında yapının varlığından bahsedildiği görülmektedir.[854] Günümüzde ise bu adı taşıyan bir yapıya rastlanmamaktadır.

2.3.1.27. İlyas Ağa Dershânesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında bir mahalle belirtilmeden yalnızca Burdur'da bulunduğu geçen yapının bânisinin İlyas Ağa olduğu tespit edilmiştir. Defter kayıtlarına göre yapıya 1174 Muharrem (Ağustos/Eylül 1760), 1185 Safer (Mayıs/Haziran 1771) ve 1235 Zilkade (Ağustos/Eylül 1820) tarihlerinde bir akçe ücret karşılığında dersiâm ataması yapılmıştır.[855] Ayrıca 1185 Safer (Mayıs/Haziran 1771) tarihli atamada Şeyhülislâm Seyyid Mehmed Said Efendi'nin, 1235 Zilkade (Ağustos/Eylül 1820) tarihli atamada ise Şeyhülislâm Hacı Halil Efendi'nin adlarının geçtiği kaydedilmiştir.[856] Burdur

[849] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 105.
[850] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914),* 200.
[851] Ekinci, *Burdur,* 112-113.
[852] VGMA. HD. 538.65, 540.75
[853] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 104.
[854] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914),* 200.
[855] VGMA. HD. 1095.45, 1058.86, 540.77
[856] VGMA. HD. 1058.86, 540.77

Salnâmelerinde ise 1330 (1911/1912) tarihli bir kayıtta Derslik Mahallesi'nde İlyas Ağa Medresesi'nin bulunduğu zikredilmektedir.[857] Bu veriler, her iki yapının bânisinin aynı kişi olma ihtimalini kuvvetlendirmektedir. Bu adı taşıyan bir yapı Burdur'da mevcut değildir ve literatürde de kaydı bulunmamaktadır.

2.3.1.28. İsmail Ağa Medresesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında bir mahalle ismi belirtilmeden yalnızca Burdur'da bulunduğu belirtilen medreseyi yeniden inşa ettiren kişinin İsmail Ağa olduğu tespit edilmiştir.[858] Defter kayıtlarına göre yapının 1162 Cemâziyelevvel (Nisan/Mayıs 1749) ile 1239 Zilkade (Haziran/Temmuz 1824) tarihleri arasında faal olduğu ve bitişiğinde bir mescidin bulunduğu belirlenmiştir.[859] Yine defter kayıtlarına göre medreseye 1188 Şevval (Aralık/Ocak 1774/1775) tarihinde bir müderris ataması yapılmıştır.[860] Medresenin bitişiğindeki mescide ise 1162 Cemâziyelevvel (Nisan/Mayıs 1749), 1169 Cemâziyelâhir (Mart 1756), 1172 Şevval (Mayıs/Haziran 1759), 1192 Rebîülâhir (Nisan/Mayıs 1778), 1231 Safer (Ocak 1816) ve 1239 Zilkade (Haziran/Temmuz 1824) tarihlerinde yarım akçe ücret karşılığında imam atamaları yapıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca 1231 Safer (Ocak 1816) tarihli atamada Şeyhülislâm Seyyid Mehmed Zeynelâbidin'in, 1239 Zilkade (Haziran/Temmuz 1824) tarihli atamada ise Şeyhülislâm Mekkîzâde Mustafa Âsım Efendi'nin adlarının geçtiği belirlenmiştir.[861] Burdur Salnâmelerinde ise 1339 (1920/1921) senesinde Yenice Mahallesi'nde Hacı İsmail Ağa Medresesi'nin varlığından bahsedilmektedir.[862] Ancak günümüzde bu adı taşıyan bir yapıya rastlanmamaktadır.

2.3.1.29. İsmail Kethüda Medresesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Burdur Çarşısı'nda (Sûk-ı Sultânî) Evliya Efendi Medresesi'nin bitişiğinde ve içinde bir mescid bulunduğu belirtilen medresenin bânisinin İsmail Kethüda bin Mehmed olduğu tespit edilmiştir.[863] Ayrıca bânisinin yapıya imamlık ve müderrislik görevleri için, aynı zamanda medresenin yakınındaki çeşme ile kuyunun tamir ve termimi için dükkân vakfettiği anlaşılmaktadır.[864] Defter kayıtlarına göre yapıya

[857] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 204.
[858] VGMA. HD. 1079.1.76
[859] VGMA. HD. 1079.1.76, 542.45
[860] VGMA. HD. 1158.42
[861] VGMA. HD. 1079.1.76, 1097.42, 1097.45, 1077.36, 540.74, 542.45
[862] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 204.
[863] VGMA. HD. 1077.37, 537.56
[864] VGMA. HD. 537.57

1195 Ramazan (Ağustos/Eylül 1781), 1200 Rebîülevvel (Ocak 1786), 1204 Cemâziyelâhir (Şubat/Mart 1790), 1204 Zilkade (Temmuz/Ağustos 1790) ve 1207 Şâban (Mart/Nisan 1793) tarihlerinde mütevelli atamalarının yapıldığı belirlenmiştir.[865] Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde ise 1256-1276 (1840-1860) tarihleri arasında çarşıda İsmail Ağa Medresesi'nin mevcut olduğuna dair kayıtlar bulunmaktadır.[866] Günümüzde ise bu adı taşıyan bir yapıya rastlanmamaktadır.

2.3.1.30. Mahmud Çavuş Medresesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında mahalle adı belirtilmeden yalnızca Burdur'da bulunduğu ifade edilen medresenin bânisinin Mahmud Çavuş olduğu tespit edilmiştir.[867] Defter kayıtlarına göre yapıya 1159 (1746/1747) tarihinde müderris, 1190 Rebîülâhir (Mayıs/Haziran 1776) ve 1199 Rebîülevvel (Ocak/Şubat 1785) tarihlerinde ise yarım akçe ücretle mütevelli ataması yapıldığı belirlenmiştir.[868] Yine Hurûfât Defterlerinde Yenice Mahallesi'nde 1148 Rebîülevvel (Temmuz/Ağustos 1735) ile 1199 Rebîülevvel (Ocak/Şubat 1785) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılan bir Mahmud Çavuş Mescidi de kayıtlıdır.[869] Her iki yapının aynı bâniler tarafından yaptırılmış olması ve tarihlerinin örtüşmesi, medrese ile mescidin aynı mahallede bulunabileceğini düşündürmektedir. Burdur'da bu adı taşıyan bir yapı bulunmamakta ve literatürde izine rastlanmamaktadır.

2.3.1.31. Mazlum Şah Hâtun Muallimhânesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Hecin Mahallesi'nde bulunduğu geçen yapının bânisinin Mazlum Şah Hâtun olduğu tespit edilmiştir. Defter kayıtlarına göre yapıya 1178 Muharrem (Temmuz 1764) tarihinde bir akçe ücretle mütevelli,[870] 1192 Muharrem (Ocak/Şubat 1778) tarihinde ise muallim-i sıbyan ataması yapıldığı belirlenmiştir.[871] Ayrıca defterlerde aynı bâni tarafından yine Hecin Mahallesi'nde inşa edilmiş ve 1168 Şevval (Temmuz/Ağustos 1755) ile 1208 Safer (Eylül/Ekim 1793) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılan bir camiden de bahsedilmektedir.[872] Burdur'da bu adla bir yapı bulunmamaktadır ve literatürde de kaydına rastlanmamıştır.

---

[865] VGMA. HD. 1077.37, 1074.43, 537.56, 537.57
[866] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 105.
[867] VGMA. HD. 1074.43, 1077.35
[868] VGMA. HD. 1074.43, 1079.1.74, 1077.35
[869] VGMA. HD. 1133.99, 1079.2.153
[870] VGMA. HD. 1075.13
[871] VGMA. HD. 1158.43
[872] VGMA. HD. 1097.41, 537.58

2.3.1.32. Pîrizâde Hacı Hüseyin Muallimhânesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Üçdibek Mahallesi'nde bulunduğu geçen yapının bânisinin Pirizâde Hacı Hüseyin olduğu tespit edilmiştir. Defter kayıtlarına göre muallimhâneye 1184 Zilhicce (Mart/Nisan 1771), 1191 Ramazan (Ekim/Kasım 1777) ve 1197 Rebîülevvel (Şubat/Mart 1783) tarihlerinde mütevelli, [873] 1191 Ramazan (Ekim/Kasım 1777) tarihinde ise muallim-i sıbyan ataması yapıldığı bahsedilmektedir.[874] Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde muallimhânenin 1256-1276 (1840-1860) tarihlerinde mevcut olduğu,[875] Burdur Salnâmelerinde ise 1330 (1911/1912) tarihinde Üçdibek Mahallesi'nde Pirizâde Medresesi'nin varlığından bahsedildiği anlaşılmaktadır.[876] Ayrıca Burdur Merkez Afyon Yokuşu'nda bulunan ve kitâbesinde 1245 (1829-1830) tarihi kayıtlı olan Hacı Hüseyin Ağa Çeşmesi de aynı bâni tarafından yaptırıldığı söylenebilir.[877] Günümüzde bu adı taşıyan bir muallimhâneden bulunmamaktadır.

2.3.1.33. Sinanzâde Osman Muallimhânesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Divan Baba Mahallesi'nde bulunduğu anlaşılan yapının bânisi Sinanzâde Osman olduğu belirlenmiştir. Defter kayıtlarında tek kaydı bulunan yapıya 1209 Safer (Ağustos/Eylül 1794) tarihinde yarım akçe ücretle muallim-i sıbyan ataması yapıldığı tespit edilmiştir.[878] Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde ise 1256-1276 (1840-1860) tarihleri arasında bu muallimhânenin varlığından bahsedildiği anlaşılmaktadır.[879] Günümüzde bu adı taşıyan bir yapıya rastlanmamaktadır.

2.3.1.34. Şeyh Ali Efendi Medresesi / Mir Abdullah Medresesi / Çay Kenarı Medresesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Kuyu Mahallesi'nde Çınaraltı denilen mevkide, çay kenarında bulunduğu geçen medresenin bânisinin Müftü Şeyh Ali Efendi olduğu tespit edilmiştir.[880] Yine Hurûfât Defterlerindeki 1206 Muharrem (Ağustos/Eylül 1791) tarihli kayda göre yapıya Mir Abdullah tarafından altı adet dershâne odası ilave edildiği

[873] VGMA. HD. 1058.85, 1077.38
[874] VGMA. HD. 1158.43
[875] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 105.
[876] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 204.
[877] Bozcu, *Burdur İlinde Türk Mimarisi Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı Eserleri*, 149.
[878] VGMA. HD. 537.58
[879] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 105.
[880] VGMA. HD. 1079.1.75, 1058.86, 537.56

belirlenmiştir.[881] Defter kayıtları medresenin 1152 Rebîülâhir (Temmuz/Ağustos 1739) ile 1245 Receb (Aralık/Ocak 1829/1830) tarihleri arasında faal olduğunu göstermektedir.[882] Defter kayıtlarına göre medreseye on dört müderris[883] ve bir mütevelli atamasının yapıldığı tespit edilmiştir.[884] Ayrıca bu atamalarda Şeyhülislâm Seyyid Mustafa Efendi, Şeyhülislâm Dürrizâde Seyyid Abdullah Efendi, Şeyhülislâm Dürrizâde Seyyid Mehmed Efendi, Şeyhülislâm Mehmed Mekkî Efendi, Şeyhülislâm Kadızâde Mehmed Tâhir Efendi ve Şeyhülislâm Seyyid Abdülvehhâb Efendi'nin isimlerinden de bahsedildiği belirlenmiştir.[885]

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde 1256-1276 (1840-1860) tarihleri arasında medresenin mevcut olduğundan,[886] Burdur Salnâmelerinde ise 1319 (1901/1902) yılında faal olup on altı talebesinin bulunduğundan bahsedilmektedir.[887] Ayrıca farklı bir kaynakta deprem öncesinde mevcut olup günümüze ulaşamadığı belirtilen medreseler arasında Çay Kenarı Medresesi'nin de zikredildiği anlaşılmaktadır.[888] Günümüzde ise bu adı taşıyan bir yapıya rastlanmamaktadır.

2.3.1.35. Şeyh Sinan Medresesi / Abdülkerim Beşezâde Hacı Ali Medresesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Şeyh Sinan Mahallesi'nde bulunduğu anlaşılan medresenin bânisi Şeyh Sinan olarak tespit edilmiştir.[889] Defter kayıtlarına göre 1111 Muharrem (Haziran/Temmuz 1699) tarihli kayıtta yapının harap durumda olduğu, bu dönemde Şeyh İbrahim tarafından tamir ettirildiği[890] ve 1174 Muharrem (Ağustos/Eylül 1760) tarihli başka bir kayıtta ise Abdülkerim Beşezâde Hacı Ali'nin sülüs malı ile Şeyh Sinan Mahallesi'nde yeni bir medrese inşa ettirdiği görülmektedir.[891] Aynı mahallede geçen bu iki yapı arasında tarihsel bir devamlılık gözlenmekte olup, Şeyh İbrahim'in

[881] VGMA. HD. 537.56, 542.47
[882] VGMA. HD. 1079.2.154, 543.32
[883] VGMA. HD. 1079.1.75, 1160 Ramazan (Eylül/Ekim 1747); HD. 1058.86, 1185 Safer (Mayıs/Haziran 1771); HD. 1158.41, 1188 Rebîülâhir (Haziran/Temmuz 1774); HD. 1077.34, 1189 Zilhicce (Ocak/Şubat 1776); HD. 1077.38, 1197 Receb (Haziran/Temmuz 1783); HD. 1077.39, 1198 Ramazan (Temmuz/Ağustos 1784); HD. 537.56, 1206 Muharrem (Ağustos/Eylül 1791); HD. 538.62, 1213 Cemâziyelevvel (Ekim/Kasım 1798); HD. 537.55, 1230 Şevval (Eylül/Ekim 1815); HD. 542.46, 1241 Receb (Şubat/Mart 1826), 1241 Şâban (Mart/Nisan 1826), 1242 Rebîülevvel (Ekim/Kasım 1826); HD. 542.47, 1243 Şâban (Şubat/Mart 1828); HD. 542.32, 1245 Receb (Aralık/Ocak 1829/1830)
[884] VGMA. HD. 1079.2.154, 1152 Rebîülâhir (Haziran 1739)
[885] VGMA. HD. 1079.2.154, 1077.38, 537.56, 542.46, 542.47
[886] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 105.
[887] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 200-201.
[888] Ekinci, *Burdur*, 112.
[889] VGMA. HD. 1079.2.153, 1075.13
[890] VGMA. HD. 1140.96, 1134.63
[891] VGMA. HD. 1097.45, 1075.13

tamir ettirdiği Şeyh Sinan Medresesi'nin zamanla yeniden harap olması üzerine Abdülkerim Beşezâde tarafından yeniden inşa ettirilmiş olması muhtemeldir. Kayıtlarda medresenin bir mescidinin bulunduğu da belirtilmiştir.[892] Yine defter kayıtlarına göre yapı 1111 Muharrem (Haziran/Temmuz 1699) ile 1234 Şevval (Temmuz/Ağustos 1819) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[893] Hurûfât Defter kayıtlarında medreseye dört kez müderris;[894] beş kez mütevelli,[895] 1113 Ramazan (Ocak/Şubat 1702) tarihinde medresenin mescidine imam[896] ve 1234 Şevval (Temmuz/Ağustos 1819) tarihinde ise vâiz ve nasih atamalarının yapıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca 1234 Şevval (Ağustos 1819) tarihli atamada Şeyhülislâm Mekkîzâde Mustafa Âsım Efendi'nin ismi geçmektedir.[897]

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde ise medresenin 1256-1276 (1840-1860) yılları arasında mevcut olduğu kaydedilmiştir.[898] Ayrıca farklı bir kaynakta, 1914 depremi öncesinde mevcut olup günümüze ulaşamayan yapılar arasında Şeyh Sinan Medresesi'nin de sayıldığı anlaşılmaktadır.[899] Günümüzde ise bu adı taşıyan bir yapıya rastlanmamaktadır.

2.3.1.36. Ümmü Hâtun Mektebi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Divan Baba Mahallesi'nde, Divan Baba Mahallesi Camii yakınında bulunduğu anlaşılan yapının bânisi Ümmü Hâtun olarak tespit edilmiştir. Defterlerde yalnızca tek kaydı bulunan yapıya 1181 Cemâziyelâhir (Ekim/Kasım 1767) tarihinde muallim-i sıbyan atamasının yapıldığı belirlenmiştir.[900] Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde ise 1256-1276 (1840-1860) yılları arasında Divan Baba Mahallesi'nde Hacı Abdullah Mektebi'nden bahsedilmektedir.[901] Aynı mahallede bulunduğu belirtilen bu iki mektebin, farklı adlarla anılmış olsa da, aynı yapıya işaret ediyor olması muhtemeldir. Günümüzde ise bu adı taşıyan bir yapıya rastlanmamaktadır.

---

892 VGMA. HD. 1134.63
893 VGMA. HD. 1140.96, 540.79
894 VGMA. HD. 1134.63, 1113 Zilkade (Mart/Nisan 1702); HD. 1137.112, 1135 (1722/1723), 1136 (1723/1724); HD. 1079.2.153, 1148 Rebîülevvel (Temmuz/Ağustos 1735)
895 VGMA. HD. 1140.96, 1111 Muharrem (Haziran/Temmuz 1699); HD. 1134.63, 1113 Ramazan (Ocak/Şubat 1702); HD. 1097.45, 1174 Muharrem (Ağustos/Eylül 1760); HD. 1075.13, 1178 Şevval (Mart/Nisan 1765); HD. 1075.14, 1179 Receb (Aralık/Ocak 1765/1766)
896 VGMA. HD. 1134.63
897 VGMA. HD. 540.79
898 Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 105.
899 Ekinci, *Burdur*, 113.
900 VGMA. HD. 1075.15
901 Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 105.

2.3.1.37. Veliyüddin Medresesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Karasenir Mahallesi'nde bulunduğu anlaşılan medresenin, Veliyüddin adıyla anılan kişi tarafından yeniden inşa ettirildiği tespit edilmiştir.[902] Tezimizde de yer alan Ahmed Paşa Muallimhânesi kayıtlarında, yapının Veliyüddin Medresesi yakınlarında bulunduğu belirtilmekte olup yine kayıtlarımızda aynı mahallede Veliyüddin adını taşıyan bir de caminin bulunduğu kaydedilmiştir.[903] Defter kayıtlarına göre yapının 1163 Rebîülâhir (Mart/Nisan 1750) ile 1232 Ramazan (Temmuz/Ağustos 1817) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[904] Defter kayıtlarına göre medreseye beş kez müderris,[905] 1198 Cemâziyelâhir (Nisan/Mayıs 1784) ve 1232 Şâban (Haziran/Temmuz 1817) tarihlerinde ise Ahmed Paşa Muallimhânesi ve Karasenir Camii'nin gelirlerini sağlayan Fatma Hâtun'un vakfettiği dükkânlara mütevelli atamalarının yapıldığı tespit edilmiştir.[906] Ayrıca 1198 Receb (Mayıs/Haziran 1784) tarihli atamada Şeyhülislâm Dürrîzâde Seyyid Mehmed Atâullah Efendi'nin;[907] 1232 Şâban (Haziran/Temmuz 1817) ve 1232 Ramazan (Temmuz/Ağustos 1817) tarihli atamalarda ise Şeyhülislâm Seyyid Zeynelâbidin Efendi'nin isimleri geçtiği belirlenmiştir.[908]

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde medresenin 1256-1276 (1840-1860) yılları arasında mevcut olduğu,[909] Burdur Salnâmelerinde ise "Veliyyüddin ve Süleyman Medresesi" olarak zikredildiği, 1232 (1816/1817) tarihinde vâridâtının 200 kuruş olduğu ve 1330 (1911/1912) yılında mevcut bulunduğu kaydedilmiştir.[910] Farklı bir kaynakta ise 1914 depremi öncesinde mevcut olup günümüze ulaşamayan yapılar arasında Karasenir Mahallesi Medresesi de sayılmaktadır.[911] Günümüzde ise bu adı taşıyan bir yapıya rastlanmamaktadır.

---

[902] VGMA. HD. 1079.1.76, 1077.39
[903] VGMA. HD. 1077.35
[904] VGMA. HD. 1079.1.76, 540.75
[905] VGMA. HD. 1079.1.76, 1163 Rebîülâhir (Mart/Nisan 1750); HD. 1158.43, 1189 Zilhicce (Ocak/Şubat 1776); HD. 1077.36, 1192 Safer (Mart 1778); HD. 1077.39, 1198 Receb (Mayıs/Haziran 1784); HD. 540.75, 1232 Ramazan (Temmuz/Ağustos 1817)
[906] VGMA. HD. 1077.39, 540.75
[907] VGMA. HD. 1077.39
[908] VGMA. HD. 540.75
[909] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 105.
[910] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 205.
[911] Ekinci, *Burdur*, 113.

2.3.1.38. Yenice Mahallesi Mektebi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında tek bir kaydı bulunan yapı, Yenice Mahallesi Mektebi olarak geçmekte olup 1163 Cemâziyelâhir (Mayıs/Haziran 1750) tarihinde muallim ve mütevelli atamasının yapıldığı ve Yenice Mahallesi'nde bulunduğu tespit edilmiştir.[912] Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde ise Yenice Mahallesi'nde 1256-1276 (1840-1860) yılları arasında Kalaylızâde Mektebi ile Hacı Abdullah adını taşıyan iki mektebin mevcut olduğundan bahsedilmektedir.[913] Günümüzde ise Yenice Mahallesi'nde bu adları taşıyan herhangi bir mektebe rastlanmamaktadır. Ayrıca yaptığımız taramalarda literatürde de yapıya dair bir izine rastlanmamıştır.

2.3.1.39. Yenice Mahallesi Muallimhânesi / Mehmed Muallimhânesi / Kilislizâde Ebu Bekir Muallimhânesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Yenice Mahallesi'nde, Rahime Hâtun Camii yakınlarında bulunduğu belirtilen muallimhânenin farklı dönemlerde çeşitli adlarla anıldığı tespit edilmiştir.[914] Defter kayıtlarındaki 1189 Cemâziyelevvel (Haziran/Temmuz 1775) tarihli kayıtta yapının harap olduğu ve Hacı Veliyüddin oğlu Mehmed tarafından tamir ettirildiği,[915] 1206 (1791/1792) tarihli kayıtta ise Kilislizâde Ebu Bekir tarafından yeniden inşa ettirildiği belirtilmiştir.[916] Bu durum, muallimhânenin zamanla bânilerinin isimleri ve bulunduğu mahalle ile birlikte farklı şekillerde adlandırıldığını göstermektedir. Yine defter kayıtlarına göre yapının 1132 Receb (Mayıs/Haziran 1720) ile 1240 (1824/1825) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[917] Hurûfât Defterleri kayıtlarına göre muallimhâneye on kez muallim-i sıbyan[918], iki akçe ücretle bir kez kayyum[919] ve iki kez de mütevelli ataması yapıldığı tespit edilmiştir.[920] Burdur'da bu adla anılan bir yapıya rastlanmadığı gibi, literatürde de bahsi geçmemektedir.

---

912 VGMA. HD. 1079.1.76
913 Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 105.
914 VGMA. HD. 1143.129, 538.65, 537.57
915 VGMA. HD. 1077.34, 1077.36, 538.65
916 VGMA. HD. 537.57, 542.45
917 VGMA. HD. 1133.99, 542.45
918 VGMA. HD. 1133.99, 1132 Receb (Mayıs/Haziran 1720); HD. 1143.129, 1139 Şaban (Mart/Nisan 1727); HD. 1079.2.152, 1143 Ramazan (Mart/Nisan 1731); HD. 1097.41, 1169 Zilhicce (Ağustos/Eylül 1756); HD. 1077.34, 1189 Cemâziyelevvel (Haziran/Temmuz 1775); HD. 1077.36, 1192 Zilhicce (Aralık/Ocak 1778/1779); HD. 1077.38, 1197 Zilhicce (Ekim/Kasım 1783); HD. 537.57, 1206 (1791/1792); HD. 538.65, 1215 Receb (Kasım/Aralık 1800); HD. 542.45, 1240 (1824/1825)
919 VGMA. HD. 1077.35, 1190 Receb (Ağustos/Eylül 1776)
920 VGMA. HD. 1077.34, 1189 Cemâziyelevvel (Haziran/Temmuz 1775); HD. 542.45, 1240 (1824/1825)

2.3.1.40. Zeyneb Hâtun Muallimhânesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Hacı Ömer Mahallesi'nde bulunduğu anlaşılan muallimhâneye, 1204 (1789/1790), 1225 Cemâziyelevvel (Haziran/Temmuz 1810) ve 1238 Safer (Ekim/Kasım 1822) tarihlerinde yarım akçe ücret karşılığında muallim-i sıbyan atamalarının yapıldığı tespit edilmiştir.[921] Defter kayıtlarına göre yapının bânisi Zeyneb Hâtun olarak belirlenmiştir. Yapıya ilişkin başka bir bilgiye ulaşılamamış olup günümüzde de bu adı taşıyan bir yapıya rastlanmamaktadır. Ayrıca literatür taramalarımızda da yapıya dair bir izine rastlanmamıştır.

2.3.2. Burdur Kazâsı'na Tâbi Köyler

2.3.2.1. Mehmed Kethüda Mektebi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Düğer köyünde bulunduğu anlaşılan mektebin bânisinin Mehmed Kethüda olduğu tespit edilmiştir. Defter kayıtlarına göre yapıya 1185 Safer (Mayıs/Haziran 1771) ve 1235 Şâban (Mayıs/Haziran 1820) tarihlerinde muallim-i sıbyan atamaları yapıldığı belirlenmiştir.[922] Yapı hakkında farklı kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlanmamakla birlikte günümüze de ulaşmamıştır. Bir köyde eğitim yapısı olarak tespit edilen tek eserin söz konusu mektep olması dikkat çekicidir.

2.4. Tarikat Yapıları

2.4.1. Burdur Kazâsı

2.4.1.1. Ahî Muhyiddin Zâviyesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında herhangi bir mahalle ya da mevki belirtilmeksizin yalnızca Burdur'da bulunduğu ifade edilen zâviyenin bânisi Ahi Muhyiddin olarak tespit edilmiştir. Defter kayıtlarına göre yapıya 1205 Şabân (Nisan/Mayıs 1791), 1232 Ramazan (Temmuz/Ağustos 1817), 1235 Rebîülevvel (Aralık/Ocak 1819/1820) ve 1244 Cemâziyelevvel (Kasım/Aralık 1828) tarihlerinde öşür mahsulü karşılığında zâviyedâr atamaları yapıldığı belirlenmiştir.[923] Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri kayıtlarında ise yapının 1256-1260 (1840-1844) yılları arasında mevcut olduğu belirtilmektedir.[924] Günümüzde ise Burdur'da bu adı taşıyan bir yapıya rastlanmamaktadır.

[921] VGMA. HD. 537.55, 541.33, 542.45
[922] VGMA. HD. 1058.86, 540.77
[923] VGMA. HD. 537.56, 540.75, 540.77, 542.47
[924] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 110.

2.4.1.2. Ârif Efendi Zâviyesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Burdur Çarşısı'nda Cami-i Kebir yakınında bulunduğu anlaşılan zâviyenin bânisi Arif Efendi olduğu belirlenmiştir.[925] Defter kayıtlarında zâviye, farklı atamalarda Arif Çelebi veya Şeyh Arif Çelebi adıyla da kaydedilmiştir.[926] Yine defter kayıtlarına göre yapının 1108 Şâban (Şubat/Mart 1697) ile 1244 Şâban (Şubat/Mart 1829) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[927] Hurûfât Derfter kayıtlarına göre zâviyeye yarım akçe ücret karşılığında on bir kez zâviyedâr;[928] üç kez mutasarrıf;[929] dört akçe ücret karşılığında üç kez mütevelli[930] ve bir akçe ücret karşılığında bir kez zâviyedârlığın yarı hissesine müstevi atamalarının yapıldığı tespit edilmiştir.[931] Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde ise yapının 1269-1276 (1853-1860) yılları arasında mevcut olduğu ve Debbağhâne Mahallesi'nde bulunduğu belirtilmektedir.[932] Burdur Salnâmelerinde ise zâviyenin 1330 (1911/1912) yılında Hacı Ahmed Mahallesi'nde yer aldığı ve vâridâtının 277 kuruş 30 para olduğu kaydedilmiştir.[933] Tezimizde Hacı Ahmed Mahallesi'nin, Debbağhâne Mahallesi'nin farklı bir adı olduğu tespit edildiğinden, bu bilgi Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri kayıtlarıyla uyum içerisindedir. Günümüzde ise bu adı taşıyan bir yapıya rastlanmamaktadır.

2.4.1.3. Divan Baba Zâviyesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Divan Baba Mahallesi'nde bulunduğu tespit edilen zâviyenin, mahallenin adıyla anıldığı belirlenmiştir. Defter kayıtlarına göre zâviyeye 1104 Şâban (Nisan/Mayıs 1693) tarihinde yarım akçe ücretle mutasarrıf,[934] 1122 Cemâziyelâhir (Temmuz/Ağustos 1710), 1140 Şevval (Mayıs/Haziran 1728) ve 1169

925 VGMA. HD. 1137.112
926 VGMA. HD. 1140.96, 1133.99
927 VGMA. HD. 1140.96, 542.47
928 VGMA. HD. 1140.96, 1108 Zilkade (Mayıs/Haziran 1697); HD. 1133.99, 1130 Rebîülevvel (Şubat/Mart 1718); HD. 1137.112, 1136 (1723/1724); HD.1079.2.152, 1143 Ramazan (Mart/Nisan 1731); HD. 1079.2.153, 1145 Rebîülâhir (Eylül/Ekim 1732), 1147 Cemâziyelevvel (Eylül/Ekim 1734); HD. 1082.18, 1183 Zilkade (Şubat/Mart 1770); HD. 1080.44, 1189 Rebîülevvel (Mayıs 1775); HD. 540.80, 1233 Safer (Aralık/Ocak 1817/1818); HD. 540.79, 1234 Cemâziyelâhir (Mart/Nisan 1819); HD. 542.47, 1244 Receb (Ocak/Şubat 1829)
929 VGMA. HD. 1140.96, 1108 Şâban (Şubat/Mart 1697); HD. 1134.64, 1116 Rebîülevvel (Temmuz/Ağustos 1704); HD. 1079.2.153, 1143 Ramazan (Mart/Nisan 1731)
930 VGMA. HD. 1133.99, 1121 Cemâziyelevvel (Temmuz/Ağustos 1709); HD. 1137.112, 1135 (1722/1723), 1135 Ramazan (Haziran/Temmuz 1723)
931 VGMA. HD. 542.47, 1244 Şâban (Şubat 1829)
932 Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 111.
933 Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 166.
934 VGMA. HD. 1134.63

Muharrem (Ekim/Kasım 1755) tarihlerinde ise bir akçe ücret karşılığında zâviyedâr ataması yapıldığı belirlenmiştir.[935] Günümüzde Burdur'da bu adı taşıyan bir yapı bulunmamakla birlikte literatürde de yapıya dair bir ize rastlanmamıştır.

2.4.1.4. Ede Sultan Zâviyesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Karasenir Mahallesi'nde, Aktayraklı denilen mevkide ve Kavaklı Pınarı yakınında bulunduğu belirtilen zâviyenin bânisinin, Ede Sultan olarak bilinen Ârif Paşa Seyyidi olduğu tespit edilmiştir.[936] Defter kayıtlarına göre zâviyeye 1150 Zilhicce (Mart/Nisan 1738), 1160 Rebîülâhir (Nisan/Mayıs 1747) ve 1183 Şevval (Ocak/Şubat 1770) tarihlerinde zâviyedâr;[937] 1190 Rebîülevvel (Nisan/Mayıs 1776), 1223 Muharrem (Şubat/Mart 1808) ve 1234 (1818/1819) tarihlerinde mütevelli;[938] 1197 Rebîülevvel (Şubat/Mart 1783) tarihinde ise mutasarrıf atamalarının yapıldığı belirlenmiştir.[939] Burdur'da bu adla anılan bir yapı günümüzde mevcut olmadığı gibi, kaynak taramalarında da izine rastlanmamaktadır.

2.4.1.5. Evliya Tekkesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Hacı İbrahim Mahallesi'nde bulunduğu tespit edilen yapı ile ilgili yalnızca tek bir kayda ulaşılmıştır. Buna göre, 1113 Zilkade (Mart/Nisan 1702) tarihinde yarım akçe ücretle tekyenişin ataması yapıldığı belirlenmiştir.[940] Bu adı taşıyan bir yapı, ne günümüz Burdur'unda bulunmakta ne de literatürde yer almaktadır.

2.4.1.6. Ğaybi Tekkesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında tekkenin Şeyh Sinan Mahallesi'nde Hocabali Hamamı yakınında bulunduğu tespit edilmiştir.[941] Defter kayıtlarına göre hem hamamın hem de tekkenin bânisi ve vakf edeni Hoca Bâli b. Muslihiddin Efendi olarak belirlenmiştir.[942] Yine defter kayıtlarına göre yapının 1103 (1691/1692) ile 1235

[935] VGMA. HD. 1133.99, 1144.77, 1091.41
[936] VGMA. HD. 541.33
[937] VGMA. HD. 1079.2.154, 1079.1.75, 1082.18
[938] VGMA. HD. 1077.35, 539.60, 540.79
[939] VGMA. HD. 1077.38
[940] VGMA. HD. 1134.63
[941] VGMA. HD. 1097.41, 540.79
[942] VGMA. HD. 1097.42

Cemâziyelevvel (Şubat/Mart 1820) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[943] Kayıtlarda, Hocabali Hamamı'nın bu tekke için vakfedildiği ve icâresinin tekkenin ihtiyaçları için kullanıldığı belirtilmektedir.[944] Hurûfât Defterleri kayıtlarına göre tekkeye 1103 Rebîülevvel (Kasım/Aralık 1691) ve 1190 Rebîülevvel (Nisan/Mayıs 1776) tarihlerinde zâviyedâr;[945] 1169 Ramazan (Mayıs/Haziran 1765) ile 1235 Cemâziyelevvel (Şubat/Mart 1820) tarihleri arasında sekiz kez mütevelli ve nâzır ataması gerçekleştiği belirlenmiştir.[946] Atamalar 1169 Cemâziyelâhir (Mart 1756) ve 1181 Zilhicce (Mayıs 1768) tarihinde bânisinin ruhu şerifi için hamam icâresinden karşılanmak üzere üç akçe ile cüzhân atamaları yapılarak devam ettiği tespit edilmiştir.[947] Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi'nde ise evâsıt-ı C 990 (Temmuz 1582) tarihli bir kayıtta, Hocabali Hamamı için yapılan mütevelli atamasında tekkenin adının geçtiği ve ayrıca tekkenin 1256-1260 (1840-1844) yılları arasında mevcut olduğu,[948] Burdur Salnâmelerinde ise 1330 (1911/1912) senesinde varlığını sürdürdüğü belirtilmektedir.[949] Günümüzde ise bu adı taşıyan bir yapıya rastlanmamıştır.

2.4.1.7. Halîl-i Dede Tekkesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında herhangi bir mevki veya mahalle belirtilmeksizin yalnızca Burdur'da bulunduğu ifade edilen tekkenin bânisi Halîl-i Dede olarak tespit edilmiştir. Defterler kayıtlarındaki tek kayda göre 1123 Muharrem (Şubat/Mart 1711) tarihinde yapıya bir zâviyedâr ataması yapıldığı belirlenmiştir.[950] Söz konusu yapıya, günümüzde Burdur'da rastlanmadığı gibi, literatürde de herhangi bir atıfla karşılaşılmamıştır.

2.4.1.8. Mustafa Efendi Tekkesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında yalnızca tek bir kayıtta geçen tekkenin mevkisine dair, Burdur'da bulunduğu dışında herhangi bir bilgi verilmemektedir. Tekkenin adının

[943] VGMA. HD. 1097.41, 540.77
[944] VGMA. HD. 540.77, 540.79, 540.75, 1097.44
[945] VGMA. HD. 1134.63, 1077.35
[946] VGMA. HD. 1097.42, 1169 Ramazan (Mayıs 1765); HD. 1074.43, 1199 Şâban (Haziran 1785); HD. 1074.44, 1203 Şevval (Temmuz 1789); HD. 539.59, 1222 Zilkade (Ocak 1808); HD. 540.75, 1232 (1817); HD. 540.75, 1232 Şevval (Ağustos 1817); HD. 540.79, 1234 Cemâziyelâhir (Nisan 1819); HD. 540.77, 1235 Cemâziyelevvel (Ocak 1820)
[947] VGMA. HD. 1097.41, 1097.44
[948] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 111.
[949] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914),* 165.
[950] VGMA. HD. 1133.100

"Mustafa" ile başladığı kesin olmakla birlikte, ikinci kelime tam olarak tespit edilememiştir. Ancak en yakın ihtimal olarak yapının adının Mustafa Efendi Tekkesi olabileceği kanaatindeyiz. Defter kayıtlarına göre yapıya 1122 Zilkade (Aralık/Ocak 1710/1711) tarihinde yarım akçe ücretle bir mütevelli ataması yapıldığı belirlenmiştir.[951] Başka kaynaklarda bu isimde bir yapıya rastlanmadığı gibi, günümüzde de Burdur'da bu adı taşıyan bir tekke bulunmamaktadır.

2.4.1.9. Pîri Baba Zâviyesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Debbağhâne ya da diğer adıyla Hacı Ahmed Mahallesi'nde bulunduğu tespit edilen zâviyenin bânisinin Pîri Baba olduğu belirlenmiştir.[952] Defter kayıtlarına göre yapının 1108 Zilkade (Mayıs/Haziran 1697) ile 1218 Cemâziyelevvel (Ağustos/Eylül 1803) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[953] Kayıtlarda ayrıca zâviyede gelen gidenler için öşür mahsulüyle yemek verildiği ifade edilmektedir.[954] Yine defter kayıtlarına göre zâviyeye yarım akçe ücretle on iki kez zâviyedâr,[955] bir akçe ücretle üç kez mutasarrıf,[956] bir akçe ücretle altı kez mütevelli[957] ve bir kez postnişin atamalarının gerçekleştirildiği tespit edilmiştir.[958] Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde ise zâviyenin 1256-1260 (1840-1844) yılları arasında mevcut olduğu ve Debbağhâne Mahallesi'nde, Hacı Osman Efendi Medresesi'nin yanında bulunduğu kaydedilmiştir.[959] Günümüzde ise bu adı taşıyan bir yapıya rastlanmamaktadır.

---

[951] VGMA. HD. 1133.99
[952] VGMA. HD. 1140.96, 1137.112
[953] VGMA. HD. 1140.96, 539.58
[954] VGMA. HD. 1158.42, 538.62, 539.57
[955] VGMA. HD. 1140.96, 1108 Zilkade (Mayıs/Haziran 1697), 1110 Rebîülâhir (Ekim/Kasım 1698); HD. 1133.99, 1121 Cemâziyelevvel (Temmuz/Ağustos 1709), 1127 Safer (Şubat/Mart 1715); HD. 1137.112, 1136 Muharrem (Ekim 1723); HD. 1097.45, 1174 Safer (Eylül/Ekim 1760); HD. 1075.13, 1177 Şevval (Nisan/Mayıs 1764), 1178 Cemâziyelâhir (Kasım/Aralık 1764); HD. 1082.18, 1184 Rebîülâhir (Temmuz/Ağustos 1770); HD. 1058.86, 1185 Safer (Mayıs/Haziran 1771); HD. 1080.43, 1187 Rebîülevvel (Mayıs/Haziran 1773); HD. 1158.42, 1188 Zilhicce (Şubat/Mart 1775)
[956] VGMA. HD. 1097.41, 1168 Şevval (Temmuz/Ağustos 1755) ve 1169 Rebîülâhir (Ocak/Şubat 1756); HD. 1140.96, 1111 Muharrem (Haziran/Temmuz 1699)
[957] VGMA. HD. 1075.13, 1177 Zilhicce (Haziran 1764), 1178 Muharrem (Temmuz 1764); HD. 1077.34, 1190 Muharrem (Şubat/Mart 1776); HD. 538.62, 1213 (1798/1799); HD. 538.65, 1216 Rebîülevvel (Temmuz/Ağustos 1801); HD. 539.58, 1218 Cemâziyelevvel (Ağustos/Eylül 1803)
[958] VGMA. HD. 1079.1.74, 1158 Şevval (Ekim/Kasım 1745)
[959] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 108-109.

2.4.1.10. Şeyh Abbas Dede Zâviyesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında herhangi bir mevki veya mahalle belirtilmeden yalnızca Burdur'da bulunduğu ifade edilen zâviyenin bânisi Şeyh Abbas Dede olarak tespit edilmiştir. Defter kayıtlarına göre zâviyeye 1141 (1728/1729), 1168 Zilkade (Ağustos/Eylül 1755) ve 1238 (1822/1823) tarihlerinde bir akçe ücretle zâviyedâr ataması yapıldığı belirlenmiştir.[960] Günümüz Burdur'unda bu isimde bir yapı olmayıp, literatürde de böyle bir yapının kaydına ulaşılamamıştır.

2.4.1.11. Şeyh Ali Tekkesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Yenice Mahallesi'nde bulunduğu tespit edilen tekkenin bânisinin Şeyh Ali olduğu belirlenmiştir.[961] Defter kayıtlarına göre yapıya 1132 Şâban (Haziran/Temmuz 1720) tarihinde bir akçe ücretle tekyenişin,[962] 1189 Receb (Ağustos/Eylül 1775) ve 1248 Safer (Haziran/Temmuz 1832) tarihlerinde ise yarım akçe ücretle mütevelli atamalarının yapıldığı tespit edilmiştir.[963] Ayrıca Burdur Salnâmelerinde tekkenin 1330 (1911/1912) tarihinde Yenice Mahallesi'nde Şeyh Ali Dergâhı adıyla mevcut olduğu kaydedilmiştir. Günümüzde ise bu adı taşıyan bir yapıya rastlanmamaktadır.

2.4.1.12. Şeyh Bedreddin Zâviyesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Burdur Çarşısı'nda, Hacı Ahmed Muallimhânesi'nin yanında bulunduğu geçen zâviyenin bânisinin Şeyh Bedreddin olduğu tespit edilmiştir. Defter kayıtlarında zâviyenin "metruk ve harap" bir hâlde olduğu tanımlanmıştır. Aktif olarak işlev gördüğü döneme dair bilgi bulunmamakla birlikte, 1154 Şevval (Aralık/Ocak 1741/1742) ile 1239 Zilkade (Haziran/Temmuz 1824) tarihlerinde bu metruk durumunun devam ettiği belirlenmiştir.[964] Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi kayıtlarında ise zâviyenin Burdur Çarşısı'nda bulunduğu ve 1256-1260 (1840-1844) yılları arasında mevcut olduğu belirtilmiştir.[965]

[960] VGMA. HD. 1097.41, 542.45
[961] VGMA. HD. 1133.99, 1077.34, 543.33
[962] VGMA. HD. 1133.99
[963] VGMA. HD. 1077.34, 543.33
[964] VGMA. HD. 1079.2.155, 542.45
[965] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 111.

2.4.1.13. Şeyh İsa Dede Zâviyesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında mahalle ya da farklı bir mevki belirtilmeksizin yalnızca Burdur'da bulunduğu ifade edilen zâviyenin bânisinin Şeyh İsa Dede olduğu tespit edilmiştir.[966] Defter kayıtlarına göre yapının 1100 (1688/1689) ile 1243 Rebîülâhir (Ekim/Kasım 1827) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[967] Yine defter kayıtlarına göre zâviyeye bir akçe ücret karşılığında altı kez zâviyedâr[968] ve altı kez mütevelli atamalarının yapıldığı belirlenmiştir.[969] Burdur'da bu adı taşıyan bir yapı günümüzde bulunmadığı gibi, literatürde de bu adda bir yapıdan bahsedilmemektedir.

2.4.1.14. Şeyh Süleyman Efendi Zâviyesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Yenice Mahallesi'nde Timur Camii yakınında bulunduğu belirtilen yapının bânisinin Şeyh Süleyman Efendi olduğu tespit edilmiştir.[970] Defter kayıtlarına göre zâviyeye 1134 Safer (Kasım/Aralık 1721), 1153 Muharrem (Mart/Nisan 1740), 1159 (1746/1747), 1168 Ramazan (Haziran/Temmuz 1755) ve 1187 Cemâziyelâhir (Ağustos/Eylül 1773) tarihlerinde yarım akçe ücretle zâviyedâr atamasının yapıldığı belirlenmiştir.[971] Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde ise yapının türbeden ibaret olduğu ve 1256-1260 (1840-1844) yılları arasında faaliyetini sürdürdüğü kayıtlıdır.[972] Günümüzde ise bu adı taşıyan bir yapıya rastlanmamaktadır.

2.4.1.15. Torum Dede Zâviyesi ve Tekkesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında herhangi bir mahalle belirtilmeksizin Burdur'da bulunduğu ifade edilen zâviyenin bânisinin Torum Dede olduğu tespit edilmiştir.[973] Defter kayıtlarına göre yapının 1109 Zilkade (Mayıs/Haziran 1698) ile 1234 (1818/1819) yılları arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[974] Yine defter kayıtlarına göre zâviyenin çevresinde bulunan yüz yetmiş miktarındaki bağların gelirinin zâviyeye tahsis edildiği

[966] VGMA. HD. 1134.64, 539.57, 540.77
[967] VGMA. HD. 1134.63, 542.46
[968] VGMA. HD. 1134.63, 1100 (1688/1689); HD. 1079.1.73, 1115 Receb (Kasım/Aralık 1703); HD. 1075.14, 1180 Muharrem (Haziran/Temmuz 1766); HD. 1158.42, 1189 Rebîülevvel (Mayıs 1775); HD. 540.77, 1235 Rebîülâhir (Ocak/Şubat 1820); HD. 542.46, 1243 Rebîülâhir (Ekim/Kasım 1827)
[969] VGMA. HD. 1077.35, 1190 Rebîülevvel (Nisan/Mayıs 1776); HD. 1077.39, 1198 Receb (Mayıs/Haziran 1784); HD. 538.65, 1215 Safer (Haziran/Temmuz 1800); HD. 539.57, 1217 Receb (Ekim/Kasım 1802)
[970] VGMA. HD. 1079.2.154, 1080.43
[971] VGMA. HD. 1133.100, 1079.2.154, 1079.174, 1097.41, 1080.43
[972] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 109.
[973] VGMA. HD. 1140.96, 1137.112, 1133.99
[974] VGMA. HD. 1140.96, 540.79

belirtilmiştir.[975] Ayrıca bir kayıtta Torum Dede Tekkesi ifadesine rastlanmış olup, bu yapının söz konusu zâviye ile aynı külliye veya yapı bütünü içinde yer alabileceği kanaatindeyiz.[976] Hurûfât Defterleri kayıtlarına göre zâviyeye bir akçe ücretle sekiz kez zâviyedâr,[977] üç kez mütevelli[978] ve bir kez tekyenişin atamalarının gerçekleştirildiği tespit edilmiştir.[979]

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde ise zâviyeye 1273-1274 (1856-1857) yıllarında zâviyedâr, 1276 (1859/1860) yılında ise mütevelli ataması yapıldığı kaydedilmiştir.[980] Günümüzde ise Burdur Merkez Bağlararası (Bağarası) mevkiinde, Hacı Hüseyin Köprüsü yakınlarında halk arasında Dorum Dede Tekkesi olarak anılan bir sanduka bulunmaktadır.[981] Her ne kadar tekke ve zâviyeden günümüze herhangi bir kalıntı ulaşmamış olsa da, sandukanın bağlarla çevrili bir alanda bulunması Hurûfât Defterleri kayıtlarla uyum göstermekte ve yapının zamanında bu bölgede yer aldığı ihtimalini güçlendirmektedir.

2.4.2. Burdur'a Tâbi Köyler

2.4.2.1. Ahî Eyyüb Zâviyesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Karasenir Köyü'nde bulunduğu belirtilen yapının bânisinin Ahî Eyyüb olduğu belirlenmiştir.[982] Defter kayıtlarında bânisinin kabrinin Karasenir Kavaklı Yukarı Karye'de Ahi Sultan adıyla medfun bulunduğu kaydedilmiştir.[983] Yine defter kayıtlarına göre yapının 1109 Ramazan (Mart/Nisan 1698) ile 1234 Cemâziyelevvel (Şubat/Mart 1819) tarihleri arasında faal olduğu tespit edilmiştir.[984] Hurûfât Defterleri kayıtlarına göre zâviyeye yedi kez zâviyedâr[985] ve dört

[975] VGMA. HD. 1077.38, 540.79
[976] VGMA. HD. 1134.64
[977] VGMA. HD. 1140.96, 1109 Zilkade (Mayıs/Haziran 1698); HD. 1134.64, 1116 Safer (Haziran/Temmuz 1704); HD. 1137.112, 1131 Safer (Aralık/Ocak 1718/1719); HD. 1133.99, 1136 (1723/1724); HD. 1079.2.152, 1143 Ramazan (Mart/Nisan 1731); HD. 1079.2.153, 1148 Cemâziyelâhir (Ekim/Kasım 1735); HD. 1082.18, 1183 Zilkade (Şubat/Mart 1770); HD. 1080.44, 1189 Rebîülevvel (Mayıs 1775)
[978] VGMA. HD. 1077.35, 1190 Rebîülevvel (Nisan/Mayıs 1776); HD. 1077.38, 1197 Rebîülevvel (Şubat/Mart 1783); HD. 540.79, 1234 (1818/1819)
[979] VGMA. HD. 1134.64, 1116 Receb (Ekim/Kasım 1704)
[980] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 110.
[981] Bozcu, *Burdur İlinde Türk Mimarisi Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı Eserleri*, 213.
[982] VGMA. HD. 1134.64, 540.75
[983] VGMA. HD. 540.75
[984] VGMA. HD. 1140.96, 540.77
[985] VGMA. HD. 1140.96, 1109 Ramazan (Mart/Nisan 1698); HD. 1134.64, 1116 Safer (Haziran/Temmuz 1704), 1117 Receb (Ekim/Kasım 1705); HD. 1077.35, 1190 Muharrem (Şubat/Mart 1776); HD. 541.32, 1223 (1808/1809); HD. 540.75, 1232 Receb (Mayıs/Haziran 1817); HD. 540.77, 1234 Cemâziyelevvel (Şubat/Mart 1819)

kez mütevelli atamalarının gerçekleştirildiği belirlenmiştir.[986] Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivlerin'e göre yapının 16. yüzyılda kırk dönüm arazi gelirine sahip bir vakfı olduğundan bahsedilmektedir.[987] Günümüzde ise bu yapının varlığına dair herhangi bir iz bulunmamaktadır.

2.4.2.2. Ahî Musa Zâviyesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Sorkun Köyü'nde bulunduğu belirtilen yapının bânisinin Ahî Musa olduğu tespit edilmiştir.[988] Defter kayıtlarına göre bânisinin Lengüme Karyesi'nde Delikli Taş altında medfun bulunduğu[989] ve aynı köyde Taş Pınar etrafında iki yüz dönüm harim ile köyün Kara Ağaç mevkisinde üç yüz dönüm mezranın zâviyeye vakfedildiği belirlenmiştir.[990] Yine defter kayıtlarına göre zâviyeye 1190 Muharrem (Şubat/Mart 1776), 1222 Zilkade (Aralık/Ocak 1807/1808) ve 1232 Şevval (Ağustos/Eylül 1817) tarihlerinde zâviyedâr atamaları,[991] 1197 Rebîülevvel (Şubat/Mart 1783) tarihinde ise mutasarrıf atamasının yapıldığı tespit edilmiştir.[992] Günümüzde Burdur'da bu isimle bir yapının bulunmamasının yanı sıra, literatürde de bu adla anılan bir yapıya rastlanmamıştır.

2.4.2.3. Ahmed Baba Zâviyesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarına göre Çendik Köyü'nde bulunduğu geçen zâviyenin bânisi Ahmed Baba olarak tespit edilmiştir.[993] Defter kayıtlarına göre yapı 1137 Şevval (Haziran/Temmuz 1725) ile 1217 Receb (Ekim/Kasım 1802) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[994] Aynı dönemde köyde Ali Bey Zâviyesi de defter kayıtlarında olmakla birlikte, iki yapının aynı olup olmadığına dair herhangi bir kanıt bulunmamaktadır. Yine defter kayıtlarına göre zâviyeye 1137 Şevval (Haziran/Temmuz 1725), 1158 Muharrem (Şubat/Mart 1745) ve 1190 Muharrem (Şubat/Mart 1776) tarihlerinde zâviyedâr ataması,[995] 1190 Rebîülevvel (Nisan/Mayıs 1776), 1198 Receb

[986] VGMA. HD. 1077.35, 1190 Rebîülevvel (Nisan/Mayıs 1776); HD. 538.65, 1215 Safer (Haziran/Temmuz 1800); HD. 539.57, 1217 Receb (Ekim/Kasım 1802); HD. 540.75, 1232 Şevval (Ağustos/Eylül 1817)
[987] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 94.
[988] VGMA. HD. 539.59, 1077.35
[989] VGMA. HD. 1077.38
[990] VGMA. HD. 540.75
[991] VGMA. HD. 1077.35, 539.59, 540.75
[992] VGMA. HD. 1077.38
[993] VGMA. HD. 1079.1.74, 1077.35
[994] VGMA. HD. 1083.98
[995] VGMA. HD. 1083.98, 1077.35

(Mayıs/Haziran 1784), 1215 Safer (Haziran/Temmuz 1800) ve 1217 Receb (Ekim/Kasım 1802) tarihlerinde ise mütevelli atamaları gerçekleştiği belirlenmiştir.[996] Bahsi geçen yapı, Çendik Köyünde mevcut olmadığı gibi, yazılı kaynaklarda da kendisinden söz edilmemektedir.

2.4.2.4. Ali Bey Zâviyesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarına göre Çendik Köyü'nde bulunduğu geçen ikinci zâviyenin bânisi Ali Bey olarak belirlenmiştir.[997] Yapıya 1190 Safer (Mart/Nisan 1776), 1205 Receb (Mart/Nisan 1791) ve 1220 Receb (Eylül/Ekim 1805) tarihlerinde öşür mahsulü karşılığında zâviyedâr atamalarının yapıldığı tespit edilmiştir.[998] Aynı dönemde köyde Ahmed Baba Zâviyesi de defter kayıtlarında olmakla birlikte, iki yapının aynı yer olup olmadığına dair herhangi bir kanıt bulunmamaktadır.[999] Bu adı taşıyan bir yapı Çendik Köyünde bulunmadığı gibi, literatürde de bu isimle kayıtlı bir esere rastlanmamaktadır.

2.4.2.5. Hasan Dede Tekkesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında yalnızca tek bir kayıtta geçen tekkenin Yar Köyü'nde bulunduğu tespit edilmiştir. Defter kayıtlarına göre yapıya 1112 Receb (Aralık/Ocak 1700/1701) tarihinde bir akçe ücretle tekyeşin ataması yapıldığı anlaşılmaktadır.[1000] Günümüz Yar Köyünde bu adla anılan bir yapı mevcut değildir; ayrıca kaynak taramasında da böyle bir yapı tespit edilememiştir.

2.4.2.6. Hasan Dede Zâviyesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Sorkun Köyü'nde bulunduğu belirtilen zâviyenin bânisi Hasan Dede olarak tespit edilmiştir. Defter kayıtlarına göre yapıya 1190 Şâban (Eylül/Ekim 1776) ve 1203 Şevval (Haziran/Temmuz 1789) tarihlerinde mütevelli,[1001] 1232 Şevval (Ağustos/Eylül 1817) ve 1234 (1818/1819) yıllarında ise zâviyedâr atamalarının yapıldığı belirlenmiştir.[1002] Yapı, defter kayıtlarında Hasan Dede Türbesi ile

[996] VGMA. HD. 1077.35, 1077.39, 538.65, 539.57
[997] VGMA. HD. 537.56
[998] VGMA. HD. 1077.35, 537.56, 539.58
[999] VGMA. HD. 1083.98, 539.57
[1000] VGMA. HD. 1134.63
[1001] VGMA. HD. 1077.36, 1074.44
[1002] VGMA. HD. 540.76, 540.79

birlikte anılmakta olup,[1003] 1232 Şevval (Ağustos/Eylül 1817) tarihli kayda göre Ahmed Paşa tarafından tamir ettirilmiştir.[1004] Aynı dönemde köyde bir de Ahî Musa Zâviyesi defter kayıtlarında geçmekle birlikte, iki yapının aynı yer olduğuna dair herhangi bir delil bulunmadığından ayrı yapılar olarak değerlendirilmiştir.[1005] Söz konusu yapı Sorkun Köyünde mevcut olmayıp, literatürde de izine rastlanmamış bir yapıdır.

2.4.2.7. Hüseyin Dede Zâviyesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarına göre Yar Köyü'nde bulunduğu tespit edilen zâviyenin bânisi Bektaşîlik taifesinden, Veli Efendi oğlu Hüseyin Dede olduğu belirlenmiştir.[1006] Defter kayıtlarına göre zâviyeye 1140 Şevval (Mayıs/Haziran 1728), 1141 (1728/1729) ve 1243 Şevval (Nisan/Mayıs 1828) tarihlerinde yarım akçe ücret karşılığında zâviyedâr atamalarının yapıldığı tespit edilmiştir.[1007] Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'ndeki kayıtlardan ise zâviyenin 1270-1275 (1853-1858) yılları arasında da faal olduğu anlaşılmaktadır.[1008] Günümüzde ise köyde bu adı taşıyan bir yapıya rastlanmamaktadır.

2.4.2.8. Süleyman Efendi Zâviyesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında iki adet Süleyman Efendi Zâviyesi geçmektedir. Bunlardan biri Yenice Mahallesi'nde, diğeri ise burada işlenen zâviyenin Askeriye Köyü'nde olduğu belirlenmiştir.[1009] Defter kayıtlarına göre zâviyeye 1107 Şevval (Mayıs/Haziran 1696), 1124 Ramazan (Ekim 1712), 1132 Şâban (Ağustos/Eylül 1720) ve 1223 Ramazan (Ekim/Kasım 1808) tarihlerinde bir akçe ücret karşılığında zâviyedâr atamaları yapıldığı tespit edilmiştir.[1010] Burdur Salnâmelerinde ise 1330 (1911/1912) tarihinde Askeriye Köyü'nde Süleyman Baba Tekkesi'nin mevcut olduğu belirtilmektedir.[1011] Günümüzde ise köyde bu adı taşıyan bir yapının izine rastlanmamaktadır.

[1003] VGMA. HD. 540.76, 540.79
[1004] VGMA. HD. 540.76, 540.79
[1005] VGMA. HD. 1077.35, 540.75
[1006] VGMA. HD. 542.47, 1144.77, 542.47
[1007] VGMA. HD. 1144.77, 542.47
[1008] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 111.
[1009] VGMA. HD. 1134.64, 1133.99
[1010] VGMA. HD. 1140.96, 1134.64, 1133.99, 541.32
[1011] Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, 165.

2.4.2.9. Şeyh Hamza Zâviyesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Suludere Köyü'nde bulunduğu belirtilen zâviyenin bânisinin Şeyh Hamza olduğu tespit edilmiştir. Defter kayıtlarına göre 1159 (1746/1747) tarihinde yapının harap hâlde iken tamir ve termim edildiği, zâviyenin yakınında köy camisinin bulunduğu ve gelen-giden misafirler için yemek verilmesini sağlayan bir vakfa sahip olduğu belirlenmiştir. Yine defter kayıtlarında yapının 1103 Safer (Ekim/Kasım 1691) ile 1244 Rebîülâhir (Ekim/Kasım 1828) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır. Hurûfât Defterleri kayıtlarına göre zâviyeye on kez zâviyedâr,[1012] altı kez mütevelli[1013] ve üç akçe ücretle iki kez mütevelli ile nâzır atamalarının birlikte yapıldığı tespit edilmiştir.[1014] Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde ise zâviyenin 1256-1260 (1840-1844) yılları arasında mevcut olduğu ve vakıf gelirinin 967 kuruş olduğu belirtilmiştir. Burdur Salnâmelerinde ise yapının 1330 (1911/1912) tarihinde hâlen mevcut olduğu, vâridâtının 3694 kuruş 10 para olduğu kaydedilmiştir. Günümüzde köyde bir zâviyeye rastlanmamakla birlikte, Şeyh Hamza'ya ait olduğu belirtilen bir türbe varlığını sürdürmektedir.

2.4.2.10. Şeyh Hüseyin bin Hasan Efendi Tekkesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Yazı Köyü'nde bulunduğu belirtilen yapının bânisi Şeyh Hüseyin bin Hasan Efendi olarak tespit edilmiştir. Defter kayıtlarına göre yapıya 1168 Ramazan (Haziran/Temmuz 1755), 1184 Rebîülevvel (Haziran/Temmuz 1770), 1184 Rebîülâhir (Temmuz/Ağustos 1770), 1188 (1774/1775) ve 1238 Muharrem (Eylül/Ekim 1822) tarihlerinde tekyenişin,[1015] 1188 Cemâziyelevvel (Temmuz/Ağustos 1774) tarihinde ise mütevelli atamalarının yapıldığı belirlenmiştir.[1016] Bu adı taşıyan bir yapı Yazı Köyü'nde bulunmadığı gibi, literatürde de bu isimle kayıtlı bir esere rastlanmamaktadır.

[1012] VGMA. HD. 1134.63, 1103 Safer (Ekim/Kasım 1691); HD. 1133.99, 1120 Receb (Eylül/Ekim 1708); HD. 1079.2.153, 1143 Ramazan (Mart/Nisan 1731); HD. 1079.1.74, 1157 (1744/1745), 1159 (1746/1747); HD. 1097.40, 1168 Ramazan (Haziran/Temmuz 1755); HD. 1097.43, 1171 Cemâziyelevvel (Ocak/Şubat 1758); HD. 1097.44, 1171 Zilkade (Temmuz/Ağustos 1758); HD. 1158.42, 1188 Receb (Eylül/Ekim 1774); HD. 1080.44, 1189 Rebîülevvel (Mayıs 1775)

[1013] VGMA. HD. 1134.64, 1116 Rebîülevvel (Temmuz/Ağustos 1704); HD. 1080.44, 1188 Receb (Eylül/Ekim 1774), 1188 Şevval (Aralık/Ocak 1774/1775); HD. 1077.34, 1189 Cemâziyelâhir (Temmuz/Ağustos 1775), 1189 Zilhicce (Ocak/Şubat 1776); HD. 1077.35, 1190 Muharrem (Şubat/Mart 1776)

[1014] VGMA. HD. 1077.37, 1196 Receb (Haziran/Temmuz 1782); HD. 542.47, 1244 Rebîülâhir (Ekim/Kasım 1828)

[1015] VGMA. HD. 1097.41, 1082.18, 1158.41, 542.45

[1016] VGMA. HD. 1080.43

2.4.2.11. Şeyh Ömer Zâviyesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Akyaka Köyü'nde bulunduğu belirtilen zâviyenin bânisinin Şeyh Ömer olduğu tespit edilmiştir.[1017] Defter kayıtlarına göre yapının 1102 Ramazan (Mayıs/Haziran 1691) ile 1248 (1832/1833) yılları arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[1018] Yine defter kayıtlarına göre zâviyeye öşür mahsulüyle on iki kez zâviyedâr[1019] ve iki kez mütevelli atamalarının yapıldığı belirlenmiştir.[1020] Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde ise zâviyeye 1270-1275 (1853-1858) yılları arasında zâviyedâr ataması yapıldığı kaydedilmiştir.[1021] Günümüzde ise köyde bu adı taşıyan bir yapıya rastlanmamaktadır.

2.5. Su Yapıları

2.5.1. Burdur Kazâsı

2.5.1.1. Çelebizâde Mehmed Efendi Çeşmesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Yenice Mahallesi'nde bulunduğu belirtilen yapının bânisi Çelebizâde Mehmed Efendi olarak tespit edilmiştir. Defter kayıtlarında yalnızca tek bir kaydı bulunan çeşmeye 1203 Receb (Mart/Nisan 1789) tarihinde mütevelli ataması yapıldığı belirlenmiştir.[1022] Söz konusu yapı Burdur'da belirtilen mahallede araştırılmış, ancak mevcut olmadığı anlaşılmıştır. Ayrıca çeşme adına literatürde de adına rastlanmamıştır.

2.5.1.2. Hacı Ahmed Kenîfi

Hurûfât Defterleri'nde "Hacı Ahmed Kenîfi" olarak geçen yapının, Hacı Ahmed tarafından Ulu Camii yakınlarında inşa ettirildiği tespit edilmiştir. Defter kayıtlarında 1140 Şevval (Mayıs/Haziran 1728) ve 1143 Şevval (Nisan/Mayıs 1731) tarihlerinde bu yapıya yarım akçe ücretle ferrâş görevlendirmesi yapıldığı anlaşılmaktadır.[1023] Yapılan literatür taramasında da bu isimde bir yapıya rastlanamamış olup arazi çalışmaları

[1017] VGMA. HD. 1134.63, 542.46
[1018] VGMA. HD. 1134.63, 543.33
[1019] VGMA. HD. 1134.63, 1102 Ramazan (Mayıs/Haziran 1691), 1103 Safer (Ekim/Kasım 1691), 1113 Zilkade (Mart/Nisan 1702); HD. 1079.2.152, 1143 Ramazan (Mart/Nisan 1731); HD. 1097.44, 1171 Ramazan (Mayıs/Haziran 1758); HD. 1158.41, 1188 Safer (Nisan/Mayıs 1774); HD. 1080.44, 1189 Rebîülevvel (Mayıs 1775); HD. 1074.43, 1199 Rebîülâhir (Şubat/Mart 1785); HD. 537.56, 1205 Cemâziyelevvel (Ocak/Şubat 1791); HD. 542.46, 1241 Şâban (Mart/Nisan 1826); HD. 543.33, 1246 Zilkade (Nisan/Mayıs 1831), 1248 (1832/1833)
[1020] VGMA. HD. 1077.35, 1190 Rebîülevvel (Nisan 1776); HD. 538.65, 1215 Safer (Haziran 1800)
[1021] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 111.
[1022] VGMA. HD. 1074.44
[1023] VGMA. HD. 1144.77, 1079.2.153

esnasında da Ulu Camii çevresinde böyle bir tuvalet yapısıyla karşılaşılmamıştır. 18. yüzyılda varlığı anlaşılan kenîf, deprem yahut daha erken bir tarihte ortadan kalkmış olmalıdır.

2.5.1.3. Hocabali Hamamı

Hurûfât Defterleri kayıtlarında Şeyh Sinan Mahallesi'nde Ğaybi Tekkesi yakınında yer aldığı belirtilen yapının bânisinin Hoca Bâli b. Muslihiddin olduğu tespit edilmiştir.[1024] Aynı zamanda kayıtlardan, Hoca Bâli Efendi'nin Ğaybi Tekke/Zâviyesini de inşa ettirdiği anlaşılmaktadır.[1025] Defter kayıtlarına göre hamam, bulunduğu bölgedeki Ğaybi Tekkesi'ne vakfedilmiş olup, elde edilen gelirlerle tekke görevlilerinin maaşlarının karşılandığı görülmektedir.[1026] Yine defter kayıtlarına göre yapı, 1117 Muharrem (Nisan/Mayıs 1705) ile 1244 Zilkade (Mayıs/Haziran 1829) tarihleri arasında faal olduğu anlaşılmaktadır.[1027] Hurûfât Defterleri'nde hamama ilişkin olarak iki akçe ücretle dokuz kez mütevelli[1028] ve beş akçe ücretle dört kez nâzır atamalarının yapıldığı kayıt altına alınmıştır.[1029]

Yapının vakfiyesinde ise Evâsıt-ı Cemâziyelevvel 990 (3–13 Temmuz 1582) tarihinde, Ğaybi Tekkesi yanında Hoca Bâli b. Muslihiddin Efendi tarafından inşa ettirildiği belirtilmektedir. Vakfiyede; hamamın gelirlerinden sekiz kişinin Kur'ân-ı Kerîm tilavet etmesi ve her birine günlük bir akçe verilmesi, bir akçenin hamam suyunun geldiği kemer arkına, bir akçenin hamamın rakabesine, bir akçenin mütevelliye ve bir akçenin de hamamın tamirine ayrılması şart koşulmuştur. 1982 yılında mütevelli tayin edilemediği için vakıf, mazbut vakıflar arasına alınmıştır.[1030] Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri kayıtlarında da benzer biçimde, yapının Evâsıt-ı Cemâziyelevvel 990 (1–13 Temmuz 1582) tarihinde Ğaybi Tekkesi yanında Hoca Bâli b. Muslihiddin Efendi

[1024] VGMA. HD. 1097.40, 1158.43
[1025] VGMA. HD. 1097.41, 1097.42, 1134.63
[1026] VGMA. HD. 1097.41
[1027] VGMA. HD. 1134.64, 542.47
[1028] VGMA. HD. 1134.64, 1117 Muharrem (Nisan/Mayıs 1705), 1117 Receb (Ekim/Kasım 1705), 1124 Receb (Ağustos/Eylül 1712); HD. 1133.99, 1122 Zilkade (Aralık/Ocak 1710/1711); HD. 1075.14, 1180 Muharrem (Haziran/Temmuz 1766); HD. 1158.41, 1188 Cemâziyelevvel (Temmuz/Ağustos 1774); HD. 1158.43, 1195 Cemâziyelevvel (Nisan/Mayıs 1781); HD. 537.55, 1203 (1788/1789); HD. 542.47, 1244 Zilkade (Mayıs/Haziran 1829)
[1029] VGMA. HD. 1077.39, 1198 Rebîülâhir (Şubat/Mart 1784); HD. 537.58, 1198 Receb (Mayıs/Haziran 1784); HD. 538.65, 1219 Zilhicce (Mart 1805) ; HD. 540.75, 1232 (1816/1817)
[1030] *Burdur Hocabali Hamamı* (Vakıflar Genel Müdürlüğü, ts.), 7.

tarafından yaptırıldığı, 1273–1276 (1856–1859) yılları arasında ise mütevellilerinin Hüseyin, Ahmed ve Mustafa olduğu bilgisi yer almaktadır.[1031]

Hamamın 1940'lı yıllara kadar kullanıldığı, sonrasında ise kendi hâline terk edilerek metruk bir duruma düştüğü anlaşılmaktadır. 09.08.1989 tarih ve 853 sayılı kararla koruma altına alınan yapı için 2008 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından röleve ve restorasyon projeleri hazırlanmıştır.[1032] Merkezî kubbe çevresinde dört eyvanlı, köşe halvetli, cehennemlik ve külhan bölümlerine sahip olan hamam, 2018 yılında başlatılan restorasyon çalışmalarının ardından Mart 2021'de tamamlanmış, 19 Nisan 2025'te ise kafe olarak yeniden hizmete açılmıştır.[1033]

2.5.1.4. Kavuncu Hanı Çeşmesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarına göre çeşmenin Burdur Ulu Camii'nin karşısında, Sûku Sultânîye Acem Hanı yakınında Kavuncu Hanı'nda bulunduğu belirlenmiştir. Defter kayıtlarına göre çeşmeye 1196 (1781/1782), 1198 Ramazan (Temmuz/Ağustos 1784) ve 1246 Rebîülevvel (Ağustos/Eylül 1830) tarihlerinde mütevelli atamaları yapıldığı tespit edilmiştir.[1034] Günümüzde ise bu adı taşıyan bir han ya da çeşmenin varlığına rastlanmamaktadır. Ayrıca yaptığımız literatür taramalarında da çeşme hakkında herhangi bir ize rastlanmamıştır.

2.5.1.5. Mehmed Kethüda Hamamı / Eski Yeni Hamamı

Hurûfât Defterleri kayıtlarında, Üçdibek Mahallesi'nde, Eski Yeni Camii civarında bulunduğu belirtilen yapının bânisinin Mehmed Kethüda olduğu ve hamamın yakınındaki Eski Yeni Camii'nin de aynı bâni tarafından yaptırıldığı tespit edilmiştir.[1035] Defterlerde yalnızca tek kaydı bulunan hamama, 1169 Cemâziyelâhir (Mart 1756) tarihinde mütevelli ataması yapıldığı anlaşılmaktadır.[1036] Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri kayıtlarında ise Mehmed Kethüda Hamamı'nın 1256–1268 (1840–1852) yılları arasında mevcut olduğu belirtilmiştir.[1037] Temmuz 2009'da yapılan bir incelemede yapının uygun olmayan yöntemlerle yenilendiği; yakın döneme kadar aktif olarak

[1031] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 112.
[1032] Bozcu, *Burdur İlinde Türk Mimarisi Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı Eserleri*, 121.
[1033] *Burdur Hocabali Hamamı*, 44-45.
[1034] VGMA. HD. 1077.38, 1077.39, 543.32
[1035] VGMA. HD. 1075.14, 1075.15, 1058.87
[1036] VGMA. HD. 1097.42
[1037] Akdemir, "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları", 2007, 116.

kullanıldığı, ancak günümüzde atıl durumda bulunduğu tespit edilmiştir.[1038] Güncel gözlemler de yapının bu durumunun devam ettiğini göstermektedir.

2.5.1.6. Süleyman Bey Çeşmesi

Hurûfât Defterleri kayıtlarında yalnızca tek bir kayıtta geçen çeşmenin, Cami-i Kebir Mahallesi'nde bulunduğu tespit edilmiştir. Defter kayıtlarına göre bânisi Süleyman Bey olan çeşme için bir dükkân icâresini vakfetmiştir. Yine defter kayıtlarına göre 1180 Muharrem (Haziran/Temmuz 1766) tarihinde çeşmenin tamir ve termimi ile tevliyetinin vâkıfın evlatlarına ve onların evlatlarına vakıf olarak şart edildiği, ayrıca tevliyet ve tasarrufun intikalinin ayrıntılı biçimde ele alındığı anlaşılmaktadır.[1039] Burdur'da bu isimle bilinen bir yapı bulunmamakla birlikte, kaynaklarda da böyle bir yapıdan söz edilmemektedir.

2.5.2. Burdur'a Tâbi Köyler

2.5.2.1. Said Ali Oğlu Değirmeni

Hurûfât Defterlerinde Yar Karyesi'nde bulunduğu belirtilen ve "Said Oğlu" olarak bilinen değirmenin, 1223 Cemâziyelâhir (Temmuz/Ağustos 1808) tarihli bir kayıtta bir nehir kenarında yer aldığı tespit edilmiştir.[1040] Yapılan literatür taramalarında bu yapıya ilişkin herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Günümüzde söz konusu köy "Yarıköy" olarak adlandırılmakta olup, yakınlarından Boz Çayı geçmektedir. Kayıtlarda bahsedilen nehrin bu çay olduğu söylenebilir. Yerinde yapılan incelemeler ile literatür taramaları sonucunda köyde adı geçen değirmene dair herhangi bir ize rastlanmamıştır.

[1038] Bozcu, *Burdur İlinde Türk Mimarisi Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı Eserleri*, 115.
[1039] VGMA. HD. 1075.14
[1040] VGMA. HD. 541.31

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Burdur, tarihsel süreç içerisinde yıkıcı ve yok edici nitelikte depremlerle defalarca sarsılmış; bu doğal afetlerin ardından ortaya çıkan salgın hastalıklar, kıtlıklar ve benzeri toplumsal felaketlere maruz kalmış bir kenttir. Söz konusu olaylar, yalnızca kent sakinlerini değil, aynı zamanda taşınmaz kültür varlıklarını da derinden etkilemiştir. Bu nedenle Burdur'un tarihî kent dokusu içerisinde yer alan vakıf eserleri ve diğer mimari unsurların çok önemli bir bölümü günümüze ulaşamamış; ulaşabilenler ise çoğunlukla hasarlı durumları nedeniyle yoğun onarım ve restorasyon süreçlerinden geçirilmiş, böylece özgün niteliklerini büyük ölçüde yitirmiştir.

Bu eserler üzerine yapılacak bilimsel çalışmalarda başvurulabilecek sınırlı sayıda yazılı ve görsel kaynağa ulaşmak mümkün olmakla birlikte, sanat tarihi, kent tarihi, mimarlık tarihi ve tarihî kent dokusu alanlarında yürütülen araştırmalar için temel ve güvenilir başvuru kaynaklarının arşiv belgeleri olduğu açıktır. Bu bağlamda, Osmanlı Dönemi'ne ait önemli veriler içeren Hurûfât Defterleri, kentteki mimari yapıların tarihsel gelişimini ve işlevsel dönüşümünü anlamada birincil kaynak niteliği taşımaktadır.

Bu çalışmada, Hurûfât Defterlerinde yer alan kayıtların ayrıntılı biçimde incelenmesi; satır aralarında bulunan bilgilerin derlenerek anlamlı bütünler hâline getirilmesi ve bu verilerden hareketle değerlendirmeler yapılması amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda, Burdur'un tarihî kent dokusunun, defter kayıtlarının tutulduğu yaklaşık 17–20. yüzyıllar arasındaki zaman dilimi içerisinde, özellikle mimari eserler bağlamında ortaya konulması hedeflenmiştir.

Bu çalışmada çarpıcı bulgular elde edilmiştir. Bunlardan en mühimi, Burdur'da bugüne kadar varlığından haberdar olmadığımız bazı cami, mescid ve diğer yapıların isimleri ve bunlara dair bilgilerin tespit edilmesidir. Merkezde, Divan Baba Mahallesi'nde 1721'de Abdullah Efendi tarafından minber ilavesiyle mescidden camiye dönüştürülen 1721 ile 1809 senelerinde varlığını sürdürdüğü öğrendiğimiz Adil Dede Camii, Ayşe Hâtun tarafından yeniden inşa ettirilerek minber de eklenmesi ile camiye dönüştürülen 1724 ile 1774 seneleri arasında var olduğunu ortaya çıkardığımız Ayşe Hâtun Camii, Kuyu Mahallesi'ndeki 1725 ile 1748 seneleri arasında faal olduğunu belirlediğimiz Fatma Hâtun Camii, Terslik Mahallesi'ndeki 1764 ile 1820 seneleri arasında faal olduğu anlaşılan Hacı Abbas Camii, Divan Baba Mahallesi'nde 1753 ile 1797 tarihleri arasında

varlığını sürdürdüğünü belirlediğimiz Hacı Neslihan Camii, yine aynı mahallede 1805 tarihinde varlığını belirlediğimiz ve Hacı Yakup tarafından kürsü eklenen Hacı Ömer Camii, Hacı Mahmud Mahallesi'nde 1722'de mescid olarak inşa edilip 1750'de camiye dönüştürülen ve kayıtları 1789 senesine kadar devam eden Hacı Veli Camii, aynı mahalledeki tek kaydı 1807 senesi olan Hüseyin Efendi Camii, Hecin Mahallesi'ndeki 1755 ile 1793 tarihleri arasında kaydı bulunan Mazlum Şah Hâtun Camii ve 1766'da mescidken camiye dönüştürülen Muhyiddin Oğlu Camii ve Yoğurtçu Mahallesi'ndeki 1702 ile 1784 tarihlerinde faal olduğunu belirlediğimiz Yoğurtçu Mahallesi Camii'nin varlığı tespit edilmiştir. Mevkisi tam belirlenemeyen ancak Burdur'da olduğu kaydedilen 1723 tarihli tek kaydı bulunan Muhyi Oğlu Mustafa Camii, 1691 tarihli tek kaydı bulunan Şehid Mehmed Paşa Camii literatüre ilk kez bu çalışmayla girmiştir. Kırsalda ise, Yazı Köyü'ndeki 1705 ile 1755 tarihleri arasında kayıtları bulunan ve Yar Köyü'ndeki 1693 ile 1774 tarihlerinde faal olduğunu anladığımız iki ayrı Hacı Yunus Camii, 1704 ile 1833 tarihleri arasında varlığını ortaya koyduğumuz İnar Karyesi Camii, 1774 ile 1800 tarihleri arasında kayıtlarına rastladığımız Karaçal Karyesi Camii ve 1728 tarihli tek kaydına rastladığımız Pazarköy Karyesi Camii benzer şekilde kayıt altına alınmıştır. Bu yapılardan hiçbirisi günümüze ulaşamamıştır. Yapılan saha çalışmalarında gezilen köylerde aynı adı taşıyan camilere rastlansa da tamamı yeni tarihli camilerdir.

Mescidler bağlamında da hem merkezde hem de köylerde çok sayıda yapı isimleri tezimizle gün yüzüne çıkartılmıştır. Bunlar Divan Baba ile Hecin Mahalleleri arasında bulunduğu ve 1726 tarihinde yeniden inşa edilmiş olan Abdülhalil Efendi Mescidi, Dere ile Hecin Mahalleleri arasında 1746 ile 1759 tarihleri arasında bulunduğu geçen Ayşe Hâtun Mescidi, Yoğurtçu Mahallesi'ndeki 1776 tarihli tek kaydı bulunan Çavuşzâde Esad Ağa Mescidi, 1742 ile 1768 tarihinde mescid olarak geçip 1788 tarihinde minber eklenmesi ile camiye dönüştürülen Yoğurtçu Mahallesi'ndeki Derviş Ağa Mescidi, detaylı bir mevkisi belirtilmeden yalnızca Burdur'da bulunduğu geçen 1721 tarihli tek kaydına rastladığımız Fatma Binti Receb Mescidi, Yenice Mahallesi'ndeki 1735 ile 1808 tarihlerinde kayıtlarına rastladığımız Hacı Mehmed Mescidi, Hacı İbrahim Mahallesi'ndeki 1704 ile 1762 tarihleri arasında varlığı belirlediğimiz Hacı Sağir Şah Mescidi, Cami-i Kebir'in yakınlarında bulunduğu geçen ve 1693 ile 1817 tarihlerinde faal olduğunu anladığımız Hasan Çavuş Mescidi, Terslik Mahallesi'ndeki 1784 ile 1814 tarihlerinde kayıtlarına rastladığımız Hâtem Kadın Mescidi, Hecin Mahallesi'ndeki 1717 tarihli tek kaydına rastlandığımız Havva Hâtun İbni Ali Efendi Mescidi, Hacı İbrahim

Mahallesi'ndeki 1737 ile 1775 tarihlerinde faal olduğunu tespit ettiğimiz Hümâ Hâtun Mescidi, Yenice Mahallesi'ndeki 1735 ile 1785 tarihlerinde varlığını belirlediğimiz Mahmud Çavuş Mescidi, Burçardı Mahallesi'ndeki 1731 tarihli tek kaydına rastladığımız Mir Salih Bey Mescidi, Terslik Mahallesi'ndeki 1755 ile 1775 tarihleri arasında faal olduğu geçen Mustafa Ağa Mescidi, Hacı İbrahim Mahallesi'ndeki 1724 ile 1819 tarihlerinde varlığını belirlediğimiz Mustafa Çelebi Mescidi, Şeyh Sinan Mahallesi'ndeki 1751 ile 1768 tarihlerinde kayıtlarına rastladığımız Süleyman Çelebi Mescidi, Şeyh Sinan Mahallesi'ndeki 1746 ile 1233 tarihleri arasında faal olduğu anlaşılan Şeyh Ali Efendi Mescidi, Recep Çelebi Mahallesi'ndeki bir medrese içerisinde yer aldığı belirtilen 1758 ile 1798 tarihlerinde varlığını belirlediğimiz Şeyh Mehmed Efendi Mescidi, Burçardı Mahallesi'ndeki 1704 tarihli tek kaydına rastladığımız Tekye Mescidi, Yenice Mahallesi'ndeki 1712 ile 1805 tarihleri arasında faal olduğu anlaşılan Ümmügülsüm Hâtun Mescidi ve Şeyh Sinan Mahallesi'ndeki 1765 ile 1808 tarihleri arasında varlığını belirlediğimiz Veli Ağa Mescidi bu kapsamdadır. Köylerde ise 1712 tarihinde Çınarlı Karyesi Mescidi, yine 1712 tarihinde Dere Bağır Karyesi Mescidi, Uğurlu Köyü'ndeki 1757 tarihinde Halime Hâtun Mescidi, 1722 ile 1790 tarihleri arasında Lengüme Karyesi Mescidi, 1694 tarihinde Nar Karyesi Mescidi, 1714 tarihinde Orbalı(?) Karyesi Mescidi ve 1775 tarihinde Şeyh İbrahim Mescidi ilk kez bu çalışmayla gündeme gelmektedir. Bu yapılar büyük deprem ya da daha öncesinde harap olduğundan günümüze ulaşamamış olmalıdır.

Defterlerde Burdur'da bulunduğu tespit edilen medrese, mekteb, muallimhâne sayısının çokluğu dikkat çekicidir. Bu durum, Burdur'da ilmî hayata verilen öneme işaret etmektedir. Bu eğitim yapılarından da birçoğu bu çalışmayla ilk kez gündeme gelmektedir. Hacı İbrahim Mahallesi'nde 1725 ile 1775 tarihleri arasında varlığını belirlediğimiz bünyesinde bir caminin de bulunduğu Abbas Ağa Medresesi, Muallimhânesi ve Dershânesi, Yenice Mahallesi'nde Hacı Ali Camii yakınlarında 1764 ile 1824 tarihlerinde var olduğu geçen Abdülcelil Muallimhânesi, Karasenir Mahallesi'nde Veliyüddin Medresesi yakınlarında geçen 1777 ile 1827 tarihleri arasında faal olduğu anlaşılan Ahmed Paşa Muallimhânesi, Hacı İbrahim Mahallesi'ndeki 1757 ile 1776 tarihlerinde varlığı belirlenen Ali Efendi Mektebi ve Muallimhânesi, Debbağhâne Mahallesi'ndeki 1774 tarihli tek kaydı bulunan Derviş Ağa Mektebi, Yoğurtçu Mahallesi'ndeki 1765 ile 1833 tarihleri arasında faal olduğu geçen Dervişzâde Mustafa Muallimhânesi, Burdur çarşısında İsmail Kethüda Medresesine muttasıl

bulunduğu kaydedilen 1776 ile 1784 tarihlerinde varlığını belirlediğimiz Evliya Efendi Medresesi, Şeyh Sinan Mahallesi'ndeki 1750 ile 1776 tarihlerinde faal olduğu belirlenen Fatma Hâtun Mektebi ve Muallimhânesi, Cami-i Kebir yakınlarında Lonca mevkinde yer aldığı belirtilen, 1758'de tamir edilen ve 1704 ile 1828 tarihleri arasında kayıtlarına rastladığımız Hacı Mehmed Muallimhânesi, Üçdibek Mahallesi'nde Yusuf Ağa tarafından 1752'de tamir edilen ve 1721 ile 1819 tarihlerinde kayıtlarına rastladığımız Hacı Bayram Mektebi ve Muallimhânesi, Debbağhâne Mahallesi'ndeki 1745 ile 1802 tarihlerinde faal olduğu anlaşılan Hacı Hasan Muallimhânesi, Burdur'da olduğu dışında bilgi bulunmayan ve 1760 ile 1820 tarihlerinde varlığını belirlediğimiz İlyas Ağa Dershânesi, yine detaylı bir mevkisi belirtilmeden Burdur'da olduğu kaydedilen 1747 ile 1784 tarihleri arasında faal olduğu anlaşılan Mahmud Çavuş Medresesi, Hecin Mahallesi'ndeki 1764 ile 1778 tarihlerinde varlığını belirlediğimiz Mazlum Şah Hâtun Muallimhânesi, Yenice Mahallesi'ndeki 1750 tarihli Yenice Mahallesi Mektebi, Yenice Mahallesi'nde Rahime Hâtun Camii yakınlarında olduğu geçen ve Hacı Veliyüddin oğlu Mehmed tarafından 1775 tarihinde tamir edildiği, 1791 tarihinde ise Kilislizâde Ebubekir tarafından yeniden inşa edildiği geçen ve kayıtları 1825 tarihine kadar devam ettiği belirlenen Yenice Mahallesi Muallimhânesi, Hacı Ömer Mahallesi'ndeki 1790 ile 1822 tarihlerinde faal olduğu anlaşılan Zeyneb Hâtun Muallimhânesi ve köyde olduğu kaydedilen tek eğitim yapısı olan 1771 ile 1820 tarihleri arasında mevcut bulunduğu anlaşılan Düğer Köyü'ndeki Mehmed Kethüda Mektebi bu çalışmayla gün yüzüne çıkarılarak Burdur'daki eğitim ağının hem merkezde hem de kırsalda ne denli yaygın ve kadın bâniler de dâhil olmak üzere toplumun farklı kesimlerince desteklendiği ortaya konulmuştur.

Çalışma neticesinde vâkıf olunan bir diğer önemli husus, Burdur'un tasavvufî hayatına dair ipuçları veren ve ilk kez haberdar olunan tarikat yapılarıdır. Burdur merkezde Divan Baba Mahallesi'ndeki 1693 ile 1755 tarihlerinde faal olduğu anlaşılan Divan Baba Zâviyesi, Karasenir Mahallesi'nde Aktayraklı denilen mevkide Kavaklı Pınarı yakınında bulunduğu anlaşılan bânisi Ârif Paşa Seyyidi olduğu tespit edilen 1737 ile 1783 tarihlerinde kayıtlarını belirlediğimiz Ede Sultan Zâviyesi, Hacı İbrahim Mahallesi'ndeki 1702 tarihli tek kaydı bulunan Evliya Tekkesi, yalnızca Burdur'da olduğu belirtilen ve 1711 tarihli tek kaydı tespit edilmiş Halîl-i Dede Tekkesi, yine detaylı mevkisi belirtilmeyen ve 1710 tarihli tek kaydı bulunan Mustafa Efendi Tekkesi, yine yalnızca Burdur'da olduğu geçen ve 1729 ile 1755 tarihlerinde faal olduğu anlaşılan Şeyh

Abbas Dede Zâviyesi ve yine detaylı mevkisi belirtilmeyen 1689 ile 1827 tarihlerinde faal olduğu belirtilen Şeyh İsa Dede Zâviyesi kayıt altına alınmıştır. Kırsal alandaki tespitler ise tasavvufî yapılanmanın yaygınlığını göstermiştir. Sorkun Köyü'nde, bânisi Ahî Musa olan ve geniş vakıf arazileri bulunan 1776 ile 1783 tarihlerinde mevcut bulunduğu belirlediğimiz ve bânisi Ahî Musa'nın, Lengüme Köyü'ndeki Delikli Taş'ın altında medfun olduğu kayıtlara geçen Ahî Musa Zâviyesi, Çendik Köyü'ndeki 1725 ile 1802 tarihlerinde faal olduğu belirlenen Ahmed Baba Zâviyesi ve aynı köydeki 1776 ile 1805 tarihlerinde mevcudiyetini belirlediğimiz Ali Bey Zâviyesi, Yar Köyü'ndeki 1701 tarihli tek kaydı bulunan Hasan Dede Tekkesi, yine Sorkun Köyü'nde 1817'de Ahmed Paşa tarafından tamir edilen 1776 ile 1819 tarihlerinde faal olduğu anlaşılan Hasan Dede Zâviyesi ve Yazı Köyü'ndeki 1755 ile 1774 tarihlerinde mevcut olduğu tespit ettiğimiz Şeyh Hüseyin Bin Hasan Efendi Tekkesi ilk kez bu çalışmayla tanıtılmaktadır.

Çalışmamız ile ilk defa tespit edilen su yapılarının, Burdur'un günlük hayatına ve fiziki dokusuna dair önemli bir katkı sunacağı kanaatindeyiz. Yenice Mahallesi'ndeki 1789 tarihli tek kaydına rastladığımız Çelebizâde Mehmed Efendi Çeşmesi, Burdur Ulu Camii karşısındaki 1783 ile 1830 tarihleri arasında kayıtlarına rastladığımız Kavuncu Hanı Binası Çeşmesi ve Cami-i Kebir Mahallesi'ndeki 1766 tarihli tek kaydına rastlanan Süleyman Bey Çeşmesi su yapıları olarak öne çıkarken, Ulu Camii yakınlarındaki 1728 ile 1731 tarihlerinde faal olduğunu belirlediğimiz Hacı Ahmed Kenîfi ve Yar Köyü'nde nehir kenarında olduğu belirtilen 1808 tarihli tek kaydına rastladığımız Said Ali Oğlu Değirmeni de yine ilk kez bu çalışmayla isimleri duyulan yapılardır.

Çalışmada, ilk kez haberdar olunan yapıların yanı sıra, literatürde varlığı bilinen yapıların tarihsel süreçleri, mimari özellikleri ve vakıf yapıları hakkında ilave bilgiler edinmek de mümkün olmuştur. Cami-i Kebir için, 1808'de Mehmed Emin Efendi tarafından yeniden inşa edildiği, Hacı Burhaneddin Hanı'nın camiye icâre olarak vakfedildiği, 1772'de tuğrasının tamiri için bir para vakfı bulunduğu ve çevresindeki diğer yapılarla olan ilişkisi bu çalışmayla yeni edinilen bilgiler arasındadır. Literatürde 19. yüzyılda faal oldukları bilinen pek çok caminin geçmişi bu araştırmayla önemli ölçüde geriye çekilmiştir. Derviş Ali Camii 1738'e, Divan Baba Mahallesi Camii 1710'a (1710-1726 arasında mescid iken minber eklendiği ve 1776'da minare ve kürsü ilave edildiği belirlenmiştir), Eski Yeni Camii 1691'e, Hacı Ali Camii (Molla Ali) 1720'ye (1720-1759 arasında mescidken 1762'de camiye dönüştürüldüğü), Hacı Ali Ağa Camii 1712'ye (1712-1733 arasında mescidken daha sonra camiye dönüştürüldüğü), Hacı Hasan Camii

(Manastır) 1699'a (bânisinin Hacı Hasan olduğu ve bir vaaz kürsüsü vakfedildiği), Hacı Hasan Camii (Recep Çelebi) 1728'e (mescidken camiye dönüştürüldüğü), Hecinzâde Camii 1703'e, Kâtip Osman Efendi Camii 1774'e, Muhyizâde Camii (Kuyu) 1727'ye, Muhyizâde Hacı Osman Camii (Terslik) 1704'e (1814'te genişletilip tamir edildiği ve minber eklendiği, 1775'te bir kürsü vakfedildiği), Muhyizâde Hacı Osman Camii (Hacı İbrahim) 1735'e (mescidken minber eklendiği), Nurallah Çelebi Camii 1693'e, Rahime Hâtun Camii 1723'e (bânisinin Rahime bint-i Ali Efendi olduğu ve mescidin yenilenirken minber eklendiği), Seyyid Ahmed Efendi Camii 1733'e, Şeyh Sinan Camii 1705'e (1736'da Şeyh Ali tarafından yeniden inşa edildiği, 1792'de minare eklendiği, 1746'da kürsü vakfedildiği ve Hocabali Hamamı, bitişiğindeki mescid ve medrese ile ilişkisi), Tabakhane Camii 1698'e (1804'te tamir edildiği ve 1800'de kürsü eklendiği), Timur Camii 1691'e ve Veliyüddin Camii 1709'a (Fatma Hâtun'un cami, medrese ve muallimhâne için dükkânlar vakfettiği) kadar uzanan bir geçmişe sahip oldukları belgelenmiştir.

Köy camilerinde de benzer şekilde önemli yeni bilgiler elde edilmiştir. Askeriye Karyesi Camii 1700'e, Büğdüz Karyesi Camii 1703'e (1703-1723 arasında mescidken, köyde başka cami olmadığı için 1723'te camiye dönüştürüldüğü), Çendik Karyesi Camii 1691'e, Çerçin Karyesi Camii 1691'e, Kıravgaz Karyesi Camii 1762'ye (mescidken camiye dönüştürüldüğü), Hasan Ağa Camii (Düğer) 1731'e, Kışla Karyesi Camii 1704'e (Hacı Ahmed bin Osman tarafından tamir edildiği), Kurna Karyesi Camii 1783'e (mescidken camiye dönüştürüldüğü), Mandırna Karyesi Camii 1768'e ve Yusuf Ağazâde Mehmed Camii 1760'a çekilmiştir. Ayrıca, Çine Karyesi Camii'nin Halil adlı biri tarafından yeniden inşa ettirildiği ve 1723-1834'te faal olduğu, Hacılar Karyesi Camii'nin 1799-1817'de faal olduğu, Hacı Ali Camii (Lengüme)'nin Mehmed bin Hacı Ali tarafından yeniden inşa edilip minber eklenerek camiye dönüştürüldüğü ve 1761 ile 1827'de faal olduğu, Kemerci Oğlu Hacı Hüseyin Camii'nin bânisinin kim olduğu, 1703-1776 arasında mescidken 1776'da camiye dönüştürüldüğü, Kuruçay Karyesi Camii'nin bânisinin Ayşe Hanım olduğu ve 1691-1828'de faal olduğu, Sala Karyesi Camii'nin 1703-1828'de faal olduğu; Karakent Köyü Camii'nin bânisinin Salih Bey olduğu ve 1775-1810'da faal olduğu, Suludere Karyesi Camii'nin 1690-1828'de faal olduğu ve Şeyh Hamza Zâviyesi ile komşuluğu; Tekye Camii'nin 1693-1816'da faal olduğu ve Ahmed Ağa tarafından tamir edildiği, Yazı Köyü Camii'nin bânisinin uzun Bey olduğu ve 1693-1825'te faal olduğu ve Yassıgüme Karyesi Camii'nin mescidken camiye dönüştürüldüğü

ve 1782-1807 tarihlerinde faal olduğu yine bu çalışmanın Hurûfât kayıtlarından elde ettiği yeni bilgiler arasındadır.

Literatürde kaydı bulunan mescidlere dair yapılan inceleme, bu yapıların tarihsel süreçleri ve işlevleri hakkında çok daha derinlemesine bilgiler sunmuştur. Burhaneddin Mescidi'nin literatürdeki 19. yüzyıl kaydı, bu çalışmayla 1773-1817 olarak genişletilmiş ve yapının Hacı Burhaneddin tarafından yeniden inşa ettirildiği belirlenmiştir. Çalıkoğlu Hacı Hüseyin Mescidi'nin bânisinin tam ismi ortaya konulmuş ve faaliyet süresi 1716'ya kadar geri çekilmiştir. Dökmeci/Düğmeci Kızı Fatma Hâtun Mescidi 1732'ye, Emir Suhta Oğlu Seyyid Hacı Mehmed Mescidi 1767'ye, Hacı Bayram Mescidi 1720'ye, Hacı Osman Mescidi (Terslik Mahallesi) ve Hacı Osman Mescidi (Yoğurtçu Mahallesi) 1705'e, Hacı Osman Mescidi / Debbağhâne Mahallesi Mescidi ise 1704'e uzanan bir geçmişe sahip oldukları tespit edilmiş; ayrıca Debbağhâne Mahallesi Mescidi'ne 1826'da bir kürsü eklendiği kaydı ilk kez bu çalışmayla gün yüzüne çıkarılmıştır. Hacı Seyyid Ahmed Mescidi'nin 1720'de faal olduğu, Kasap Mehmed Mescidi'nin tarihinin 1705'e uzandığı ve Şeyh Sinan Mahallesi Mescidi'nin 1739'dan itibaren var olduğu belgelenmiştir. Sinan Oğlu Hacı Mustafa Mescidi ile ilgili olarak, yapının 1722-1817 tarihlerinde faal olduğu, Sinan Oğlu Hacı Mustafa tarafından tamir ettirildiği ve Nar Köyü'ndeki Sâdî Oğlu Değirmeni'nden elde edilen gelirin bu mescide vakfedildiği tespit edilerek, kırsal bir üretim birimi ile şehirdeki bir dinî yapı arasındaki ekonomik ilişki ortaya konulmuştur. Tahtalı / Hacı Hasan / Hacı Ömer Mahallesi Mescidi'nin bânisinin Hacı Hasan olduğu, muhtemelen ahşap malzemeden inşa edildiği için bu ismi aldığı ve 1718-1804 tarihlerinde faal olduğu anlaşılmıştır. Geresin Karyesi Mescidi'nin ise literatürdeki kaydı tamamlanarak 1738-1833 tarihleri arasında faaliyet gösterdiği belirlenmiştir. En çarpıcı örneklerden biri olan Hacı Abdülkerim Mescidi'nde ise, literatürde 19. yüzyılın son çeyreğinde cami olarak anılmasına karşın, Hurûfât Defterlerinden 1702-1829 tarihleri arasında mescid statüsünde olduğu anlaşılmış; böylece 1829 ile 1873 yılları arasında minber eklenerek camiye dönüştürülmüş olabileceği önemli bir tespit olarak kayıtlara geçmiştir.

Hurûfât Defterleri, Burdur'daki ilmî hayatın tarihsel derinliğine ve kurumsal sürekliliğine dair literatürdeki mevcut bilgilere yeni veriler sunmaktadır. Eski Yeni Medresesi olarak geçen yapının bânisinin Ahmed Paşa olduğu, tarihinin 1691'e uzandığı ve Eski Yeni Camii yakınında Üçdibek/Cami-i Cedid mahallesinde bulunduğu bu çalışmayla belgelenmiştir. Bununla birlikte birçok eğitim yapısının faaliyet süresi kayda

değer ölçüde geriye çekilmiştir: Ayşe Hâtun Muallimhânesi 1765'e, Cami-i Kebir Mahallesi Mektebi 1702'ye, Çelik Mehmed Paşa Medresesi 1747'ye, Çıkrıkçızâde Hacı İbrahim Mektebi 1746'ya, Emine Hâtun Muallimhânesi 1731'e, Hacı Abdullah Muallimhânesi 1756'ya, Hacı Ali Muallimhânesi 1762'ye, Hacı Osman Efendi Medresesi 1773'e, Hatice Hanım Medresesi 1739'a, Hoca Emine Hâtun Dershânesi 1801'e, İsmail Ağa Medresesi 1749'a, İsmail Kethüda Medresesi 1781'e, Pîrizâde Hacı Hüseyin Muallimhânesi 1771'e, Sinanzâde Osman Muallimhânesi 1794'e, Şeyh Ali Efendi Medresesi 1739'a, Ümmü Hâtun Mektebi 1767'ye ve Veliyüddin Medresesi 1750'lere kadar uzandığı tespit edilmiştir. Bununla beraber Çelebi Paşazâde Ahmed Paşa Muallimhânesi'nin bânisi tarafından annesi için inşa ettirildiği ve yapının tarihinin 1794'e kadar uzandığı anlaşılmıştır. Hasan Efendi Muallimhânesi özelinde, 1702-1705'te var olan bu yapının yıkılmasının ardından, 1791'de Şeyh Mehmed Efendi tarafından aynı yerde yeni bir muallimhâne inşa ettirilmiş olabileceği, dolayısıyla ilmî geleneğin nesiller boyu kesintisiz sürdürüldüğü anlaşılmaktadır. İsmail Kethüda Medresesi'nin Burdur Çarşısı'ndaki konumu netleştirilmiş ve bânisinin, medreseye imam-müderris ataması yanında, yakındaki çeşme ve kuyunun tamiri için de dükkânlar vakfettiği tespit edilerek vakıf sisteminin işleyişine ışık tutulmuştur. Şeyh Ali Efendi Medresesi'ne 1791'de Mir Abdullah tarafından altı adet dershâne odası eklendiği kaydı, yapının kapasite artırımına dair somut bir kanıt teşkil etmektedir. Ayrıca yapının tarihinin 1739'a kadar uzandığı belirlenmiştir. En kapsamlı dönüşüm hikayelerinden biri Şeyh Sinan Medresesi'ne aittir. Yapının 1699'da harap durumda olduğu ve Şeyh İbrahim tarafından tamir ettirildiği, 1760'ta ise Abdülkerim Beşezâde Hacı Ali tarafından Şeyh Sinan Mahallesi'nde yeni bir medrese inşa ettirildiği ve bu yeni yapının öncekinin devamı olabileceği belirlenmiştir. Ayrıca bu medresenin bir de mescidinin bulunduğu bu çalışmada tespit edilmiştir.

Çalışma neticesinde elde edilen bulgulardan, Burdur'un mahalle ve köy isimlerine ilişkin olanlar şaşırtıcı olmuştur. Bu bağlamda, Derslik Mahallesi isminin aslında Terslik olduğu; zamanla konuşma dilinde kolaylaştırılarak derslik olarak söylenegeldiği kanaatindeyiz. Şöyle ki; bugün Derslik olarak anılan yerin defterlerdeki yazılışı açık te harfi ile olup okunuşu da terslik olarak karşımıza çıkmaktadır. "Terslik Başı" adının ise terslik yani tezek manasında kullanıldığı ve hayvan atıklarının bulunduğu yer anlamında kullanılmış olabileceği düşünülebilir.

Debbağhâne Mahallesi'nin literatürde geçmeyen bir diğer isminin Hacı Ahmed olduğu tespit edilirken şimdiye kadar hiçbir kaynakta adı geçmeyen Hacı Mahmud adında

yeni bir mahallenin varlığı belgelenmiştir. Yerleşim birimlerine dair bu katkılar kırsal coğrafyaya da uzanmış; Yarı Köy'ün isminin kayıtlarda Yar olarak geçtiği teyit edilmiş ve Burdur'a bağlı, varlığı daha önce bilinmeyen Pazarköy, Çınarlı ve Dere Bağır adlarını taşıyan köyler ilk kez bu çalışmayla arşiv belgelerine dayanarak ortaya konmuştur.

Hurûfât Defterleri, Burdur'un dinî/tasavvufî hayatına dair literatürdeki bilgileri derinleştiren ve zenginleştiren yeni veriler sunmuştur. Bu çalışma, literatürde bilinen bazı zâviyelerin faaliyet başlangıç tarihlerinin daha erken dönemlere uzandığını ortaya koymaktadır. Ahî Muhyiddin Zâviyesi 1791'e, Ârif Efendi Zâviyesi 1697'ye (Burdur Çarşısı'nda Cami-i Kebir yakınındaki konumu da belirlenmiştir), Pîri Baba Zâviyesi 1697'ye, Şeyh Ali Tekkesi 1775'lere, Şeyh Süleyman Efendi Zâviyesi 1721'e, Hüseyin Dede Zâviyesi 1728'e (bânisinin Bektaşîlik taifesinden Veli Efendi oğlu Hüseyin Dede olduğu anlaşılmıştır), Süleyman Efendi Zâviyesi 1696'ya, Şeyh Hamza Zâviyesi 1691'e (1747'de tamir edildiği, yakınında köy camisi bulunduğu ve misafir ağırlama vakfı olduğu tespit edilmiştir) ve Şeyh Ömer Zâviyesi 1691'e kadar uzandığı belgelenmiştir. Ahî Eyyüb Zâviyesi için, bânisi Ahî Eyyüb'ün Karasenir Kavaklı Yukarı Karye'de Ahi Sultan adıyla medfun olduğu ve 1697-1819'da faal olduğu tespiti, literatürdeki 16. yüzyıl bilgisini teyit etmektedir.

Tespit edilen bir diğer önemli husus, yapılar arasındaki vakıf ilişkileri ile işlevsel ağların görünür kılınmasıdır. Ğaybi Tekke ve Zâviyesi ile ilgili olarak, bânisinin Hoca Bâli Muslihiddin Efendi olduğu, 1692-1820'de faal olduğu ve Hocabali Hamamı'nın gelirlerinin söz konusu tekkeye vakfedildiği anlaşılmaktadır. Tekke ile hamam arasında vakıf temelli bir ekonomik ilişki kurulduğundan bu durum, tekkenin sürekliliğinin gelir getirici bir yapı aracılığıyla güvence altına alınmasına dayanan bir sürdürülebilirlik modeli olarak değerlendirilebilir. Yine, Pîri Baba Zâviyesi'nin de tarihinin 1697'lere kadar uzandığı, ayrıca âyende ve revende (gelen giden) misafirlere öşür mahsulüyle yemek verildiği kayıtlarda yer almaktadır. Bu durum zâviyelerin sosyal işlevine dair güzel bir örnektir. Öte yandan Torum Dede Zâviyesi için, 1698-1819 tarihleri arasında faal olduğu ve çevresindeki yüz yetmiş miktarındaki bağ gelirlerinin zâviyeye tahsis edildiğinin belirlenmesi, günümüzde Bağlararası mevkiinde bulunan sandukanın bu zâviye ile bağlantısını kuvvetlendirmiştir. Şeyh Bedreddin Zâviyesi'nin ise 1742-1824 yılları arasında metruk ve harap durumda olduğu bilgisi bir yapının ömrünün son evrelerine dair önemli bir bilgi mahiyetindedir. Çalışmada elde edilen bir diğer mühim bilgi, Mehmed Kethüda Hamamı'nın literatürde 1840 yılına kadar izlenebilen faaliyet

süresinin Nisan 1756 tarihine uzandığının anlaşılmasıdır. Böylece yapının şehir hayatındaki sürekliliği belgeler ışığında ortaya konulmuştur.

Sonuç olarak bu çalışma, Burdur Hurûfât Defterleri ışığında kentin tarihi kent dokusu, mimarî, dinî, ilmî, toplumsal ve iktisadî tarihine sağladığı verilerle, Osmanlı taşra kentlerinin fizikî ve toplumsal dokusunu anlamada vazgeçilmez bir kaynak niteliği taşıdığını ortaya koymuştur. Depremler, yangınlar ve diğer doğal afetler nedeniyle günümüze ulaşamayan veya literatürde izi bulunmayan çok sayıda yapı, bu kayıtlar sayesinde öğrenilebilmektedir.

1691–1834 yıllarını kapsayan Hurûfât Defterleri kayıtlarının titiz analizi neticesinde, Burdur'un kentsel hafızasına önemli katkılar sağlanmıştır. Bu çerçevede, 4 yeni mahalle/köy tespiti yapılmış; 13'ü merkezde, 5'i köylerde olmak üzere toplam 18 cami, 21'i merkezde, 7'si köylerde olmak üzere toplam 28 mescid, 17'i merkezde, 1'i köyde olmak üzere toplam 18 eğitim yapısı ve 7'si merkezde, 6'sı köylerde olmak üzere toplam 13 tarikat yapısı ilk kez bu çalışmada ortaya konmuştur. Ayrıca, 3'ü çeşme olmak üzere 5 adet su yapısı örneği de yeni veriler olarak aktarılmıştır. Ayrıca literatürde varlığı bilinen yapılara dair ilave bilgiler de öne çıkan mühim verilerdendir. Toplam 32 merkez camisi ve 23 köy camisinin faaliyet tarihleri, literatürde bilinen tarihlerden daha erkene uzandığı anlaşılmış; bir kısmının mescid statüsünden minber konulmasıyla camiye tevili belgelenmiştir. Ayrıca yapıların bânileri, onarımları gibi mühim bilgiler ilk el kaynaktan öğrenilmiş olmuştur.

Tüm bu veriler, hem kent dokusunun tarihî sürekliliğinin anlaşılmasına hem de kültürel mirasın korunmasına yönelik değerlendirmelere sağlam bir bilimsel zemin oluşturmaktadır. Bu çalışma, Burdur özelinde elde edilen verilerin zenginliğini ortaya koymakla birlikte, aynı yöntemle Anadolu'nun diğer şehirlerindeki Hurûfât Defterleri'nin de incelenmesi, Osmanlı taşra kentlerinin dinî, ilmî ve toplumsal örgütlenmesine dair karşılaştırmalı sonuçlar elde edilmesini mümkün kılacaktır. Ayrıca, defterlerden elde edilen verilerin arkeolojik bulgular, vakıf kayıtları, seyahatnâmeler ve dönemin şer'iyye sicilleri ile birlikte değerlendirilmesi, kent tarihine daha bütüncül ve disiplinlerarası bir bakış açısı kazandıracaktır. Bu tür çalışmalar hem Osmanlı kent tarihinin hem de Anadolu'daki kültürel mirasın korunmasına yönelik bilimsel ve toplumsal farkındalığı artıracak niteliktedir.

KAYNAKÇA

Arşiv:

VGMA. HD. (Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi, Hurûfât Defterleri):

VGMA. HD. 537.55: (107), 537.56: (108-109), 537.57: (110-111), 537:58: (112-113), 538.61: (147), 538.62: (148-149), 538.63: (148-149), 538.64: (148-149), 538.65: (150-151), 539.57: (115), 539.58: (116-117), 539.59: (118-119), 539.60: (120-121), 540.74: (139-140), 540.75: (141-142), 540.76: (143-144), 540.77: (145-146), 540.79: (149-150), 540.80: (151-152), 541.31: (48), 541.32: (49-50), 541.33: (51-52), 542.45: (79-80), 542.46: (81-82), 542.47: (83.84), 543.32: (58), 543.33: (59-60), 1058.85: (169), 1058.86: (170-171), 1058.87: (173), 1074.43: (92-93), 1074.44: (94-95), 1074.45: (96), 1075.12: (17), 1075.13: (18-19), 1075.14: (20-21), 1075.15: (22), 1077.34: (66-67), 1077.35: (68-69), 1077.36: (70-71), 1077.37: (72-73), 1077.38: (74-75), 1077.39: (76-77), 1079.1.73: (137), 1079.1.74: (138-139), 1079.1.75: (140-141), 1079.1.76: (142-143), 1079.1.77: (144-145), 1079.2.152: (294), 1079.2.153: (295-296), 1079.2.154: (297-298), 1079.2.155: (299), 1080.43: (72-73), 1080.44: (74-75), 1082.18: (30-31), 1083.98: (189), 1097.40: (73), 1097.41: (74-75), 1097.42: (76-77), 1097.43: (78-79), 1097.44: (80-81), 1097.45: (82-83), 1097.46: (84), 1133.99: (189-190), 1133.100: (191), 1134.63: (172), 1134.64: (173-174), 1137.112: (216), 1137.113: (217), 1140.96: (175-176), 1143.129: (297), 1133.77: (151), 1158.41: (76), 1158.42: (77-78), 1158.43: (79-80)

Basılı Kaynaklar:

Akdemir, M. Sadık. "Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığı Altında XIX. Yüzyıl Burdur Vakıfları". *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 18 (2007), 91-118.

Arıkan, Zeki. *XV - XVI. Yüzyıllarda Hamit Sancağı*. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1988.

Baykara, Tuncer. *Osmanlı Taşra Teşkilatında XVIII. Yüzyılda Görev ve Görevliler (Anadolu)*. Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü, 1990.

Beyazıt, Yasemin. "Hurûfât Defterlerinin Şehir Tarihi Araştırmalarındaki Yeri". *History Studies International Journal Of History* Volume 5 Issue 1/5 (2013).

Bozcu, Mustafa Murat. *Burdur İlinde Türk Mimarisi Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı Eserleri*. BURDUR: Burdur Ticaret ve Sanayi Odası, Burdur Ticaret ve Sanayi Odası Yayınları: 8 Kültürel Yayınlar Serisi: 2., 2013.

Demirtaş, Hasan. "Vakıf Araştırmalarında Kaynak Olarak Hurûfât Defterleri: Kangırı Örneği". *Vakıflar Dergisi* 37 (2011), 47-92.

Develioğlu, Ferit. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi, 2005.

Ekinci, Yusuf. *Burdur*. Ankara, 1995.

Erdem, Mehmet Necati - Erdem, Rıza İsmail. *Burdur Vilayeti Tarihi, Halkiyatı ve Harsiyetı*. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, 1. Basım, 2015.

Erdem, Rıza. *Burdur 1928, Basılı Olmayan İl Yıllığı, Tekrar Çoğaltan Fevzi Bayraktar*, 1940.

Eroğlu Memiş, Şerife. "Osmanlı Toplumsal Tarihi Kaynaklarından Hurûfât ya da Askeri Ruznamçe Defterleri ve Önemi: Kaza-i Kudüs-i Şerif Örneği". *Vakıflar Dergisi* 39 (2013), 115-146.

George-Gaulis, Bertge. *Kurtuluş Savaşı Sırasında Türk Milliyetçiliği*. İstanbul: Rado Yayın, 1981.

Gündüz Önal, Aysun - Yalkın, Ali Osman. "Burdur İli Merkez İlçesine Bağlı Köy Adları Üzerine Bir Değerlendirme". *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi* 11 (2023), 263-284.

Günnur Aydoğudu, Hasan Akdağ. *Hurûfât Defterlerine Göre Lapseki Kazâsı Cami, Mescid, Medrese, Tekke/ Zâviye ve Diğer Tarihî Yapıları (1101/1690-1250/1835)*. Ankara: Astana, 2022.

Kazan, Şevkiye - Muammer Göçmen. "Burdur Müzesi İle Merkez Cami Hazirelerindeki Ata Yadigârı Eserlerimiz: Osmanlı Mezar Taşları". *1. Burdur Sempozyumu*, 123-146.

Mustafa Alkan. "Türk Vakıf Tarihi Araştırmaları Açısından Hurûfât Defterleri: Adana Örneği". *10. Türk Tarih Kongresi'ne Sunulan Bildiriler Kitabı*. 9. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 2010.

Özata, Metin. *İlk Çağlardan Kurtuluş Savaşı'na Burdur Tarihi*. Alsancak / İzmir: Umay Yayınları, 1. Basım, 2009.

Pakalın, Mehmet Zeki. *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü 1*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1993.

Pakalın, Mehmet Zeki. *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü 2*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1993.

Pakalın, Mehmet Zeki. *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü 3*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1993.

Sâmî, Şemseddin. *Kâmus-ı Türkî*. İstanbul: İkdam Matbaası, 1899.

Sertoğlu, Midhat. *Osmanlı Tarih Lügati*. İstanbul: Enderun Kitapevi, 2. Basım, 1986.

Sezer, Cemal. "1914 Isparta-Burdur Depreminde Hilâl-i Ahmer Cemiyeti'nin Yapmış Olduğu Yardımlar". *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 19 (Ocak 2014), 17-34.

Sümer, Faruk. "Anadolu Selçukları (1075-1308)". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopodisi*. 36/380-384. TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 2009.

Tezcan, Semih vd. *Burdur ve Bingöl Depremleri*. Çeltük Matbaacılık, ts.

Top, Gülsüm. *225 Numaralı Burdur Şer'iyye Sicili (H.1314-1316/ M. 1897-1898)*. Isparta: Süleyman Demirel Enstitüsü Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016.

Tuncel, Metin. "Burdur". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopodisi*. 426-429. TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 1992.

Uysal, Mustafa Ali. *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*. İstanbul: Libra Kitap, 2020.

Yediyıldız, Bahaeddin. "Vakıf Istılahları Lügatçesi". *Vakıflar Dergisi*.

Yiğitbaşıoğlu, Hakan. "Burdur-Yassıgüme Köyünün, Fiziki Coğrafya Açısından, Çevre Sorunları". *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* 33/1-2 (1990), 536-540.

Burdur Hocabali Hamamı. Vakıflar Genel Müdürlüğü, ts.

Burdur İl Yıllığı 1955. İstanbul, 1955.

Konya Vilayeti Salnâmesi (1305), ts.

"Merkez Mahalleleri ve Köyleri Burdur". Erişim 07 Şubat 2026. https://www.nufusune.com/merkez-mahalleleri-koyleri-burdur

"T.C. Burdur Valiliği - Coğrafi Yapı". Erişim 07 Şubat 2026. https://www.burdur.gov.tr/cografi-yapi

"T.C. Burdur Valiliği - İlçelerimiz". Erişim 06 Şubat 2026. https://www.burdur.gov.tr/ilcelerimiz

EKLER

Burdur Hurûfât Defterlerinde Tarihî Yapıların Tabloları

EK-1: Tablo

Camiler	Bulunduğu Mevki	Hurûfât Defterleri Kayıtlarına Göre Faal Olduğu Tarihler	Bâni İsmi	Görevliler ve Yevmi Ücretleri	Yapı İle İlgili Önemli Bilgiler
Adil Dede Camii	Divan Baba Mahallesi	1133 Cemâziyelâhir (Mart 1721) ile 1224 Cemâziyelâhir (Temmuz 1809)	Adil Dede	-İmam / ½ akçe -Kayyum -Hatip	1133 Cemâziyelâhir (Mart 1721) Abdullah Efendi tarafından minber eklenerek camiye dönüştürülmüştür.
Askeriye Karyesi Camii	Askeriye Köyü	1111 Zilhicce (Temmuz 1700) ile 1241 Cemâziyelevvel (Aralık 1825)	Hacı Hindî / Hindî Bektaşî / Hayreddin Paşa	-İmam / ½ akçe -Hatip / ½ akçe	Günümüzde caminin doğu duvarının karşısında eski büyük bir çeşme bulunmaktadır.
Ayşe Hâtun Camii	Divan Baba Mahallesi	1139 Rebîülâhir (Şubat 1724) ile 1188 Zilkade (Aralık 1774)	Ayşe Hâtun	-Hatip / ½ akçe -Hatip ve Kayyum -Mütevelli / ½ akçe	Ayşe Hâtun tarafından yeniden inşa edilip minber eklenerek camiye dönüştürülmüştür.
Büğdüz Karyesi Camii / Hacı Veli Camii	Büğdüz Köyü	1115 Receb (Ekim 1703) ile 1249 Safer (Temmuz 1833)	Hacı Veli	-İmam / ½ akçe -Hatip / ½ akçe	1135 (Şubat 1723) Cemâziyelevvel'de minber eklenerek camiye dönüştürülmüştür.

Cami-i Kebir	Cami-i Kebir Mahallesi	1102 Ramazan (Mayıs 1691) ile 1242 Rebîülevvel (Ekim 1826)	Hamid oğlu Dündar Bey	-İmam -İmam ve Hatip -İkinci İmam (imam-ı sânî) / 1 akçe -Teravih İmamı -Hatip / ½ akçe -Müezzin -İkinci Müezzin (Müezzin-i Sânî) / ½ akçe -Vâiz ve nâsih / 1 akçe -Kayyum / ½ akçe -Ferrâş / ½ akçe -Şeyh / ½ akçe -Müderris / 1 akçe -Dersiâm -Devirhân / 3 akçe -Kurra Hâfız -Mütevelli / 4 akçe	-1223 Şevval (1808) Mehmed Emin tarafından yeniden inşa edilmiştir. -Hacı Burhaneddin Hanı icâre olarak verilmiştir. -Caminin tuğrasının tamiri için para vakf edilmiştir.
Çendik Karyesi Camii	Çendik Köyü	1103 Safer (Ekim 1691) ile 1231 Safer (Aralık 1815)	-	-İmam ve Hatip / 1 akçe -Hatip / 1 akçe -İmam / 1 akçe	-
Çine Karyesi Camii / Halil Camii	Çine Köyü	1135 Cemâziyelevvel (Şubat 1723) ile 1249 Şevval (Mart 1834)	Köy Ahalisi	-İmam / ½ akçe -Hatip / ½ akçe -İmam ve hatip / 1 akçe	-Halil adındaki kişi tarafından yeniden inşa edilmiştir.
Derviş Ali Camii	Burçardı	1150 Şevval (Ocak 1738) ile 1190 Muharrem (Şubat 1776)	Derviş Ali	-Hatip -Mütevelli / 5 akçe	-
Divan Baba Mahallesi Camii / Şeyh Hüseyinzâde Camii / Hacı	Divan Baba Mahallesi	1122 Cemâziyelâhir (Ağustos 1710) ile1230	Hacı Abdullah	-İmam / 1 akçe -Hatip / ½ akçe -İkinci müezzin (müezzin-i sâni)	-1189 Zilhicce (Şubat 1776) Şeyh Hüseyinzâde minare ekletmiştir.

Abdullah Camii		Muharrem (Aralık 1814)		-Mütevelli / 1 akçe -Kayyum / ½ akçe -Vâiz ve Nâsih	-1190 Muharrem (Şubat 1776) kürsü eklenmiştir
Eski Yeni Camii / Mehmed Kethüda Camii / Cami-i Cedid	Üçdibek Mahallesi	1103 Safer (Ekim 1691) ile 1245 Şâban (Ocak 1830)	Mehmed Kethüda	-Cüzhân / ½ akçe -Mütevelli -Kayyum / ½ akçe -Hatip / 6 akçe -İmam / 1 akçe -Tervavih imamı -Müezzin / 1 akçe -İkinci Müezzin (Müezzin-i sânî) -Vâiz / 1 akçe -Devirhân / 1 akçe -Şeyh / 1 akçe	-Caminin civarında Mehmed Kethüda Hamamı ve Ahmed Paşa Medresesi geçmekte -Hacı Bayram'ın ruhu için Kur'an okunması amaçlı dükkanlar vakf edilmiştir. -Yapıya Âlime Hâtun 100 kuruş, Ömer Ağa 150 kuruş vakf etmiştir. -1183 Ramazan (Aralık 1769) kürsü eklenmiştir. -Kandiller ve minare kandilleri için vakf bulunmaktadır.
Fatma Hâtun Camii	Kuyu Mahallesi	1138 Muharrem (Eylül 1725) ile 1161 Muharrem (Ocak 1748)	Fatma Hâtun	-İmam / 1 akçe -Hatip	-
Hacı Abbas Camii	Terslik Mahallesi	1178 Cemâziyelevvel (Ekim 1764) ile 1235 Şâban (Mayıs 1820)	Hacı Abbas	-Müezzin	-
Hacı Ali Camii / Molla Ali Camii	Yenice Mahallesi	1132 Receb (Mayıs 1720) ile 1250 Safer (Haziran 1834)	Hacı Ali / Molla Ali	-İmam -Hatip -Müezzin -İkinci İmam (imam-ı sânî) -Vâiz ve Nâsih	-1176 Rebîülâhir (Ekim 1762) tarihinde ise minber eklenerek camiye dönüştürülmüştür.

Hacı Ali Ağa Camii	Debbağhâne Mahallesi /Hacı Ahmed Mahallesi	1124 Cemâziyelevvel (Haziran 1712) ile 1206 Rebîülevvel (Kasım-Aralık 1791)	Hacı Ali Ağa	-Müezzin / ½ akçe -İmam / ½ akçe -Hatip -İmam, Hatip, Müezzin, Mütevelli, Kayyum / ½ akçe	-1145 Ramazan (Şubat-Mart 1733) ile 1206 Rebîülevvel (Kasım-Aralık 1791) tarihleri arasında bir tarihte yapıya minber eklenerek mescidden camiye dönüştürülmüştür.
Hacı Hasan Camii / Manastır Camii /Necatibey Camii	Manastır Mahallesi (Necati Bey)	1111 Cemâziyelevvel (Ekim 1699) ile 1233 Cemâziyelevvel (Mart 1818)	Hacı Hasan	-İmam / 5 akçe -Hatip / 1 akçe -Müezzin -Mütevelli / ½ akçe -Vâiz ve Nâsih	-Süleyman oğlu Ebu Bekir camiye vaaz kürsüsü vakfetmiştir.
Hacı Hasan Camii / Recep Çelebi Mahallesi Camii	Recep Çelebi Mahallesi	1141 (1728-1729) ile 1246 Safer (Ağustos 1830)	Hacı Hasan	-İmam / ½ akçe -Hatip / ½ akçe -Müezzin / ½ akçe -Vâiz ve Nâsih -Mütevelli	-1141 (1728-1729) yılında mescid iken minber eklenerek camiye dönüştürülmüştür.
Hacı Neslihan Camii	Divan Baba Mahallesi	1166 Receb (Mayıs 1753) ile 1212 Receb (Aralık 1797)	Hanım Kızı Hacı Neslihan	-Müezzin / ½ akçe	-
Hacı Ömer Camii	Divan Baba Mahallesi	1220 Şâban (Ekim 1805)	Hacı Ömer	-Vâiz ve Nâsih	Hacı Yakup tarafından kürsü eklenmiştir.
Hacı Veli Camii	Hacı Mahmud Mahallesi	1135 (1722–1723) ile 1203 Şâban (Mayıs 1789)	Hacı Veli	-İmam / 1 akçe -Vâiz -Müezzin -Devirhân	Hacı Veli tarafından inşa edilen bir mescid iken ilerleyen tarihlerde camiye dönüştürülmüştür.
Hacı Yunus Camii	Yar Köyü	1105 Muharrem (Ağustos 1693) ile 1188 Receb (Ağustos 1774)	Hacı Yunus	-İmam ve Hatip -İmam / 1 akçe -Hatip / 1 akçe	-
Hacı Yunus Camii	Yazı Köyü	1117 Şâban (Ocak 1705) ile 1168 Cemâziyelevvel (Şubat 1755)	Hacı Yunus	-Hatip / 1 akçe	-

Hecinzâde Camii / Hecin Dede Camii	Hecin Mahallesi	1115 Receb (Kasım 1703) ile 1234 Şevval (Ağustos 1819)	Hecinzâde	-İmam / 1 akçe -Hatip / ½ akçe -Vâiz / ½ akçe -Müezzin -Mütevelli	-
Hüseyin Efendi Camii	Hacı Mahmud Mahallesi	1222 Cemâziyelevvel (Temmuz 1807)	Hüseyin Efendi	-Müezzin / ½ akçe -Devirhân / ½ akçe	-
İnar Karyesi Camii	İnar Köyü (Yaylabeli Köyü)	1115 Ramazan (Şubat 1704) ile 1249 Rebîülevvel (Ağustos 1833)	-	-İmam ve Hatip / 1 Akçe -Hatip	-
Karaçal Karyesi Camii	Karaçal Köyü	1188 Safer (Şubat 1774) ile 1214 Zilkade (Nisan 1800)	-	-Hatip / 1 akçe	-
Kâtip Osman Efendi Camii	Çarşı	1188 Rebîülâhir (Temmuz 1774) ile 1201 Muharrem (Kasım 1786)	Kâtip Osman Efendi	-İmam ve hatip -Tefsir okuma görevi -Mütevelli	-Kara Dede adıyla bilinen tekkenin yerine inşa edilmiştir.
Kemerci Oğlu Hacı Hüseyin Camii / Akyaka Karyesi Camii	Akyaka Köyü	1115 Muharrem (Mayıs 1703) ile ve 1241 Şâban (Mart 1826)	Kemerci Oğlu Hacı Hüseyin	-İmam / ½ akçe -Hatip -İmam ve Hatip -Hatip ve Müezzin	-1190 Safer (Mart 1776) tarihinde mescid iken minber eklenerek camiye dönüştürülmüştür.
Kıravgaz Karyesi Camii	Kıravgaz Köyü	1176 Safer (Ağustos 1762) ile 1231 Şevval (Eylül 1816)	-	-Hatip -Mütevelli	-1176 Safer (Ağustos 1762) tarihinde mescid iken minber eklenerek camiye dönüştürülmüştür.
Kışla Karyesi Camii	Kışla Köyü	1116 Rebîülevvel (Ağustos 1704) ile 1238 Muharrem (Eylül 1822)	-	-İmam ve hatip / 1 akçe -İmam / ½ akçe -Hatip / 1 akçe -Mütevelli / 1 akçe	-Hacı Ahmed bin Osman tarafından tamir ettirilmiştir.

Kurna Karyesi Camii	Kurna Köyü	1197 Zilhicce (Ekim 1783) ile 1246 Muharrem (Temmuz 1830)	-	-Hatip	-Yapı mescid iken hayır sahipleri tarafından minber eklenerek camiye dönüştürülmüştür.
Kuruçay Karyesi Camii / Ayşe Hanım Camii	Kuruçay Köyü	1103 Rebîülevvel (Kasım 1691) ile 1243 Zilhicce (Haziran 1828)	Ayşe Hanım	-İmam ve Hatip / 1 akçe -İmam / ½ akçe -Hatip / ½ akçe	-
Mandırna Karyesi Camii	Mandırna Köyü	1182 Rebîülevvel (Haziran 1768) ile 1247 Rebîülevvel (Ağustos 1831)	Köy Halkı	-Hatip	-
Mazlum Şah Hâtun Camii	Hecin Mahallesi	1168 Şevval (Temmuz 1755) ile 1208 Safer (Eylül 1793)	Mazlum Şah Hâtun	-İmam -Mütevelli / ½ akçe	-
Muhyizâde Camii / Kuyu Camii / Mustafa Hoca Camii	Kuyu Mahallesi	1139 Rebîülâhir (Ocak–Şubat 1727) ile 1232 Cemâziyelevvel (Mart 1817)	Muhyizâde	-Hatip / 1 akçe -İmam / 1 akçe	-1183 Şâban (Ekim 1769) tarihinde minber eklenerek camiye dönüştürülmüştür. -Muhyizâde tarafından yeniden inşa ettirilmiştir.
Muhyizâde Hacı Osman Camii (Terslik Mahallesi)	Terslik Mahallesi	1115 Ramazan (Ocak 1704) ile 1240 (1824/1825)	Muhyizâde Hacı Osman	-İmam / ½ akçe -Müezzin / 1 akçe -Hatip / ½ akçe -Mütevelli	-1229 Cemâziyelevvel (Mart 1814) tarihli kayıtta genişletilmiği, tamir ve termimden geçtiği ve yeniden bir minber eklendiği geçmektedir. -1189 Rebîülâhir (Haziran 1775) tarihli bir kayıtta ise Ayşe Hâtun isimli hayırseverin camiye bir kürsü vakf etmiştir.

Muhyizâde Hacı Osman Camii (Haci İbrahim Mahallesi)	Hacı İbrahim Mahallesi	1138 Rebîülevvel (Kasım 1725) ile 1244 Rebîülâhir (Ekim 1828)	Muhyizâde Hacı Osman	-Hatip / ½ akçe -İmam	-1147 Zilhicce (Mayıs 1735) tarihinde Burhaneddin adlı kişi tarafından mescid iken minber eklenerek camiye dönüştürülmüştür.
Muhyiddin Oğlu Camii	Hecin Mahallesi	1180 Rebîülevvel (Eylül 1766)	Muhyiddin Oğlu	-Hatip	-Mescid iken minber eklenerek camiye dönüştürülmüştür.
Muhyi Oğlu Mustafa Camii	-	1135 Cemâziyelevvel (Ocak 1723)	Muhyi Oğlu Mustafa	-Hatip / ½ akçe	-
Nurullah Çelebi Camii	Karasenir Mahallesi	1104 Şâban (Mart 1693) ile 1234 Şâban (Mayıs 1819)	Nurullah Çelebi	-İmam ve Hatip -Hatip / ½ akçe -İmam-ı sânî / 1 akçe -Mütevelli	-Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivlerinde aynı isimde bir mektep olduğu geçmektedir.
Pazarköy Karyesi Camii	Pazarköy	1141 Muharrem (Ağustos 1728)	-	-İmam	-Literatürde ve günümüzde bu adda bir köy bulunmamaktadır.
Rahime Hâtun Camii	Yenice Mahallesi	1135 Ramazan (Haziran 1723) ile 1240 Rebîülevvel (Ekim 1824)	Rahime binti Ali Efendi	-İmam ½ akçe ve 1 akçe -Hatip -Müezzin -Mütevelli	-Mescid'in yenilenmesi sırasında minber eklenerek camiye dönüştürülmüştür. -Caminin yakının Kilislizâde Ebu Bekir Muallimhânesi bulunmaktadır.
Sala Karyesi Camii	Sala Köyü	1115 Muharrem (Mayıs 1703) ile 1244 Receb (Aralık 1828)	Köy Ahalisi	-İmam ve Hatip / 1 akçe -Hatip / ½ akçe	-
Salih Bey Camii / Karakent Köyü Camii	Karakent Köyü	1189 Rebîülevvel (Mayıs 1775) ile 1225 Muharrem (Şubat 1810)	Salih Bey	-İmam ve Hatip / 1 akçe	-

Seyyid Ahmed Efendi Camii	Divan Baba Mahallesi	1146 Muharrem (Haziran 1733) ile 1240 (1824-1825)	Seyyid Ahmed Efendi	-Hatip / ½ akçe -İkinci imam (imam-ı sânî) -Mütevelli / ½ akçe	-
Suludere Karyesi Camii	Suludere Köyü	1103 Rebîülevvel (Ekim 1690) ile 1244 Rebîülâhir (Ekim 1828)	Köy Ahalisi	-İmam / ½ akçe -İmam ve Hatip / 1 akçe -Hatip / ½ akçe -İmam, Hatip, Müezzin, Kayyum ve Mütevelli / 6 akçe	-Yakınlarında Şeyh Hamza Zâviyesi bulunmakta.
Şehid Mehmed Paşa Camii	-	1103 Cemâziyelevvel (Ekim 1691)	Şehid Mehmed Paşa	-Cüzhân / 2 akçe	-
Şeyh Sinan Camii / Şeyh Ali Camii / Hacı Mustafa Efendi Camii	Şeyh Sinan Mahallei	1117 Cemâziyelâhir (Eylül 1705) ile 1245 Safer (Temmuz 1829)	Şeyh Sinan	-İmam / ½ akçe -Teravih imamı -Hatip / ½ akçe ve 1 akçe -Müezzin / ½ akçe -İkinci müezzin (Müezzin-i sânî) -Mütevelli -Vâiz -Kayyum Cüzhân / 2 akçe	-1149 Şâban (Kasım 1736) tarihinde Şeyh Ali tarafından yeniden inşa edilmiştir. -1207 Rebîülevvel (Kasım 1792) Vezir Havace Mustafa minare ekletip camiyi tamir ettirmiştir. -1159 Cemâziyelevvel (Haziran 1746) tarihinde Ali Ağa ve Hacı Ramazanzâde tarafından kürsü eklenmiştir. -Yakınlarında bir mescid ve bitişiğinde bir medrese olduğu geçmektedir.

Tabakhane Camii / Debbağhâne Mahallesi Camii / Tabak Camii / Hacı Mahmud Camii	Debbağhâne Mahallesi	1110 Cemâziyelevvel (Kasım 1698) ile 1245 Rebîülevvel (Eylül 1829)	-	-İmam / ½ akçe -Hatip / 1 akçe -Müezzin / ½ akçe -Cüzhân -Devirhân -Vâiz ve Nâsih / 6 akçe -Mütevelli / 1 ve 2 akçe	-1219 Cemâziyelevvel (Ağustos 1804) tarihli kayıtta Hacı İsmail tarafından yeniden tamir edilmiştir. -1214 Zilkâde (Mart 1800) tarihli kayıtta camiye yeniden bir kürsü eklenmiştir. -Caminin yakınlarında Çıkrıkçıoğlu Hacı İbrahim Mektebi bulunduğu geçmektedir.
Tekye Camii / Yar Karyesi Camii	Yar Köyü	1104 Şâban (Mart 1693) ile 1231 Rebîülevvel (Şubat 1816)	Köy Ahalisi	-İmam ve hatip -İmam / ½ akçe -Hatip -Kayyum / ½ akçe	-Ahmed Ağa tarafından tamir ve temim edilmiştir.
Timur Camii / Yenice Mahallesi Camii / Taş Camii / Taşdemir Camii	Yenice Mahallesi	1103 Rebîülevvel (Kasım 1691) ile 1241 Cemâziyelevvel (Ocak 1826)	Timur	-İmam / 1 akçe -İmam ve hatip -İkinci imam (imam-ı sânî) -Teravih İmamı -Hatip / ½ akçe -Müezzin / 1 akçe -Vâiz ve Nâsih / 8 akçe -Devirhân -Kayyum -Müderris -Mütevelli / 1 akçe	-
Uluc Karyesi Camii	Uluc Köyü	1116 Rebîülâhir (Nisan 1704)	-	-Hatip	-Bu isimde ne günümüzde ne de literatürde bu isimde bir köy bulunamamıştır.

Uzun Bey Camii / Yazı Karyesi Camii	Yazı Köyü	1104 Şâban (Mart 1693) ile 1241 Cemâziyelâhir (Aralık 1825)	Uzun Bey	-İmam ve Hatip -Hatip / ½ akçe	-
Veliyüddin Camii / Karasenir Mahallesi Camii	Karasenir Mahallesi	1121 Cemâziyelevvel (Temmuz 1709) ile 1225 Receb (Ağustos 1810)	Veliyüddin	-İmam / ½ akçe -Müezzin / ½ akçe -Vâiz -Mütevelli	-Aynı mahallede Veliyüddin Medresesi de geçmektedir. -Fatma Hâtun'un Veliyüddin Camii, Veliyüddin Medresesi ve Ahmed Paşa Muallimhânesine dükkanlar vakf ettiği belirtilmektedir.
Yassıgüme Karyesi Camii	Yassıgüme Köyü	1196 (1781/1782) ile 1222 Rebîülevvel (Mayıs 1807)	-	-Hatip	-Yapı mescid iken minber eklenerek camiye dönüştürülmüştür.
Yoğurtçu Mahallesi Camii	Yoğurtçu Mahallesi	1113 Ramazan (Şubat 1702) ile 1198 Receb (Haziran 1784)	-	-Dersiâm -İmam / 1 akçe -İmam-ı sânî / 3 akçe	-
Yusuf Ağazâde Mehmed Camii	Geresin Köyü	1174 (1760) ile 1207 Zilhicce (Temmuz 1793)	Yusuf Ağazâde Mehmed	-İmam / ½ akçe -Hatip / ½ akçe	Yusuf Ağazâde Mehmed tarafından yeniden inşa ettirilmiştir.

Mescidler	Bulunduğu Mevki	Hurûfât Defterleri Kayıtlarına Göre Faal Olduğu Tarihler	Bâni İsmi	Görevliler ve Maaşları	Yapı İle İlgili Önemli Bilgiler
Abdülhalil Efendi Mescidi	Divan Baba ile Hecin Mahallesi arasında	1139 Safer (Ekim 1726)	Abdülhalil Efendi	-İmam / ½ akçe	Abdülhalil Efendi tarafından yeniden inşa edilmiştir.
Ayşe Hâtun Mescidi	Dere ile Hecin Mahallesi arasında	1159 Muharrem (Ocak 1746) ve 1173 Muharrem (Ağustos 1759)	Ayşe Hâtun	-İmam / ½ akçe	-
Burhaneddin Mescidi	Terslik Mahallesi	1187 Cemâziyelâhir (Eylül 1773) ile 1233 Safer (Aralık 1817)	Hacı Burhaneddin	-İmam / ½ akçe	-Hacı Burhaneddin tarafından yeniden inşa edilmiştir.
Çalıkoğlu Hacı Hüseyin Mscidi / Hacı Ömer Mescidi	Hacı Ömer Mahallesi	1128 Şevval (Ekim 1716) ile 1234 Cemâziyelevvel (Mart 1819)	Çalıkoğlu Hacı Hüseyin	-İmam / ½ akçe -Devirhân / ½ akçe -Mütevelli	-
Çavuşzâde Esad Ağa Mescidi	Yoğurtçu Mahallesi	1190 Muharrem (Şubat 1776)	Çavuşzâde Esad Ağa	-Müezzin ve Kayyum / 3 akçe	-
Çınarlı Karyesi Mescidi	Çınarlı Köyü	1124 Cemâziyelâhir (Ağustos 1712)	-	-İmam / ½ akçe -Müezzin / ½ akçe	-
Dere Bağır Karyesi Mescidi	Dere Bağır Köyü	1124 Cemâziyelâhir (Ağustos 1712)	-	-İmam / ½ akçe	Günümüzde bu isimde bir köy bulunmamaktadır.
Derviş Ağa Mescidi	Yoğurtçu Mahallesi	1155 Rebîülevvel (Mart 1742) ile 1182 Cemâziyelevvel (Eylül 1768)	Derviş Ağa	-İmam / 1 akçe -İmam ve hatip / 1 akçe	Derviş Ağa tarafından yeniden inşa edilmiştir. Hâfız Hacı Mustafa ise mescide minber ekleyerek camiye dönüştürmüştür.

Dökmeci/Düğmeci Kızı Fatma Hâtun Mescidi	Şeyh Sinan Mahallesi	1145 Rebîülâhir (Ağustos 1732) ile 1234 Cemâziyelevvel (Mart 1819)	Fatma Hâtun	-İmam / ½ akçe -Müezzin / ½ akçe -Müezzin ve Kayyum	-
Emir Suhta Oğlu Seyyid Hacı Mehmed Mescidi	Hecin Mahallesi	1181 Safer (Temmuz 1767) ile 1218 Şevval (Ocak 1804)	Emir Suhta oğlu Seyyid Hacı Mehmed	-İmam	-
Fatma Binti Receb Mescidi	-	1133 Cemâziyelâhir (Nisan 1721)	Fatma binti Receb	-İmam / ½ akçe	-
Geresin Karyesi Mescidi	Geresin Köyü (Gelincik Köyü)	1151 Rebîülevvel (Temmuz 1738) ile 1249 Şâban (Aralık 1833)	-	-İmam / 1 akçe	Günümüzde Isparta'ya bağlı Gelincik Köyünün eski ismi olduğu düşülmektedir.
Hacı Abdülkerim Mescidi	Kuyu Mahallesi	1113 Zilkade (Mayıs 1702) ile 1245 Muharrem (Haziran 1829)	Hacı Abdülkerim	-İmam / ½ akçe	Literatür bilgilerinde 1290 (1873) tarihinden sonra cami olarak geçmektedir.
Hacı Bayram Mescidi	Ağıllar Mevki	1132 Receb (Nisan 1720) ile 1222 Ramazan (Ekim 1807)	Hacı Bayram	-İmam / 1 akçe	-Günümüzde Burdur'da Hacı Bayram sokağında Hacı Bayram Camii'nin bu mescidin isminin günümüze taşınan bir yansıması olduğu düşünülmektedir.
Hacı Mehmed Mescidi	Yenice Mahallesi	1148 Muharrem (Haziran 1735) ile 1222 Zilkade (Ocak 1808)	Hacı Mehmed	-İmam / ½ akçe	-
Hacı Osman Mescidi	Terslik Mahallesi	1117 Muharrem (Mayıs 1705) ile 1217 Safer (Haziran 1802)	Hacı Osman	-İmam / 1 akçe -Mütevelli / 1 akçe -Devirhân / 1 akçe	-

Hacı Osman Mescidi	Yoğurtçu Mahallesi	1117 Muharrem (Mayıs 1705) ile 1217 Safer (Haziran 1802)	Hacı Osman	-İmam / ½ akçe -Müezzin / ½ akçe	-
Hacı Osman Mescidi / Debbağhâne Mahallesi Mescidi	Debbağhâne Mahallesi	1115 Ramazan (Ocak 1704) ile 1249 Cemâziyelevvel (Eylül 1833)	Abdülvehab Beşe oğlu Hacı Osman	-İmam / ½ akçe -İmam ve hatip / ½ akçe -Müezzin ve kayyum -Vâiz ve nâsih	-1242 Cemâziyelevvel (Kasım 1826) tarihli kayıtta yeniden bir kürsü eklendiği belirlenmiştir.
Hacı Sağir Şah Mescidi	Hacı İbrahim Mahallesi	1116 Rebîülevvel (Ağustos 1704) ile 1176 Rebîülâhir (Ekim 1762)	Hacı Sağir Şah	-İmam / ½ akçe	-
Hacı Seyyid Ahmed Mescidi	Hacı Ahmed Mahallesi	1132 Şâban (Haziran 1720)	Hacı Seyyid Ahmed	-Mutasarrıf / ½ akçe	-
Hasan Çavuş Mescidi	Cami-i Kebir Mahallesi	1104 Şâban (Nisan 1693) ile 1232 Rebîülevvel (Ocak 1817)	Hasan Çavuş	-İmam / ½ akçe -Mütevelli	-
Hâtem Kadın Mescidi	Terslik Mahallesi	1198 Rebîülâhir (Şubat 1784) ile 1229 Cemâziyelevvel (Mart 1814)	Hâtem Kadın	-İmam / ½ akçe -Kayyum	-
Halime Hâtun Mescidi	Uğurlu Köyü	1170 Receb (Nisan 1757)	Halime Hâtun	-İmam / ½ akçe	-
Havva Hâtun İbni Ali Efendi Mescidi	Hecin Mahallesi	1129 Receb (Mayıs 1717)	Havva Hâtun İbni Ali Efendi	-İmam / ½ akçe	-
Hümâ Hâtun Mescidi	Hacı İbrahim Mahallesi	1150 Ramazan (Aralık 1737) ile 1189 Rebîülevvel (Mayıs 1775)	Hümâ Hâtun	-İmam -Hatip / 1 akçe	-

Kasap Mehmed Mescidi	Dere Mahallesi	1117 Cemâziyelâhir (Ekim 1705) ile 1242 Cemâziyelevvel (Kasım 1826)	Kasap Mehmed	-İmam / 1 akçe -Mütevelli / ½ akçe	-
Lengüme Karyesi Mescidi	Lengüme Köyü (Günalan Köyü)	1134 Ramazan (Mayıs 1722) ile 1204 (1789-1790)	-	-İmam / ½ akçe -İmam ve hatip / 2 akçe -Mütevelli	-
Mahmud Çavuş Mescidi	Yenice Mahallesi	1148 Rebîülevvel (Haziran 1735) ile 1199 Rebîülevvel (Mart 1785)	Mahmud Çavuş	-İmam / ½ akçe	-
Mir Salih Bey Mescidi	Burçardı Mahallesi	1143 Ramazan (Mart 1731)	Mir Salih	-İmam / 1 akçe	-
Mustafa Ağa Mescidi	Terslik Mahallesi	1168 Şâban (Haziran 1755) ile 1189 Rebîülâhir (Haziran 1775)	Mustafa Ağa	-İmam / ½ akçe	-
Mustafa Çelebi Mescidi	Hacı İbrahim Mahallesi	1136 (1723-1724) ile 1234 Cemâziyelâhir (Nisan 1819)	Mustafa Çelebi	-İmam / ½ akçe -Kayyum	-
Nar Karyesi Mescidi	Nar Köyü	1105 Cemâziyelevvel (Ocak 1694)	-	-İmam	-
Orbalı? Karyesi Mescidi	Orbalı? Köyü	1126 Şevval (Ekim 1714)	-	-Kayyum	Kayıtlarda okuduğumuz köy ile ilgili ne günümüzde ne de literatürde bir bilgiye rastlanmamıştır.
Seyyid Mustafa Bin Abdülkerim Mescidi	Yenice Mahallesi	1249 Şâban (Ocak 1834)	Seyyid Mustafa Bin Abdülkerim	-İmam	-
Sinan Oğlu Hacı Mustafa Mescidi /	Yoğurtçu Mahallesi	1134 Ramazan (Haziran 1722)	-	-İmam / 1 akçe -Mütevelli -Hatip / 4 akçe	- Sinan Oğlu Hacı Mustafa tarafından

Yoğurtçu Mahallesi Mescidi		ile 1232 Receb (Mayıs 1817)		-Mutasarrıf / 2 akçe -Müezzin ve kayyum	tamir ve termim edilmiştir. -Nar Köyünde bulunan Sâdi Oğlu Değirmeni'nin icâresi bu mescide bağlıdır.
Süleyman Çelebi Mescidi	Şeyh Sinan Mahallesi	1164 Cemâziyelevvel (Nisan 1751) ile 1182 Safer (Haziran 1768)	Süleyman Çelebi	-İmam / ½ akçe -Mütevelli / ½ akçe	Süleyman Çelebi tarafından yeniden inşa edilmiştir.
Şeyh Ali Efendi Mescidi	Şeyh Sinan Mahallesi	1159 Rebîülâhir (Mayıs 1746) ile 1233 (1817/1818)	Şeyh Ali Efendi	-İmam / ½ akçe	Aynı bâni Kuyu Mahalle'sinde medrese de inşa ettirmiştir.
Şeyh İbrahim Mescidi	Sorkun Köyü	1189 Cemâziyelâhir (Ağustos 1775)	Şeyh İbrahim	-İmam / 1 akçe	-
Şeyh Mehmed Efendi Mescidi	Recep Çelebi Mahallesi	1171 Zilkade (Temmuz 1758) ile 1213 Cemâziyelevvel (Ekim 1798)	Şeyh Mehmed Efendi	-İmam / ½ akçe	Aynı bâni tarafından Recep Çelebi Mahallesinde medrese ve muallimhâne de inşa ettirmiştir.
Şeyh Sinan Mahallesi Mescidi	Şeyh Sinan Mahallesi	1151 Şevval (Şubat 1739) ile 1213 Rebîülevvel (Ağustos 1798)	-	-İmam / 1 akçe	-
Tahtalı Mescidi / Hacı Hasan Mescidi / Hacı Ömer Mahallesi Mescidi	Hacı Ömer Mahallesi	1130 Rebîülevvel (Ocak 1718) ile 1219 Receb (Ekim 1804)	Hacı Hasan	-İmam / ½ akçe	-
Tekye Mescidi	Burçardı Mahallesi	1116 Rebîülevvel (Temmuz 1704)	-	-İmam / 1 akçe	-
Ümmügülsüm Hâtun Mescidi	Yenice Mahallesi	1124 Şevval (Kasım 1712) ile 1220 Cemâziyelevvel (Ağustos 1805)	Ümmügülsüm Hâtun	-İmam / ½ akçe -Mütevelli / ½ akçe -Müezzin	-

Veli Ağa Mescidi	Şeyh Sinan Mahallesi	1179 Cemâziyelevvel (Eylül 1765) ile 1222 Zilkade (Ocak 1808)	Veli Ağa	-İmam / 1 akçe	-

Eğitim Yapıları	**Bulunduğu Mevki**	**Hurûfât Defterleri Kayıtlarına Göre Faal Olduğu Tarihler**	**Bâni İsmi**	**Görevliler ve Yevmi Ücretleri**	**Yapı İle İlgili Önemli Bilgiler**
Abbas Ağa Medresesi, Muallimhânesi ve Dershânesi	Hacı İbrahim Mahallesi	1137 Receb (Nisan 1725) ile 1189 Şevval (Aralık 1775)	Abbas Ağa	-Muallim -Müderis -Dersiâm / 1 akçe -Mütevelli	-Medresenin bünyesinde bir camisi bulunmaktadır. -Medrese, Muallimhâne ve Dershânenin bir yapı bütünlüğü sağladığı düşünülmektedir.
Abdülcelil Muallimhânesi	Yenice Mahallesi	1178 Şevval (Eylül 1764) ile 1239 Zilkâde (Temmuz 1824)	Abdülcelil	-Muallim-i Sıyan / 1 akçe	-
Ahmed Paşa Medresesi / Eski Yeni Medresesi	Üçdibek Mahallesi	1103 Ramazan (Eylül 1691) ile 1225 Receb (Ağustos 1810)	Ahmed Paşa	-Dersiâm / 1 akçe -Müderris -Mütevelli / 2 akçe	-
Ali Efendi Mektebi ve Muallimhânesi	Hacı İbrahim Mahallesi	1170 (1756–1757) ile 1206 Cemâziyelevvel (Ocak 1792)	Ali Efendi	-Muallim-i sıbyan / ½ akçe	-Aynı isimde ve aynı mahallede bulundukları için iki yapının bir yapı birlikteliği sağladığı düşünülmektedir.
Ayşe Hâtun Muallimhânesi	Burçardı Mahallesi	1178 Şevval (Mart 1765)	Ayşe Hâtun	-Muallim-i sıbyan / ½ akçe	-
Cami-i Kebir Mahallesi Mektebi	Cami-i Kebir Mahallesi	1113 Zilkâde (Mayıs 1702)	-	-Muallim / ½ akçe	-

Çelik Mehmed Paşa Medresesi	Şeyh Sinan Mahallesi	1159 Zilhicce (Ocak 1747) ile 1241 Cemâziyelevvel (Aralık 1825)	Çelik Mehmed Paşa	-Müderris / ½ akçe -Mütevelli	-Medreseyi yeniden inşa ettiren kişi Çelik Mehmed Paşa'dır.
Çelebi Paşazâde Ahmed Paşa Muallimhânesi	Terslik Mahallesi	1208 Ramazan (Nisan 1794)	Çelebi Paşazâde Ahmed Paşa	-Mütevelli	-
Çıkrıkçızâde / Çıkrıkçı oğlu Hacı İbrahim Mektebi ve Muallimhânesi	Debbağhâne Mahallesi	1159 Zilkade (Aralık 1746) ile 1242 Cemâziyelevvel (Aralık 1826)	Çıkrıkçızâde Hacı İbrahim	-Muallim-i Sıbyan -Müezzin -Cüzhân -Muallim -Mütevelli	-Debbağhâne Camii yakınlarında bulunduğu geçmektedir.
Derviş Ağa Mektebi	Debbağhâne Mahallesi	1188 Receb (Ekim 1774)	Derviş Ağa	-Mütevelli	-
Derviş Ağa Mektebi	Yoğurtçu Mahallesi	1188 Zilhicce (Şubat 1775) ve 1189 Zilhicce (Ocak 1776)	Derviş Ağa	-Mütevelli / 1 akçe	-Derviş Ağa'nın aynı mahallede bir mescidi yeniden inşa ettirdiği de geçmektedir.
Dervişzâde Mustafa Muallimhânesi / Hacı Mustafa Efendi ve Emin Ağazâde Muallimhânesi / Muallimhâneyi Atik	Yoğurtçu Mahallesi	1178 Cemâziyelevvel (Ocak 1765) ile 1249 Rebîülâhir (Ağustos 1833)	Dervişzâde Mustafa	-Muallim-i sıbyan / ½ akçe -Mütevelli / ½ akçe	-
Emine Hâtun Muallimhânesi	-	1143 Cemâziyelâhir (Ekim 1731) ile 1206 Zilkâde (Haziran 1792)	Emine Hâtun	-Mütevelli	-Hurûfât Defterlerinde hangi mahallede bulunduğu geçmese de Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi ve Salnâmelerde Derslik Mahallesinde bulunduğu geçmektedir.

Evliya Efendi Medresesi	Çarşı	1190 Safer (Mart 1776) ile 1198 Receb (Haziran 1784)	Evliya Efendi	-Mütevelli / 3 akçe	-
Fatma Hâtun Mektebi ve Muallimhânesi / Fevkani ve Tahtani Muallimhânesi	Şeyh Sinan Mahallesi	1163 Muharrem (Ocak 1750)	Fatma Hâtun	-Havace -Muallim-i sıbyan	-
Hacı Abdullah Muallimhânesi	Divan Baba	1169 Rebîülâhir (Ocak 1756) ile 1248 Rebîülâhir (Eylül 1832)	Hacı Abdullah	-Muallim-i sıbyan -Mütevelli	-Kesin bir delil olmamakla birlikte yaklaşık 12 yıl sonra aynı mahallede yeniden inşa edildiği geçen Kadızâde Hacı İbrahim Efendi Muallimhâne bu yapının yerine yapılmış olmalıdır.
Hacı Ali Muallimhânesi	Şeyh Sinan Mahallesi	1175 Şevval (Haziran 1762) ile 1229 Cemâziyelevvel (Nisan 1814)	Hacı Ali	-Muallim-i sıbyan / ½ akçe	-Hacı Ali yapıyı yeniden inşa ettirmiştir.
Hacı Bayram Mektebi ve Muallimhânesi	Üçdibek Mahallesi	1133 Cemâziyelâhir (Şubat 1721) ile 1234 Rebîülevvel (Aralık 1818)	Hacı Bayram	-Muallim-i sıbyan / 1 akçe	-Mektep ve muallimhâne arasında bir yapı birlikteliği olduğu düşünülmektedir. -Mektep 1166 Safer (Ekim 1752) tarihli kayda göre Yusuf Ağa tarafından tamir edilmiştir.
Hacı Hasan Muallimhânesi / Debbağhâne Mahallesi Muallimhânesi	Debbağhâne Mahallesi	1157 (1744-1745) senesi ile 1217 Safer (Haziran 1802)	Hacı Hasan	-Muallim-i sıbyan -Mütevelli	-

Hacı Mehmed Mektebi	Karasenir Mahallesi	1166 Receb (Mayıs 1753)	Hacı Mehmed	-Muallim-i sıbyan	-
Hacı Mehmed Muallimhânesi / Mehmed Çelebi Muallimhânesi	Cami-i Kebir Mahallesi	1116 Rebîülevvel (Haziran 1704) ile 1243 Zilhicce (Haziran 1828)	Hacı Mehmed / Mehmed Çelebi	-Muallim-i sıbyan / 1 akçe -Mütevelli	-Bâninin annesinin Emin olduğu belirtilmektedir. -1172 Muharrem (Ağustos 1758) tarihli kayda göre yapı Hacı Ahmed tarafından tamir edilmiştir.
Hacı Osman Efendi Medresesi / Pirkulzâde Medresesi	Debbağhâne Mahallesi	1187 Rebîülevvel (Nisan 1773) ile 1242 Cemâziyelevvel (Aralık 1826)	Hacı Osman	-Müderris / 1 akçe -Mütevelli / 1 akçe	-Hacı Osman tarafından yeniden inşa ettirilmiştir. -Günümüzde bu medresenin kütüphânesi Burdur Müezesinin içinde Pirkulzâde Kütüphânesi olarak varlığını devam ettirmektedir.
Hasan Efendi Muallimhânesi / Şeyh Mehmed Efendi Muallimhânesi / Şeyh Mehmed Efendi Medresesi	Recep Çelebi Mahallesi	1113 Zilhicce (Nisan 1702) ve 1117 Receb (Kasım 1705)	Hasan Efendi	-Muallim / 1 akçe -Müderris	-Şeyh Mehmed Efendi'nin Hasan Efendi Muallimhânesi'nin yerine yapıyı yeniden inşa ettirdiği düşünülmektedir.
Hatice Hanım Medresesi / Ayşe Hâtun Medresesi	Kuyu Mahallesi	1152 Muharrem (Nisan 1739) ile 1227 Şâban (Ağustos 1812)	Hatice Hanım / Ayşe Hâtun	-Müderris -Mütevelli	Hatice Hanım'ın yeniden inşa ettirdiği Medresenin zamanla harap olup yerine Ayşe Hatun'un tekrardan buraya medrese yaptırdığı düşünülmektedir.
Hoca Emine Hâtun Dershânesi	Terslik Mahallesi	1216 Cemâziyelâhir (Ağustos 1801) ve 1231 Şevval (Eylül 1816)	Hoca Emine Hatun	-Mütevelli	-Hoca Emine Hâtun yapıyı yeniden inşa ettirmiştir.

İlyas Ağa Dershânesi	-	1174 Muharrem (Eylül 1760) ile 1235 Zilkade (Ağustos 1820)	İlyas Ağa	-Dersiâm / 1 akçe	-
İsmail Ağa Medresesi	-	1162 Cemâziyelevvel (Mayıs 1749) ile 1239 Zilkade (Temmuz 1824)	İsmail Ağa	-Müderris	-Medresenin bitiğinde bir mescid bulunduğu geçmektedir.
İsmail Kethüda Medresesi	Çarşı	1195 Ramazan (Haziran 1781) ile 1207 Şâban (Mart 1793)	İsmail Kethüda bin Mehmed	-Mütevelli	-Evliya Efendi Medresenin bitişiğinde yer almaktadır. -Medresenin için mescid ve yakınında bir çeşme yer almaktadır.
Mahmud Çavuş Medresesi	-	1159 (1746-1747) senesi ile 1199 Rebîülevvel (Aralık 1784)	Mahmud Çavuş	-Müderris Mütevelli / ½ akçe	-Medresenin mevkisi geçmemekle beraber kayıtlarda aynı bâni tarafından yaptırılmış olan mescidin Yenice Mahalle'sinde geçmesinden dolayı medresenin de aynı mahallede olduğu düşünülmektedir.
Mazlum Şah Hâtun Muallimhânesi	Hecin Mahallesi	1178 Muharrem (Haziran 1764) ile1192 Muharrem (Mart 1778)	Mazlum Şah Hâtun	-Mütevelli / 1 akçe -Muallim-i sıbyan	-Aynı bâni tarafından aynı mahallede geçen bir de caminin varlığı belirlenmiştir.
Mehmed Kethüda Mektebi	Düğer Köyü	1185 Safer (Haziran 1771) ve 1235 Şâban (Mayıs 1820)	Mehmed Kethüda	-Muallim-i sıbyan	-Defter kayıtlarında köyde geçen tek eğitim yapısıdır.

Pîrizâde Hacı Hüseyin Muallimhânesi	Üçdibek Mahallesi	1184 Zilhicce (Mart 1771) ile 1197 Rebîülevvel (Şubat 1783)	Pîrizâde Hacı Hüseyin	-Mütevelli -Muallim-i sıbyan	-
Sinanzâde Osman Muallimhânesi	Divan Baba Mahallesi	1209 Safer (Ağustos 1794)	Sinanzâde Osman	-Muallim-i Sıbyan / ½ akçe	-
Şeyh Ali Efendi Medresesi / Mir Abdullah Medresesi / Çay Kenarı Medresesi	Kuyu Mahallesi Çınaraltı Mevki Çay Kenarı	1152 Rebîülâhir (Haziran 1739) ile 1245 Receb (Aralık 1829)	Müftü Şeyh Ali Efendi	-Müderris -Mütevelli	-1206 Muharrem (Eylül 1791) tarihli kayda göre yapıya Mir Abdullah tarafından altı adet dershâne odası ilave edilmiştir.
Şeyh Sinan Medresesi / Abdülkerim Beşezâde Hacı Ali Medresesi	Şeyh Sinan Mahallesi	1111 Muharrem (Temmuz 1699) ile 1234 Şevval (Ağustos 1819)	Şeyh Sinan	-Müderris -Mütevelli	-1111 Muharrem (Temmuz 1699) tarihli kayda göre Şeyh İbrahim tarafından tamir ettirilmiştir. -1174 Muharrem (Eylül 1760) tarihli kayıtta Abdülkerim Beşezâde Hacı Ali yeni bir medrese inşa ettirdiği geçmekte olup bu yapının Şeyh Sinan Medresenin devamı olduğu düşünülmektedir.
Ümmü Hâtun Mektebi	Divan Baba Mahallesi	1181 Cemâziyelâhir (Ekim 1767)	Ümmü Hâtun	-Muallim-i sıbyan	-
Veliyüddin Medresesi	Karasenir Mahallesi	1163 Rebîülâhir (Ocak 1750) ile 1232 Ramazan (Temmuz 1817)	Veliyüddin	-Müderris -Mütevelli	-Veliyüddin tarafından yeiden inşa ettirilmiştir. -Ahmed Paşa Muallimhânesi yakınlarında yer almaktadır.
Yenice Mahallesi Mektebi	Yenice Mahallesi	1163 Cemâziyelâhir (Mayıs 1750)	-	-Muallim -Mütevelli	-

Yenice Mahallesi Muallimhânesi / Mehmed Muallimhânesi / Kilislizâde Ebu Bekir Muallimhânesi	Yenice Mahallesi	1132 Receb (Mayıs 1720) ile 1240 (1824-1825)	Kilislizâde Ebu Bekir	-Muallim-i sıbyan / 2 akçe -Mütevelli -Kayyum / 2 akçe	-Rahime Hâtun Camii yakınlarındadır. -1189 Cemâziyelevvel (Mart 1775) tarihli kayıtta Hacı Veliyüddin oğlu Mehmed tarafından tamir ettirildiği geçmektedir. -1206 (1791-1792) tarihli kayıtta Kilislizâde Ebubekir tarafından yeniden inşa ettirildiği geçmektedir.
Zeyneb Hâtun Muallimhânesi	Hacı Ömer Mahallesi	1204 (1789-1790) ile 1238 Safer (Ekim 1822)	Zeynep Hâtun	-Muallim-i sıbyan / ½ akçe	-

Tekke ve Zâviyeler	**Bulunduğu Mevki**	**Hurûfât Defterleri Kayıtlarına göre Faal Olduğu Tarihler**	**Bâni İsmi**	**Görevliler ve Maaşları**	**Yapı İle İlgili Önemli Bilgiler**
Ahî Eyyüb Zâviyesi	Karasenir Köyü	1109 Ramazan (Ağustos 1697) ile 1234 Cemâziyelevvel (Mart 1819)	Ahî Eyyüb	-Zâviyedâr -Mütevelli	- Bânisinin, Karasenir Kavaklı Yukarı Karye'de Ahi Sultan adıyla medfun bulunduğu kaydedilmiştir.
Ahî Musa Zâviyrsi	Sorkun Köyü	1190 Muharrem (Şubat 1776) ile 1232 Şevval (Ağustos 1817)	Ahî Musa	-Zâviyedâr -Mutasarrıf	- Bânisinin, Lengüme Karyesi'nde Delikli Taş altında medfun bulunduğu kaydedilmiştir.
Ahî Muhyiddin Zâviyesi	-	1205 Şabân (Nisan 1791) ile 1244 Cemâziyelevvel (Kasım 1828)	Ahî Muhyiddin	-Zâviyedâr	-

Ahmed Baba Zâviyesi	Çendik Köyü	1137 Şevval (Haziran 1725) ile 1217 Receb (Ekim 1802)	Ahmed Baba	-Zâviyedâr -Mütevelli	-
Ali Bey Zâviyesi	Çendik Köyü	1190 Safer (Ocak 1776) ile 1220 Receb (Kasım 1805)	Ali Bey	-Zâviyedâr	-
Ârif Efendi Zâviyesi	Çarşı	1108 Şâban (Mart 1697) ile 1244 Şâban (Şubat 1829)	Ârif Efendi	-Zâviyedâr / ½ akçe -Mütevelli / 4 akçe -Mütevi / 1 akçe	-
Divan Baba Zâviyesi	Divan Baba Mahallesi	1104 Şâban (Mayıs 1693) ile 1169 Muharrem (Ekim 1755)	-	-Zâviyedâr / 1 akçe -Mutasarrıf / ½ akçe	-
Ede Sultan Zâviyesi	Karasenir Mahallesi Aktayraklı Mevki Kavaklı Pınarı Yakını	1150 Zilhicce (Temmuz 1737) ile 1234 (1818-1819)	Ede Sultan	-Mütevelli -Mutasarrıf	-Bânisi Ede Sultan olarak bilinen Ârif Paşa Seyyidi olduğu belirlenmiştir.
Evliya Tekkesi	Hacı İbrahim Mahallesi	1113 Zilkade (Nisan 1702)	-	-Tekyenişin / ½ akçe	-
Ğaybi Tekkesi	Şeyh Sinan Mahallesi	1103 Rebîülevvel (Haziran 1691) ile 1235 Cemâziyelevvel (Ocak 1820)	Hoca Bâli b. Muslihiddin Efendi	-Cüzhân / 3 akçe -Mütevelli -Zâviyedâr -Mütevelli -Nâzır	-Hocabali Hamamı yakınında olup hamamın vakfı tekkeye verilmiştir.
Halîl-i Dede Tekkesi	-	1123 Muharrem (Şubat 1711)	Halîl-i Dede	-Zâviyedâr	-
Hasan Dede Tekkesi	Yar Köyü	1112 Receb (Ocak 1701)	Hasan Dede	-Tekyenişin / 1 akçe	-

Hasan Dede Zâviyesi	Sorkun Köyü	1190 Şâban (Eylül 1776) ile 1234 (1818-1819)	Hasan Dede	-Mütevelli -Zâviyedâr	-Yapı Hasan Dede türbesi ile birlikte anılmaktadır. -1232 Şevval (Ağustos 1817) tarihli kayda göre Ahmed Paşa tarafından tamir ettirilmiştir.
Hüseyin Dede Zâviyesi	Yar Köyü	1140 Şevval (Temmuz 1728), 1141 (1728-1729) ve 1243 Şevval (Nisan 1828)	Veli Efendi Oğlu Hüseyin Dede	-Zâviyedâr / ½ akçe	-Bânisinin Bektaşîlik taifesinden olduğu geçmektedir.
Mustafa Efendi Tekkesi	-	1122 Zilkade (Haziran 1710)	Mustafa Efendi	-Mütevelli / ½ akçe	-
Pîri Baba Zâviyesi	Debbağhâne Mahallesi	1108 Zilkade (Mayıs 1697) ile 1218 Cemâziyelevvel (Eylül 1803)	Pîri Baba	-Zâviyedâr / ½ akçe -Mutasarrıf / 1 akçe -Mütevelli / 1 akçe -Postnişin	-
Süleyman Efendi Zâviyesi	Askeriye Köyü	1107 Şevval (Haziran 1696) ile 1223 Ramazan (Ekim 1808)	Süleyman Efendi	-Zâviyedâr / 1 akçe	-
Şeyh Abbas Dede Zâviyesi	-	1141 (1728-1729) ile 1238 (1822-1823)	Şeyh Abbas Dede	-Zâviyedâr / 1 akçe	-
Şeyh Ali Tekkesi	Yenice Mahallesi	1132 Şâban (Haziran 1720) ile 1248 Safer (Temmuz 1832)	Şeyh Ali	-Tekyenişin / 1 akçe -Mütevelli / ½ akçe	-
Şeyh Bedreddin Zâviyesi	Çarşı	-	Şeyh Bedreddin	-	1154 Şevval (Nisan 1742) ile 1239 Zilkade (Temmuz 1824) tarihlerinde metruk ve harap olarak geçmektedir.

Şeyh Hamza Zâviyesi	Suludere Köyü	1103 Safer (Ekim 1691) ile 1244 Rebîülâhir (Ekim 1828)	Şeyh Hamza	-Zâviyedâr -Mütevelli -Mütevelli ve nâzır / 3 akçe	-1159 (1746-1747) tarihinde yapı tamir edilmiştir. -Yakınında cami bulunmaktadır.
Şeyh Hüseyin bin Hasan Efendi Tekkesi	Yazı Köyü	1168 Ramazan (Mayıs 1755) ile 1238 Muharrem (Eylül 1822)	Şeyh Hüseyin bin. Hasan Efendi	-Tekyenişin -Mütevelli	-
Şeyh İsa Dede Zâviyesi	-	1100 (1688-1689) ile 1243 Rebîülâhir (Ekim 1827)	Şeyh İsa Dede	-Zâviyedâr / 1 akçe -Mütevelli	-
Şeyh Ömer Zâviyesi	Akyaka Köyü	1102 Ramazan (Haziran 1691) ile 1248 (1832-1833)	Şeyh Ömer	-Zâviyedâr -Mütevelli	-
Şeyh Süleyman Efendi Zâviyesi	Yenice Mahallesi	1134 Safer (Kasım 1721) ile 1187 Cemâziyelâhir (Eylül 1773)	Şeyh Süleyman Efendi	-Zâviyedâr / ½ akçe	-Timur Camii yakınında bulunmaktadır.
Torum Dede Zâviyesi ve Tekkesi	-	1109 Zilkade (Mayıs 1698) ile 1234 (1818-1819)	Torum Dede	-Zâviyedâr / 1 akçe -Mütevelli -Tekyenişin	-Zâviyenin çevresinde bulunan yüz yetmiş miktarındaki bağların geliri zâviyeye tahsis edilmiştir.

Su Yapıları	**Bulunduğu Mevki**	**Defter Kayıtlarına Göre Faal Olduğu Tarihler**	**Bâni İsmi**	**Görevliler ve Yevmi Ücretleri**	**Yapı İle İlgili Önemli Bilgiler**
Çelebizâde Mehmed Efendi Çeşmesi	Yenice Mahallesi	1203 Receb (Mart 1789)	Çelebizâde Mehmed Efendi	-Mütevelli	-
Hacı Ahmed Kenîfi	Ulu Camii yakınında	1140 Şevval (Eylül 1728) ve 1143 Şevval (Nisan 1731)	Hacı Ahmed	Ferrâş / ½ akçe	-

Hocabali Hamamı	Şeyh Sinan Mahallesi	1117 Muharrem (Mayıs 1705) ile 1244 Zilkade (Mayıs 1829)	Hoca Bâli b. Muslihiddin	-Mütevelli / 2 akçe -Nâzır / 1 akçe	-Hamamın gelirleri bulunduğu bölgede geçen Ğaybi Tekkesi'ne vakf edilmiştir. -Günümüze restore edilerek ulaşmış nadir Burdur eserlerindendir.
Kavuncu Hanı Binası Çeşmesi	Çarşı	1196 (1782-1783) ile 1246 Rebîülevvel (Ağustos 1830)	-	-Mütevelli	-Burdur Ulu Camii karşısında Sûku Sultânîye Acem Hanı yakının Kavuncu Hanı'nda bulunduğu geçmektedir.
Mehmed Kethüda Hamamı / Eski Yeni Hamamı	Üçdibek Mahallesi	1169 Cemâziyelâhir (Nisan 1756)	Mehmed Kethüda	-Mütevelli	-Eski Yeni Camii civarında bulunmakta olup caminin bânisi ile aynı kişi tarafından yaptırılmıştır.
Said Ali Oğlu Değirmeni	Yar Köyü	1223 Cemâziyelâhir (Nisan 1808)	Said oğlu	-	-
Süleyman Bey Çeşmesi	Cami-i Kebir Mahallesi	1180 Muharrem (Eylül 1766)	Süleyman Bey	-Mütevelli	-Çeşmeye bir dükkan icâresi vakf edilmiştir.

EK-2: HURÛFÂT DEFTERLERİ ÖRNEK FOTOĞRAFLARI

